

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.

Pe jumătate an 14.— „

Pe 3 luni . . . 7.— „

Pe o lună . . . 2.40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon

pentru oraș și interurban

Nr. 750.

REDACȚIA

și

ADMINISTRAȚIA

Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțumite publice și Loc

deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrise nu se in-

napolază.

ROMÂNUL

Inviere.

De alba vale 'n ghețuri ferecată
O rază caldă, sol ceresc, coboară;
-al ei sărut pământul se'nfioară
și iarna fuge'n piscuri alungată.

Și iată iar' a florilor comoară,
Iar' râul prins trezește-se de-odată
Și unda lui din lanț acum scăpată
In clocoț lung spre șes năvalnic sboară.

Zadarnic sloi și stânci îi stau în cale;
Pornitul val de știre nu le știe,
Și sloi și stânci, pe toate le prăvale.

Așa-i și neamul, ce din somn învie
Trezit de glasul vredniciei sale:
Cine-ar putea avântul să-i reție?...

Brașov, Martie 1914.

ANDREIU BĂRSEANU.

„Să învie Dumnezeu și să se risipească vrășmașii lui...!”

De Dr. IOAN LUPAȘ.

La sărbătoarea cea luminată a „Invierii” glasul clopotelor, care chiamă pe toți creștinii la rugă și închinare, sună a biruință.... Inimile dreptcredincioșilor noștri creștini, cari au așteptat vreme îndelungată, smerindu-se cu gândul și pregătindu-se cu sufletul pentru acest praznic mare și luminat, tresaltă acum de obșteasca bucurie a *Invierii*.

Des de dimineață sunetul triumfător al clopotelor despică întunerecul nopții și poporul, adormit în săptămâna patimilor, se trezește acum reînviat și luminat de raza dumnezească a credinței biruitoare, în care tot creștinul își află mângăierea sufletului și izbăvirea minții.

Necuprinsa putere lăuntrică a credinții o vedem lucrând astăzi și în inima celor răpiți, în altă vreme, de valurile primejdioase ale nepăsării, de viforul necredinței și al feluritelor patimi, ispite și desmerdări ale acestei lumi de țărână....

În ziua de Paști toți, sau aproape toți aleargă către casa cea sfântă, către lăcașul Domnului. Chiar și cei cu inimi mai împietrite. Chiar și aceia, în sufletul cărora sămânța de aur a învățăturilor creștinești e năpădită de buruiana rățăcirilor păcătoase, ori înecată de polomida trufiei prea bine hrănite, ori sângerată de ghimpii veninoși ai grijilor

și poftelor prea lumești, cari robesc multe suflete și le cufundă în pulberea pământului, ca să nu poată căuta spre înălțimea cerului.

Pe cei atinși de pospăiala pretențioasă a civilizației la modă ca și pe cei rămași în simplitatea și cuviința datinelor străbune, pe cei bogați și pe cei săraci, pe cei tineri și pe cei bătrâni, pe cei slabi și pe cei tari, pe cei bolnavi și pe cei sănătoși, pe cei morți și pe cei vii — pe toți îi *înfrățește* astăzi, ca o rază cerească, sărbătoarea Invierii Mântuitorului.

Copii cu pasul dibuitor, bărbați cu fruntea brăzdată de grijile traiului zilnic, femei împresurate de multele învăluri și ispite ale vieții, fecioare alintate de frumoasele nădejdi ale tinereții, bătrâne gârbovite și bătrâni albiți de iarna anilor grei, se întâlnesc sufletește în această sfântă sărbătoare, ca să se bucure împreună, prăznuind *slăvita Inviere*.

Moșnegi proptiți în cărja bătrânețelor și babe vechi în zile, se aud rostind cu adâncă evlavie: „Doamne mulțămescu-ți, că m'ai învrednicit, să mai ajung odată sfânta zi a Invierii!” —

Și clopotele vestesc cu tărie...

Mulțimea luminărilor, cari împodobesc mormintele, ne spune în șoapte de taină, că la serbarea noastră a celor vii se asociază,

Un erou al zilelor noastre: Carol Intemeietorul.

Schită biografică.

De Ion Scurtu.

Născut în ziua de 8 Aprilie 1839, Majestatea Sa regele Carol I. împlinește vârsta de șaptezeci și cinci de ani. Partea cea mai mare a vieții Sale, aproape o jumătate de veac, se confundă cu istoria renașterii României. Chemat de voința națională să conducă destinul neamului românesc între Carpați, Dunăre și Marea Neagră, tânărul de 27 de ani și-a legat propria-i soartă de soarta României, zidindu-și sufletul în temeliiile clădirii nepieritoare, care avea să se înalțe sub privigherea geniului Său. Astăzi bătrânul Rege, cu sufletul veșnic tânăr, este serbătorit de un neam întreg și este recunoscut de toată lumea civilizată drept eroul care și-a făurit cel mai glorios titlu la nemurire: *Carol Intemeietorul*. I-s-a zis cu dreptate Regele Cel Viteaz, Regele Preaînțelept, Regele Cel Virtuoz, dar cartea veacurilor va strânge și va păstra vredniciile lui toate în aceste două vorbe atotgrăitoare: *Carol Intemeietorul!* Căci el a dat ființă României moderne, a pus temeliiile Regatului român, i-a creat Dinastia ereditară, a sporit marea familie a statelor europene c'un stat pe cât de nou, pe atâta de viguros, a deschis la gurile Dunării și pe mălurile Mării Negre drum larg culturii apusene!

Vlăstar din străvechiul neam de Stăpânitori al Hohenzollernilor. Regele Carol este al doilea fiu al Principelui Carol Anton de Hohenzollern-Sigmaringen și al Principesei Iosefina de Baden, a cărora fericită căsătorie a fost binecuvântată cu șase copii. Dintre aceștia mai viețuiește astăzi numai Regele Carol; ceilalți s'au stins în curgerea vremii. Cel mai vrăstnic frate al Regelui, Principele Leopold, tatăl Principelui Moștenitor Ferdinand al României, fusese candidat la tronul Spaniei și candidatura lui provocase războiul franco-german dela 1870. Alți doi frați, Principii Anton și Frideric, au servit ca ofițeri în armata prusiană; Anton s'a luptat vitejește în războiul austro-prusian dela 1866, a fost greu rănit și a murit din pricina rănilor sale; Frideric ajunsese până la gradul de general. Regele Carol a mai avut două surori, Principesele Ștefania și Maria; cea dintâi s'a căsătorit la 1858 cu Regele Dom Pedro al Portugaliei; a doua a devenit prin căsătorie Contesa de Flandra.

În biografia Regelui Carol, Mite Kremnitz scrie despre familia Regelui: „Principele Carol Anton a lăsat moștenire fiilor săi o întregime de suflet neștrămutată și cinstită; ei au fost asemeni lui, oameni sănătoși și cu porniri firești, și într'ale sufletului ca și într'ale trupului având însușiri alese, fără de acele întristătoare scăderi ale multora dintre cei bogați și născuți în mătăsurii, vreau să zic fără de patima trăirii numai pentru tine și a poftelor desfătătoare, cari sunt relele obicinuite ale celor ce stăpânesc. Ei, dimpotrivă, n'aveau duhul castei și nici înfumurările celor de starea

lor, fiind oameni fără îngâmfare și desertăciuni nebuștești. Spiritul care domnea în casa Principe-lui Carol Anton era al celei mai bune creșteri și al celor mai desăvârșite bune-moravuri. Principele știa să prețuiască și avea în deprinder, așa numitele virtuți ale lumii celor mici: de cu bună vreme a trezit în copiii săi neștrămutatul sentiment al datoriei și al ascultării fără de preget, rânduială, cuviință, neieșirea din poruncă și simplitatea, — acestea cărmuiau palatul din Sigmaringen, și toate erau străbătute de duhul cucerniciei și al adevăratei evlavii. Pretutinderi se simțea înrăurirea Principesei, femce de-o neobișnuită gingășie a sufletului și de-o rară duiosie de mamă. Tineau unii la alții și se iubeau toți ai familiei; mândri de numele și de poziția lor, dânsii aveau conștiința că tocmai poziția și numele lor le impun cu atât mai mari datorii. Copiii n'au auzit în casa părintească niciodată altceva decât că aristocrația cea mai înaltă pe lume este noblețea spiritului și a inimei și că numai fiind oameni cât se poate de desăvârșiți vor putea să-și fie nepătat strălucitorul lor nume. Principele Carol Anton, și într'ale politice ca și într'ale purtării în societate, era cu totul liberal și un convins luptător pentru unirea tuturor provinciilor germane sub cărma Prusiei. Acest ideal spre care nizuia, l-a și făcut să-și jertfească propria sa suveranitate în anul 1849”.

În parcul și palatul dela Sigmaringen scaldat în izvorul Dunării, și prin regiunile pitorești din împrejurime, Prințul Carol își petrecu anii copilăriei voioase până la vârsta de unsprezece ani, când începură anii săi de studii la un institut de

saltă și se bucură, împreună cu noi, și sufletele celor dispăruți, cari cu nădejdea învierii s'au coborât în lăcașurile tăcerii, în mormintele lor reci...

Glasul preoților, îmbrăcați în odăjdii strălucitoare, pornește din baerile inimii, ca să pătrundă la inimi!

În văzduhul îmbalsamat și sărbătoreț al dimineții răsună, cu înțeles atât de adânc și mângăitor, stihul rostit de preot: „Să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii lui!”

Și ca fumul jertfei bine primite pornește spre cer cântarea de preamărire. Revărsatul zorilor se umple de glasul mulțimii, în care se topesc atâtea suflete blânde, atâtea inimi sălășluite în împărăția credinței, de glasul vestitor, care alungă noaptea patimilor și înalță sufletele spre țaria nădejdi și a biruinții.

Biserica întreagă răsună de glasul cântărilor sfinte. Altarul strălucește scaldat în lumina, ce se revarsă din candelabre. Credincioșii se închină preamărind pe *Cel ce a înviat din morți* și fața lor, întunecată de asprimea și greutatea traiului, o luminează acum candela credinței aprinse în inimi. Cât de mișcătoare e această priveliște sfântă! Cât de înălțător este praznicul și înțelesul acestei zile luminate!

„Să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii lui!”

Dar cum? După atâtea veacuri de propovăduire a Evangheliei, de răspândire a legii lui Christos și a sublimelor Lui învățături de milă, de iubire și frăție între toți oamenii și între toate popoarele, pot să mai fie și astăzi vrăjmași ai lui Dumnezeu în bisericile și printre popoarele creștine?

Viața de toate zilele, pățaniile și suferințele noastre și ale semenilor noștri ne arată, că este mare încă numărul aceluia, cari deși se mărturisesc creștini, prin faptele lor dovedesc adeseori, că trebuie socotiți mai curând ca vrăjmași ai legii lui Christos și ai rânduelilor din biserică creștină, decât ca închinători și cinstitori ai acestora.

Dacă frumoasa învățătură de iertare, de milă, de frăție, iubire și dreptate ar fi pătruns de ajuns în sufletul tuturor popoarelor, cari se numesc creștine, nu s'ar mai urî, nu s'ar mai asupri și nedreptăți unul pe altul. Atunci poporul cel tare n'ar râvni moșia, averea, până și sufletul celor mai slabe și n'ar cerca pe toate căile să le năpăstuiască pe acestea, ci urmând învățătura Evangheliei ar căuta să le dea tot sprijinul și ajutorul de lipsă, ca să-și poată îndeplini și ele menirea în această lume, contribuind cu darurile lor sufletești la îmbogățirea sau măcar la varietatea culturii generale omenesci. Neamurile, cari stăpânesc împărății întinse și dela cari au pornit curentele cele mari de cultură ca niște râuri de apă vie, menite să adape întreg pământul, dacă sunt cu adevărat pătrunse de învățătura creștinească, nu se vor mai osteni să stângă nici să pue sub obroc luminițele sfioase, cari încep a licări în sufletul popoarelor mai mici, a căror licărire începătoare poate însă cu timpul și cu voia Domnului să ajungă o flacăra mare, răspândind razele sale de hrană sufletească până în cele mai depărtate colțuri de țară.

Dacă se spune, că peștii cei mari înghit pe cei mici, aceasta poate să fie o nedreptate din lumea viețuitoarelor necuvântătoare. Dar între oameni și între popoare trebuie să stăpânească ordinea morală, care nu poate lăsa nici o nedreptate și nici un păcat fără răsplata cuvenită. Și tot astfel nici o suferință, nici o răstignire, individuală sau colectivă, nu se poate pierde în zadar fără nădejdea unei izbânde sau învieri cât de îndepărtate în timp.

Precum mântuirea neamului omenesc a cerut ca jertfă însăși răstignirea lui Isus, tot astfel și mântuirea popoarelor din jugul vrăjmașilor lui Dumnezeu va cere sute și mii de jertfe până în clipa, când se vor împlini cuvintele cântării: „Scoală-te Doamne, judecă pământul” și când vrăjmașii lui Dumnezeu se vor risipi ca fumul și ca ceara de fața focului se vor topi...

Adeseori se întâmplă, durere, ca nici între cei de-un sânge și de-o lege să nu fie mai

multă înțelegere, dragoste și dreptate creștinească decât între popoarele deosebite de fire, aspirațiuni și năzuințe. În sânul aceluiași popor vedem zilnic, cum asupresc cei tari pe cei slabi, cum cei bogăți și trufași uită preadeseori, că belșugul avuției, în care se scaldă ei, isvorește din sudoarea multor semenii lor, pe cari îi privesc fără milă și cu dispreț. Alții, dintre cei învățați, își uită, într-o tăta de datorințele creștinești, încât chiar atunci când râvnesc după distincții și onoruri în sânul bisericii creștine, nu se sfiesc mărturisii, că ei în internul sufletului lor nu simt de loc necesitatea și importanța acestei biserici, uneori chiar sub pretext, că vor să dea educație poporului, se apucă să dărâme temelia credinței străbune, fără a ținea samă de cuvântul aceluia mare îndrumător al popoarelor, care a fost cancelarul de fier Bismarck și care spunea, că „*orice stat și orice națiune, dacă vrea să existe trebuie să-și așeze temelia pe o educație religioasă*”.

Glasul clopotelor, care despică întunecul nopții și chiamă creștinii la sfânta Înviere, putea-va oare să mai trezească mințile cuprinse în painjeniușul indiferentismului religios, care este mai pustiitor decât o vădită necredință? Ce răsădit poate să mai aibă în sufletele goale și sterpe ale unor asemenea rătăciți cerescul glas de chemare?...

Să nădăjduim, că Atotputernicul, înaintea căruia stă toată lumea „ca o picătură de ploaie în strașina casei” și timpul în toată întinderea lui fără de sfârșit nu este mai mult decât o trecătoare clipă, va rândui, ca în viitor lumina Evangheliei să pătrundă în toate sufletele, să alunge din ele negura îndoielii, să le încălzească, să le înalțe și să le aducă la dreapta înțelegere, că de câte ori omul păcătuiește și se abate dela învățăturile creștinești, este ca și cum ar răstigni din nou pe Mântuitorul Isus în sufletul său. Iar de câte ori se ferește de păcat, și urmează în căile Domnului însemnează, că a înviat Dumnezeu și s'au risipit vrăjmașii din sufletul creștinului!

Când această învățătură și această înțelegere va stăpâni toate sufletele creștinești.

educație din Dresda, unde rămase până la 1856. Educația militară, ce se dete tânărului vâstar de Hohenzollern, îl oțeli tot mai mult pentru misiunea ce-l aștepta și pe care nimenea n'o bănuia încă.

Intrând în armata prusiană la 1 Ianuarie 1857, Principele Carol își desăvârși educația ostășească la Berlin sub conducerea unui căpitan atașat persoanei sale și în 1859 ajunse sublocotenent în regimentul de artilerie al gardei regale. Pentru completarea cunoștințelor sale geografice și etnografice, întreprinse o călătorie mai lungă prin Franța, Anglia, Spania și Africa de nord. Intors în patrie, se stabili o vreme la universitatea din Bonn, ascultând îndeosebi cursurile de istorie. Revenind la serviciul militar, fu înaintat la 1863 locotenent în al doilea regiment de dragoni și în toamna aceluiași an fu oaspele Impăratului Napoleon III la Compiègne, câștigând cu acest prilej deosebită și statornică simpatie a Impăratului, care ținea mult la înrudirea sa cu familia Principei Carol.

În atmosfera Berlinului, unde-și făcea serviciul militar, Principele Carol ducea o viață destul de înăbușită. Sufletul său plămădit pentru fapte mari, nu se putea simți la largul său nici în monotonia zilelor de pașnic ostaș, nici printre camarazii săi de arme, prea sglobii și prea ușurii pentru tânărul preocupat de gânduri mai înalte și frământat de aspirațiuni către un ideal care-i licărea în depărtări nelămurite... La 1864, când izbucni războiul pentru Schlesvig-Holstein, regimentul din care făcea parte Principele Carol rămase pe loc. Tânărul

ofiter, ar fi dorit să se arunce în foc și ceru să fie trimis pe câmpul de luptă; i se îngădui după multe stăruinți și fu atașat Principei de Coroană Frideric, de care-l legă o strânsă prietenie născută în timpul celor trei luni de campanie. Ca ofiter de ordonanță al Principei Frideric, dânsul străbătu țara vrășmașe cruciș și curmeziș, luă parte la diferite lupte, dar situația nu-i dete prilejul să se distingă personal. Dorul de fapte vitejești, care-i fierbea în suflet, rămase tot nepotolit. După războiu fu înaintat căpitan de cavalerie, însă mâhnirea de-a nu se putea manifesta îl coplesia tot mai mult. Anul 1865 se scurse pentru dânsul turbure și pustiu... Totuși în curând avea să-i bată și Lui ceasul istoric!

În ziua de 11 Februarie 1866, Cuza Vodă fusese silit să abdice. România voia să înfăptuiască în sfârșit alegerea unui Domn străin și întemeierea unei Dinastii ereditare. Numai astfel Principatele-Unite puteau nădăjdui să se mântuiască de sub secularul blestem al sfâșierilor fratricide, al rivalităților pentru Domnie, al luptelor de partid alimentate de ambițiile și urile familiilor boereste.

După refuzul contelui Filip de Flandra, care fusese ales Domn al României, glasul mult încercatei națiuni se rosti pentru Principele Carol de Hohenzollern-Sigmaringen. Un plebiscit național, săvârșit în zilele de 2 până la 8 Aprilie 1866, oferii tronul țării dela gurile Dunării tânărului Principe născut la izvoarele marelui fluviu. Era un semn al Providenței și prin glasul Românilor liberi se rostise gravitatea unei chemări pro-

vidențiale! Calea faptelor mari, al căror dor neliniștise atâtea vreme sufletul Principei Carol, acum se deschidea ademenitoare înaintea Eroului de mai târziu. O cale spinoasă ca nealta, dar care avea să-L ducă la o glorie cu atât mai orbitoare!

Fără să chibzuiască prea mult, Principele Carol primi chemarea ca un adevărat Erou, gata să lupte până la cea din urmă suflare, gata să lupte și să învingă!

Starea generală a Europei era cât se poate de turbure și agitată. Izbucnise războiul între Prusia și Austria, pământul între patria de până acuma și între patria viitoare a tânărului Principe ardea sub picioarele Celui ce avea să pornească spre Răsăritul misiunii sale istorice. Turcia, Rusia și mai cu seamă Austria vedeau cu ochi răi urcarea mândrului vâstar de Hohenzollern pe tronul României. Numai Napoleon III, generosul său protector și prietenul pe-atuncea prea puternic al poporului latin din Orient, precum și pătrunzătorul Bismarck îl încurajară să-și încerce norocul.

Cetitorii „Românului” cunosc din „Memoriile Regelui Carol” taina cea mare în care s'a strecurat noul Domn până la hotarele patriei sale viitoare. De teama autorităților austriace și ungarești, cari vor fi primit ordin să stea la pândă, ca să ație calea Prusacului vrăjmașit, Principele Carol străbătu pământul împărăției habsburgice ghemuit într'un vagon de clasa a doua, sub aspectul indiferent al unui simplu voiajor. Când îl recunoscură cerberii chesaro-crăiești, era prea târziu:

și numai atunci se va împlini, ceea ce atât de frumos Sf. Vasile cel Mare, și să facem „roada credinței, a faptei a înțelepciunii, a curățeniei, a înfrânării dragostei, a bunătății, a nădejdei, a faptelor, a răbdării îndelungate, a îngăduinței, a smereniei, a priceperii...”

Atunci nu va mai năpăstui creștin pe creștinici frate pe frate, nici un popor pe alte popoare. Nu vor mai fi în lume nedreptăți și războaie, nici răstăcirii păcătoase, nici chinuri. Atunci se va împlini cuvântul cântărilor:

„Când nu va fi nici chin, nici răstăcire
Atunci Isus zâmbi-va împăcat...
Atuncea numai îngerul hodinii
Va cobori subț ochiu-i înțelept:
Ii va curge de pe frunte spimii
Și-i va închide ranele din piept”.

(P. Cerna).

Iar până atunci se va înălța, tot mai elevațioasă și mai plină de nădejdi, către cer strigarea:

„Să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii lui!...”

rind în Țara-Românească, umilită, sfășiată, din mii de răni sângerândă, printr'o domnie de veac jumătate a înălțat-o în cinstea lumii, a trezit-o la viață din somnul de moarte, din sclăvie a dus-o la libertate, a făcut-o mare și puternică și înfloritoare.

VITEAZUL Carol a trezit virtutea militară a neamului românesc și prin focul mistuitor al războiului a adus Țării neatârănarea. INTELEPTUL Carol a cârmuit patimile omenești, cea mai grea artă, ce-o poate da muritorilor cerul și prin înțelepciunea sa a înăptuit în Țară ordinea, bunăstarea, lumina cunoștinței, progresul și toate condițiile măririi viitoare. CINSTITUL Carol a îmblânzit moravurile, a desrădăcinat păcatul, a dat pilda strălucitoare a curățeniei familiare, prin chivernisirea sa a arătat calea crutății ce singură duce neamurile spre bogăție.

Viteazul și Inteleptul și Cinstitul Carol a întemeiat cu adevărat ROMÂNIA. Noi însă iubim România, țara fraților noștri, și mărirea ei și fericirea ei ne umple sufletele de bucurie. Cum deci putere-am noi a ne ascunde iubirea și devotamentul și admirația noastră față de marele Vodă?

Mulți au fost cari au trudit întru durarea și mărirea neamului de Români sădit din două vlăstare de nobilă viță între neamuri, dar' nici unuia norocul nu i-a slujit cu desăvârșire să-și vadă izbăvit gândul. Restriști și nenoroc a fost partea mai mare din soarta acestui neam distins prin virtuți, dar' năpăstuit de rele multe fără de sfârșit. Carol-Vodă a învins nenorocul și biruitor ieșind din lupta cu răul a lăntuit norocul destinului acestui neam, care ieșind din întuneric cu fericire privește calea ce-i stă așternută spre culmile măririi. Dela Soare-Apune a sosit Făt-Frumos să-și deștepte mireasa adormită și ea s'a deșteptat.

Eroul dela Plevna împlinește acum 75 de ani ai vieții. Cucernici mulțumim Tatălui-Ceresc pentru că a dăruit această lungă viață de om neamului românesc și cu acest fericit prilej din adâncul sufletului aducem omagiul nostru Majestății Sale Regelui Carol I al României.

Omagiu

Regelui Carol I al României.

Majestatea Sa Regele Carol I al României împlinește acum Luni în 20 Aprilie st. nou 75 ani ai vieții.

Am spus-o și o repetăm mereu: noi Români din Ungaria și Transilvania suntem supuși Majestății Sale Împăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I și înaltei Sale dinastii, veacuri dearândul neamul nostru românesc de sub mlaștă stăpânire a acestei dinastii și-a vărsat sângele vitejește pentru mărirea ei și credința noastră proverbială către Împărat chiar și în zilele cele mai grele și între împrejurări pline de suferințe a rămas neclintită ca stânca de granit vărsându-se chiar pentru aceasta ura Ungurilor în potrița neamului nostru. Am fost, noi Români, și suntem credincioși patriei noastre și ori cât de mult avem să suferim în această patrie în urma răutăților omenești ale guvernărilor noastre și în urma unor principii de guvernământ imposibile și păgubitoare țării și popoarelor ei, nici odată în cursul veacurilor multe nu s'a putut găsi absolut nici o singură dovadă, că poporul nostru nu și-ar fi împlinit întotdeauna cu vârf și îndesat îndatoririle sale către patrie și tron.

Am fi însă popor netrebnic și vrednic de dispreț neamurilor, când am ascunde iubirea ce-o avem pentru frații noștri români de pretutindeni. Ii iubim pe aceștia toți și ne simțim cu dânsii UN popor, un suflet, un trup. Plângem de durerile lor și bucuriile lor ne înveselesc și suntem fericiți că și dânsii tot astfel fac și simțesc. Unlitatea sufletească și culturală a întreg neamului românesc e un fapt împlinit, care nu mai poate suferi nici o știrbire și nici o schimbare.

Și mai vartos ochii noștri plini de admirație sunt ațânții spre mândrul Regat al României, cetatea puternică și pavăza existenței naționale nu numai a Românilor cari trăiesc într'ansa, ci a întreg neamului românesc. Istoria ei a fost și este istoria noastră și marile suflete cari au înălțat Țara sunt adorate de noi întocmai ca de frații noștri din Țară. Numele lui Ștefan cel Mare și a lui Alexandru cel Bun și a lui Mircea-Vodă și a lui Mihai-Viteazul sunt nume scumpe tuturor Românilor dela Nistru până la Tisa.

Cum putere-am deci a ne ascunde iubirea și devotamentul și admirația noastră față de marele Vodă, care din depărtatul Apus răsă-

dit noul Domn și stăpân peste plaiurile lui Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul pusese piciorul pe pământul românesc, unde avea să prindă rădăcini pe veci Dânsul și urmașii Săi!

În ziua de 10 Mai 1866, când își făcu intrarea triumfală în București, Domnitorul Carol rosti către reprezentanții națiunii, adunați în Dealul Metropolei, aceste cuvinte pe cari le adevăriră toate faptele vieții sale de Suveran:

„Punând piciorul pe acest pământ stânt, am devenit Român...”

„Vă aduc o inimă deschisă, gânduri curate, o viață neștrămutată de-a face binele, un devotament nemărginit către noua mea patrie, precum și acea desăvârșită cinste de legi pe care am moștenit-o dela străbunii mei.

„Cetățean astăzi, mâine, de va fi nevoie, ostaș, Eu voi împărtași cu voi și zilele cele bune și cele rele. Din clipa aceasta, toate sunt comune între noi; credeți-vă în Mine, precum Eu mă încred în voi!”

„Numai Dumnezeu știe, ce ascunde viitorul patriei noastre, — din partea noastră să ne mulțumim a ne îndeplini datoria! Să ne întărim prin bună înțelegere, să ne unim puterile, ca să putem fi la înălțimea evenimentelor!”

„Provedința, care a condus pe Alesul vostru până aci, și care a înlăturat toate piedecile din calea mea, nu va lăsa nedesăvârșită opera sa!”

Din cea dintâi clipă a Domniei, Principele Carol se apucă de lucru cu toată bărbăția, cu toată

hotărârea de-a săvârși ceas de ceas, zi de zi, an de an, într'o necurmată activitate, opera uriașe pe care un neam tânăr ca și Dânsul i-o pusese pe umeri. În sufletul său își dete seama dela început, că va trebui să se jertfească prin sine însuși, spre aș vedea odată și odată țara înălțându-se neatârănătoare și biruitoare în fața Europei uimite de renașterea din cenuse a unui popor nobil ce-si pierduse slava de veacuri într'o robie de veacuri!

Nenorocirile și păcatele trecutului se mai zăreau la fiecare pas ce-l făcea Domnitorul prin lungul și latul patriei sale celei nouă. Înăuntrul patimile de partid răscolite de fosta Domnie a nefericitului și totuși marelui Cuza-Vodă, cu tot sinistrul cortegiu al moștenirii ianariole; în afară atârănarea de Turci, teama de iacoria Rusilor și Austriacilor, iar pretutindenea în țară urmele gospodăriei și nepăsării orientale: visteria țării adânc zdruncinată, armata slabă și neindestulătoare, economia națională primitivă, comunicația foarte nevoioasă din pricina drumurilor rele și a lipsei de căi ferate... Cu toate acestea, în val-vârtejul stărilor desnădăjduite, viețuia un popor setos de cultură, înzestrat cu cele mai alese însușiri sufletești și trupesti, păstrând încă rămășițele unei proprii culturi naționale, moștenite din bătrânele generații glorioase ale Voevozilor munteni și moldoveni.

Pentru renașterea care nu mai putea întârzia, Principele Carol venea ca un adevărat om providențial. Iată cum îl aprecia la 1866 consulul german Bamberg, într'o scrisoare către Principele Carol Anton,

„Nu știu ce să admir mai mult: liniștea senină și curajul Principelui Carol sau superioritatea sa intelectuală și atitudinea sa întotdeauna impunătoare, prin care se exprimă atât de limpede raportul între Domnitor și supușii săi... În camera de lucru a Principelui, admirabila ordine a mobilierului destinat numai activității îți face numai decât impresia unei mașini perfecte, care strânge materialul brut spre a țese din el fire de mătase... Principele face parte din categoria acelor oameni foarte sănătoși, cari își făurise zilnic educația în aspra școală a vieții... El are convingeri și idei cu totul hotărâte. Înțelege foarte repede argumentele contrarii, dar posedă talentul rar de-a le înlătura cu cea mai mare finețe și a se întoarce la punctul său de vedere. Dacă această mentalitate nu-i tocmai inofensivă, ea constituie totuși prima și inexorabila condiție a unei personalități de suveran independent.

„Când mă uit la împrejurările și oamenii de aci, la aceste energii risipite ale unor naturi înflăcărate și totuși reci din nepăsare, iar față cu acestea privesc marea liniște și răbdare a Domnitorului, care pune cele mai vii speranțe în viitorul țării sale, binecuvântate de Dumnezeu, eu nu pot decât să admir, în toată sinceritatea, puterea sufletească de care dă dovadă Principele Carol... Lumea de aci își reproșează că este prea închis și se isolează prea mult. Acuzația cea mai frivolă și cea mai superficială ce i se poate aduce. Numai grație sânguinții sale de fier și a vieții sale caste și regulate, Principele conștient de țanta sa a isbutit să țină în mișcare mașina statului, cu toa-

Astfel grăi...

De ION GORUN.

Astfel grăi părintele Zaharie: — Sărbătoarea învierii Domnului nu însemnează numai că orice isbândă se câștigă cu luptă grea, dar mai însemnează și, că orice suferință, tot ce îndurăm pentru dreptate, se sfârșește cu isbândă. — Iar dascălul Pintilie, pentru care părintele Zaharie e mai mult decât un Zarathustra, de care n'a auzit și nu vrea să știe, închină capul și întărește: — Așa este!

Așa este, și cum să nu fie așa? — Noi cari ne credem destul de iscusiti ca îndeobicei să-l luăm cam în glumă pe dascălul Pintilie, — și uneori chiar și pe părintele Zaharie, — totuși trebuie să recunoaștem că nu poate fi altfel.

Cari sunt suferințele de cari omul moare? — Sunt acelea pe cari le-a grămădit el însuși asupra lui, sau pe cari părinții, strămoșii, i le-au lăsat tristă și fatală moștenire. — Nu vin acelea din afară, — sau dacă vin, sunt atât de rare, atât de excepționale, încât nici nu mai face să vorbești despre ele.

Omul pierde prin propria lui istovire sau ticăloșire, — rare ori, foarte rareori, printr'un act de brutalitate al deaproapelui lui; — și astfel și neamurile.

Nu mi-e mie frică, atâta vreme cât pot ridica un braț întreg și o frunte senină, — nu mi-e frică de nimenea. Chiar dacă n'oi fi eu acela, vor fi alții cari să le ridice pentru mine. Și nu mă tem nici de neînțelegere, — nici de această nu mă tem, fiindcă știu că neînțelegerea mea are să fie urmată de ființa acelorași ca mine.

Atunci, — sunt invulnerabil. — Iată-mă pe mine aci, — loviți, — nu mă doare. — Sfâșiați-mă, nu mă desființați. — Nimiciți-mă, voi renaște din cenușa mea ca pasărea Fenix.

Conștiința aceasta mă întărește, față de orice încercare de a mă călca în picioare, de a mă umili, de a mă face mai mic și mai neînsemnat decât pot să-mi apar eu mie

însumi atunci când vorbesc numai cu mine, mie singur spovedindu-mă.

...Sau de orice încercare de a mă face să nu mai fiu, — ceea ce poate că e mai puțin.

Zi, părinte Zaharie, zi înainte, și dascăle Pintilie ascultă, și zi că-i așa, alături cu mine:

— Nu suntem decât închipuirea unei puteri mai presus de înțelegerea noastră. Trebuie să ne dăm cu trup și suflet după această putere, care ne mână; — căci dacă ne vom închipui că noi suntem mai înțelepți decât ea, și deci dacă ne vom răsvrăți și vom merge, cum ne îndeamnă unii, în căile noastre, — în strămbe căi vom intra.

Cine a putut vr'odată să facă floarea să dea alt rod decât acela poruncit ei dela fire? Floarea poți s'o smulgi, s'o calci în picioare cu răutate, sau s'o distrami cu inconștientă, — dar nu poți s'o desființezi. Mai rămân atâtea! — Și toate câte rămân, își dau rodul lor, — și nu poți să le oprești ca să și-l dea.

Și atunci, uite: — Asta e puterea noastră; — adică vreau să zic a neamului nostru românesc. Este că noi înțelegem foarte bine că toate cele ce sunt firești au să fie așa, și nimeni nu poate să le schimbe; — pe când alții cred că bolta cerească e răzimată pe stâlpi ce stau în puterea lor să-i sguduie sau să-i strămbe.

Va triumfa credința noastră; se nștelege că va triumfa.

Ce este suferința? ce este chinul? — Fste numai pregătirea și îndrumarea limanului celui de isbândă, de împăcare și desfătare sufletească. Zică acei filozofi acriți, ce n'au cunoscut fiorii de bucurie ai unei vieți ce renaște, — zică ei că viața e suferință, că numai suferința e pozitivă și că tot ce nu e suferință este negativ și excepțional... Să ridem de astfel de lucruri. Să ridem ris sănătos și indulgent.

Suferința nu este decât pragul peste care trebuie să treci ca să ajungi la o treaptă mai de sus a cunoștinței și a bucuriei de viață.

Cine ne-a dat-o, cine ne-a impus-o, — nu întreba. Atâta să vezi și să cunoști, — c este.

Dar dacă este, gândește-te, omule, și să cotește, că în zadar nu poate fi.... „Orice suferință, tot ce îndurăm pentru dreptate, trebuie să se sfârșească cu isbândă”...

Astfel grăi părintele Zaharie.

Misiunea istorică a Italiei și a României.

Paris, 10 Aprilie n.

Este un fapt constatat că geniul latin și avântul politic, — nu numai cultural, — al latinității, după încătușarea invaziunilor barbare și după dominațiunea spiritului feudal germanic care a predominat în Evul Mediu, renasc acum iarăși și se dezvoltă cu forțe reînnoite, cu o spontaneitate și cu o tinerețe nebănuite.

Observatorul nepărtinitor care își dă seama de simptomele marilor curente politice trebuie să recunoască, fără ezitare, că rasei latine îi este rezervat un viitor strălucit, că două mari națiuni latine: Italia și România, cari au stat până acum în umbră, asuprite de blocul barbarilor din Europa centrală, au pus, cu energie, mâinile pe stindardul așa de glorios al geniului latin, stindard scump căci este o moștenire directă a Romei.

Dintre națiunile latine, dela căderea Romei încoace, numai Spania și Franța au jucat un rol universal în politică. Italia a condus doar artele: pictura, sculptura și muzica dramatică, dar aceasta, deși i-a adus destulă glorie pe terenul cultural, nu i-a adus preponderanță politică, nu a făcut-o suverană...

După prăbușirea puterii și a splendorii romane hegemonia politică a Europei a luat-o lumea germanică, acele numeroase triburi de barbari cutropitori cari au dat Romei lovitura de grație. Se știe că regele Germaniei, senior feudal care avea ca vasali acea lungă serie de principii, duci și conți feudali, se intitula „împărat roman”. Germanii au dominat, în cursul Evului-Mediu, o mare parte din Italia, țara clasică a latinității. Regele german, în lupta sa seculară contra papalității, își avea partizanii săi, „gibelinii” săi, chiar la Roma... Germanismul a stăpânit atâta timp Milanul și Nordul Italiei, și d'abea a trecut o jumătate de secol de

tă paralizia pe care o răspândesc în țară unele instituțiuni publice... Gustul artistic al Principelui dovedește deasemenea noblețea firei sale, năzuind către ideal...”

Două sunt epocile mari, în cari se împarte puternica și vasta epopee a Domniei Principelui și Regelui Carol. Momentele cele mai importante ale primei epoci, dela urcarea pe tron până la proclamarea Regatului, cincisprezece ani încheiați, — sunt cunoscute prietenilor acestui ziar. Le-au citit povestite, în clasicul stil sobru al unui Iuliu Caesar, de însuși eroul lor. Le-au rămas mai puțin cunoscute numai momentele de frământări, crize și zguduirii politice în prima fază a Domniei, până la 1871, când patimile și nebunia de partid provocaseră chiar gândul tragic pentru țară al abdicării Principelui Carol. Dar furtuna trecu fără de urmări fatale și cerul României se limpezi prin tăria de suflet a Domnitorului și prin devotamentul patriotic, plin de energie, al celor mai înțelepți sfetnici.

Până în pragul războiului dela 1877, Principele Carol și bărbații de stat, grupați în jurul său, pregătiră țara, îndeosebi armata și mijloacele de propășire economică și culturală. După războiul victorios, după toate jertfele de sânge și de avere pe cari națiunea renăscută le aduse voioasă pe altarul patriei, un război și mai anevoios trebui să-l poarte numai Domnitorul cu sfetnicii săi, nemuritorii Ion Brătianu și Mihail Kogălniceanu: acest nefericit război se desfășură pe tărâmul prăpăstios al diplomației europene. Independența statu-

lui român, pecetluită cu sângele fiilor ei, fu recunoscută, în sfârșit, de puterile europene, dar în schimb Basarabia rămase pierdută și rana va sângera mereu...

A doua epocă mare, în epopeea Domniei Regelui Carol, începu după încoronare. Grija și truda eroică a Regelui se îndreptă de-aci înainte spre idealul consolidării interne și al înălțării Regatului în ochii Europei. Epoca Invingătorului dela Plevna se ncheiase cu apoteoza Coroanei de oțel. De-acum începea să se desăvârșească epoca Intemeitorului. Cultura și civilizația apuseană înfloreau din an în an. O generație nouă, condusă de pleiada dela 1877, se așternu pe munca pașnică, pentru propășirea economică și pentru dezvoltarea culturală. Dobrogea lui Mircea cel Bătrân, recucerită de viteazul Dorobanț, tresări și rodi an de an sub plugul purtat de brațele vâjoase ale Românilor vremii de noroc. Constanța, tristul cuib turcesc de odinioară, deveni mărgăritarul regatului scaldat de valurile Mării Negre. De-aproape douăzeci de ani, bătrânul Danubiu curge majestuos pe sub podul grandios dela Cernavoda și în valurile Mării Negre se oglindesc vasele de comerț și vasele de război ale României cuceritoare prin armele civilizației romane, reinviată de sub barbaria orientală de veacuri. În creerii Carpaților se ridică falnic leagănul Dinastiei române, Castelul Peleş. Vechile monumente de artă românească, mănăstiri și biserici se restaurară după grăitoarea pildă a Regelui Intemeietor, care contribuî între altele la reclădirea sfântului lăcaș dela Curtea de Argeș, capodopera de care se

leagă legenda figurei simbolice a Meșterului Manole, precum și la reclădirea bisericii Trei-Ierarhilor, strălucita podoabă din fosta capitală a Moldovei. Așezămintele de cultură națională, Academia Română, Fundațiunea Carol I, școalele sporiră și se îmbogățiră sub privigherea Intemeietorului, care niciodată nu pregetă a încuraja cu vorba, cu fapta, cu jertfa aducătoare de rod. Expoziția națională din 1906 consfinți în ochii Românilor de pretutindenea și în ochii lumii întregi propășirea regatului dunărean în timpul celor patruzeci de ani ai Domniei Regelui Carol.

Dar adevărata apoteoză a epocii de consolidare internă și de mărire a prestigiului țării în afară se săvârși la 1913 prin pacea dela București, făurită de Regele Carol, de ostașii Săi viteji și de înțelepții Săi sfetnici, în admirarea și recunoștința Suveranilor și guvernelor, statelor și neamurilor civilizate din largul lumii.

Mersul spre progres și înălțarea morală nu cunosc popasuri. Acest adevăr îl mărturisește de zeci de ani Carol Intemeietorul. De-abia se stinseră ultimele acordări ale imnului păcii balcanice, de-abia se 'ntinseră hotarele patriei, și Regele Carol dete ascultare problemelor nouă ce băteau la porțile statului român. În zorile anului 1914, El chemă la cârma țării pe coboritorul acelu neuitat sfetnic, care-i călăuzise cei dintâi pași pe pământul românesc.

Anii ce vor veni, vor aduce deslegarea fericită a marilor probleme sociale. Cu voia Celui Preaînalt, primul Rege al României va priveghia și a-

când Habsburgii, au fost scoși din Italia.

Franta a luptat, în tot cursul Evului-Mediu și în Evul-Modern până în ultimul timp, **singură** contra preponderanței germanice, ea a ținut singură piept puhoiului de oameni blonzi și cu ochii albaștrii care venea dela Nord și amenința să înghită, prin puterea masselor, elementul romanic: nobila rasă latină... Se știe că regele francez Francois I (1515—1547) a fost acela care a luptat cu ultima energie contra dominațiunii universale a habsburgului Carol Quintul. Iar Spania, țară latină, în loc ca să fie aliata Franței în aceste mari și lungi lupte, era dușmana ei, căci era dominată, în acea epocă, de Habsburgi.

Mult timp Franța nu numai că a rezistat cu succes tendințelor de cutropire a greoiului bloc german, așezat din nefericire tocmai în Europa centrală, dar a reușit chiar să ingenuncheze pe Teutoni. Louis XIV, regele soare, a impus mult timp hegemonia franceză în Europa. Civilizațiunea a două secole moderne poartă marca precisă a geniului francez!

Revoluția mare franceză a făcut să triumfe, contra vechei Europe feodale germanice, principiile mari, largi, generoase, principiile latine de: Libertate, Egalitate și Fraternitate, principii așa de nobile, sublime, încât lumea germană, ruginită în tradițiile ei, nici nu le-a priceput și le-a combătut cu încăpăținarea proprie reacțiunii...

A venit apoi marele împărat, francez de cultură și geniu dar italian de sânge, care a înfrânt de nenumărate ori, cu eroicii săi grenadieri, pe Germani umilindu-i... Napoleon, nume mare, nume neperitor, nume pe care latinitatea îl pronunță cu admirație și recunoștință. El a plimbat, triumfător, drapelul francez prin toate capitalele Europei, el a adus geniului latin atâta glorie câtă n'a mai pomenit lumea dela Iuliu Cesar încoace!...

Dar marele împărat a căzut, cu tot geniul său militar neîntrecut, a căzut victima unei ambițiuni prea mari și a unor oameni prea mici. Dar a mai căzut și fiindcă Germania reacționară, dușmana suflului de libertate universală, a știut să coalizeze contra împăratului democrației toate monarhiile învechitei Europe.

Totuși Franța a mai avut o licărire foarte luminoasă cu Revoluțiunea dela 1848 care a triumfat zdrobind reacțiunea în Europa și făcând să se introducă, aproape în toate statele regimul constituțional. O altă luminare glorioasă a fost domnia bunului împărat Napoleon III, care câțva timp a știut să se impună Europei ca arbitru. Alma, Sebastopol, Magenta și Sol-

ferino, sunt epopee glorioase adăogate la marele marș eroic al primului imperiu.

Napoleon III a știut, prin războiul Crimeei și cel din Italia de Nord, nu numai să impună Europei respect dar și să creeze sau mai bine zis să colaboreze la crearea a două noi mari state latine: **Italia și România.**

Prevăzând par'că viitoarea criză a națiunii sale Napoleon III a ținut să dea *gloriei latine* doi noi campioni, două state tinere, cu vigoare, cu viitor, cari să ducă înainte lupta pentru ideea latină!... Franța este în stagnare, sau, cum pretind dușmanii ei, în declin... Nu este nimic! Curação! Și să ne consolăm repede: a căzut un soldat al latinității, rănit într'o luptă grea și glorioasă, dar alții doi, Italia și România, sar să-l înlocuiască în această luptă pentru triumful ideii de eternă glorie, moștenirea scumpă dela marii noștri străbuni romani!

Am convingerea fermă, neștrămutată, că Italia și România, desvoltându-se repede, vor face ele să renască, mai strălucită și mai mare ca ori când, ideea latină și gloria Romei.

Un ochiu prevăzător va recunoaște în avântul mare ce l'au luat aceste două tinere state latine — deși nu și-au desăvârșit încă unitatea națională — aspirațiuni mari, mari de tot, demne de origina nobilă a celor două națiuni surori.

Imperialismul italian, care are campioni așa de energici și de convinși cum este tânărul deputat naționalist al Romei, d. Federzoni, este un fapt cunoscut, de domeniul realității. Italianii, pe cari **suferințele seculare** i-a nobilitat întocmai ca pe frații lor Români, sunt un popor lucrător, patriotic și ambițios. Italia, bazată pe o **natalitate puternică**, pe finanțe prospere și mai ales pe entuziasmul cald al fiilor ei, cultivă un ideal mare. Această soră dulce a României vrea să **reia ideea imperiului mediteran** al Romei, ea tinde să **redevină** doamna suverană a bazinului mediteran.

Cucerirea Libiei, afirmarea intereselor italiene în Archipelag, în Asia-Mică și, în ultimul timp, în Albania, iar pentru mai târziu cucerirea Tunisiei, nu sunt decât niște simple etape într'un marș victorios, lung și greu, dar plin de **glorie!** Și ce este oare mai scump pentru descendenții ambițioșilor suverani ai lumii decât: gloria?

Italia vrea să facă să renască dominațiunea romană, comanda geniului latin, a armelor și a culturai latine în marea din Sudul european, care leagă trei continente. Poporul italian, crescut în școala mare a patrioților-giganți Mazzini, Cavour și Garibaldi, are vise mari, are o **mișiune mare istorică.** Noi Români, frații mai mici dar frații cei mai buni ai Italiei, ne felicităm că

Italia lucrează cu pasiune și cu stăruință la îndeplinirea acestei mari misiuni istorice. Trimețem fraților noștri dela Tiberu salutările noastre isvorâte din cele mai afectuoase inimi frățești și le urăm mai sincer ca ori-care alt popor: **Avanti, sempre avanti!** Înainte, totdeauna înainte!

Dar noi Români, nobilă rasă latină înconjurată de o droaie de barbari nespălați, neciopliți și crunți, cari vor cu tot dinadinsul să ne persecute, n'avem oare și noi o mișiune istorică?... Ba da. Aceea de a face, acolo la Porțile Orientului, pe bulevardul cel mare al năvălirilor asiatică, ce face Italia în mijlocul Mediteranei: a reprezenta cu energie și cu demnitate comanda **politică și culturală** a latinității. Avem încă mult de luptat ca să ajungem la un rezultat mare și definitiv, o recunoaștem. Dar **începutul s'a făcut** și trebuie să mergem fără ezitare pe calea eroismului și a onoarei ce ne-a indicat-o, cu virtutea sa sobră și închisă, dorobanțul român, vara trecută... Pacea dela București nu este decât un început, un **simbol.** Mobilizarea a fost o încercare, o repetiție generală a mării drame care nu va întârzia prea mult. Fapte mari vor urma, căci Românul, ca străbunul său Romanul, este născut să facă fapte mari și de glorie aducătoare!...

Roma! o Roma! cetate eternă, cetate divină, sacrosanctă cetate a străbunilor noștri!... Spre Tine ne întorcem ca să ne inspiri tot curajul și toată credința în reușita luptei noastre mari pentru gloria latinității. Divină Roma, tu ești cetatea noastră mamă, tu ești leagănul dulce al ființei noastre, tu ești focarul cald și soarele strălucit al idealurilor noastre eterne. Și tu ești cel mai ilustru exemplu de noblete, de mărire, de glorie. Divină Roma, te admirăm, te adorăm! Spre a ne inspira din istoria ta plină de atâta viitute, așa de abondentă în fapte mari și însuflețitoare, în exemple nobile și generoase. venim astăzi, în clipe de mari decisiuni, la Tine. Depărtații și umilii dar adevărații tăi copii vin să învețe dela marii și glorioșii lor străbuni care este calea onoarei, a **virtuții**, a gloriei adevărate și neperitoare!...

Numai gloria, numai **numele** rămâne, și dacă nu lăsăm un nume nu rămâne nimic, nimic de noi. Și noi Români nu vrem să trecem prin această lume fără ca să lăsăm o dungă luminoasă în urma noastră: să se pomenească, peste mii de ani, că fiii Romei din Carpați au fost demni de marea lor mamă!

Mircea R. Șirianu.

ceastă transformare între desăvârșirea consolidării interne a României, iar peste doi ani toată suflarea românească va serbători jubileul de jumătate de veac al celei mai binecuvântate epoce în istoria noastră.

Plini de recunoștință și dragoste, ne vom aminti atuncea cuvintele rostite de Regele Carol către primarii săteni din toată România la 1891, cu prilejul jubileului de un sfert de veac al Domniei Sale.

„Am făcut tot ce a fost în puterea Mea pentru scumpa noastră țară, peste care Dumnezeu a revărsat cu darnicie binecuvântarea sa, dându-mi un pământ mănos acestui voinic popor cu inima caldă.

„Muncitori harnici în timp de pace, cu plugul vostru îmbogățiți țara; în vremuri de primejdie, când am pus spada în mâinile voastre, ele n'au tremurat. Nu voi uita niciodată că voi, cei dela sate, stropiți țarinele cu o spornică sudoare și că din piepturile voastre am făcut scutul puternic al mântuirii și al neatârării noastre. Duceți acum la casele voastre mulțumirea mea pentru trecut și bunele mele urări pentru viitor, spuneți mamelor să sădească în inima copiilor lor iubirea de țară și hărnicia la muncă și aduceți-vă aminte că pe plug și paloș se razimă o mare parte a vieții noastre naționale.

„Mă simt așa de strâns legat de scumpa Mea țară, încât am încredințarea că avem un singur gând și un singur suflet.

„Să trăiască România! **Doresc să o văd atât de mare și de fericită, cât imi este de mare dragostea pentru poporul Meu!**”

Din satirele lui Horațiu*)

Cartea II, Satira VI.

Cuprins: Ce urită, ce supărătoare, ce sterilă e viața de oraș. În schimb e așa de frumoasă, rodnică și înălțătoare acea dela țară. Horațiu îi face cu căldură elogiul acesteia din urmă, zugrăvind-o pe cea dintâi cu multă ironie.

(111 versuri).

Toate dorințele-mi: o sforicică de câmp, cu grădină, Cu-o curgătoare fântână de apă, alături de casă, Și pe de-asupra, o geană de codru. Dar zeii 'mplinit-au Mai înțelept și mai darnic. Mărire! Odrasla-a lui Maia!) Să-mi veșnicești, te mai rog, bucurarea de sfintele daruri. Nu mi-am sporit prin mijloace nevrednice starea; mai [mică

Nici voi preface-o prin lene și vițiu. Nici rugă nebună N'o să ridic. „O, de-ar fi tot al meu colțisorul de-alături „Care-mi știrbește de-acum moșloara. O, ce norocire „Dac'aș găsi o căldare cu aur, ca unul comoară; „Hércule 'n grije avutu-l-a. Azi își lucrează pământul; „Ieri pentru altul cu plată-l lucra”. — Eu ce am, imi [ajunge.

Iată-mi rugarea, rugări dac'aș face: O, turma-mi îngrășă,

*) Din vol. *Satirele lui Horațiu*, traduse din latin. în metrul original și însoțite de note explicative, de *Pompiliu Păltânea și Titu Dinu*, București 1911. (Lucrare premiată de Academia Română).

1) Mercur, Zeul norocului.

Toate, 'n afară de minte. Fi-mi pururea ocrotitorul²⁾ Munții ferindu-mă, ca cetățuia, departe de Roma, Ce preamărire-aș mai bine în familiarele-mi cânturi Dacă nu vraja vieții de țară? Aici nu mă pierde Nici plumburiul Austru,³⁾ nici relele râvne, nici toamna Care frumoasă recoltă îi dă Libitinei⁴⁾ grozave.

Tu să fii fruntea cântărei, Părinte al zilei, sau Ianus,⁵⁾ — Poate-i mai dragă numirea —, pe Tine Te chiamă cu toții Trebile zilei pornind. Rânduirea-i zeiască. La Roma Ca cheazășie târându-mă: — „Haide, 'mi ziceai, te gră- [bește.

„Altu-ar putea să răspundă 'nainte-ți”. Mergem cu de-a [sila

Piatra de ger de-ar fi fost să plesnească, o zi viscoloasă. După rostiri răspicate ce vatăm puteau să-mi aducă Silnic luptam cu mulțimea, 'njurându-i pe cei în ședere. [ședere.

„Ce-i cu smintitul?” se mânia unul mai fără rușine, „Ce mi-e cu el?” Năpustește apoi cu sudălm: „Răsbu- [na-vei

„Toate din drum unde-alergi la Mccena, visându-l în- [tr'una?”

Drept să vă spun mă îmbată cuvintele astea de miere.

²⁾ Mercur, care a inventat lira, e socotit de protector al poezilor. În afară de asta, el i-a scăpat lui Horațiu în mai multe rânduri viața, în lupta dela Filippe, etc.

³⁾ E vorba de Siroco care îngreiază corpul.

⁴⁾ Întâi vreo Venus în templul căreia se vindeau obiecte pentru înmormântare, de unde zeița înmormântărei în urmă, zeița morții.

⁵⁾ Zeul cerului.

Cu mintea contra celor fără de minte.

De Aurel C. Popovici.

De puține vorbe înțeleptul înțelege, iar cel nebun nici când urechile i le spargi.

Proverb românesc.

În România, și anul acesta primăvara e mai timpurie și mai frumoasă ca la noi, cerul e mai senin și aerul mai dulce. Și în libertatea cea mare a Țării Românești, unde procese de presă și de intenții nu se pomenesc și nici întemnițări pentru exprimarea vre-unei convingeri, ori și cât ar fi ea de supărătoare pentru alții, oamenii sunt mai vioi și mai sprinteni, mai glumeți, mai plini de duh ca în țara noastră. În România, cuvintele cetățenilor nu sunt puse la index, la cântarul onorabilei poliții, părerile mai îndrăznețe nu sunt proclamate crime de Stat. Căci acolo nu există legi contra „agitațiunii”.

Acolo nu procurorii și jandarmii sunt îndrituiți să combată „agitațiunile”, ci fiecare cetățean le combate prin „agitațiuni” contrare, adică prin *argumente* opuse. Acolo e o libertate de vorbă, de tipar, de asocieri și întruniri ca nicăiri în lume. Nimeni nu știe acolo ce va să zică obligațiunea să anunți (să insinuezi!) o întrunire publică la poliție, să aștepti ca să-ți vină un domn comisar de poliție la adunare, să fii nevoit să prezinți statutele vr'unei societăți culturale sau politice poliției sau guvernului „spre aprobare”, să formezi vre-un partid politic cu prealabila „îngăduire” a autorităților. Acolo ar fi culmea absurdității și a ilegalității a contesta unui partid politic existența, a-i interzice agitația, a-l declara „desființat”.

De când există România, nu s'au pomenit asemenea interdicții. Căci *dacă* s'ar fi întâmplat, guvernul ar fi căzut în câte-va zile. Acolo oamenii discută în dragă voie orice chestii politice în publicitate și nu sunt expuși la alt pericol decât că se fac *ridicoli* când susțin idei absurde.

Acolo, nu atotputernica poliție îi controlează, ci lumea la care se adresează. Și lu-

mea repede îi ia în batjocură, în zeflema, pe toți ceice propagă idei imposibile și se fac caraghioși. Ea râde de ei cu poftă și trece înaintea și-și caută de treburi.

O fi prea mare libertatea acolo? Ce bine ar fi dacă am avea-o măcar pe jumătate în „liberala” noastră Țară Ungurească!

În România, oamenii sunt mulțumiți — pe cât omul poate fi mulțumit — și pacinici și de o rară indulgență unii pentru alții. Dar nu sunt de loc indulgenți față de cei ce le hulesc țara și atacă neamul românesc. Mai ales de când România, și prin ea întregul românism, a dovedit lumii întregi că cele 14 milioane de Români au un rost deosebit, un mare rost în alcătuirile și relațiile actuale din Sud-Estul Europei și, mai ales în dezvoltarea lor dinamică în viitorul apropiat.

Nu se putea ca o națiune romanică a cărei limbă resonă din Sătmăr până la Marea Neagră și până la Nipru, din Hotin și până în Albania și în munții Pindului — să nu se afirme, într'un moment dat, cu o elementară putere. Și iată că, deodată, ca în povești, România întreagă a dat cuvânt voinței sale, a scos sabia ei cea sclipitoare și ascuțită, și-a pus oastea în mișcare și făcu, ca prin minune, în câteva zile pace și rânduială în Orientul atât de sbuciumat, împiedecând, în acelaș timp, izbucnirea deocamdată a marelui și ferosului războiu între cele două formidabile grupuri de puteri europene.

Acțiunea aceasta, diplomatică și militară, a pus, și trebuia să pună lumea literalmente în uimire. Înțelepciunea regelui Carol și a frunțășilor României pe de o parte, puternica disciplină morală a poporului și nepomenita însuflețire războinică a celor 500.000 de soldați și ofițeri pe de alta, au stors admirațiunea până și a dușmanilor neamului românesc. Presa întreagă a Europei a relevat, și relevă mereu, rolul mare și hotărîtor al Statului Român în afacerile Orientului și, din ce în ce mai mult, importanța deosebită a întreg elementului român pentru echilibrul dintre Slavism și Germanism.

Nu-i deci nici o mirare dacă România de azi, din 1914, își face o altă impresie, o și

mai bună impresiune, decât România pe care o cunoscuseși cu un singur an mai înainte. Românii sunt mai mândri, poartă capul mai ridicat și vorbesc, mai mult ca ori și când, de politica externă. Și cei mai mulți vorbesc cu înțelepciunea, pe care au dovedit-o, atât de plastic și atât de surprinzător, prin atitudinea lor cumpătată față cu Bulgaria înge-nunchiată înaintea armatei lor în plină putere, față de politicianii bulgari lipsiți de minte politică.

Militarii români au câștigat iarăși enorm în considerația publică: toată lumea îi întâmpină cu respect, le arată simpatii și are o neclintită încredere în priceperea lor, în devotamentul și voinicia lor.

E o exuberanță de încredere și de energie azi în România cum n'am văzut-o niciodată, și o comunitate de idei și de simțiri cum nu s'a pomenit. E deci explicabil dacă unul altu dintre frații noștri, privind spre noi, se încruntă contra celor ce ne opresc în dezvoltarea noastră națională și, în mânia sa, scapă vorbe mari și idei — greșite. Neapărat, cu *inima* s'au săvârșit și se fac lucrurile mari în lumea aceasta. Niciodată însă fără călăuză sigură a *minții și a experienței*. Iar noi știm că Românii cei adevărați pentru nimeni și pentru nimic nu au respect mai mare decât pentru omul *cuminte*, pentru vorba și fapta *înțeleaptă*. Dacă n'ar fi fost neamul nostru un neam de oameni cuminte, de mult s'ar fi înecat și el în potopul întâmplărilor istorice de două mii de ani, în valurile de popoare ce s'au revărsat asupra lui. Expresia noastră „*cuminte*” e de origină dela Romani cari, tocmai în politică, au fost poporul cel dintâiu din lume. Să fie oare o oarbă întâmplare că cuvântul nostru „*prost*” nu-i de origină dela Romani, ci dela Slavi?... Dar Românul nostru care are, per fas aut nefas, un suveran dispreț față de Leși, de Ruși și de Bulgari și care nu crede în existența unui „Sârb cuminte și a unui cal verde” — mai are și vorba: „*or fi ei proști, dar 's mulți*”.... Încă o gândire de care trebuie să ținem seamă. Căci dacă primitivele seminții slave, cu cari străbunii noștri au avut de luptat, vor fi fost „*proaste*” în politică, națiunile slave de astăzi nu

Dar Eschilinu⁶⁾ urit⁷⁾ cum atinsu-l-am, sute de treburi — Toate-ale altor — năvală 'mi dau minței,⁸⁾ din fiecare [parte:⁹⁾

— „Roscin rugatu-tea mâne să fii înainte de două „La Puteal”¹⁰⁾ — „Nu uita să mai treci azi odat' pe la [sediu; „Vorba-i un lucru de samă ce-atinge pe toți de-opo- [trivă”¹¹⁾

— „Ia te 'ngrijeste, Mecena să pue pecetea pe cereri.¹²⁾ — „Bine, — o să 'ncerce”, de-i răspund, — „Dacă vrei, [ai puțința.” Și-o ține.

Peste puțin se va duce și-al șaptelea an dela ziua¹³⁾ Când ca prieten Mecena alesu-m'a, numai tovarăș — Dacă se plimbă — a-i fi, ca să-i spună nimicuri din [ăstea:

⁶⁾ Muntele Eschilim servia de cimitir pentru săraci și sclavi. Se arunca aici chiar animale moarte, și vrăjitoarele veneau să-și împlinescă practicele magiei. V. p. asta, și st. 8, et. I. Mecena își ridică o vilă, cu frumoase grădini, curățind colinele și astupând cimitirul. Prin poziția-i frumoasă, el credea că Eschilimul va fi cel mai frumos cartier al Romei.

⁷⁾ Tocmai din pricina stărei în care se afla înainte de prefacerea lui Mecena.

⁸⁾ adică își aduce aminte.

⁹⁾ E abordat de o mulțime de solicitatori.

¹⁰⁾ O parte a forului unde se întâlneau cămătarii și unde era tribunalul pretorului.

¹¹⁾ Horațiu făcuse parte din corporația grefierilor.

¹²⁾ E vorba de vreo petiție, pentru a fi aprobată trebuia ca Mecena să-și pue pe ea stampila cu numele lui.

¹³⁾ Prietenia cu Mecena începu în iarna anului 716.

„Ceasul ori cât?” „Depotriva lui Syro e tracul Gallina?”¹⁴⁾ „Frigul din zori îl cam strânge pe cine-i cu grijă puțină”. Si-alte la fel ce le mărturisesti ori și cui fără frică.

Pizma cu ziua și ceasul creștea, într'acestea, pe mine. De mă jucam cu Mecena pe câmp,¹⁵⁾ de priveam lângă [dânsul,

Toți cuvântau: „Il răsfată norocul”. Din rostii¹⁶⁾ pornește

Svon ce 'nfiară, lățindu-se pe la răsăruci. Mă întrebă Care 'mi iese în cale: — „Tu, dragă, de sigur ai știre, „Ești în misterile zeilor. Ce se aude cu Dacii?”¹⁷⁾

— „Nu știu nimica”. — „O, veșnic de noi tu îți răzi”. — „Să mă bată

„Zeii toți, dac' am vreo știre”. — „Ei? Unde Octav dă- [ru-l-va

„Făgăduite pământuri ostașilor?” Locu-i italic? „Ori în triungiul sicilic?”¹⁸⁾ Mă jur că din nou nu am [știre.

Iată-i atunci că se miră: — „Ce om tănuit și-al doselei”.

¹⁴⁾ Gladiatori cari se luptau, unul după obiceiul Srienilor, și altul după al Tracilor.

¹⁵⁾ Câmpul lui Marte.

¹⁶⁾ Forul în general, centrul vestilor. Rostiile în special; erau un fel de platformă, a căror basă era împodobită cu virful de corăbii (rostrum). Pe platformă era un fel de tribună unde se urcau ceia care voiau să vorbească poporului.

¹⁷⁾ Se aștepta o năvălire a Dacilor în Italia lipsită momentan de trupe, în 723, pentru că Dacii se dădură pe partea lui Antoniu, protivnicul lui Octavian. În anul următor, M. Crassus fu trimis contra barbarilor.

¹⁸⁾ Sicilia are formă triunghiulară. În iarna anului 723 Octavian trebui să se întoarcă din Asia pentru că să potolească revolta veteranilor, concediați fără gra-

Zilele astfel se scurg, și eu veșnic înalt rugăminte: — Țară, o, când te voi mai revedea? Când — of — [afla-voi

Dulcea uitare-a vieții de-orăș sbuciumate a-mi trece Din bătrâneștile cărți, ori din somn, ori din clipe de [tine?¹⁹⁾

Când dinainte pe masă avea-voi — o! — bobul, cumnatul Lui Pitagora,²⁰⁾ și alte legende 'notând în unsoare?

Nopti și ospete-ale zeilor. O, când acasă la mine li ospătam pe prieteni; la fel, cu mâncări doar atinse Și pe obrasnicii sclavi. Când uitând de smintite cerințe²¹⁾ Beam după poftă măsurii osebite. Voinicul cu cana,

Altul trăgea cu paharul. Și 'n urmă cuvânt se înfinge Nu de pământul, de casa vre-unui, de jocul lui Lepos;²²⁾

Vorba-i de ce privește mai mult, neștiind de rușine. — Banul pe om ferecește? Virtutea? Prieten îndeamnă

Inima ori interesul? Ce-i binele? Care-i supremul? Cervin²³⁾ vecinul apoi povestește din vreme în vreme

tificații; li-se dădu pământurile luate dela partizanii lui Antoniu, în Italia.

¹⁹⁾ de farniente.

²⁰⁾ Pitagorienii credeau în metemiscosă. Mâncau numai vegetale, afară de bob, de teamă să nu fie intrupați în el. Horațiu ironizează aici această credință a Pitagorienilor.

²¹⁾ Poruncile pe care le dădea regele ospățului, și care de multeori jenuu pe oamenii cumpătați. De obicei, regele acesta zicea: *aut bibe, aut abi*. Istoriele ca ale bunichei, când vorba le cere.

Astfel de-l laudă unul pe-avutul Areliu, 'n neștire Câte neliniști incumbă-avuția, el numai începe:

²²⁾ Mim și dântuitor.

²³⁾ Vecin de-al lui Horațiu, ca și Areliu.

sunt de loc „proaste”. Și sunt mai multe ca în trecut.

Mi se pare deci o mare și regretabilă abatere dela atitudinea cuminte și a României și a poporului român de sub sceptrul Habsburgilor, dacă unii-alții dintre Români caută să ne împingă pe căile unei politice de dușmănie contra monarhiei în care trăim noi, cele 4 milioane de Români. Niciodată noi n'am făcut politică irredentistă, deși îi cunoaștem și noi în perfecție argumentele.

Și nu o facem pentru că ar fi contrară intereselor superioare ale existenței noastre naționale. Mulți însă nu pricep aceasta simplă enunțare. Ea însă nu este decât expresiunea realității în care ne găsim. Iar a face politică *națională*, întemeiată pe iluzii și închizând ochii în fața faptelor, însemnează a expune un popor la primejdia pierzării. Dar asupra acestei chestii voiu reveni pe larg cu altă ocazie. Faptul în sine că *nimeni* dintre bărbații de Stat ai României și *nimeni* dintre conducătorii Românilor din Austro-Ungaria n'a preconizat și nu preconizează o politică irredentă, ar fi suficient ca să facă pe ori și cine a se feri de o asemenea politică. *Ea ne poate strica imens de mult, fără a ne ajuta la nimic.*

Dar, firește, ce pot folosi îndemnul nostru la înțelepciune și patriotism dacă faptele guvernărilor noștri și sbierătele și înjurăturile presei maghiare mereu răscoală lumea patimilor naționale? Eu unul am arătat, de nenumărate ori, că *toate* curentele irredentiste au pornit și pornesc întotdeauna din politica pe dos a celor chemați să guverneze, în unul și același Stat națiuni diferite. Cu toate acestea, noi tot nu ne vom pierde cumpătul ci vom căuta, ca și până aici, ca în patria în care ne-am născut și în care trăim, să obținem toate garanțiile vieții noastre naționale, ori și cât de nesuferite ne-ar fi stările ce ni s'au creat. Căci noi știm ce plină de înțeles e vorba Românilor, care zice:

„Când poți suferi pe cei fără de minte, mare minte se vede că ai”. — A suferi și a lupta înainte, iată programul nostru de sute de ani, de mii de ani. Și deoarece azi avem de luptat cu o întregă lume de șovinisti, adi-

că cu oameni „fără de minte” — putem fi siguri că tot noi vom ieși biruitori. Chiar și dacă Ungurii se vor duce la Petersburg spre a se „înfrăți” cu Muscalii contelui Bobrinsky... Pentru că, de când e lumea, totdeauna mintea a biruit și biruește pe cei „fără de minte”, pe cei mânați numai de patimi oarbe.

Regretăm sincer că trebuie să luptăm tocmai contra celor ce conduc destinele Maghiarilor. Dar nu noi am provocat aceasta luptă, și nu dela noi atârână posibilitatea păcii și a bunei înțelegeri.

Idealismul politic.

De Eugen Goga.

Și idealismul și politica sunt două noțiuni cu o accepție cel puțin ciudată în societatea noastră. Idealism, după felul nostru câmpeneț de a judeca, este ceva ce s'ar putea materializa prin un individ cu plete lungi și haina roasă 'n coate, iar politica ar fi să fie apanajul unui soi de pătălici unși cu toate unsorile cari știu să tragă sforile și mint de mama focului. Idealism și politică, se zice la noi, sunt două contraste ce nu se pot întâlni fără a se distruge una pe alta. Idealistul, dacă e bun de ceva în lumea asta, e bun să urle la lună spre amuzarea trecătorilor, în orice caz n'are ce căuta în societatea oamenilor politici cari, chipurile, realști, chibzuiți și prevăzători, nu pot sta alături de el, fiindcă le încurcă trebile cu visările lui.

E caracteristică această arbitrară prăpastie între două noțiuni cari în toată lumea cultă se împacă și se condiționează, e caracteristică nu numai pentru ignoranța noastră de provinciali dar și pentru tendințele mai noi ce se observă în opinia noastră publică. Idealism, după frumoasa definiție a unui mare scriitor neamț, este percepția și patosul distanței, adică, a fi idealist însemnează a te ridica deasupra lucrurilor, a le percepe dela distanța la care te-ai ridicat și a-ți încinge această percepție în cercul de foc al patosului. Prin urmare idealismul nu exclude realita-

tea, o cere chiar, o cere în plenitudinea ei, contrar speculei clipelor trecătoare; iar idealistul nu este câtuși de puțin un visător din lumi albastre. Tot ce-ți impune acest idealism este să te ridici deasupra lucrurilor, nu pentru a le părăsi, ci tocmai pentru a le vedea cât mai bine, nu pentru a-ți le îndepărta, ci pentru a-ți le apropia cât mai mult prin înțelegerea pe care-ți-o poate oferi privilegiștea lor dintr'o anumită înălțime. Și dacă acesta este idealismul atunci pentru ce-l isgonește lumea noastră din politică? Pentru ce-l trimite 'n poezie, care, vezi doamne, ar fi și ea o țară de minciuni frumoase? Pentru ce nu-l scrie pe steag ca pe-o deviză a tuturor acțiunilor ei?...

Pentru că, idealismul presupune puțința unei *ridicări* și a unui *patos*, iar societatea noastră, din diferite motive, nu-și poate permite îndestul o ridicare deasupra zilei, un patos în drumul pe care-l bate. Condiția primă a unei ascensiuni este lipsa oricărui balast. Condițiunea patosului este înălțimea. Societatea noastră, țărani și pătură intelectuală, este trasă la pământ de un popor de greutăți impuse de statul unguresc. Cum să se *ridice* preotul când îl ține de mâni și de picioare congrua guvernamentală? Cum să se *ridice* învățătotul când inspectorul mustăcios și neîndurat îi bate amenințător în fiecare zi la ușe? Și în același chip avocatul care are un proces de câștigat, etc. etc. Iar țărănul? Mizeria materială și culturală îl apasă mai greu decât pe toți ceilalți. De unde să aibă acești oameni patosul culmilor când ei zac în cea mai întunecată vale a oprimării naționale?...

Idealul nostru politic ar fi să fie libertatea noastră așa cum a fost concepută la patruzeci și opt într'un moment când puteam să vedem și să vorbim limpede: **autonomia națională!** Orice uniune cu Ungurii este un venin de moarte, a zis Simion Bărnuțiu. Acest ideal, cu cât și-a pus mâna mai greu în spatele noastre șovinismul unguresc, cu atât s'a ascuns mai mult. E destul să amintesc că dela începutul „activității” încoaci nici un deputat al nostru n'a ținut să-l spună în cameră ca singura soluție vindecătoare, nici în cameră dar nici măcar în vre-o întrunire publică. Deputații l'au acoperit cu tăcerea iar lumea și presa nu l'au cerut nici ele. Mai mult. Anul trecut în toată vremea tratativelor cu contele Tisza cari presupuneau, ca bază firească din partea guvernului, o renunțare la el, întregă societatea noastră prin o perfectă solidaritate a pus capul în pământ și n'a încercat să se ridice la înălțimea lui. N'a încercat fiindcă n'a putut, se răspunde cu drept cuvânt. Și atunci?... Perspectivele ar fi să fie nespuse de triste.

Cu cât se vor spori greutățile impuse de guvernele ungurești, cu atât mai mult idealul nostru se va întuneca, va trebui să se întunece. Cu cât se vor spori loviturile cu atât mai mult vor fi lăsați visătorii să-i cânte imnuri în nopți triste de singurătate spre plăcerea opiniei noastre publice, probabil, dar fără asentimentul „politice” care, știți, trebuie să rămână în marginile „realității”. Cu alte cuvinte, cu cât realitatea oprimării naționale se va prefăce în mai feroce și mai primejdioasă, cu atât izbăvirea noastră va trece tot mai mult, prin voința noastră și prin ajutorul unguresc, în domeniul: realității. Nu?... Dar logica întregii noastre „politici” de astăzi este aceasta...

„Cică odat' un guzgan dela țară primit-a ca oaspe, în vizuina-i săracă, prietenul vechi din cetate. Harnică gazda era, cruțătoare de cele-adunate; Căspete însă venindu-i cu drag se ndema să-l cin- [sterească.

Ce mai incolo? Aduse semințe de oviș lunguiețe, Boabe uscate de struguri, bucăți de slănină 'ncepută, Pusul deoparte năut — căci ținea să vâdească belșugul, Scârba s'alunge aceluia ce-abia se-atingea de bucate, El se întinse ca gazdă pe paiul din anul acelaș, Grâu și neghină rozând; bunătăți să mănânce urbanul, Care la urmă vorbi: — „O, prietene-ți place vieața Pe o spinare mănăcată, de munte? N'ai ține mai bine Codrul sălbatec să-l schimbi cu orașul cu oameni? Mă [crede,

Ia-ți tălpășița de-aici, însoțindu-mă. Moartea-i obștească. Stemă în frunte purtând ori nemernic, nu-i chip de scă- [pare.

Astfel, iubite, să simți că trăiești cât îți iartă puțința. Veșnic în minte să ai că vieața-i un lucru de-o clipă.” Tare-l mișcă pe guzganul de sat cuvântarea aceasta. Iute sări din culcuș. Și împreună se 'ndreaptă spre țintă. Gândul aveau în oraș, pe sub ziduri, s'alunece noaptea. Noaptea e tocmai în toi când pășesc într'o casă bogată. Roși cuverturi, de carinăz, strălucneau pe crivaturi de [fildes.

Teancuri de talere se 'ngrămădeau mai în colo, prin [coșuri —

Restul ospățului împărătesc din ziua trecută. Se tolăni pe covorul de purpură 'n voie săteanul; Celălalt pe întrecute umbra și încoace și 'ncolo, Oaspelui cu rânduială bucate purtând, mai nainte

Din cele-aduse la masă gustând; împlinindu-le toate Tocmai ca sclavul ce știe vârtos rânduilele casei. Soarta schimbată, așa bunătăți amestice țărănul. Dar deodată un zgomot grozav de deschideri de ușă Arși îi făcură să sară din pat. Speriați alergară Ori prin ce colț al odăiei, mai morți, și în tremur de [spalmă.

Larga odaie răsună de latrul moloșilor ²⁴⁾ groasnici. Zice țărănul atunci: — „Mulțumesc de vieața aceasta. Și mai rămâi sănătos. Mângăere de hrana trudită Capăt prin codrul și scorbura-nu adăpostite de curse”.

Pompiliu Păltănea.

²⁴⁾ Câni de vânătoare din Molisside, mic ținut în Epir.

ANUNȚURI

SE PRIMESC CU PREȚURI MODERATE LA ADMINISTRA-

— — ȚIA ACESTUI ZIAR. — —

TELEFON: 750.

Evident că orice om care vede clar trebuie să caute toate mijloacele trebuincioase unei așezări cât mai lămurite a idealului național în politica zilnică. Astăzi, oricum, mai există încă posibilitatea unei înălțări cât de cât, mai există încă posibilitatea unui patos. Greutățile pe cari ni le atârnă guvernele pot fi încă delăturate prin mijloace artificiale. Situația externă ne favorizează ca niciodată. Intreagă presa europeană are cuvinte de profund interes față de noi, ne caută cu privirea în fiecare zi să știe încotro ne apucăm ca-lea...

„Activitatea” a avut la bază o regretabilă eroare. A condiționat succesele noastre politice de eventualele succese parlamentare. Ori, aceste succese parlamentare erau imposibile cu tot elanul cu care s'a pornit lupta. Parlamentarismul unguresc este o minciună pe care nu noi vom fi în stare să o distrugem. Se ivește deci o corectare a acestei erori. Recunoscându-se numai ca un simplu mijloc acțiunea în parlament să se facă o țintă hotărâtă din propaganda de acasă. În chipul acesta nu ne vom simți nevoiți să ne considerăm morți dacă pe malul Dunării vor vorbi numai cinci și nu treisprezece deputați, cari și ei, aici din punctul de vedere al parlamentarismului unguresc tot atâta fac cât cinci, douăzeci, treizeci sau patruzeci. Aceasta nu însemnează cătuși de puțin o renunțare la pătrunderea în incinta de unde se poate da o îndrumare cu mai multă libertate, nici o revenire la „pasivitate”, ci numai o justă cumpănire a împrejurărilor. Aceasta nu însemnează altceva decât o concentrare asupra unei singure ținte politice, singura care poate să ne mântuiască, țintă clară asupra căreia nu se pot angaja nici un soi de târguieli demoralizatoare. Pornind în toate judecățile noastre politice din punctul de vedere al idealului național să facem propagandă intențită și — să așteptăm. Dar atunci ni se vor spori din ce în ce mai mult transfugii dată fiind starea tristei dependențe de guvernare a societății noastre, se facilitează chiar și întemeierea unui partid român guvernamental cu care amenință contele Tisza, se va zice. Încă odată: politica mare a unui popor, politica adevărată, nu se poate face ascunzând idealurile în sac. Iar cât privește pe transfugi, aceștia niciodată nu vor putea fi atât de mulți, o știm din trecut, încât să primejduiască existența partidului național, niciodată nu vor fi atât de puternici, tocmai fiindcă le lipsește temelul moral al idealului, încât să stoarcă „concesiuni” prin cari să mulțumească exigențele naționale ale poporului nostru. Și vremea unei grave încercări pentru monarhia habsburgică nu este departe. Se simte aceasta din întreagă atmosfera politică a Europei. Trebuie să urmărești numai enormele eforturi militare ale Rusiei, Germaniei și Franței pentru a te convinge. Trebuie să urmărești și lupta care să dă între cele două grupări de mari puteri pentru câștigarea României. Ce însemnează toate aceste, dacă nu apropierea unei răfuiei generale?... Și o Austro-Ungarie după războiu, orice soartă ar avea aceasta, nici când nu va putea fi atât de „tare” încât să ne ignoreze și pe mai departe postulatele pe cari trebuie să i le precizăm de pe acum cât mai clar și cât mai des, pentru ca să le cunoască cât mai bine și să se obișnuiască cât mai mult cu ele.

Se impune însă întrebarea că în ce fel să se facă propaganda politică de care se po-

menea. În ședința în care s'a hotărât ruperea tratativelor comitetul național a făcut unele promisiuni cari ar trebui realizate. Trebuie să se fortifice cât mai mult presa, să se coboare spiritul programului național, nefalsificându-se ca până acum, prin cărți și intruniri publice în popor și să se pornească o organizare serioasă a acelor cari vreau și pot să se angajeze în lupta mare. Această din urmă promisiune este cu atât mai ușor de îndeplinit cu cât contele Tisza și prin el și Viena a recunoscut legitimitatea existenței partidului național român, deși, ce e drept, cu unele rezerve cari pot fi însă, pentru moment ignorate. În ajutorul celor două dela început se poate aduce cu mult succes noua stare de spirit a Românilor din Regat. S'a văzut cât de puternică a fost mișcarea Ligei și s'au cetit și diferitele discursuri din parlament ale atâtor oameni de seamă. În România astăzi mai mult ca ori când se observă un real interes pentru noi. Acest interes trebuie exploatat în mod cinstit. Gazetele noastre pot profita simțitor din el și nu este eschis că s'ar putea strânge și fonduri necesare unei propagande politice serioase. Poate că de azi înainte se vor găsi și boieri români de aceia — în deosebire de un I. Kalinderu, de pildă — cari în testamentul lor, din milioanele pe cari le lasă, să rupă ceva și pentru niște rude mai îndepărtate cum suntem noi. Se poate... Firește, numai în cazul când vom strânge cât mai mult relațiile noastre cu ei, cercetându-i nu numai la anumite momente, ci fără întrerupere, prin conferințe, prin propagandă stăruitoare. Oamenii noștri politici ar putea trece pe rând în fiecare an să facă câte un expozeu al situației dela noi....

Gândurile aceste schițate în fuga condeului și fără o pretenție de a fi îndeajuns lămurite sunt nu numai ale unui singur om, ci ale unei generații întregi care neluând până acum parte cu răspundere la luptele noastre politice a avut prilejul să le judece obiectiv și să tragă din ele învățăturile cuvenite.

O criză politică în Franța*).

De P. Georgescu-Măgură.

După aproape o lună de polemici aprinse, de depozitii contradictorii și confruntări — afacerea Monis-Caillaux-Rochette — s'a isprăvit cu acel proces-verbal al Comisiei de anchetă parlamentară, votat, se știe, într-o noapte de vijelie...

De stai să te 'ntrebi, azi, când gazetele și-au recăpătat humorul lor obișnuit iar Camerile nu mai țin ședințe, când din furtuna de ieri nu mai rămân decât urme de iritare p'alcurea, de stai să te 'ntrebi: S'a 'nchis „afacerea” ori nu — vezi îndată că răspunsul nu e ușor de dat, nu vine dela sine, cum s'ar fi așteptat, clar și nețagăduit.

S'a 'nchis „afacerea” ori nu?

*) În 1911 sub guvernul Monis — d. Caillaux, ministru de finanțe, solicitat de anumite personalități în favoarea financiarului veros, Rochette, deferit instanțelor judiciare, a intervenit prin prezidentul consiliului ca să obțină amânarea judecării procesului. Dl Monis „printr'o deplorabilă intervenție guvernamentală” a forțat pe procurorul general Fabre să obțină remiterea afacerii. În acest interval Rochette, pus în libertate provizorie, după o nouă serie de speculații veroase, a luat drumul Americii. În ultimul timp, fiind adusă la tribuna parlamentului, chestia a provocat instituirea unei comisii parlamentare de anchetă care a blamat amestecul ilicit al executivului în mersul justiției. — N. A.

O afacere de soiul acesta se închide când faptele au fost descoperite în ordinea lor petrecută și când, proporțional cu vinovăția onora și altora s'au pronunțat judecățile de condamnare sau achitare meritate.

O afacere se 'nchide când dela cercetările pentru descoperirea adevărului s'a trecut la sancțiuni.

Or, iată tocmai ce nu s'ar putea spune cu precizie așteptată: care-s faptele și unde-s sancțiunile pronunțate în această „afacere”?

E dovedit că afacerea Monis-Caillaux-Rochette e în faptul ei un hatâr abuziv făcut de cei doi dintâi, celui de-al treilea.

Un hatâr urât, cum se 'ntâmplă în fiecare regim politic unde ocupațiile nu se disting ci se amestecă în dezordine, unde politica își imprumută mijloacele de luptă de peste tot, și 'n deosebi din lagărul speculațiilor financiare.

Dar ce-i în dedesuptul ei „afacerea”?

Hatârul stăpânește, în diferite feluri, pretutindeni unde funcționează cărdășiile politice așa că, până când nu se va ști ce e în rezorturile lui ascunse hatârul Caillaux-Rochette, nu se poate spune întru cât depășește măsura hatărului comun și unde-i stă gravitatea alarmantă?

Or, aceasta nu se știe; comisia de anchetă parlamentară n'a putut sau n'a vrut să stoarcă acest adevăr ultim de analiză, singurul generator, și singur în măsură să întregească priceperea faptelor și să justifice sancțiunile.

Si-atunci ce rămân?

Un noian de bănueli vagi, de prezumții și temeri, care și-au găsit expresia într'o campanie aprigă de presă și pe de-asupra un vot de blam dat celor doi foști miniștri pentru actul de impietare în mersul justiției.

Recunoaște oricine că acest rezultat nu-i cel dorit și așteptat de opinia publică a Republicei, că-i ridicol față cu svârcolirile a două comisii de anchetă parlamentară și 'n deosebi prea scump plătit de bunul public atât de econom și atât de dornic de plasamente sigure.

Si-atunci „afacerea” nu-i închisă!

Ea rămâne într'o suspensie provizorie până când vre-o nouă complicație de împrejurări politice va scoate la iveală tot adevărul ce n'a putut fi smuls acum.

Dar asemenea „afaceri” nu se închid ușor.

Ele nu se închid numai decât cu stabilirea adevărului particular și cu aceia a răspunderilor personale și de circumstanță; „afacerea” Caillaux-Rochette însămnă o criză și ca atare prezintă un interes general și o durabilitate ce depășește marginile actualității de presă.

Acest aspect al „afacerii” nu mai e de interes pur local ci dimpotrivă interesează și alte regimuri politice.

Ceeace se desprinde din peripețiile acestui proces parlamentar, îndeosebi și mai presus e o chestie de scrupulozitate politică a dlor Monis și Caillaux, e procesul abia început al unui principiu politic, a unei metode de guvernământ.

Si-atunci „afacerea” nu se poate închide, câtă vreme principiul e numai afirmat nu însă și practicat.

Iată de ce „afacerea” nu s'a închis și nu se poate închide ușor.

Pentru un obișnuit cu alte regimuri politice și mă gândesc bunăoară la politica românească din Regat, metoda politică sănătoasă și sigură în roadele ei, e să aibi concursul cercurilor financiare și să trăești cu ele în raporturi de armonie duboasă...

Politica e o întreprindere care cere, neapărat, ca oricare alta riscul unui capital; politica românească din regat e, cine-ar putea-o tăgădui, dacă nu un derivat al finanței, în orice caz în funcție de finanțe și de mânăuire de fonduri.

Si-atunci câte nu spune această simplă apropiere?

Cât înțeles capătă peripețiile „afacerii” Caillaux-Rochette când o judecăm cu elemente împrumutate din alte regimuri politice!

Republica franceză vrea să aibă o politică streină cu desăvârșire de orice contact suspect cu speculația financiară, o politică de sine stătătoare în care programele de reforme să se concureze liber, departe de orice amestec al finanței, și 'n care totul să nu fie decât reforme și program.

E deci un principiu de asanare care stăpânește toată „afacerea” și îi dă proporțiile unei crize.

Guvernării care caută puterea pentru foloasele inerente ei, pentru care ocupația dominantă e nu studiul marilor probleme obștești ci învățarea și chiverniseala în formele ei cele mai caracteristice — politicienii bons a tout faire — care fac politică cu spiritul și tactul format în practica întreprinderilor comerciale, sau numai pentru voluptatea ce-o dă prestigiul puterii, pe această categorie de politicienii Republica tinde să-i înlăture.

„Afacerea” Monis-Caillaux-Rochette însă începutul acestei „reacțiuni”.

În locul lor Republica vrea just opusul lor. Oameni pentru care politica să fie un studiu necurmat al intereselor generale, o cercetare metodică cum se cuvine pentru problemele mari ale vieții publice — deci oameni pentru care politica să fie o specialitate ca ori-care alta și mai grea ca ori-care alta, un laborator de muncă pentru firile de elită care i se consacră.

Dela politicienii cari găseau în ascendentul puterii un câștig de viață, se tinde azi la politicienii-specialiști, simpli cercetători cari să adauge la priceperea vieții sociale și autoritatea morală a vieții lor închinată.

Și nu-i o asanare în această tendință?

Și-atunci „afacerea” departe de a se închide abia și-a început cursul.

Rezultatul comisiei de anchetă a fost ceea ce a putut fi — o amăgire — dar curentul de opinie populară pornit de jos din adâncurile vieții sociale, afirmă trecând pe de-asupra, că-i trebuesc Republicei; alți chemați — alte metode și alți oameni.

Dacă justiția trebuie să-și aibă acțiunea ei de sine stătătoare de factorii executivi — e tot așa de imperios ca executivul să se curețe de orice preocupări financiare definindu-și sfera și menținându-se în limitele unei compatibilități corecte.

Și-atunci „afacerea” nu-i o lecție și pentru alții?...

Paris, 12 Aprilie 1914.

Congrese învățătorești.

În sărbătorile Pogorării Duhului stânt din acest an se va ține la Suceava, în cetatea lui Ștefan cel mare, un congres cultural al corpului didactic român din Bucovina. În acest congres se vor desbata, pentru întâia oară, câteva chestiuni cardinale ale învățământului românesc, cum e „Educația învățătorimii”, „Naționalismul în școala românească, Activitatea extrașcolară a învățătorilor și Organizația învățământului”. Învățători și profesori români din Bucovina, cari până înainte de aceasta cu câțiva ani, fuseseră aproape pe de-a întregul copleșiți de spiritul educației austriace, și preocupați de problemele educației numai din punctul de vedere al statului, nu și al poporului român pe care aveau să-l crească — se reculeg acum și-și dau seama că fiecare popor are datoria de a se cultiva conform firei și trebuințelor lui.

Toate punctele din programul congresului sunt de actualitate și de însemnătate, dintre toate însă mai de actualitate e chestia naționalizării învățământului, — chestiune care preocupă de o vreme încoace tot mai statornic pe profesorii și învățătorii bucovineni. Punctul acesta din program e astfel specificat: „naționalizarea învățământului primar și secundar; piedecile ce se opun, înlăturarea utracvismului; introducerea istoriei române, schimbarea planului de învățământ”. Chestiunea e prinsă, după cum vestim, din toate laturile ei, și avem nădejdea că va fi cu temeiul discutată și, cum zicem noi, exhaustivă.

Puțin după acest congres se va ține la Arad, un congres al învățătorilor români ortodocși din Transilvania și Ungaria. La congresul acesta — singuraticele despărțăminte ale reuniunilor precum și cercurile conferențiere învățătorești vor fi reprezentate prin delegați, având, afară de aceștia, dreptul de a participa foși învățătorii, precum și alți bărbați de școală de ai noștri.

Programul acestui congres încă nu-l cunoaștem, nefiind el până azi publicat. În tot cazul ar fi de dorit ca din el să nu lipsească punctul de forță al fraților din Bucovina: „naționalizarea învățământului”, chiar și când ar fi botezat cu alt nume.

Și anume din motivul că la noi de o vreme încoace mai ales învățământul primar a apucat într-o ogașe de o sterilitate înspăimântătoare în urma lipșirii lui de caracterul național, pe care trebuie să-l aibă învățământul de toate gradele. Chestiunea naționalizării învățământului nu e o chestiune de natură politică, ci o chestiune elementară de pedagogie; un popor nu poate fi crescut decât pe baza tradițiilor sale și cu elementele vieții sale sufletești și în vederea dezvoltării sale proprii. Școala noastră, care în timpul din urmă a fost amenințată să uite cu totul acest postulat elementar, trebuie să-și vie în fire și să înceapă lucrul din temelie.

Aceasta cu atât mai ales că și guvernării noastre au început a-și da seama de greșeala care s'a făcut în timpul din urmă, încercându-se a se scoate din școala noastră aproape tot ce mai era concrescut cu sufletul nostru. Așa, însuș d. prim-ministru al țării noastre, contele Ștefan Tisza a spus, în discursul său parlamentar dela 2 Februarie a. c. în legătură cu acest lucru următoarele cuvinte pe cari fiecare învățător român să și le însemneze bine: „Precum în întreaga viață școlară și în firul instrucției, așa și la predarea Istoriei mai ales, voim să se poarte în special grije, ca trecutul poporului român, tradițiile sale, conștiința sa, să fie pe deplin stimate”. Alipirea naturală a cetățenilor nemaghiari la neamul lor propriu, la unitatea lor proprie etnografică, este — zice contele Tisza — un sentiment vrednic de stimă, de care, dacă s'ar desbrăca ar pierde din valoare”.

Acest sentiment, aceasta conștiință trebuie să căutăm pe toate căile ca să străbată de aici încolo întreg învățământul primar. Căci numai în acest chip e posibilă o dezvoltare sănătoasă și numai în acest chip putem contribui și noi la progresul universal.

De aceea cred eu că acest punct nu poate lipsi din programul congresului ce se va ține la vară, în Arad.

La congresul acesta interesele noastre culturale cer, ca să ia parte nu numai învățători, ci și profesorii noștri secundari, în scopul de a crea pe această cale acea legătură strânsă necesară între învățământul primar și secundar, a cărei lipsă la noi e adânc simțită.

Dr. C. Ghibu.

Pastoralele de Paști ale arhieriei noastre.

Ca totdeauna la sfintele sărbători ale Învierii Domnului, astfel și în anul acesta Excelența Sa Înalt Preasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Mețianu din Sibiu și P. S. Sa părintele episcop Ioan I. Papp din Arad adresează prin pastoralele lor cuvinte de mângâiere și creștinești învățături către fii lor sufletești. La Caransebeș s'a consacrat obiceiul ca Episcopul să vorbească numai o singură dată prin pastorală cu eparhioții săi, anume la sfintele sărbători ale Nașterii Domnului. Părintele Episcop dr. Miron. E. Cristea ține seamă de acest obicei și astfel suntem lipsiți de data asta de cuvintele mângâietoare ale P. S. Sale.

Cele două pastorale ale Arhiepiscopilor români din Sibiu și Arad sunt pline de evlavie și de înțelepte îndrumări pentru întărirea credinței și pentru îndreptarea pe calea vieții curate și fericite a fiilor lor sufletești.

Din pastorala Excelenței Sale părintelui Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Mețianu reținem aci următoarele două pasaje, cari fără îndoială vor afla răsunet în sufletele obidiților români și vor întări nădejdea lor de mai bine:

Pentru a vă convinge, iubitorilor, despre puterea, darurile și foloasele cele mari ale sfintei credințe, nu vă voi aminti numai ceea ce ne spune sfânta Scriptură, că sfinții prin credință au biruit împărății, au astupat gurile leilor, au stins puterea focului, s'au întărit în slăbiciune, s'au făcut tari în războaie, întor-

când taberile străinilor în fugă; nu vă voi aminti numai, că și împărați puternici, ca Constantin cel mare, și Voevozi viteji ca Ștefan cel mare, mai mult cu ajutorul sfintei credințe au ajuns la strălucitele biruințe asupra vrăjmașilor lor, — ci voi mai spune, că chiar și în războiul ce a decurs anul trecut, în Balcani, între creștini și Turci, tot numai puterea cea mare a sfintei credințe au ajutat pe creștini la învingerea Turcilor, celor odinioară foarte puternici.

O altă dovadă și mai mare despre puterea și foloasele credinței, o aflăm chiar și în istoria neamului nostru, care istorie ne spune, că deși în timpurile mai vechi felurite popoare barbare și păgâne au năvălit cu mare putere și peste fericirii noștri strămoși de pretutindea, nimicind și pustiind tot ce le sta în cale totuș acele popoare, fără credință în D-zeu, au pierit și s'au stins, iar noi mulțămiiți preabunului Dumnezeu, nu numai nu ne-am primejduit, nici n'am slăbit; ci încă ne-am întărit și înaintăm frumos în toate privințele cu ajutorul sfintei noastre credințe în D-zeu, care singură ne-a întărit și ne-a scutit în toate primejdiile din trecutul nostru, precum ne întărește și în timpul de acum la înfruntarea și suportarea tuturor cercărilor ce întimpinăm.

Tot asemenea P. S. Sa părintele Episcop Ioan I. Papp al Aradului se pogoară și de astădată cu duhul său în mijlocul credincioșilor săi cu dorința de a petrece cu dânsii „această zi de nouă primăvară a nădejzii vieții noastre creștinești”.

P. S. Sa arată în cuvinte răsărite din inima iubitoare a părintelui adevărat cauzele neajunsurilor noastre de astăzi, pe cari le găsește în depărtarea noastră dela viața curată și moravurile creștinești ale părinților noștri. Relevăm din pastorala P. S. Sale următoarele părți:

Intrunirea noastră de astăzi în acest lăcaș al mărireii lui Dumnezeu, să o folosim de prilej spre a ne da seamă de starea în care ne-a aflat sfânta prăznuire și spre a afla și cărările la ajungerea scopului, ca praznicul de astăzi să ne fie și nouă și următorilor noștri, precum a fost părinților, moșilor și strămoșilor noștri zi de lumină și de viață creștinească, zi de întărire în nădejdea binelui și astfel zi de bucurie și veselie în tot cursul vieții noastre.

O dorință aceasta atât de nevinovată și sfântă, pe cât de mareș și sublim este scopul omului pe pământ. Dar nu este numai o dorință, ci și o trebuință, a cărei lipsă nu este om care să nu o simtă și deosebit o simțim noi aceia, cari am petrecut sărbători cu zile mai vesele ca celea de acum.

Și erau fericite acele zile, pentru că era mai puternică credința în Dumnezeu și dragostea către biserica străbună; viața creștinească era mai curată și mai sănătoasă, oamenii primeau sfintele taine, se mărturiseau și cuminecau în timpul prescriș, își curățeau deci și sufletul, precum își spală și acum obrazul și mâinile în toate zilele. Atunci nu erau case sparte și familii învrăjbite, ca și în zilele noastre.

Erau fericite acelea vremuri, bisericile erau pline de credincioși în toate Duminecele și sărbătorile de peste an, părinții puneau mai mare preț pe creșterea fiilor lor întru frica de Dumnezeu, se fereau a le da pildă rea prin vorbele și faptele lor și aveau și ei răsplata mulțumirei, că nici fii nu le făceau rușine prin purtările lor rele și nu râvneau să ajungă înainte de vreme în scaunul părinților, precum râvnesc astăzi.

Erau fericite acele zile și pentru aceea, că era socotit de lucru rușinos ca cineva să râvnească la cinstea și pacea casnică a deaproapelui său, era lucru rușinos să fie cineva da-

tor, să se îmbrace cu haine cumpărate pe bani împrumutați și tot asemenea rușinos era, ca om de ceva seamă să umble și să petreacă în zile de lucru și de sărbătoare prin birturi, cum petrec unii din oamenii zilelor noastre și nu numai bărbații ci și femeile cu pruncii lor. Mai erau fericite zilele de atunci și pentru aceea, pentru că cei tineri cinsteau pe cei bătrâni, slujbașii pe stăpânul lor, atunci nu trăgea în judecată fiul pe părinte, fratele pe frate și vecinul pe vecin pentru o vorbă legănată. Jocul de cărți la plugari era necunoscut, certele și bătăile din birturi, jurămintele falze și înșelăciunile erau rari ca și corbii albi și nu erau lucruri de toate zilele, cum sunt astăzi spre rușinea neamului și spre slăbirea temeliei bisericii, care este și trebuie să fie pacea și dragostea creștinească.

Dar erau fericite acele vremuri și pentru motivul, că lumea nu pune preț numai pe ceea ce scripește ci și pe ceea ce hrănește și susține omul. Oamenii adevărați nu puneau preț numai pe viața trupestă, ci și pe cea sufletească, pentru că erau convinși atât despre adevărul, că Hristos, fiul lui Dumnezeu nu s'a jertfit pentru mântuirea trupului, ci pentru mântuirea sufletului omenesc, — cât despre acel adevăr al sf. Scripturi, că: „De n'ar zidi Domnul casa bunătăților înzădar s'ar osteni cei ce zidesc; de n'ar păzi Domnul cetatea, în deșert ar priveghea cei ce o păzesc. (Ps. 126. v. 1.)

Cum este astăzi, voi veți ști mai bine din ceea ce le vedeți cu ochii și le simțiți cu inima”.

Cronică din Paris.

Ce este grația femelască? — Două ucigașe: doamna Steinhell și d-na Caillaux. — Octavian Goga și presa franceză.

Paris, 9 Aprilie.

„Doamna Adry este profund grațioasă” îmi spuse prietenul meu vorbind despre o cunoștință a noastră, și fiindcă știam că adjectivele și, în general, toate cuvintele pe care le întrebuițează sunt exacte și meditate, am căutat să-mi dau seama în amănunt de ceea ce conține farmecul acelei doamne. Spiritul mi s'a oprit apoi la termenii: grație și grațios, când ele se aplică la femei. Și adâncindu-le, mi-am dat silința să le precizez.

Când spunem, sau când trebuie să spunem despre o femeie că este grațioasă? Când are trăsături frumoase și liniile trupului perfecte? Când surisul ei dă la iveală niște niște dinți frumoși, ori când mișcările îi sunt armonice? Imi pare că aceste calități încă nu sunt de ajuns. Este ea grațioasă când are apucături de copil sburdalnic și drăguț? Încă nu. Toate acestea nu izbutesc să completeze termenul în întreg sensul său. Părerea mea este că o femeie nu posedă grația când bunătațea, adică blândețea unită cu puțința de a compătimi, de a se înduioșa de omenestile suferințe, nu i se reflectă în privire și nu-i inobilează zimbetul. Cea mai utilă și simpatcă însușire a unei femei este bunătațea. Ea e necesară sufletului ca și fizionomiei sale. Făptura această gingașă, delicată și fragilă e absolut incompatibilă cu asprimea morală. Ea o denaturează, după cum lașitatea îl desonorează pe bărbat. Cine a văzut vreodată în lady Macbeth tipul femeesc în perfecțiunea lui? Implacabila eroină a lui Shakespeare ne apare, dimpotrivă, ca o excepție monstruoasă a sexului ei. Cu totul altfel le vedem pe Ofelia, pe Gretchen. Ele sunt adorabile fiindcă sunt grațioase; și ele sunt grațioase fiindcă sunt bune, de o bunătațea nobilă și blândă, capabile de milă și deci de sacrificiu. Sentimentele omenesti trebuie să fie în armonie cu învelșul fizic al individului. Femeii nu-i stau bine apucăturile excesiv de energice și brusce, după cum nici bărbatului nu i se potrivește abundența lacrimilor sentimentale. O femeie poate să nu fie grațioasă, deși frumoasă; deasemenea, ea poate fi grațioasă fără să poseadă nici o frumusețe. În general le preferăm grațioase. Când sunt și una și alta — cu atât mai bine pentru ele și pentru noi!

Așa că, dacă voim să vorbim un limbaj precis și măsurat, nu trebuie să numim grațioasă o femeie prea

indiferentă, prea rece, prea impasibilă. Ea este în acest caz frumoasă, imposantă, tot ce voiți, dar grațioasă nu poate fi. Insuși cuvântul: grație, ne indică clar noțiunea de bun, de milos, de iertător. El ne vine mai ales din evul mediu, când a fost mai des aplicat. Grația era pe atunci sinonim cu iertarea și nimic mai mult. Și astăzi când cineva deși ar putea să-l pedepsească pe un gemen al său pentru un rău pe care acesta îi la făcut vreodată, renunța la această justă pedepsire, spunem despre el că „și-a grațiat dușmanul”. Vedem dar că însușirea aceasta a fost considerată ca atât de înaltă și de nobilă încât sensul îi s'a amplificat, aplicându-se la tot ce este gingaș, delicat, demn de iubire și de admirațiune. O femeie bună este necesar grațioasă!

Ceeace i se tăgăduște mai întâi de toate doamnelor Caillaux, ucigașa lui Gaston Calmette, este tocmai grația. V'am vorbit îmi pare de apariția ei rece și trufașă până la îngâmfare, de atitudinea ei — semeață nu ar fi termenul potrivit — ci „hautaine” cum spune Francezul. Din toată viața, apucăturile și temperamentul ei, așa după cum reiese din mărturiile aceluia care au depus în chestia asasinatului dela „Figaro”, se degajează ceva aspru, antipatic. Toți aceia cari urmăresc instrucția judecătorului Boucard, însărcinat cu această afacere, o urăsc instinctiv pe soția fostului ministru de finanțe. Publicul, acărei intuiție greșite foarte rar, o găsește odioasă. Astăzi o cunoaștem ca și cum am fi în apropierea ei. Știm adică, că în toate împrejurările existenței ei, a fost glacială și fudulă, incapabilă de amabilitate cu subordonația și înfrăția vieții. Acestea sunt defecte antipatice până la odios.

Și mi-aduc aminte de un alt proces celebru, în care a fost implicată tot o femeie, și care a pasionat Parisul și Franța acum cinci ani. Vorbesc de afacerea Steinhell. D-na Steinhell a fost acuzată de a-și fi ucis soțul și mama în niște împrejurări tragice și misterioase pe cari poate că încă nu le-ați uitat. Misterul subsistă și azi, căci soția pictorului asasinat a fost achitată din lipsă de dovezi suficiente. Procesul ei a fost întortochiat și tenebros. Imi amintesc de curiozitatea și impaciența cu cari așteptau parizienii gazetele de seară cu darea de seamă a debaterilor. Dna Steinhell a fost așa dar achitată. Astăzi, ea trăește la Londra sub un alt nume; căci dacă vinovăția ei nu a putut fi perfect dovedită, nevinovăția ei nu este nici ea încă bine stabilită. Poporul francez o bănuiește și azi că ar fi fost ucigașa soțului și a mamei ei. Opinia publică este departe de a fi absolvit-o.

Ei bine, din lungul și stufoșul ei proces, caracterul dnei Steinhell s'a degajat cu destulă limpezime. Știm cu toții că a fost o soție necredincioasă și o femeie frivolă, că a avut amanți numeroși și că-i plăcea luxul, dar știm deasemenea că a fost bună și miloasă cu suferinzi, serviabilă cu cei mici, amabilă cu subordonații ei și că grația ei a fermecat pe niște maestri ca pictorul Bonnat și compozitorul Massenet. Că dna Steinhell a avut inima bună în sensul cel mai frumos al cuvântului nu se poate tăgădui. Aceasta nu însemnează că ea nu trebuie să fie bănuită de o crimă monstruoasă. Un proiect de asasinat a incolțit în mintea ei, i-a întunecat toate calitățile, a fascinat-o, a halucinat-o, a făcut-o să săvârșească un gest înomabil. De câte ori nu vedem ființe omenesti cinstite, blânde, amabile comișând niște crime oribile? Cine știe ce se poate petrece în labirintul de carne, de sânge, de materie cerebrală care se numește om?

Dar nu de asta voiam să vorbesc. Doream să vă spun numai că intuiția mulțimei nu s'a înșelat nici asupra dnei Steinhell. Cei cari o condamnau pentru crima ei nu se puteau opri de a considera cu simpatie calitățile ei de bunătațea și de blândețe. Dna Steinhell a fost într'adevăr o femeie grațioasă. Și poporul francez, cu toate că a cerut să fie condamnată, nu i-a refuzat o simpatică compătimire.

De această compătimire simpatică dna Caillaux nu are parte. Ea este dimpotrivă, după cum spusei, antipatică până la odios!

Generozitatea îmi pare a fi cel mai nobil și cel mai fecund dintre sentimentele omenesti. Și ce este generozitatea dacă nu solidaritatea oamenilor împotriva suferințelor de tot soiul care ne mahnesc speța, fie că ele sunt pricinuite de noi înși-ne, fie că ne vin din afară? Tot ce vorbește de suferință mișcă simpatie sufletul mulțimei.

M'am gândit, scriind aceste cuvinte, la primirea frumoasă și rară pe care presa franceză a făcut-o „Domnului Notar” a lui Octavian Goga, „Românul” a reproduș la timp articolul pe care i l'a consacrat marele ziar „Le Temps”. Deasemenea și ziarul lui Jean Jaures s'a ocupat de dânsa. Mă înșel eu, ori este adevărat că niciodată marea presă pariziană nu a acordat atâta importanță unei opere literare românești? Și opera a-

ceasta este a unui român ardelean și face să trăiască prin prestigiul artei o parte din neamul românesc din Transilvania. Amănuntul acesta nu vă pare el extrem de caracteristic? Nu vă apare ca un simptom faptul că poporul francez a făcut întâia lui cunoștință literară cu suferințele Românilor din Ardeal?

Mă bate gândul că cunoștința aceasta nu se va opri aci. Am o mare încredere în talentul viguros al lui Goga. Tot el va fi poate acela, care va transporta pe vre-o scenă pariziană sufletul compatrioților săi. Omul care a scris o piesă ca „Domnul Notar” de câte nu poate fi în stare să scrie! Ceeace a fermecat în triumfală piesă a lui Goga a fost viața intensă și de sine stătătoare a personajilor ei. Să nu mi să spună că Mitruț, popa Nicoară și bătrânul Borza n'ar putea să-i intereseze pe Francezi, pe Germani, pe Italiani... Publicul, de orice neam ar fi el, ar asista la ființe omenesti cari râd, plâng, visează, se iubesc — și lucrul acesta ar fi de ajuns. El s'ar recunoaște în câteva din accentele lor.

Și e departe de a fi imposibil ca vreo operă a lui Octavian Goga să fie în curând aplaudată în capitala lumii. Gloriosul poet ardelean ne desvălește pe zi ce trece câte o lature nouă a marelui său talent. Cunoscut din gura lui proiectele noilor piese pe care vrea să le scrie cu arta lui clară și robustă. Piesele acestea fără îndoială că vor avea succes la Paris. Pe cât cunoscut eu publicul parizian, prevăd că va fi încântat de ele. Și sunt sigur că cele ce scriu aci ca o vagă prevestire, se va realiza mai ușor decât am crede. În cazul acesta cronicarul dramatic al lui Temps, bunăoară, va întâlni sub peana sa numele unui scriitor strein, care nu va fi străin de tot pentru coloanele ilustrului cotidian.

C. R. B.

Iarăș „Telegraful Român”

„Telegraful Român” răspunde în numărul său de Paști la articolul nostru din Nr. 73, în care-l acuzam cu falsificare de istorie.

Reproducem aici întreg răspunsul. El sună astfel:

„Ziarul „Românul” din Arad ne face mare nedreptate în primul său din numărul de Marți, în care se încearcă să ne scoată vinovați pentru următoarele păcate naționale: inconsecvență în politică, intrare în serviciile guvernului și atitudine contrară partidului și comitetului național.

Toate punctele acestea de acuzație sunt lipsite de temei.

Ținem și acuma, ca la anul 1905, când aceiaș redactor era la ziarul acesta, la organizarea partidului și la comitetul de conducere, a cărui activitate n'am împiedecat-o și n'o împiedecăm. Nu ni se va putea dovedi, că am fi îndemnat vreodată cetitorii să fie în contra comitetului. Din contră, am accentuat și noi la toate ocaziunile îndreptățirea Românilor din statu! acesta de aș avea organizarea lor proprie politică și comitetul de conducere, eșit din această organizare. Și fiindcă nu suntem contrari ai partidului și ai comitetului, dela sine urmează, că nu putem sta în serviciul guvernului.

Vorbirea dlui conte Tisza, ministru prezident al țării, rostită în chestia română în ședința din 20 Februarie n. c. a dietei, am publicat-o în întregime, nu pentru a face servicii guvernului, care n'are trebuință de serviciile noastre, ci pentru a pune în mâna învățătorilor și preoților noștri dela sate o armă de apărare în contra șicanelor ce li se fac neconținut din partea satrapilor celor mici: inspectorii, pretorii, notari. Am voit să-i punem în posibilitatea de a răspunde tuturor celor care pretind lucruri legale dela ei, că: „Nu sunteți în drept să ni le pretindeți, pentru că iată ce spune contele Tisza, prim-ministrul țării. Cetiți, conformați-vă, și dați-ne pace!” Acesta a fost scopul publicării vorbirii în întregime, în text autentic.

O altă acuzație ce ni se aduce este, că am dat părintelui vicariu Mangra posibilitatea de a se apăra în contra atacurilor din alte foi. Dar părintele Mangra e dignitar bisericesc, vicariu episcopesc, president al unui consistor, ales de sinodul eparhial din Arad, cu voturile tuturor fruntașilor din acel sinod, și membru al tuturor corporațiilor noastre înalte bisericești, — pe care deci o foaie bisericească, cum e a noastră, nu-l poate ignora.”

După cum se vede „T. R.” nu-și prea face remușcări din acuzația gravă că a falsificat istoria, după cum am arătat noi. Nici nu cearcă să combată această afirmație — căci n'o poate. Noi am arătat cu dovezi falsificarea.

Mai departe „Telegraful Român” nu mai amintește nimic de politica lui Șaguna, cu care a sfcilit-o într'un mod rușinos. A trebuit să venim noi și să-i spunem Telegrafului și autorului

„Cărții de aur”, care a fost politica lui Șaguna și să dovedim că acestuia nici prin gând nu i-a trecut să facă acea politică de slugărnice, pe care o face astăzi Telegraful, renegându-se pe sine.

Că acum T. R. vine și declară că „ține și acum la organizarea partidului și a comitetului de conducere”, cu toate acestea face politică „moderată”, „ca Șașii” — de atâta logică numai T. R. e capabil. Și încă după ce ani de zile și-a împodobit paginile cu articole de Mangra, Babeș, Slavici și Brote și după ce în câteva rânduri publica aceleași articole „moderate”, cari apăreau în același timp în fițuica dlui Vlaicu dela Brașov.

Că acum T. R. se lapadă de Mangra, o face pentru că așa-i e firea: să umble cu doi bani în trei pungii. Și o să mai umble și de aci încolo, până se va găta odată îndelunga răbdare a publicului său cetitor.

Noi totuși întrebăm iarăși: *care-i politica lui Șaguna? Și e adevărat sau nu că T. R. a falsificat istoria, pentru a-și ascunde păcatele urite de astăzi? Și până când va mai dura rușinoasa și desonoranta echivocitate a acestui ziar, care vrea să facă educația preoțimeii?*

Să răspundă comisia administrativă a ziarului!

Din Calvarul nostru.

Procesul de agitație al martirilor credinței românești. — Procesul nostru pentru apărarea armatei române.

Calvarul neamului nostru nu înceată odată cu trecerea săptămânei patimilor și în ziua sfintei învieri sufletele noastre sunt copleșite de amărăciune și tristeță la gândul pătimirii noastre fără de sfârșit...

Joi, după sfintele sărbători în 23 Aprilie n. vor sta în fața tribunalului din Sătmar acei treizeci și cinci de țărani din Moftinulmic, în frunte cu tribunul lor: părintele Murășanu, ca să-și ispășească „crima de agitație” — cum se zice în țara noastră fericită, când cineva își apără limba și legea strămoșească.

Vor sta neînfrânți în fața juraților acești martiri ai neamului nostru, însoțiți de atenția, încurajarea și venerația neamului românesc de sub toate cele patru ocărui.

Mergeți — voi înainte luptători ai neamului nostru — cu capul ridicat, cu convingerea curată că luptați pentru o întruchipare dreaptă, apărați o cauză sfântă, a cărei deplină izbândă nu poate fi departe. — Când jandarmii vă vor înconjura nu vă înfricați de baioneta lor lucitoare, căci va rugini și ea odată. Când procurorul vă va numi trădători de patrie și revoluționari, nu vă rușinați, ci mai vârtos priviți-l în ochi cu mândrie: căutătura lui să se ascundă dinaintea privirii voastre.

Dumnezeu și geniul bun al neamului nostru să fie cu voi!

Facem un nou apel către frații noștri din Ardeal, Bănat și Ungaria să meargă în număr cât mai mare la Sătmar, pentru că toții în mod frățesc să împărțim durerea și amarul ce i-a ajuns pe cei 36 martiri ai credinței noastre străbune.

In aceeași zi — în 23 Aprilie n. — când la Sătmar 36 martiri ai credinței românești sunt târiți pe banca acuzaților, la tribunalul din Arad se debate un alt proces interesant și anume, un proces de calomnie intentat redactorului nostru responsabil d. Constantin Savu de către renegatul dr. Papp János din Oradea-Mare, pentru un răspuns pe care a-

cesta l'a binemeritat din partea noastră la insultele murdare și batjocurirea ce le-a adus în anul trecut armatei române, pe timpul mobilizării, în coloanele ziarului „Világ”.

Desbaterea acestui proces promite a fi foarte interesantă. In consecință publicul românesc din Arad ar face o frumoasă dovadă a sentimentului lui național, dacă în număr cât mai mare ar merge să asiste la desbaterea acestui proces.

Acest proces al nostru reclamă de altfel interesul deosebit și al cercurilor conducătoare din România, fiind frații noștri din regat vizați direct.

Desvălirea bustului lui Ion Russu-Șirianu.

Comitetul pentru ridicarea unui bust luptătorului național Ion Rusu-Șirianu, fost deputat dietal în camera ungară, fost director al ziarului „Tribuna” din Arad, fost secretar general al comitetului național român în timpul Memorandului, fost membru fondator al „Ligei Culturale”, fost membru în diferite corporațiuni bisericești-scolare și culturale etc.etc., invită toată lumea românească la serbările inaugurării monumentului, cari vor avea loc în comuna Șiria (com. Arad) în ziua de 3 Maiu n. (20 Aprilie v.) 1914

Programul:

1. La ora 9 a. m. liturghie festivă împreună cu parastas în biserica ortodoxă română din Șiria.
2. Cuvânt de inaugurare rostit de deputatul dietal al Șiriei: d. Dr. Ștefan C. Pop.
3. Sfințirea bustului.
4. Discurs festiv rostit de d. Vasile Goldiș, directorul ziarului „Românul” din Arad.
5. Alte eventuale discursuri.
6. La ora 1 și jum. masă comună.

Persoanele cari doresc să ia parte la serbări și la masa comună, sunt invitate a-și anunța participarea până la 29 Aprilie n. dlui Dr. N. Hotăran cand. adv. Șiria (Világos com. Arad).

Pentru executarea programului de mai sus s'a ales un comitet constător din dnii: Dr. Iacob Hotăran, M. Lucaș, A. Secula, Dr. E. Monția și Dr. A. Boțioc.

Comitetul pentru primirea și încvartirarea oaspeților și pentru aranjarea eventualului concert și petrecere: Dr. A. Popovici, R. Bogoevici, Dr. N. Hotăran, M. Pleș și G. Moldovan.

Inscripția pe monument e următoarea:

ION RUSSU-ȘIRIANU
1864—1909.

„Țăranii români recunoscători aceluia care prin scrisul și graiul său i-a deșteptat la conștiința națională”.

La această mare sărbătorire a amintirii lui Ion Russu-Șirianu și-au anunțat deja participarea neobicit de multă lume.

Intre oaspeții de peste munți amintim pe Al. Hodoș, Ion Slavici și N. Popescu (dela „Universul”) Liga Culturală, Societatea „Carpații” Sindicatul ziaristilor români, Liga Culturală secția Ploiești, Casa de cetire „Petre Liciu” își vor trimite câte un reprezentant.

Ardealul și Țara Ungurească își vor trimite tot ce are mai distins pentru a sărbători pe cel ce a fost odată, nu demult, unentuziast luptător pentru cauza noastră dreaptă și sfântă.

Numărul nostru de Paști.

Afară de cronicile și rubricile informative obișnuite numărul nostru de Paști cuprinde:

IN CORPUL ZIARULUI:

- Inviere (poezie) de Andreiu Bârseanu.
- „Să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii lui...!” de Dr. Ioan Lupaș.
- Omagiu regelui Carol al României.
- Astfel grăi... de Ion Gorun.
- Misiunea istorică a Italiei și a României... de Mircea Russu-Șirianu.
- Cu mintea contra celor fără de minte, de Dr. C. Popovici.
- Idealismul politic, de Eugen Goga.
- O criză politică în Franța, de P. Georgescu-Măgura.
- Congrese învățătoarești, de Dr. O. Ghibu.
- Pastoralele arhierilor noștri.
- Cronică din Paris.
- Desvălirea bustului lui Ion Russu-Șirianu.

FOILETONUL:

- Un erou al zilelor noastre: Carol Intemeietorul, de Ion Scurtu.
- Din satirele lui Horațiu, Cartea II, Satira VI de Pompiliu Pălănea.

SUPLIMENTUL LITERAR:

- Nedumeriri (poezie) de M. Beza.
- O crimă, de Ion Agârbiceanu.
- Un singur suflet (poezie) de Alexandru T. Stamatiad.
- Zaira (poem) în proză, de Viora din Bihor.
- Preamărire, (poezie), de Aurelia Pop.
- Spumă de mare (fragment dramatic) de I. Broșu.
- Zidarul (parabolă) de Alexandru T. Stamatiad.
- Inimă, de Octavian Goga.
- De Paști, de Elfrida E. Felea.
- Ah, somnul... Sărmane flori... de Șt. O. Iosif.
- Pierre Veber: Convertirea lui Boulon, trad. de Adrian Corbul.
- Mureșul (poezie) de Maria Cioban.
- Lili, de Alexandru Bogdan.
- Furtuna (poezie), de Cassian R. Muntean.
- Frumosul veșnic, de Neli Cornea.
- Răspuns curat, de A. P. Bănuț.
- Cultul strămoșilor, de Dr. Al. Tălășescu.
- Cugetări, de Constanța Hodoș.
- Floarea reginei, de Dr. Al Borza.
- Împăratul cel bolnav (pentru copii), de I. T. Alian.
- Un album de scoarțe moldovenești în Basarabia, de Dr. G. I. M.
- Ideile revoluționare ale unui om pacinic, de Gavril Todică.
- Năpoitâ la judecată, de Victor Stanciu.
- Observăm aci că informațiunile luate din viața institutului preparandial din Arad sunt date de d. Dr. T. Botiș, cele din domeniul științelor naturale de Victor Stanciu, iar altele de d. I. Georgescu (Reiș).

INFORMAȚIUNI.

Arad, 18 Aprilie 1914.

— Duminecă, Luni și Marți fiind sărbători — Invierea Domnului — numărul viitor al ziarului nostru va apare Joi dimineața.

Când a părăsit Tichindeal Aradul? Dimitri Tichindeal, catihet și seniorul preparandial din Arad, fu amovat în primăvara anului 1814. Deși amovat, funcționă și 'n anul școlar 1814—15. In o scrisoare din 22 Mai 181 roagă „lăudatul conses” (conferința profesorală) să facă „rânduială” în privința suplirii „ceasurilor din Catechetică hotărâte”, d oarece e silit a călători la Buda „și de va fi lipsă” și „mai departe” pentru „apărarea cistei” sale „cei fără de vină vătămată... împ triva căreia prin nedreapta tâlcuire a fabulor neprietenii luminării a lucra neîncetat silesc. Și și pentru a mai tipări cea mai lipsă pentru Catechetică: tâlcuiala Evangeliilor la Dumineci și sărbători...”

Cancelaria aulică îndeplini catedra lui bială în Iunie 1815. Noul catihet, sârbul Gorie Lucacic, intră în funcțiune în 8 Noi

vrie 1815, adecă la începutul anului școlar 1815—16.

Inspectorul „școlilor naționale ilirice și valache” Ștefan Uroș Nestorovici, în o scrisoare, din 8 iulie 1815, către metropolitul Stratimirovici, care abia aștepta să-l vadă pe Țichindeal dus din Arad, e de părerea, că amovatul catihet, pentru evitarea unor confuziuni, să supoarte sarcina catihetului până la finea lui August, adecă până la finea anului școlar 1814—15. Metropolitul primi părerea inspectorului și prin scrisoarea sa din 3 August 1815, dispune, că la examenele finale, ce se vor începe în 23 August, să aziste și noul catihet, precum și o comisiune din partea consistorului, care va griji, ca Țichindeal să nu provoace din nou vr'o zizanie și că oare tânărul nu-s inficiați cu idei și principii periculoase și dacă ar observa ceva suspect, pe asemenea elevi inficiați să-i îndrume la re-pețirea cursului.

Lucaciu sosi prea târziu și nu putu participa la examenele, ce se terminară în 29 August. Nici comisarii, Gheorghe Alexici protopopul și Gheorghe Petrovici parohul Aradului, nu aflară de astădată ceva periculos și suspect în învățătura ce-o împărtășia iubiților săi elevi de oameni și de soarte persecutatul catihet Dimitrie Țichindeal, care după încheierea anului școlar 1814—15, în Septembrie, se retrase în parohia sa din Becicherecul mic.

Tatăl și fiul. (O pilduire veche și totuș nouă.) O poveste veche ne spune, că unui leu i s'au răpit puii cari au fost crescuți într'o menajerie, alături de alte fiare sălbatice, blânzi și supuși ca niște cățeluși. Odată însă crezând pe semne stăpânul menajeriei că puii cei de leu sunt destul de domesticiți și înblânziți, ori poate că a uitat să închidă bine cușca leilor, — povestea nu ne spune descurcat, — destul că puii cei de leu au ajuns liberi. Dar libertatea a trezit numai decât doruri aprinse de viață în peptul leilor ținuți atâta vreme în cușcă, de aceea avântându-se prin curtea cea largă în care au ajuns și-au luat vânt, au sărit zidurile, și 'ntr'o goană nebună au sosit în pustia de unde au fost răpiți. Și aici iarăș nu știm, fiindcă povestea nu ne spune, cum s'a făcut: mirosul lor cel fin, sau poate instinctul lor și mai fin, sau poate și una și alta, a adus pe puii aceștia de leu tocmai la peștera părinților lor (a leilor celor bătrâni) cari, recunoscându-și numai decât feții, s'au bucurat mult că i-au reaflat. Dar n'a ținut mult bucuria părinților, căci în curând a trebuit să observe ce-a făcut din odraslele lor creșterea aceea străină din menagerie: a stins orice originalitate, orice ambiție nobilă, orice curaj, orice râvnă mai înaltă dînt'rânsii; au observat, că fii lor, deși trupește sunt destul de bine desvoltați, sufletește sunt foarte rămași: ei au apucături și gudurări scârboase de căței, nu avânt și curaj de lei. De aceea plin de mâhnire zise leul cel bătrân: „Fiilor, după chipul și asemănarea cea din afară sunteți feții mei, dar după apucăturile și obiceiurile ce văd că vi le-ați însușit sunteți niște cățeluși mișei!”

Și acum, fiindcă nu-i poveste fără de învățătura, și povestea aceasta își are învățătura sa; ea este următoarea: Dacă creșterea streină strică așa de mult chiar și fiarelor sălbatice, cum să nu strice oamenilor, pe cari o astfel de creștere îi îndepărtează cu totul dela legea, limba și obiceiurile părinților, ea vrea, — fără să poată, — să le dea altă menire pe lumea asta decât aceea pe care ei o au dela fire. — (Căți părinți de-ai noștri n'ar trebui să spună în altă formă, firește, cuvintele leului celui bătrân din povestea de față către fii lor crescuți în școli streine, după datini și ideologii streine, cu mentalitate și moravuri streine?)

Victoriile sârbești în războiul balcanic. Războiul din Balcani a dat până acuma loc la o sumedenie de publicațiuni. Operațiunile armatelor bulgare și turcești au fost studiate după cum trebuia, mai ales de către corespondenții de război ai marilor ziare europene.

Până astăzi însă n'a apărut nici o publicație asupra armatei sârbești și era cu atât mai multă nevoie de a umplea acest gol, cu cât rolul acestei armate apare acum cu mult mai considerabil, decât se credea la început.

Victoriile sârbești sunt marile bătălii din războiul turc: Kumanovo unde mai mult ca 200.000 oameni au luptat 48 ore și care a hotărât soarta războiului; Prilep unde Turcii fură sco-

și din poziții strategice de necucerit; Monastir care văzu înfrângerea hotărâtoare a Semilunei, după o rezistență eroică de 4 zile și 3 nopți.

Autorul primei cărți despre operațiunile militare sârbești e Henry Barby corepondentul de război al ziarului parisiian „Le Journal”, care ne dă în cartea sa intitulată „Les victoires serbes”, cea mai trăită și documentată icoană a războiului din Balcani.

Cu el, cititorul azistă la aceste bătălii și întovărășește în marșul lor cuceritor armatele sârbești din vechia Serbie, în Macedonia și Albania. Azistă în sfârșit la episoadele mișcătoare ale Asediului Adrianopolului, la care singurul dintre toți corespondenții, Henry Barby a luat parte ca voluntar în armata sârbă a generalului Stefanovici.

„A murit Matia și cu el dreptatea”. Toți câți au avut fericirea a avea parte de carte știu, ce moment însemnat este în viața studențească publicarea clasificărilor. Pentru unii sunt aceste clipe de fericire și bucurie, iar pentru alții de nespusă întristare și amărăciune sufletească. Și fiindcă omul e dispus a căuta și a pune vina păcatelor și a nesucceselor sale pe alții, astfel și la asemenea ocaziuni, cei neglijenți rar recunosc, că pricina căderii în „secundă” sunt în primul loc ei înșiși, ci cârtesc contra dascălilor lor, timbrându-i de părtinitori și nedrepti.

În preparandia română din Arad aceasta zi memorabilă cădea în anul Domnului 1850 pe 28 iulie (9 August). „Cetățenii” institutului așteptau cu nerăbdare judecata „preastrălucirilor, înaltînvățaților și de bun neam născuților domni profesori”, adunați în sala „cea mare” a institutului, care pe acelea vremuri era sala de învățământ al cursului al II-lea. Întră profesorul Dr. Atanasie Șandor și ceti clasificărilor, iar preparanzii le ascultară cu toată seriozitatea, ce li-o impunea solemnitatea momentului. Când era să iasă din școală Trăian Lungu, elev de curs II., „arătând o neîndestulare cu clasificarea cu glas mare a strigat: „Megholt Mátyás király oda az igazság!”

Profesorii consternați de îndrăsneala nemaipomenită în analele institutului se întrunesc numai decât „în literariu conses” și „pentru a împedeca astfel de imoralitate, ațâțare și escesuri între preparanzi” hotărăsc „unanim” (consesul avea 2 membrii: Gavra președinte, Șandor notar) „ca strîns să se ia înainte aceasta imorală pășire și în testimoniul lui școlastic aceasta să se însemne”.

Lungu părăsi Aradul supărat și năcăjit. În ferii să mai mulcomi și judecând lucrul mai calm își dădu seamă, cât de mult a vătămat prin „fapta sa neprecugetată” pe bunii săi părinți sufletești, „vaza și autoritatea lor profesorală”. Dupăce sfârși cu lucrul câmpului veni la Arad și „arătând căință prea simțitoare înaintea literariului conses, se rugă de iertare... nu altcum și înaintea adunatei tinerimi preparande, sfātuindu-i el singur a se feri, ca nu cumva să alunece în păcatul” săvârșit de el. Iar bunii și 'n veci pomeniții profesori „luând în privire purtarea lui de mai nainte... necoapta lui prejudecare... având altmintrelea bună speranță despre el în viitorime... fiind totodată din conses... părintește îndrumat a se purta către mai marii săi cu potrivită cuviință”, îl iertară și „dând fapta uitării” îi dau testimoniul „lăsându-se afară însemnarea”.

Preparanzi în șirul honvezilor din 1848. Anul școlar 1848/49 se începu — în mod excepțional — la 1 Septembrie și prelegerile umară cursul lor normal. Incurând însă, în 3 Octombrie 1848, se începură și în Arad tulburările și ostilități, lupta între garda națională și miliția împărătească, starea de asediu și bombardarea

orașului din cetate și așa prelegerile în 23 Octombrie sistate. Cei mai mulți dintre elevi se împărțiră la vetrele părintești, alții mai din de pătări, fiind călătoria primejdioasă, rămaseră în Arad și ca să nu petreacă timpul în zadar profesorul Gavra, pe care inspectorul Gyurkovich îl însărcina, ca în calitate de profesor „ma bătrân” să dispună în toate ale școlii, cum va afla de bine, cât timp vor ținea tulburările, angajă pe absolventul de teologie, Nicolae Popovici, ca să țină cu ei ore de cântare și tipic.

Asemenea și profesorii pentru a-și scăpa viața lor și a familiilor lor, parte să ascuseră în locuințele lor, parte părăsiră orașul. Bătrânul catihet Grigorie Lucaciu se refugie în sediul protopopiatului său, la Jenopolea, unde incurând muri de holeră. Profesorul Dr. Șandor zăcu greu bolnav aproape toată iarna. Se îmbolnăvi și directorul local Constantin Ioanovici, dar incurând însăntoșindu-se, fugi la Zombor. Actele institutului profesorul Gavra le ascunse în privința locuinței sale, dar începând aici a mucezi, dupăce câteva zile le uscă la soare, le transportă în biserica catedrală, unde fiind închisă mai târziu o ceată de honvezi, multe din acte se resfirară și să svârticară. În lupta de stradă din 8 Februarie 1849, căzu și preparandul Tiberiu Tripson, nimerit și sfâșiat de un glonț de tun. („globo e tormento disiecto dilaceratus iacuit”). Dintre elevii institutului fură înrolați la honvezi: Ștefan Albu, care ajunse în regimentul lui Klapka și suportă asediul Komáromului, Florea Ornița fu dus la Kecskemét. Tot astfel fu îmbrăcat în uniformă de honved și elevul Dimitrie Peri, și luă parte în mai multe lupte.

După sfocarea războiului civil toți trei viteji se reînțoarseră la alma mater întregi și sănătoși și scăpând — la intervenția profesorilor — de pedeapsa ce-i aștepta, ca pe niște „revoluționari”, în anul școlar viitor, 1849/50, ce se începu la 1 Oct., își putură continua studiile întrerupte.

Data Paștilor. În cercurile științifice și eclesiastice de multă vreme se discută fixarea datei Paștilor, care oscilează din an în an. Chiar pentru aceea e de actualitate un articol recent al renumitului astronom francez Camille Flammarion, în care se pledează pentru reforma calendarului luând ca bază sărbătorile Paștilor. Chestiunea aceasta s'a pus pe tapet încă în 1884, când papa s'a declarat pentru reforma, respective unificarea calendarului pe întreg pământul, pentruca sărbătorile creștine să coincidă.

Paștile — scrie Flammarion — după hotărîrea sinodului din Niceea cad pe Dumineca de după 20 Martie, ce urmează imediat după răsăritul lunii noi. Astfel data Paștilor se schimbă neconținut, de aceea eu aș propune următoarele: Să ținem ordinea de până acum, anume ca Paștile să cadă între 22 Martie și 25 Aprilie, dar să fixăm ziua învierii pe Dumineca ce cade cam pe la mijlocul acestor două limite. Computul e foarte simplu: 22 Martie e a 80-a și 25 Aprilie e a 144-a zi a anului. Diferența e de 34 zile, jumătatea acestora e 17. Dumineca Paștilor ar fi deci a 97-a zi a anului, adecă 8 Aprilie, respective Dumineca ce îi urmează acestei date. Dar nici aceasta nu poate fi dată exactă, intrucât anul începe cu diferite zile ale săptămânei, iar anul bisect schimbă ordinea. După calendarul meu normal — spune savantul francez — care deschide anul cu ziua de 21 Martie, Dumineca Paștilor ar cădea pe a doua Duminecă a anului întotdeauna, fără ca să schimbe data fixată de biserică. Dar până se va face această reformă a calendarului, ziua Paștelui ar trebui așezată între 5 și 11 Aprilie, ca să nu intervină acele diferențe colosale din an în an.

Iar până atunci — adăogăm noi — se cuvine să sărbătorim Paștile tot după obiceiurile bătrânești...

Inviere. Căldura desleagă gura Isoarelor incremenite, înviorează mugurii îmbrăcați în mantale geroase de iarnă și după postul greu al iernii paserile sărbătoresc învierea naturii întregi. Tot ce se părea fără viață tresare la saflul cald al primăverii. Totul învie. Dar învierea și primăvara nu se fac în o singură zi. Soarele încălzește zi de zi săptămâni și luni de-a rândul până când poate se topească lăptosul de zăpadă al câmpurilor, căci și învierea e numai a răbdării și muncei îndelungate. Odată ce s'a topit zăpada, reîntoarcerea ei în Mărțișor e o încercare nereușită. Căldura a străbătut și sufletele noastre. Se face învierea. Chiar dacă ar veni peste noi un Mărțișor, învierea nu mai este departe.

Unul dintre noi a căzut urcând Carpații. Cât e de lung drumul până la urcarea lui! Câți desagi cu merinde, câte griji câte tupte până și-a făcut paserile lui. Și-au rămas aproape uitate în lumea specialiștilor. Iată astăzi a înviat din nou!

Doi ingineri constructori, au adoptat ideile întruchipate în mașinile lui de sburat. Aeroplanele lor nu sunt ale inginerului nostru, dar sunt ale ideilor lui, ale încercărilor lui. O revistă ilustrată ne aduce de Paști tablourile aeroplanelor inginerilor străini. În ele vedem șira spinării, pe care e sprijinită elicea, întocmai ca la aparatul Vlaicu, nacela avlaturului sub aripi, ca echilibrul să fie stabil, aripile fără coaste, tot atâtea inovațiuni pe cari aviații le-a dat inginerul nostru întâiasidată. Din ele lipsește cârma anterioară, pe care Vlaicu era atât de mândru: „căci — zicea el — și paserile își taie drum prin aer cu capul”, dar aeroplanul constructorilor francezi nici nu zboară atât de elegant ca aeroplanul ardeleanului nostru. Dacă vor aplica și cârma aeroplanelor Vlaicu, cu toată construcția lor diferită, aeroplanele nu vor fi decât reînvierea aeroplanelor românești, cari prin faptul că sunt imitate acum după ani de zile, dovedesc că sunt cele mai bune, și prevestesc o înviere a sufletului mare românesc. Ghiața e spartă!...

Pe trenul care ne este mai străin, al tehnicii, am putut produce ceva, ce e înțeles din partea streinilor după ani de zile. Ilustrațiile revistei streine ne vestesc o înviere pe care nu o putem cuprinde astăzi...

Talasoscopul e un instrument nou, cu ajutorul căruia vedem fundul mării, și animalele și plantele ce trăiesc în adâncurile ei. Cine a văslit pe luciul unui lac, și a cercat să-i vadă adâncurile, a trebuit să facă constatarea că lumina, în urma refracțiunii din fundul lacurilor și a mărilor, nu mai sosește în ochii noștri. Noul aparat inventat de un Italian ne dă posibilitatea să studiem pe bordul unui vapor întreg fundul mării. Nu numai pentru pasagerii călătoriilor îndelungate, ci și pentru știința biologică e un dar neprețuit talasoscopul Italianului. Meduzele transparente pot fi văzute cu ajutorul noului instrument tot atât de bine ca și polipii mărilor sau coralele și crinoidele fundurilor. Mii și mii de colori se răsfrâng și se întregesc în un tablou pitoresc. De acum marea nu mai este un nesfârșit de ape deasupra căreia se întinde emisfera cerească, ci o lume nouă, cu munți și văi în fundul ei, împopulată de milioane de vietăți. Iată pentru ce talasoscopul, deși e un instrument optic ca multe altele, are o mai mare importanță căci el vine să ne descopere o nouă parte de lume, împărăția mărilor. Pentru publicul mare nu va fi fără interes că manuarea noului instrument nu reclamă nici un fel de cunoștințe. În partea lui inferioară are un sistem de lentile, iar în partea superioară are un aparat fotogra-

fic și întocmai ca la acesta, fundul mării se desenează pe o sticlă roasă.

Bineînțeles, și din punct de vedere al tehnicii nu e fără importanță; și deacum vor putea vedea corăbiile scufundate în mare și ridicarea lor la suprafață e foarte mult înlesnită.

CUM ARE SĂ FIE PURTAREA ȘI IMBRĂCĂMINTEA CLERICULUI? (O „rânduală” din bătrâni.) La începutul anului școlar 1839/40 fu instituit profesor „primar” al „episcopescului Institut clerical de legea greco-neunită al Aradului”, protodiaconul *Patriche Popescu*. Om tânăr, de o cultură superioară, cu ideal avântate și sentimente românești, ce-l ridicau mult în fața contemporanilor, cari legau de el mari și frumoase speranțe, nu putea fi mulțumit cu stările, în cari se găsea institutul. Se puse deci pe lucru, cu ambițiunea și zelul propriu omului, ce-și are un ideal al vieții, și dimpreună cu vrednicul său coleg, lerodiaconul *Ghenadie Popescu*, îndreptă multe rele, delătură multe scaderi și implini multe lipse și nevoi ale Institutului.

Șirul faptelor sale, vrednice de recunoștința posterității, îl începu cu întemelarea unei biblioteci „pentru zeloasa tinerime a Institutului acestuia, carea, precum albinelor o grădina plină de flori, lubitel noastre tinerimi să-l poată și spre folos”. — Căută apoi a da tinerimii o creștere corăspunzătoare chemării sublime, ce-o așteaptă, și pentru regularea condutilor lor provăzu Institutul cu legi școlare, de cari mai înainte nu avea și toate se îndreptau „precum vola cel mai mare”. Durere din aceste legi ni s'a păstrat numai partea numită „rânduală după care va avea fleștecare cleric a se purta și a-și întocmi îmbrăcămintele sale”, care cuprindea următoarele dispozițiuni:

„Purtarea unuia flește-cărula cleric să poarte să fie după cum urmează bine întocmită. — Părul capului să și-l tundă fleștecarele după cuvîntă, mustățile să le radă de tot, sau să le scurte, barba să nu fie la nici unu mare. Păr lung de 'nainte ori de 'napoi, frunte acoperită, luful sloboziți și mustețe sucite nu se vor suferi.

Îmbrăcămintea așa și-le va întocmi tot insul, cât din creștet până în tălpi necuvînclos statului său nimica să nu arate pe sine. Capul se va îngriji fleștecarele a și-l acoperi cu colop, ori căclulă de postav după cuvîntă, din care pricină colop de tot mare, ori rujnit; sau rupt; și larăși căclulă albă, ori neagră de oale, sau de postav cu clucuri, ori alte țîrșaguri nici unul nu va îndrăzni a purta. Grumazul și-l va învălul tot insul cu maramă; pleptul și-l va încopcia; și halna deasupra va căuta să fie cuvîncloasă, precum și nădragii, despre cari se însemnează încă, să nu fie pistrîți; lară clmele să fie mici, după picloare întocmite, și intru toate acestea cea mai mare curățenie. Cătră aceste se așteaptă dela tot insul, ca intru toate curățenia strâns să o păzească, degetele cu inele sau altceva de păr făcut să nu-și lege și urechile cu cercel să nu și le împodobească”.

Primul monument în memoria lui Vlaicu. Credincioșii bis. rom. ort. din *Giroc*, lângă *Timișoara*, vor inaugura în ziua a doua a sfințelilor Paști un frumos monument (mare cruce de marmoră) ridicat în memoria aviatorului *A. Vlaicu*.

Inaugurarea se va face în cadrele unui frumos festival organizat de preoții, învățătorii și câțiva fruntași din comună.

Va fi o frumoasă manifestație în memoria geniului pierdut.

Poet și critic. Un poetastru își aduse odată partea cea mai bună din poeziile sale unui critic, ca să i le citiască și să i le aprecieze după vrednicie, spunându-i că partea ceaialtă de poezii a aruncat-o însuș în foc, nefiind nici el mulțumit cu ele. Criticul citi toate poeziile aduse, se cugetă un moment și apoi zise: „Amice, ori pune mai mult foc în versuri, ori mai multe versuri în foc!”

Paștile și ouăle roșii sunt nedespărțite în mintea noastră. O revistă italiană face statistica ouălor colorate de Paști. Cu toate că nu e obi-

ceul să se coloreze ouă în toate părțile Italiei, nu mai puțin de 65 milioane de ouă ajung în bostanul de Paști. Dacă mai amintim numărul ouălor întrebunțate la pregătirea mâncărilor numărul ouălor consumate la învierea Domnului în Italia trece peste 100 milioane. Dacă am încerca și noi o astfel de statistică și am da fiecărui Român numai câte 2 ouă înroșite, am consuma nu mai puțin de 28 milioane de ouă roșii, și cel puțin 12 milioane la pregătirea mâncărilor. Acest raport în consumarea ouălor o găsim în orice țară. Deci nu e mirare că se caută mijloace pentru conservarea lor. Oul, cu toate că e îmbrăcat în coajă văroasă, respiră și se consumă ca orice organism. O parte a conținutului evaporază și la capătul timpit se formează o cameră de aer. Cu cât a stat mai mult, cu atât camera aceasta e mai mare. Coaja văroasă are o mulțime de pori, prin cari, ca din oricare organism, se îndepărtează produsele arderii lente, și prin cari străbat o mulțime de bacili și bureți (mucigaiu) în interiorul oului. Profesorul *Lange* a găsit chiar în gălbinașul oului bacilii de tifus, paratifus și bacilul colic. Pe suprafața oului se mai formează și un fel de mucigaiu, care de asemeni pătrunde în om și-l strică. Miroșul ouălor stricate e un bun mijloc prin care natura ne reține să nu mâncăm oul înveninat de bacili și mucigaiu. S'a putut constata că tot ce strică oul pătrunde dinafară înăuntru; așa s'au gândit oamenii la înlăturarea răului prin astuparea porilor până când ouăle sunt proaspete, și prin înlăturarea condițiilor de prosperare ale mucigaiului. Dacă punem ouăle în loc rece și uscat mucigaiul nu poate trăi și ouăle rămân mult timp proaspete. Tot așa dacă le punem între materii cari absorb umezeala aerului, cum este praful de cărbune, isau chiar și cenușa, în care se găsec și cărbuni stânși, în lipsă de umezeală, mucigaiul se uscă și oul rămâne meatin timp mai îndelungat. Mai ușor se pot conserva ouăle dacă se pun în ceară care le astupă porii sau în sticlă de apă și se ung cu vaselină. În acest fel ouăle se conservă 7—8 luni de zile. În *Boemia* sunt firme mari, cari adună ouăle în apă și vaselină și le valorează iară, când ouăle sunt de două ori așa de scumpe ca primăvara. Cu și mai mulți sortii de izbândă și câștig s'ar putea forma o astfel de societate la noi. Poate ar căpăta și ouăle de Paști altă însemnătate!

Săgeți contra baloanelor și aeroplanelor.

Un proverb francez spune că cine are barbă și mustăți are și perie pentru ele, și dacă lumea are aeroplan și baloane trebuie să aibă și gloanțe să se poată apăra în contra isponajului din baloane. Inginerul francez militar *Guerre* a construit un fel de săgeți cu aripi ca ale eliceilor și le-a umplut cu benzină. A lăsat apoi săgețile lui să se îndrepte spre un balon militar care plutea la o înălțime și depărtare la care gloanțele tunurilor nu ar fi putut ajunge. Experiențele făcute până acum au dat rezultatele cele mai bune și prin aceasta teama de baloane s'a nimicit. De acum începând Germanii nu se mai pot lăuda cu Zeppelinurile lor. Aeroplanele fiind mai iuți de picior, mai mici și mai greu de observat nu pot fi nimicite atât de ușor, dar, dar probabil, se va găsi ac și de cocorul lor.

Pian în balon. După cum indică și titlul ideia nu s'a putut naște decât în America. O damă tânără din *Indianapolis* a vrut să facă experiențe cu pianul și anume să aște în ce fel se modifică sunetul pianului la diferite înălțimi. În un balon a pus pianul și l-a legat de nacelă, înaintea lui a pus un scaun și a început să cânte. O muzică de sfere, din înălțime, ca a ingerilor! Dela înălțime de 1000 metri și 12 km. depărtare dela locul de unde a plecat a coborât din nou pe pământ. Nu ne spune revista „*Natura*”, de unde luăm această notiță, dacă pianul a ajuns sănătos pe

HOTELUL SAYOY BUDAPEST, VIII., József-körut 16.

Hotel modern, cu aranjament nou, încălzire centrală, apă caldă și rece în fiecare cameră, lift ziua și noaptea. — Sub conducerea personală a lui

Rendes Szidor.

Camere cu un pat dela 3 coroane în sus, cu două paturi dela 5 coroane în sus, socotind aci și încălzirea, luminatul și serviciul

Nou sistem pensionar, proviziune la o zi pentru 4 coroane.

La petrecere mai îndelungată se dă favor.

(Go 2003)

Camere pe lună pentru 80 coroane.

pământ, și dacă mai voește să mai cânte după ce s'a avântat în înălțime de 1000 m.

Strugurii se pot conserva până în Aprilie dacă întrebuițăm metoda chinezescă pentru conservarea lor. La noi se păstrează strugurii suspendați în o sticlă cu apă în care, ca să împiedece putrezirea se aruncă și câțiva cărbuni de lemn. Chinezii îi păstrează în felul următor: Se alege strugurii cei mai frumoși, fără nici o pată, se culeg înainte de coacerea deplină, și se pun în sfeclă de zahăr scobite. În o sfeclă se pot ascunde mai mulți struguri, dar se pun astfel, încât să stea în tocul de sfeclă în poziția lor naturală. Peste sfeclă se pune o rețea de sârmă câptușită cu hârtie sau cu pânză, și la 20 cm. înălțime dela pământ se acopere cu lut sau nisip. Locul de conservare trebuie să fie un loc răcoros. Strugurii se coc în interiorul sfeclelor încet, și-și măresc conținutul de zahăr pe socoteala sfeclelor, a căror must îl absorb.

O nouă substanță explosivă a descoperit chimistul Eugen Turpin. Substanțele explosive sunt întrebuițate îndeosebi spre scopuri militare, dar au mare folos de ele și diferitele ramuri ale industriei. Inventarea dinamitei a schimbat fața lumii întregi și inventatorul Nobel i-a adus o avere uriașă. Noua substanță explosivă nu e o combinație de nitroglicerină, arde foarte ușor cu o flacără albă, fără urmă de fum, și explodează la abia 350° Celsiu, până când materiile explosive întrebuițate până acum în armata franceză, — în partea lor cea mai mare derivate de dinamită — explodează la 35° C. Noua substanță dă o mai mare siguranță, manipularea ei nu va mai fi atât de primejdioasă, și fiindcă arde fără fum, va face servicii neprețuite în războaiele uoigătoare de oameni. Chimistul Turpin va face avere și va lăsa o fundațiune pentru propagarea păcii universale.

Un nou metod de narcotizat au probat la institutul Rockefeller din New-York. Dacă inișăm în vinele unui animal săruri de magneziu cad într'un fel de narcoză, care ține câteva ore, fără să lase urme. Descoperirea aceasta e baza noului metod de narcotizat. În combinație cu eter, pentru mulcomizarea durerilor, sărurile de eter au fost probate și la om. Metoda aceasta e potrivită pentru preîntâmpinarea pericolului narcotizării totale, mai ales la anumite boale (de inimă) și bolnavii operați vor fi scutiți de frica de a adormi pentru totdeauna.

Cum vor fi Paștile în viitor? Mai bine zis: cum vor fi serbate Paștile când lumea va fi după gustul femeilor? În apus 66% dintre fetele de 16—20 ani ocupă funcțiuni sau lucrează în fabrici. Școala, fiindcă se acomodează cerințelor vieții, s'a transformat și nu mai consideră rostul natural al femeii, nu ține seama că elevele vor fi odată mame și econoame ale familiilor; le îndoapă de carte, ca să le pregătească pentru viitoarea carieră. În loc să le facă o educație casnică care să desvolte armonie și intelectual și inima și fizicul, se perde timpul cu abstracțiuni de teorii și lecții învățate de rost. Educația casnică, care singură poate fi firul conducător al instrucției femeiești e neglijată aproape cu desăvârșire. Și ceea ce e mai de mirat este faptul că acest fel de instrucție e dorit de o mare parte a femeilor. Toate acelea cari doresc drepturi politice pentru femei sunt, mult puțin, certyate cu economia și bucătăria, și prin urmare cu instrucția care pregătește elevele pentru viața casnică. În cel din urmă congres femeiesc s'a

accentuat necesitatea instrucției femeiești în un fel asemănător cu al instrucției dată băieților. Fără îndoială la orașe instrucția fetelor se va schimba cu timpul. Și poate va veni un timp când și femeile vor ocupa funcțiuni publice și vor fi ocupate ca și bărbații prin oficii și fabrici. Ce va fi oare atunci cu Paștile? Poate nici nu va fi chiar așa de rău cum ne închipuim. În săptămâna cea mare, în care bărbatul de astăzi e chinuit de spoitul și curățitul odăilor va fi liniște ca și în celelalte săptămâni, căci cocoana va fi la birou. O urmare firească a acestei întocmiri va fi că muștele supărătoare în primăveri călduroase, vor fi prinse în roziurile paianjenilor și nu ne vor necăji de Paști. Umezeala locuințelor și mirosul de leșie al padimentelor înainte de Paști vor fi înlăturate cu totul, căci nici un strop de apă nu va ajunge să fie vărsat prin casă; cei reumatici nici nu-și pot închipui vre-o viață mai ideală decât o locuință în care nu ajunge umezeala și stropii de apă. Dejunul, prânzul și cina, dacă nu va fi din conserve, se va lua boește la birt. Drumul de acasă până la birt se va face în lectică sau în trăsură, cari pe atunci vor fi mai ușoare, fiind mulți bărbați fără posturi. Fiind toată săptămâna ocupate, femeile, nu vor ajunge să roșească ouăle decât în ziua de Paști și vor fi roșite cu pudră, căci ca și astăzi, nici atunci nu se va socoti de păcat boirea cu pudră. Invențiunile de culoare roșie pregătită astăzi din chimicale vor fi și mai rare decât astăzi etc. etc.

Viitorul ne suride și ni-l arată în cele mai trandafirii colori numărul cel mare al fetelor aplicate pe carierele practice. Școalele să fie a înălțimea chemării lor și să ne crească profesioniștii!

Populațiunea Bucovinei după recensimentul dela 31 Decembrie 1910 este de 794.929 suflete (între acestea sunt cuprinși și militarii aduși din alte ținuturi). După naționalități Rutenii domină (305.101), apoi în ordine numerică vin Românii (284.254), Germanii (168.851), Polonii (36.210), Ungurii (10.391). Românii sunt în mai mare număr în districtul Rădăuți (54.762 față de 23.822 Germani, 8533 Ruteni), districtul Suceava (46.529 față de 11.723 Germani 6327 Ruteni), districtul Gurahumora (41.684 față de 13.706 Germani, 2935 Poloni, 1287 Ruteni). În orașul Cernăuți Românii sunt în minoritate (13.440 față de 41.340 Germani, 14.893 Poloni, 15.254 Ruteni), cu toate că provincia e românească.

Democrit și femeile. Democrit, vestitul filozof grec, era om înalt de statură, dar și-a ales de nevastă o femeie foarte mică. Când l-au întrebat, cum și-a putut el alege o femeie așa de mică, el a răspuns: „Când e vorba de a alege între mai multe lucruri rele, alege răul cel mai mic; sau nu?”

Un complot. În luna Decembrie a anului 1821 mai mulți elevi ai preparandiei din Arad fură pedepsiți pentru oareșicari escesuri studentești cu bătaia, sau, după terminul tehnic al astorfel de pedepse școlare din acelea vremuri, cu „usturime trupească”. Aceasta rigoare a „luminatului conses” (conferință prof.) stârni o nemulțumire și amărăciune sufletească în „cetățenii” institutului. Se adunară deci „la conacul lui Nicolae Eremia, auzitor în al doilea curs, și între băuturi și fumături, ma încă între vorbituri, care D. D. localnic director și profesorilor spre ocară și hulă slugătorească” urzesc la sfatul și îndemnul lui Eremia un complot contra profesorilor, cu scopul „ca puterea

consesului de a mai pedepsi trupește a se zogni să se poată, ma încă ce-i mai mult, ca la cest grozavnic plan al lor cu atâta mai tare să se apropie, tot duschiorul legilor școlastice a-l răsturna să poată”. Duhul răsvrătirii fu ațâțat și de învățătorul din Arad Sofronie Simeon, mai târziu diacon și cantor la teologie, care „nu numai în această cauză s'a făcut preparandei tinerimi povățuitor și ațâțător de gâlceavă, ci și de alteori prin unile pașuri ...au lucrat în contra autorității consesului”. Urmarea fu, că „chepeteniile complotului” fură eliminate, ceialții, mai puțin vinovați, se pedepsesc cu dojeană și închisoare de 6 ore.

Ajungând, pe calea oficioasă, dosariul „grozavnicului plan” la cunoștința luminatului inspector Nestorovici, acesta nu luă așa tragic complotul „iubitei sale tinerime”. Agrația „din deschilinit respect” pe cei eliminați. Dar să grijească, că de aici înainte „totdeauna sub aspră luare de seamă vor fi și deacă numai cât mai puțin vor greși, ca unii, cari nu sunt vrednici spre purtarea dirigătoriei învățătoarești, se vor însemna și prin firculare se vor publica”. Iar ceialții „cetățenii ai institutului” să fie aspru admoniați, „ca exemplului acestor să nu cuteze a urma, că în alt chip pururea nici unul va căpăta asemenea milostenie”.

Concertul dela Dumineca Tomei în Arad. Din partea comitetului organizator al concertului care va avea loc la Dumineca Tomii în Arad ni se anunță că bilete de intrare la concert se vând la Librăria diecezană, Str. Deák-Ferencz nr. 33, iar seara la casă.

Tatăl lui Tolstoi. De curând a apărut în Petersburg cel din urmă volum din operele postume ale marelui scriitor și apostol, care a fost Leon Tolstoi, scrise prin 1906 și are pagini duiioase din copilăria lui. Iată de pildă cum își descrie tatăl său: „Om vânos, cu ochi senini, mișcări legănate, dar paș bărbătesc. De câte ori intra în chilă noastră își depunea luleaua lângă ușă, apoi se așeza pe canapea lângă bunica, mama lui, îi săruta mâna și spunea glume copilărești. Eu sfios și pe neobservate mă apropiam de el, îl ascultam cu sfintenie și când mâna lui osoasă mă mângăia pe bucle, i-o apucam și i-o sărutam și mă simțeam atât de fericit”. Mai târziu Tolstoi întrevede o tragedie familiară tenebroasă: „Mai de mult domnii mari aveau vânători aleși dintre iobagii lor. Avea și tatăl meu doi, pe Matinșă și Petrușă, flăcăi frumoși, isteți, cari mai târziu au fost eliberați și distinși cu toată încrederea părintelui meu. Când apoi tatăl meu a murit subit, toată lumea vorbea că acești doi oameni l'au înveninat. Nu știu dacă e adevărat, dar e posibil, deoarece de atâtea ori se întâmplă că acela pe care l'ai ridicat, l'ai încălzit la sân și l'ai distins cu toată încrederea, îmbătat ulterior de atâtea grație nemeritată, caută să te puie sub picior...”

— Astfel în sufletul copilului încă în cercul familiar se manifestă timid mentalitatea de mai târziu.

Greșală de tipar. În poezia: „Două scrisori ale unui vagabond”, publicată la „Suplimentul literar” pag. 32, strofa care era să fie a III-a, a fost aruncată tocmai la urmă.

Bărbat și femeie. Soția unui mic negustor era foarte vanitoasă și luxuoasă, îi plăcea să se imbrace tot după moda cea mai nouă și să cerceteze toate balurile și toate petrecerile. Asta a dus, firește, la multe certe și neînțelegeri în familie. Când odată bietul bărbat s'a plâns, ca de obicei, de risipa nesocotită ce-o face cu averea familiei, nevasta i-a adus de exemplu pe alți negustori cari, deși câștigă mai puțin decât el, totuși cheltuesc cu nevestele sume neasemănat mai mari decât el, de aceea bărbații aceia ar și merita mai multă iubire și considerație din partea nevestelor lor. — „Tu însă, zise la urmă nevasta negustorului nostru, ce poți merita pentru puținele sacrificii ce le aduci pentru mine?” — „O soție mai bună!” răspunse bărbatul cu amărăciune.

Câinii ungurești victorioși... După multele eșecuri cari le-au suferit compatrioții noștri în străină-

● **„KRISTÁLY”**
● FABRICĂ DE SPĂLAT CU ABURI
● **GLUJ (KOLOZSVÁR).**

Pachetare gratuită.
La lucrări de peste 10
coroane, expediarea se
face franco. (Ki 1548-52)

● **Curățire și vopsire chimică**
● **de haine în orice culoare.**

● **Călcare lucie de gulere. Co-**
● **mandele din provincă se execută repede.**

tate, astăzi în sfârșit câinii lor le-au reparat prestigiul național, punându-i iarăși la loc de cinste. Măgulirea lor e cu atât mai mare, că victoria a fost raportată în capitala Austriei, unde nu prea li se permite să se vârască înainte. — Ni se scrie că la expoziția de câni din Viena, premiul prim a fost acordat unui comondor unguresc, Principele Salvator care a patronat expoziția, a distins nobilul animal mângându-l pe spinare și trăgându-l de urechile-i ungurești...

Li-gu-i-ki a pribegit din împărăția cerului gonit de mizerie. A cutrierat toate orașele apusului civilizată, imblindu-și spre vânzare marfa: amulete de metal, statuete de porțelan de ale lui Budha cel cu douăsprezece mâni și alte nimeriri drăguțe. Mergea cu geamantanul în mână prin cafenele și localuri de noapte; unii cumpărau pe câțiva bănișori un obiect de suvenir, cei mai mulți însă îl alungau, dar omulețul galben cu ochii de mandulă le zlmbea prietenește deopotrivă tuturor. Apoi după ce a agonisit puține parale s'a retras încet spre orient și a mai poposit câteva zile în Budapesta. Aci tocmai se pregătea lumea de sărbătoarea Paștilor; mișcarea aceasta l'a zăpăcit pe bietul chinez, în inima căruia, la sărbătoarea învierii creștinismului, a încolțit pe neobservate nostalgia: dorul de țara lui și al săi. Mîntea lui colinda departe pe malurile Jang-ce-kiang-ului acoperite de belsugul orezului; își vedea familia cum se proșterne la pământ în fața bronzului, cerându-i binecuvântarea lui Budha pentru întoarcerea teafără a celui îndepărtat...

„Și cum traversa strada îngustă a orașului mare, astfel cufundat în gânduri, de după colț se ivi deodată taximetru nr. 327 și-l strivi ca pe un vierme, fără să-i mai dea răgaz să mai exclame în ultima-i clipă numele zeului protector. Acum omulețul galben zace întins pe masa de studii în morgă; mâni albe „necurate” îi vor diseca trupul, îi vor cântări creierul, îi vor analiza sângele, apoi îl vor arunca...”

— Departe, departe, când peste săptămâni ori poate luni de zile vor auzi de moartea lui cele două neveste și cei patru sprezece feciori ai săi, de geaba se vor mai boci... Li-gu-i-ki nu mai este... l'a orbit și ucis apusul...

Cele șapte porunci ale ziaristului. În redacțiile marilor ziare engleze, în fața fiecărui redactor — zice-se — atârână o tablă cu următoarele porunci:

1. Să ai în evidență legea despre vătămarea de onoare.
 2. Mai bine să cunoști evenimentele decât să le dai colorit.
 3. Inconjură amănuntele de prisos și ieșirile pătimase.
 4. Titlul articolelor să fie senzational.
 5. Niciodată să nu faci comentarii articolelor primite din afară.
 6. Spune tot ce știi că-i adevărat și nu ascunde nimic.
 7. Față de adversar fi nobil și drept.
- Acestea toate sunt pentru Englezi. Noi avem o poruncă singură, dar strașnică: Învață din scoarță 'n scoarță noua lege de presă, apoi griji că pentru toate nimicurile vei suferi temniță ordinară și amenzi cari îți ruinează ziarul...*

O îngrozitoare tragedie familiară în Italia de sud. „Il Matino” din Napoli publică descrierea unei îngrozitoare tragedii familiare, care s'a petrecut într'un singuratec castel în apropiere de satul calabrian Majorato. Acolo trăiește din timpuri memoriale vița baronului de Cainarda, care în ultimele generații a decăzut tot mai mult. Giorgio de Cainarda, care a moștenit dela tatăl său Domenico, o avere de un milion de lire, a cheltuit-o cu o celeritate ametoitoare, în băutură, în cartoforie și într'o dragoste desfrânată. Cel șapte copii ce s'au născut din căsătoria lui cu Maria Grazia, au să suferă din greu pentru păcatele tatărilor lor. Primul copil Diego, e tâmpit și dintre fete, două, au o fire excentrică și suferă de un sensualism dur până la nebunie. Cea mai în vârstă dintre ele, din prilejul unei mamevre a cunoscut un ofițer, care i-a dăruit un copil. Copilul însă a dispărut într'un mod misterios și tânăra femeie a fost închisă de familie într'o pivniță, unde după o robie de 21 ani, a murit în primăvara asta. Cealaltă baroneasă s'a încurcat în dragoste cu un servitor, care a răpit-o dela casa părintească. Un an întreg a rătăcit în împrejurimile satului Majorato și a trebuit să-și câștige pâinea de toate zilele cu prețul corpului ei. După aceea s'a întors acasă cu corpul și inima zdrobită și a trebuit să împărtășească și ea soarta surorii sale, fiind aruncată în cel mai umed gărlieș al unei pivnițe, unde a chinat șasesprezece ani, până ce în sfâr-

șit judecătorul din Pizzo a liberat-o de această robie grozavă. Se va porni un proces monstru împotriva fraților și surorilor fără milă, cari le-au aruncat în robie pe aceste două fete nenorocite. Acest proces va arunca o sinistră dună de lumină peste această nobilă familie ajunsă la îngrozitoare decadentă.

D. Dr. Elie Dăianu *protopopul gr. cat. al Clujului conform hotărârii sinodului protopopesesc din 9 Aprilie 1914, a trimis de sărbători preoților din tractul său o frumoasă circulară: Solia învierii.*

Cenușa Vezuului conține — aur. Un savant, Dr. Kleiber — dacă vrem să-i credem corespondentului din Roma al ziarului „Standard”, — a făcut o descoperire de-o importanță considerabilă.

În decursul unui voiaj în Italia, Dr. Kleiber, a făcut descoperirea, că cenușa care acopere în mare parte ruinele dela Pompei și Herculaneum, conține o foarte mare cantitate de îngrășământ pentru agricultură, făcut din potasiu și argilă; toate regiunile cari împrejmuesc Vezuul sunt bogate în potasiu.

Guvernul italian a trimis un export la Zürich pentru a conferi cu Dr.-ul Kleiber despre acest lucru.

Cenușa Vesuvului care a băntuit odată satele și orașele va deveni deci, un mare izvor de beneficii pentru Italia.

O dramă necunoscută a lui Leon Tolstoi. *Din Petersburg se anunță, că în biblioteca dela Jasnaja Poljana, s'a aflat o dramă de Tolstoi, până acum necunoscută.*

Un câine urmărit de noroc. Iată o întâmplare, care nu se putea petrece decât în ciudata țară a dolarilor!

„New-York American” scrie, că în Boston (Statele-Unite) s'a deschis testamentul răposatului John Chancellor Crafts, care i-a lăsat câinelui său o rentă anuală de 6000 franci, afară de suma de 3600 franci destinată pentru întreținere.

Fericitul câine se numește Pete și duce acum o existență într'adevăr boerească. Trăește admirabil, e inconjurat pururea de prietini și admiratori. Într'o bună zi Pete avu fericirea să prezideze masa, dată de ziua aniversării nașterii sale. La această bogată masă au fost invitați toți tinerii din împrejurime.

Pete trăește foarte liniștit și mulțumit cu sine. Nefiind nici bețivan, nici cartofor el nu poate avea pierderi materiale însemnate. Testamentul înțelept al fostului său stăpân, care i-a stabilit renta, l-a ferit de vr'o eventuală ruină materială.

Părinții și descendenții lui Chancellor Crafts însă s'au făcut foc și pară pentru acest testament într'adevăr fără pereche. În potriva acestei deraieri mentale a răposatului, ei au făcut apel la Curia supremă, pentru a anula testamentul.

Dar și Curia, bat-o norocul e compusă din americani bizari și le-a respins apelul.

Din minunile medicinei. America e lumea minunilor: de acolo ne sosesc invențiile și toate recordurile în știință și artă. *Ziarul american „Sun” aduce știrea despre o operație miraculoasă, care au săvârșit-o medicii oculiști în spitalul din Baltimore. Bolnavul David Kane, un băiețuș de trei ani, se născuse orb. Medicii au constatat că-i lipsește cornea amânduror ochi; deci au adus un purcel, i-au scos cornea din ochi și au transpus-o în ochii copilului, care și-a recăpătat vederea imediat. Că ce s'a ales cu ochii bietului purceluș, aceasta na ne-o mai spune ziarul american.*

Pălăria lui Tisza. În vestiarul parlamentului, în rând cu celelalte pălării, paltoane și bastoane sancționate de cetățeni, își atrage atenția într'un colț de cuier izolată, o pălărie de proporții neobișnuite. Vizitatorul împins de curiozitate și crezând că va descoperi un geniu parlamentar, îl întreabă discret pe servitor cum se numește fericitul posesor; iar acela îi răspunde cu fața radioasă: primul ministru... Neîncrezător vizitatorul va îndrăzni să o ia în mână și să o studieze; pe partea dinlăuntru e scris cu roșu, culoare incendiară, două litere „T. I.” și servitorul te lămurește că însuș primul ministru le-a scris într'o sedință agitată a camerei. Rostul lor ar fi să nu i-o schimbe cineva și să se nenorocească, adecă — pardon — să-și asume ideile primului ministru. Marginea dreaptă a pălăriei e cam lucioasă, dovadă că fericitul posesor salută și resalută de nenumărate ori, ceea ce de altcum e principala ocupație a tuturor politicianilor când se plimbă pe stradă. Pălăria e veritabilă fabricație

ungurească cu marcă... germană și costă 14 (patrusprezece) coroane. (Amănunte complete puteți afla dela ori care servitor al parlamentului. Noi constrânși de lege ne-am mărginit numai la caracterul politic al căciului ministeriale).

Excursiunea studenților dela gimnaziul român din Brașov. Ni se scrie din Venetia cu datul de 15 Aprilie n.: Dela Fiume la Venetia am călătorit cu vaporul „Salona”. Am avut o vreme minunată. În Venetia am sosit Luni spre seară. După ce am vizitat Piazzeta și piața Sf. Marcu, am făcut o idilică plimbare pe canalul Sf. Marcu, azistând totodată la un concert dat de cântăreți ambulanti *pe mare*, iar după ce ne-am depărtat de acolo, gondolierul ne desfăta cântându-ne părți din „Cavaleria rusticana”.

În Venetia am stat de Luni seara până Mercuri la amiazi. În timpul acesta am vizitat cele mai importante monumente artistice ale „Reginei mărilor”: Biserica sf. Marcu, Palatul dogilor, Museo civico Correr, biserica st. Maria Gloriosa dei Frari, academia di Belle arte și Campanile. Am făcut plimbări la Lido și Murano.

Toți suntem deplin sănătoși și bine dispuși. Acum ne pregătim de plecare la Florența. **Aurel Volna** stud. cl. VII. viceprefect.

Un suflet nobil. Ni-se scrie din Balațana (Bucovina): O persoană care nu vrea să fie numită în publicitate a dăruit pe seama țăranilor români din Bucovina 25 mii de broșuri de conținut religios moral. Aceeaș persoană a mai dăruit nu demult încă 5000 de broșuri tot pentru țărani. — E. J. inv.

Podul dintre România și Bulgaria. Ni-se anunță din București: În urma întrunirii celor două comisii, română și bulgară, pentru construirea unui pod peste Dunăre cele două comisii n'au putut ajunge la o înțelegere, deoarece comisiunea bulgară cerea construirea podului în fața portului Nicopoli, punct ce nu corespunde intereselor românești.

Delegații români au propus ca punct Corabia, care este singurul ce convine intereselor românești. Delegații bulgari au cerut instrucțiuni la Sofia în această privință, însă în loc de ori ce alt răspuns, delegații bulgari, au primit ordin să se înapoieze ceace au și făcut. Astfel stând lucrurile, podul de peste Dunăre ce trebuia să lege România cu Bulgaria până la Marea Egee, nu se va mai construi.

Antropofagii încă nu s'au putut învăța să nu mănânce carne de om cel puțin în postul mare. De câte ori nu au devorat chiar pe misionarii, cari au venit să-i desvețe de acest obicei sălbatec.

Vaporul francez „Guadeloupe” acostând în apropiere de coasta insulei Mallicolo a trimis la uscat trei marinari să se aprovizioneze cu apă și eventual să angajeze câțiva indigeni ca hamali. Ne mai întorcându-se aceia, căpitanul a trimis o expediție după ei, crezând că s'au răfăcit. Dar abia au descins pe uscat când canibalii i-au atacat, dar expediția i-a împrăștiat cu focuri de armă.

Mergând mai departe în interiorul insulei, matrozii au dat peste un foc mare, în jurul căruia au aflat oasele împrăștiate ale celor trei tovarăși fripiți și mâncați de indigeni. Din Caledonia nouă a pornit o expediție care va pedepsi, dacă va putea, pe canibalii apetizanti. Mulți se tem că și această expediție trimisă de Germani va fi mâncată de antropofagi, deoarece canibalii au gust rafinat și mănâncă cu predilecție deosebită carnea de neamț.

Succesele literare ale unui măcelar vienez. Măcelarul Anton Michel, liferantul hotelului „Metropol” din Viena, în orele libere se ocupă foarte zelos cu literatura. La noi de pildă, n'ar face multă spravă. Mai ales critica, severa critică ardelenescă l-ar face să-i treacă cheful de literatură. La Viena însă unde oamenii nusunt așa rafinați ca la noi, entusiastul măcelar Anton Michel e onorat cu recunoaștere chiar de însuș monarhul.

Într'o zi Michel, monarhist intransigent, ca toată clasa de jos din Viena, s'a inspirat și i-a scris o vibrantă odă împăratului. Împăratul a primit această odă a poetului-măcelar, pentru biblioteca familiei imperiale. Pe lângă aceasta recunoaștere, Michel a primit un frumos premiu. Tânărul măcelar are predilecție pentru odă,

nu doar pentru că-i mai rentabilă. El a mai scris ode în viața lui. Intre personajile preamărite de el se înșiră și contele Zeppelin.

Aducem aceasta la cunoștința poezilor noștri, cari nu-și publică odele! Avem doar și noi oameni *darnici*, nu-i așa?!..

Femeia care și-a ucis unsprezece soți. Nu de mult a ars în apropiere de Chicago casa fermierei Bell-Günness, care dispărând cu această ocaziune, la început s'a crezut că a pierit în flăcări. Făcându-se însă cercetări minuțioase cadavrul femeii nu a fost aflat, în schimb în pivniță s'a dat peste unsprezece cadavre, despre cari un servitor negru afirmă că sunt osemintele celor unsprezece soți ai fermierei. Detectivii americani punându-se pe lucru au și constatat că de fapt numita femeie se mărita aproape în fiecare an, își asigură bărbatul la diferite societăți, apoi soțul dispărea între împrejurări misterioase, iar dânsa ridica banii făcându-și astfel o avere considerabilă. În vremea din urmă lumea a început să o bănuiască, de aceea într-o bună zi diabolica femeie a dat foc casei și a dispărut. Acum se anunță că a fost arestată în Canada și extradată Statelor-Unite. Ca mâine vom auzi că a fost executată în scaunul electric.

Cum putem trăi o sută de ani? Un medic japonez publică un volum de peste 200 pagini, în care studiază cum ar putea trăi fiecare om câte 100 de ani. Explică amănunțit cum trebuie să se nutrească omul, cât să muncească, cât să se odihnească, cum să se recreze, cum să se apere contra bolilor, ori să se cureze etc. Iar după această expunere științifică serioasă, care ne îndritue să sperăm că vom ajunge așa vârstă frumoasă, concludă la sfârșitul cărții în următoarele șire:

— Dacă oamenii ar ținea cele prescrise aci, ar putea ajunge vârsta de o sută ani — bineînțeles numai în cazul când nu ar muri mai înainte....

x **Ingrămădirea sângelui în cap** în multe cazuri a încetat prin aceea, că bolnavul a luat zilnic câte un pahar de apă amară Franz Iosef. Medicii dela spitalul nr. 14. au stabilit, că afară de efectul purgativ, apa Franz Iosef regulează excelent funcționarea intestinelor. De vânzare în toate farmaciile, drogheriile și băcăniile. H 1876

x **Rămășițe de materii**, cari ajung pentru un rând întreg de haine pentru bărbați, pentru pantaloni, — paltoane, — costume pentru femei, — juupoane etc., cu *prețuri foarte ieftine*, sub prețul regulat, de vânzare la fabrica de materii *Karl Kasper, Innsbruck*, 402. Mustre de materii pentru femei și bărbați gratis. *Poliți și cereții!*

x **În atențiunea celor ce cumpără mobile.** *Bruckner Lipót*, fabricant de mobile în Arad, și-a mutat magazinul de mobile înființat acum 32 de ani, provăzută cu aranjament nou, în bulevardul *Andrássy* nr. 5 (fosta localitate a cinematografului *Apollo*). Asortiment foarte bogat de mobile de măsur și tapetier, aranjamente americane pentru birouri. Prețuri ieftine, serviciu prompt. Bu 2004—5

Au sosit noutăți moderne de primăvară pentru bărbați, jucării pentru copii, geamantane și corfe pentru călătorii. Asortiment bogat. Prețuri ieftine și fixe. Roagă binevoitorul sprijin cu deosebită stimă: **Bruner Lajos**, prăvălie de decorații de Nürnberg, jucării pentru copii și modă pentru bărbați, **Arad**, str. Deák Ferencz 29.

Bu 2013.

x **În atențiunea bolnavilor!** **Balsamul Mitteltmann** pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, înțepirea scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lingură cafea. **Prețul 2 coroane.** Fergătește și expediază: **Eugen Mitteltmann, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhid-u.** (Mi 1621)

x **Zile bune, dulci, plăcute**
Fiindcă vreau ca să am multe
Ciocolată, poame, zahăr
Numai dela **MESSER ILLÉS** cumpăr.
Arad, str. Deák Ferencz nr. 8.
(Me 2037—5)

x **Trăsuri pentru copii, trăsuri de mână, scaune pentru copil, foarte ieftine la firma Hegedüs.** (He 1891).

x **Minge pentru football, ghete pentru fotbal, lopeți pentru tenis, minge și jucării, assortiment bogat și foarte ieftin la firma *Hegedüs Gyula, Arad, bulev. Andrassy nr. 16. Telefon 506.*** (He 1891).

Știrile zilei.

Urcarea tarifelor la C. F. R.

București. — Direcțiunea căilor ferate române proiectează urcarea tarifelor la trenurile de persoane și de mărfuri. Tarifele la căile ferate române au fost urcate numai în anul trecut cu 5 procente, iar acum se proiectează o nouă urcare cu 10 procente. Direcțiunea căilor ferate române motivează această nouă urcare cu aceea, că împlinirea prestațiilor ridicate de amplexiunii căilor ferate nu ar fi posibilă pe altă cale.

Noua sesiune parlamentară.

Budapesta. — Marți, în 21 Aprilie, camera ungară va ține ședință. Singurul punct al ordinei de zi este ședința autografului regal despre închiderea sesiunii parlamentare actuale și deschiderea unei noi sesiuni. Apoi camera va lua hotărâre privitor la terminul celei mai apropiate ședințe, care probabil se va ține Mercuri în 22 Aprilie, când camera se va constitui pentru noua sesiune și apoi se va ajurna pe timpul cât vor dura ședințele meritice ale delegațiilor. În caz dacă debaterile delegațiilor vor ține mai mult, decât se prevede din partea guvernului, camera va ține ședințe și în cursul sesiunii delegaționale, luând în dezbateri bugetul pe 1914—15.

Marți și Mercuri, în 21 și 22 cor., după amiază la ora 4 va ține o ședință și camera magnaților, cu aceeași ordine de zi ca și camera deputaților.

Vizita țarului în Suedia.

Petersburg. — La toamnă țarul Nicolae va călători la Stockholm pentru a-i face o vizită regelui Suediei.

D. Mihail Polit candidat în Chichinda-mare

Chichinda-mare. — Partidul radical sârbesc a hotărât candidarea cunoscutului luptător național d.dr. **Mihail Polit** în cercul electoral Chichinda-mare, devenit vacant prim moartea fostului deputat **Kristóf Telecsky**.

Noul proces împotriva dlui Milan Hodza.

Budapesta. — Pe ziua de azi a fost fixată dezbaterile noului proces intentate de procurorul statului împotriva lui **Milan Hodza**, pentru două articole apărute în ziarul său „Slovensky Tyzdenik”. Apărătorul dlui Hodza, dr. **Nikolci**, în baza atestatului medical a cerut amânarea procesului. S'a admis cererea apărătorului și în consecință s'a amânat dezbaterile.

Atentat împotriva expresului Roma—Neapole.

Roma. — Împotriva expresului Roma—Neapole s'a cercat un atentat care din norocire n'a succes. În apropiere de Neapole toate șinele au fost distruse. Conducătorul expresului a observat însă la vremea pericolului și oprind

trenul a evitat o catastrofă sigură. Se crede că atentatorul sunt niște muncitori dela căile ferate. Acest atentat este, se crede, în legătură cu greva generală a slujbașilor dela căile ferate italiene, care greva amenință să izbucnească în zilele apropiate în întreaga Italia.

Situația în Albania.

Roma. — „Tribuna” primește din Durazzo știrea că situația în Albania e foarte îngrijorătoare. Se afirmă că primul-ministru albanez **Turkhan pașa** a primit asigurări din partea Austro-Ungariei și Italiei, că în caz de necesitate îi vor da sprijin. La Durazzo și Valona sosesc mereu arme și muniții.

Atrocități grecești.

Berlin. — „Vossische Zeitung” primește din Durazzo știrea că batalioanele sacre săvârșesc cruzimi nemaipomenite. În satul albanez **Aniulat Epirotii** și bandele grecești au ars pe rug și au tras în țape femei și copii. Locuitorii se refugiază dinaintea lor.

Vasele de război grecești cari blochează portul **Santi Cvaranta**, în loc să impedeze contrabanda de arme și muniții o sprijinesc și astfel se explică faptul, că Epirotii sunt provăzuți în abundență cu arme și muniție..

Ciocnire de torpiloare.

Toulon. — Torpilorul 183 s'a ciocnit cu torpilorul 187. Torpilorul 183 a suferit grele avarii încât s'a scufundat. Matrozii au putut fi salvați numai cu mare greutate.

Un furt îndrăsnit.

Paris. — Ieri la ora 12 la amiază, când prăvăliile sunt închise de amiază, au fost furate bijuterii în valoare de 700,000 franci dintr-o bijuterie mai mare a Parisului. Hoții au forțat ușile prăvăliei și după ce au executat furtul au scăpat cu un automobil. Poliția a reușit în scurtă vreme să-i prindă.

Poliția a stabilit că furturile se săvârșesc de o bandă organizată sub conducerea contelui **Monchelan**, care e curențat de altcui de polițiile din aproape toate capitalele Europei. 7 membri ai bandei sunt deținuți până acum.

Cronica socială.

Concert, teatru etc. va avea loc:

În 20 Aprilie n. (a doua zi de Paști) la **Ghiro**, lângă Timișoara, festivalul inaugurării primului monument (mare cruce de marmoră) în memoria lui **Aurel Vlaicu**. Preț de intrare la rugă: 20 fil.; seara la concert: loc I. 2 cor., loc II 1.50 cor., loc III 80 fil. — Venitul curat se adaugă fondului, destinat pentru ridicarea monumentului. Suprasolvirile și dăruirile benevole sunt a se trimite episcopului bis. **Iosif Gaiția** în **Gyüreg**, și se vor cuita pe cale ziaristică; la **Lugo**, serată dansantă în pavilionul hotelului „**Concordia**”; la **Lugo**, concert și dans.

În 19 Aprilie: Secțiunea română a partidului soc. democrat din Budapesta aranjează o mare reprezentare teatrală împreună cu dans, în saloanele reuniunii „**Protestans kör**” din cercul VIII, str. **Alföldi** nr. 13.

În 21 Aprilie n. mare concert la Timișoara, cu concursul dnei **Lucia Cosma**, dsoara **Hortensia Haneș** și d. **Ionel Rădulescu**; la **Purcăreni** producție muzicală-teatrală.

În 26 Aprilie n. (Duminea Tomei) la **Arad**, concert în sala mare a hotelului „**Crucea albă**”; la **Caransebeș** mare concert cu concursul dnei **Lucia Cosma** și dna **Elisabeta Jurca**; la **Beiuș** serată artistică-literară (și dans) în beneficiul fondului ziaristilor români.

Presidiul desp. Eriu al R. I. R. S. își va ținea la 30 Aprilie adunarea ordinară în comuna **Boian** (**Tasnádboján**).

Redactor responsabil: **Constantin Savu**.

Knapp Sándor, Arad

institut de vopsitorie, curățire chimică și spălarea cu aburi a albiturilor.
Local de primire: colțul străzilor **Weitzer János**, și **Kazinczy**.
Stabilimentul: strada **Magyar** nr. 26. — Comenzile din provincie se execută prompt și conștiințios.

Ka 1947

Atelier pentru vopsirea hainelor în cele mai noi culori moderne, după model. — Curățitorie chimică de haine, în mod uscat. — Curățitorie și vopsitorie de dantele, perdele de dantele, pânuri de păr, covoare, stofe de mobile, mănuși etc.

Experiență îndelungată la străinătate.

SUPLIMENT LITERAR

NEDUMERIRI.

Urcând rărit din sânul
Tăcerii luna dase,
Pe gânduri în cerdac
Eși atunci bătrânul;
Cu pletele cărunte:
Profet al unui veac
Trecut părea. Din munte
Și văi de văi resfrânte
Porniseră cavale
In liniște să cânte.

De câte ori apoi
Se perindau chervane:
Aci vuind sub case
Și colo — mut convoi,
Din muta zare scoase
Și luate iar de zare,
„Întrebam pe moșu:
„Chervanelor ce li-i?”
— Nepoate, să crești mare
Și-atuncea va să știi.”

La noi vedeam neveste
In lung-cernita haină
Ducând foșniri de moarte;
Vedeam cum pier feciorii
Și alții fug departe;
Și'n tot mocnia o taină
De negre ciudății...
Iar de 'ntrebam pe moșu:
„Nepoate, să crești mare
Și-atuncea va să știi.”

Și-i mult de-atunci. Din sânul
Tăcerii luna dase,
Pe gânduri în cerdac
Eși domol bătrânul;
Cu pletele cărunte:
Profet al unui veac
Trecut părea. Din munte
Și văi de văi resfrânte
Porniseră cavale
In liniște să cânte...

Ca din apusul vremii
Sunau plângând pe lună,
Incât și moșu plânse.
Și-l întrebai să-mi spună:
„Ce dor adânc le doare,
De lasă totdeauna
Atâtea lacrimi vii?”
Grăi cu milă dânsul:
„Nepoate să crești mare
Și-atuncea va să știi...”

De muri se ruginiau
Demult uitate spezi;
Că brațe nu erau,
In zinghete să vezi
Cum viu lucind le bate
Aprinsul din țării!
Și-l întrebam pe moșu,
Dar el ofta: „Nepoate,
Să crești odată mare
Și-atuncea va să știi.”

O crimă.

I.

Masa era pusă. Dintr'un blid larg și adânc aburea o fiertură de post; mirosul de oțet se răspândi în casă făcând să crească pofta de mâncare, ce chiorăia de mult, cu glas de broască, în deșerturi. Cei doi flăcăiași bălani, cu ochii vineți, cu fața arsă de soarele primăverii, se apropiară de masă nerăbdători. Sămănau așa de tare, încât păreau gemeni. O fetiță brunetă, ca de opt ani șezu pe lavită, în colț lângă locul bunicului. Bătrânul, alb-colie, adus de spate, cu ochii împăingeniți ca de somn, se strecură pe lângă cealaltă parte a mesei, și se așeză tăcut lângă copilă. Lingurile de lemn așteptau să-și facă slujba. Femeea răsturnă pe cârpător mămăliga aurie, și zise către unul din cei doi flăcăiași:

— Petre, cheamă pe tatăl-tău.

Petru eși grăbit. Bătrânul își ridică ochii și nu și-i mai luă dela ușe până ce nu se întoarse băiatul. Femeea părea asemenea neliniștită.

— Zice că nu i foame” spuse Petru intrând și aruncându-și c'un fel de mânie pălăria pe pat.

Bătrânul se ghemui atât de tare încât barba-i ajungea pe masă.

— Ce, v'ați certat astăzi la plug, Ioane? întrebă femeea care se albise la față.

— Nu, mamă, spuse Petru. Tata a tăcut toată zina. Și chiar la prânz a mâncat mai nimic.

Bătrânul, la cuvintele acestea păru că vrea să tușască, dar nu putu să scoată decât un căhăit slab, uscat. Ochii lui priveau țintă în masă.

— A avut vr'o vorbă cu dumneata, tată? întrebă femeea neliniștită.

— Nu. Eram în poartă când a venit dela plug, dar când l-am întrebat de se ară bine, nu mi-a răspuns nimic. Nici nu s'a uitat la mine,” răspunsă bătrânul fără să facă vre-o mișcare, ca și când ar fi fost de lemn.

Femeea eși în curte. Inserarea se coborâse deasă; cerul era învălțat cu nori grei de ploaie. Mireasma primăverii plutea dulce în aerul cald. In curte era liniște, departe undeva lătra un câne.

— Unde ești Gheorghe? Auzi, Gheorghe!” strigă femeea, dupăce-l căută zadarnic pe bărbat.

Dar el nu răspunse, și, dupăce-l căută și'n grajd femeea intră în casă. Abia închise ușa și din carul care era în mijlocul curții se ridică o nătăvală. Se coborâ și intră în casă suduind și izbind ușile.

— Puteați cina și fără mine, zise bărbatul apropiindu-se de masă și făcându-și semnul crucii. Toți se ridicară și ziseră rugăciunea.

— N'are să-ți strice o sorbitură caldă, zise femeea.

— Numai s'o pot inghiți” răspunse omul.

Câteva clipe nu se auzi decât sorbiturile din șase linguri. Lingurile celor doi flăcăiași și a fetiței se purtau repede dela blid la gură, ei mâncau cu'n fei de lăcomie. Bătrânul mai mult tândălea decât mânca: până și ducea o bucățioă de mămăligă la gură și o lingură de zeamă acră, fetița de lângă el sorbea de cincis ori. Femeii păru că-i trecuse foamea. De-odată bărbatul se opri, își puse lingura pe masă.

— Eu am isprăvit. Vezi că nu pot inghiți? zise el femeii privind-o cu ochii lui cari ardeau și'n cari se ascundea parcă un gând rău.

Nevasta nu-i răspunse, ci începu să tremure ușor. Bătrânul rămase cu lingura întinsă spre blid.

— Nu voiu putea mânca în tihnă până ce ticălosul ăsta de bătrân mă va chinui mereu.

— Gheorghe! gemu femeea, aruncând lingura pe masă, „Iar începi?”

Moșul se ghemui în colțul lui, tuși așa de fără putere încât păru că tușește numai din gură.

M. BEZĂ.

— Lul i ușor: zăcărește și mănăcă! Doarme, mănăcă și nu mai moare! strigă răgușit bărbatul. La strigătul lui amuțiră și lingurile tinerilor: ei doi feciorași își luară pălăriile și eșiră'n curte, pețita se coboră de pe laviță și se urcă în păcel.

— Ne-al stricat și cina asta" zise cu glasul tins femeea... Mă tem că o să ne bată Dumnezeu de toți pentru tine. Nu ți-e păcat!

— Păcat? Pentruce?

— E tatăl tău, tatăl tău, care te-a crescut și în casa cărui ne adăpostim cu toții.

— Casa e a mea, muere, e scrisă pe numele meu acum. De ce nu-mi scrie și partea de moșie pe care o mai are?" Bărbatul privi cu ochii tulburi de răutate spre bătrân, apoi sculă cu greață în lateral.

— A ta va fi și aceea, suspină femeea, dar poți să știi că nu ne va aduce nici o fericire.

— Nu? întrebă bărbatul, sărind de pe scaun. „Și pentruce nu?"

— O râvnești prea mult, și-l prea chinui pe bătrân. Dumnezeu vede.

— Nu, tu mințesti, răgni Gheorghe, tu știi ceva de la bătrân. I-o dă lui frate meu Vasile! Așa-i că ți-a spus? Așa-i că i-o dă lui? De aceea spui că nu ne va aduce fericire.

Nevasta-l privi cu groază: niciodată nu l-a văzut așa de schimbat, părea că s'a eșit din minți, ochii lui stăteau să-l sară din cap, tulburi ca două găluște de glod.

— Fă-ți cruce, Gheorghe, că te paște necuratul, zise femeea cu vocea hotărâtă. Tu știi că pe Vasile și pe ceilalți frați i-a împăcat bătrânul. Partea ce-o mai are, îți va rămânea ție. Ai făgăduiala lui înaintea alor patru martori, ai învoirea fraților.

— Asta-i puțin! Să vie cu mine la oraș să scrie tot ce mai are pe numele meu. Astăzi, nu, — mâine să vie. Vi, bătrânule?

Moșul își ridică încet pleoapele; o durere nemărginită se lvi în ochii lui stânși.

— Nu, Gheorghe, nu pot! șopti el.

— Ha! I-al scris'o lui Vasile? urlă bărbatul.

— Nu i-am scris'o, răspunse liniștit bătrânul.

— Dar îl vei scri-o! Așa-i că lui i-o dai?

— Nu. E a ta.

— Și vii mâine cu mine la oraș?

— Nu pot!

— Nu vii?

— Nu. Vreau să mor în casa mea. Cât te cunosc pe tine, îndată ce ți-ai scri-o, m'ai da afară, m-ai alunga ca pe un câine! Ce nenorocit sunt că tu ești fiul meu cel mai mic, și cu tine trebuie să trăiesc în casa mea.

— A mea, nu a dumnilale! strigă bărbatul rotindu-și ochii roșii.

— Bine, fie a ta! Vreau să mor aici.

După un restimp de tăcere în care fiul privi fix la tatăl său, se aplecă puțin spre bătrân, peste masă, și zise șoptind.

— Bine!

Și eși cu capul gol în noapte.

II.

...Ce cald era când se culcase pe otavă, sus în șopron! Era otavă parfumată; fină ca strămătura, păstrată pentru primăvară, când e mai grea munca bouului. Cât se svârcolise, Gheorghe se cufunda binișor în ea, poate și pentru asta-i fusese așa nădușală. Mai pătrundea în șopron și unde călduțe de vânt, și el fierbea întreg ca un cazan. Mai ales căldura i se suise la cap, care-i văjeia amețitor, dar sudoarea-i podidise tot trupul. Și ce înghețat era aerul acum când se cobora încet pe scara șopronului! Nu bătea vântul și lui totuși îi părea că sulfite de ghiță îl înțepă de pretutindenea. Cămașa i se lipise de spate, de piept, și Gheorghe abia mai putea răsufla între aceste două plăci de metal înghețat. Dinții îi clănțneau în gură, deși se silea din toate puterile să-i țină strâns, să nu facă larmă. Era o liniște atât de adâncă încât se auzia bine cum respirau boii în curte.

Gheorghe cobori cu grije scara, și se apropie tiptil de grămada de lemne. Merse de-auna la tăetor, unde era securea. Deși o pusese de cu seară acolo anume ca s'o afle în grabă, acum simți un fior de spaimă când o zări. I-ar fi plăcut să-i trebuiașcă mai multă vreme până va afla-o. Totuși se aplecă și o luă c'o mișcare fulgerătoare. Dar în clipa aceasta simți că-i cad picuri răci pe mână. Deși dinții-i clănțneau de frig, fruntea lui era podidită de picurj mari, ca și când ar fi dormit cu fața'n sus, și l-ar fi stropit ploala.

Incepu să respire greu și cu atâta sgomot, încât cu brațul stâng l-ar fi plăcut să-și turtească

pleptul, să facă liniște. Incet, ușor ca o pisică, se apropie de casă. Un câine hăpăl undeva departe, și Gheorghe se inspălmântă așa de cumplit, încât scăpă săcurea. Ferul a căzut pe nisip, n'a făcut larmă, dar bărbatul se lăsă pe vine, voind să se facă una cu pământul. Era aproape să se înăbușe, ținându-și respirația. Dup'un restimp se ridică însă hotărât, și dintr'o săritură fu la ușe. O deschise cu mare grije, dar spre spalma lui adâncă, ușa nu cârțâl. Părea că nici nu-l de lemn și nu-l pusă'n țiftini, ci-l o perdea din stofă ușoară. Increment, rămase în prag. Dar repede-l venise'n minte că intrase numai în tindă, până în casă mai este o ușe. Poate va face aceea sgomot. Ah! cum ar fi dorit să facă o larmă îngrozitoare, să se trezească toți cei din casă! Povara ce-l apăsa pe inimă era așa de cumplită, încât îi părea că, din clipă 'n clipă, poate muri. Se'nădușă și în cap l se porni un vârtej amețitor.

Dar ușa dela casă se deschise într'o liniște tot așa de mare. Respirarea celor ce dormeau era regulată și adâncă, horcăitul se auzia însă așa de tare, de s'ar fi putut deosebi din capătul satului. Cuprins ca de-un vârtej de furie, Gheorghe se repezi și, din securea ridicată până'n grindă, isbi capul alb al bătrânului. Ce sunet sec! I păru c'a izbit într'o trupină. Horcăitul încetă numai decât, și, când se convinge de asta, Gheorghe fu dintr'o săritură la ușe...

Ah! dar' cum a amețit! El se pipăe la cap, și îndată lângă capul lui descoperi ceva tare și rece. Își încleștează mâinile de lucrul acela, și se ține din toate puterile. Ii pare că atârână de-asupra unei prăpastii îngrozitoare...

Ochii l se deschiseră în sfârșit, și în zoritul dimineții, el nu-și putu da seama unde se află. Mâinile și le ținea încleștate de-o grindă a șopronului, adânc sub coperiș. Era ca la cinci pași de locul unde se culcase aseară.

— „De grinda asta a trebuit să mă isbesc când am sărit de lângă bătrân, își zise el. Nu e mirare c'am amețit”.

Un restimp îndelungat nu pricepu nimic; privea prost, cu mâinile încleștate de grindă.

— Dar, își zise el, cum am putut să sar de lângă bătrân până'aci în șopron? Nu-s eu în șopron nostru, pe otavă? Vezi bine că sunt în șopron, își răspunse tot el. Își desfăcu în mare silă degetele cari strângeau grinda, simți un disgust adânc când văzu cum se fixară acelea de lemn, ca ghiarele unei bufnițe pe care-o pusti în vârful unui arbore. Voi să iee săcurea să taie pe cele două mai îndărătnice, dar securea nu era nicăiri.

— Am uitat'o în casă! strigă el cu spalmă, și de glasul lui începu să se trezească. Cei doi câni lătrară cu furie, dând ocol ogradei și grădinii, ca și când ar fi simțit o primejdie neașteptată.

Gheorghe era în zoritul acestei dimineți un mort plin de sudori; în frunte purta pata vânătă a unei strașnice isbituri.

Nu cuteza să se coboare din șopron, deși era vremea să dea la boi de mâncare. Când văzu pe cei doi feciorași ai lui eșind liniștiți din casă, ca și altă dată, lui Gheorghe îi păru că răsare însuși sfântul soare. Așa dar' nu omorâse pe bătrân? Dar, vai, bucuria lui putea să fie prea grabnică! Băeții n'au văzut nimic, de sigur!

Ei îl strigară pe tatăl lor, dar Gheorghe nu răspunse.

Din casă se ivi și femeea, foarte palidă, se vedea bine că nu dormise toată noaptea, în urmă eși și bietul bătrân păcăind din lulea.

III.

Și de zece ori a cercat bătrânul în dimineața aceea să vorbească cu Gheorghe, dar fiul îl încunjura mereu, se feria de el. Femeea se sperie văzându-l așa de prăpădit. Nici cu ea, nici cu copiii nu schimbă însă o singură vorbă. Nevasta se înfrică și mai cumplit văzând că bărbatul nu era mâniaș ca asară, nu din mânie îi încunjura. Spalma îi schimbăse întreaga înfățișare, și Gheorghe părea acum un biet nenorocit, un biet păcătos care fuge de oameni.

Însfârșit când Gheorghe petrecea funia printre coarnele bouului de către om, — se găteau de plug — bătrânul se apropie de el.

— Ascultă Gheorghe, începu moșul, azi noapte n'am închis un ochiu. M'am tot gândit.

Fiul se cutremură și îngheță de spaimă cu funia în mână.

— M'am gândit, continuă bătrânul, să nu te mai las să trăiești în păcat. Să-ți scriu averea ce-o mai am. Mai bine să mor eu cerșind pela ușile oamenilor decât s'ajungi tu în fundul iadului. De

altfel frații tăi mă vor lua la ei, dacă tu mă vei scoate din casă. Așa dar azi viu cu tine la oraș să-ți scriu averea după toate formele. Vor merge băeții singuri la plug.

— Nu, tată, merg și eu cu ei”.

Mut de mirare rămase bătrânul când auzi vocea lui Gheorghe. Se dete un pas înapoi să vadă de-1 fiul său? Era prăpădit, era îmbătrânit, dar totuși era fiulor lui său.

— Nu vrei să vi cu mine la oraș?

— Nu mai vreau!

— Nu vrei să-ți pun averea?

— Nu.

Bătrânul rămase năucit. Nu putea pricepe nimic, și-l păru că nu aude bine.

— Asară al cerut să mergem azi la oraș. N'am volt și rău am făcut. Acum m'am hotărât. Te liniștești și tu, zise din nou moșul.

Dar' Gheorghe nu mai putea sta lângă bătrân; pocni din biciu și eși cu plugul pe poartă.

Trecură ani de-atunci. În casa lui Gheorghe se începu un tral de pace și de dragoste. Bătrânul întineri în loc să'mbătrânească mai tare, și când muri partea lui de avere, fu împărțită de frații lui Gheorghe. El nu voi să primească loc nici de-un pas din pământul ce mai avuse bătrânul. Zadar-nic spuneau ceilalți frați că lui l se cade, că el a grijit de tatăl lor, el l-a îngropat.

„Da, își zicea în inima lui, Gheorghe, însă voi nu știți că eu l-am și ucis”.

Amintirea acelu vis îngrozitor l stătu ca un junghlu implântat în inimă, toată viața. Și cu toate că devenise omul cel mai bun din sat, nime nu l-a mai văzut de-atunci răsând vre-odată.

I. Agârbiceanu.

UN SINGUR SUFLET.

În vale, pe alee, zâmbește trandafirul
Și el mergând alene îi mângăie zefirul.
El svelt, cu fața brună, cu ochi care te sorb,
Cu pletele mai negre ca penele de corb, —
Și ea subțire, fină, cu mlădiei de floare,
Cu bucele de aur, cu gene viaătoare.
Își spun la braț povestea etern intinerită
A dragostei eterne, — și 'n pajistea 'nflorită,
În cerul plin de soare, în cântul de izvor,
În toată 'mprejurimea ei văd iubirea lor!

ALEXANDRU T. STAMATIAD.

ZAIRA.

Poem în proză.

De Viora din Bihor.

Celei mai frumoase princese arabe.

Pe terasa cu pilastrii fini, în cari o mână
măiastră încremenise, arabescuri gingașe,
aproape vapoase, în înlănțuirea parfumată a
florilor infiorate de apele chilimbarii ce inundau
întreg palatul marmoreu, sta Zaira, frumoasa
frumoaselor. Degetele ei subțiri odihneau
pe strunele argintate din cari picurase ultimul
suspîn...

Cu gâtul întins, ea căta departe, căta să des-
văluie nepătrunsul. Corpul i se inclina ușor, se
lungia par'că, și la un moment dat, avu senzația,
că se ridică, se imaterializează, că plutește,
asemeni dorului ei, în pustiu nemărginirii.

Soarele cobora să-și adune comorile de aur
și mărgear trandafiriu, risipite din belșug asu-
pra împrejurimilor pline de vis ale Damascului.
Le culegea pe rând din frunzișul susurător al
grădinilor, din izvoarele havuzurilor porfirii, din
sânul excitant al florilor și din nisipișul tănuitor...
Înainte însă de a se cufunda în oceanul
veșnicilor înoiri, se înflăcăra încodată... și 'n
aceeaș clipă minaretele svelte alor treisute de
moschee și alei mării geamii a Omaiazilor
prinseră a scăpăra triumfător, vestind la intra-
rea nopții credincioșilor muzulmani că Alah
veghiază asupra lor.

O fărâma de scânteie rătăci și 'n ochii Zarei. Ca supt o povară de nesuportat începură a i se sbate pleoapele grele, și o rugăciune fierbinte se topi în boabele de lacrimi ce-i siruiaua pe obraz:

— Alah... nu... Dumnezeu creștinilor să-l aibă în paza Lui!...

Inchise ochii. Cu sufletul poți pătrunde mai bine depărtarea.....

Pe șoseaua ce se dapănă la picioarele Antilibanonului pe un șes răzător, în zarea pală a anurgului se schița silueta unui călăreț. Treapădul nebun al sirepului ce sbura săgeată printre oameni și caravane, vedea o grije și o neliniște înfrigurată. Unii drumeți se opreau clătănând din cap, cei mai mulți însă continuau a-și îmboldi pe o voce monotonă cămilele, carlîr' a se sinchisi de ceva, înaintau tacticos, bălăbănindu-și grumajii lungi.

Se iveau murii orașului, dovedii de secol și vrășmași, deasupra cărora adiaua acum azoame grele. Sirepul își încetini mersul, ca pentru a lăsa răgaz stăpânului său să se înfiripe....

Tăcânitul ritmic al copitelor trezi liniștea unei curți. La un șuer ușor poarta se dele în lături, și, câteva clipe în urmă, dupăce ajutat de slujji, își scutură de pe haine pulberea de drum, clătărețul se pierdu în umbra ce învăluia terasa cu miresele iubirii....

...Zaira simți cum dintr'odată pierde tot în-tunerecul din jurul ei.

Candela ce părea un bulgăre de aur fixat în gol, își desprindea lumina în mănunchiuri gingașe, împletindu-le în poezia caldă a unui interior intim... Covoarele în ape, sofalele și taburelele prinse în mătăsuri scumpe, stâlpii de mozaic cu vase antice, umbrarele de plante rare, de unde din amfore de argint se înălțau fumuri adânc miroșitoare, închipuiau un basm trăit aievea....

...Ci Zaira, înfășurată în văluri muselină bătută în flori, încinsă cu un brâu lat de nestemate, cu părul de abanos revărsat în unde dealungul corpului ei sculptural, ea însăș o arătare ce farmecă și turbură mințile, — părea a nu simți nimica din feeria lui....

Ochii, cari cu prodigioasa lor frunseță întunecau tot vastul dinprejur, mângăiau figura celui ce asculta aiurit.

Din cuvintele ei se depăna o poveste, cum doar mai frumoasă și tristă n'a fost niciodată....

„.....și m'am gătit de sărbătoarea dragostei și-a durerii noastre.

... Altar mai alb, mai plin de flori ca al nostru nu s'a clădit vreodată.... un gând hain nu l'a profanat... ne-am închinat lui mai mult chiar decât Celui, căruia se făuresc mii și mii de altare! Potirul sfânt, în care am adunat seva florilor roșii, buzele noastre l'au atins înfiorate.... plină de credință a fost slujba noastră: fumul jertfelor aduse n'a coborât niciodată!

...Azi altarul strălucește în o profuziune de flori și lumini, azi e ziua promisiunii solemne! Din inimile noastre vor sbura flăcări uriașe....

...Și totuș... luminile ce le văd, fumegă, până la fine ce acopere prestolul îmi pare un giulgiu sinistru pe care cad boabe de ceară, lacrimi înghețate.... printre flori zăresc rătăciti o floare — crinul negru al deșertului pustiitor, floarea speranțelor pierdute....

...Azi m'am gătit ca de nuntă.... azi vom înghenunchia înc'odată și.... ne vom împărtăși din potirul cu seva florilor arzătoare, până la ultimul picur — înainte de a se prăbuși altarul!

De-acum, tu te vei adânci în noaptea depărtării. Simt fâlțăirea ghietoasă a aripilor de liliac... par'că m'ar chema sufletele celor morți! Plec.

...Privirea-mi călătoare va colinda în largul unei mări, albastră ca credința fecioarelor neispitite și străvezie ca tulpanul ce le înfășoară... Din sinul ei se desfac valuri trandafirii... se undulază, se îmbrăștie și se preling în boabe de mărghărit pe roce de mărgean... Ș'apoi horbotele de auroră se pierd... se pierd în nisipișuri arzătoare... Se ivesc pustiurile îmbăiate în soare — momentul de aur al sârmanilor beduini rătăcitori... Plec.

Drumul meu duce pe lângă locul de repaos al celui ce chinuit de misterul adevărului etern într'un moment de revelațiune sublimă a zidit pe ruinile cultului materiei, credința într'o ființă supremă, care e Alah. Supt drapelul luminos al unei idei înălțătoare a unit profetul pe mândrii cavaleri ai pustiurilor aurii, ideea aceasta i-a dus din isbândă în isbândă, revărsând veacuri de-arândul asupra unei lumi întregi prisosința strălucirii ei și a unei culturi superioare.

Voi atinge și cetatea sfântă. Dar piatra neagră din Caaba, dăruită de ingerul Gabriel străbunului Ismael, pe care o învălue Burcanul și credința fanatică a Mohamedanilor, nu mă va opri din drum. Credința noastră, a nobilimei din Nord, este Dumnezeuul vostru, al Creștinilor.

Voi porni mai departe. De-a dreapta moscheei Caaba e țara fericită, leagănul Himarilor — tribul cel mai mândru și mai glorios, despre a cărui înaltă cultură și strălucire povestesc ruinile din Mareb... De aci plecase superba regiună a Sabeenilor să viziteze pe Solomon înțeleptul, pe care sigur nu comorile aduse pe albe cămile l'ar fi fermecat.... Istoria acestui trib se pierde în scrumul gloriilor trecute, ea este îngropată în dunele trandafirii ale deșertului Dehna unde, după o domnie neîntreruptă de 2000 ani, s'au refugiat dintre seminții acela, cari decât a se supune unei suveranități străine, au preferit o libertate sălbatică supt corturi, în pustiuri de foc!

...Arabia felix — patria bărbatului meu... Și ea mă chiamă stăruitor... marea ei dulce, trandafirie, mărginită de bărağanul Tehama, de care mai arzător nu este nicăiri, și care pe străin îl ține în loc.... Ah, numai cine a cutezat să pătrundă în inima ei, îi va înțelege magia, de care niciodată nu mai poți scăpa.

...Terase de munși cu platouri prăfuite de aur, cu dumbrăvi de terebinți și balsami ce-ți parfumează sufletul, văi cu vegetație exuberantă de plante rare, săgetate de ape ce răuresc aci cu atâta prisosință, comori de mirodenii și nestemate, animale, începând dela sirep, tovarășul de luptă și avânt al beduinului, până la cele mai răpitoare, totul, totul vei găsi în țara pornirilor generoase și a patimilor înflăcărare... în țara unde zac grămădite dragostea și dorul de libertate a mii de ani și de unde se împânziau strălucitoare cântecile aezilor regali....

Ca mâine voi aduce cu mine amintirea dragostei ce m'a învins. În dorurile mele vor pluti miresele unui vis trăit... vor flutura aripile unei dureri adânci....

Nici azi însă, în acest ceas solemn, eu nu te întreb de nume. Ca un sburător ai venit să furi floarea iubirii.

...Am aflat, că ești latin și nobil, și-a fost de-ajuns. Ai știut iubi, ai iubit frumos. Ochii tăi mai focosi decât ai Arabilor, mai languroși decât dorurile noastre și mai strălucitori decât basmele cari ne învăluie, m'au robit... M'a supus iubirea ta tânără și îndrăzneată... Ai știut, că cu toată oarba supunere a fidelilor mei, ne poate paște nenorocul... și-ai suris: la pieptul Zarei să mori e fericirea promisă în ceruri!....

Dumnezeu ti-a fost milostiv.

Noi... Arabii, nu temem moartea când iubim, și iubim, pentrucă numai asta se chiamă viață! Soarele nostru aprinde marea, deșertul și inimile noastre.... pe noi nu ne stăpânesc decât poezia dragostei și fiorul libertății nețărnuirite!

Iubite! Ca mâine plec să mă închin între zidurile datoriei. În locul capului scump ce se apleacă asupra genunchilor mei, voi zări un cap cărunt... umbrit de o coroană....

...Palatul, care adăpostise copilăria mea și fericirea noastră, de-acum va rămânea gol. Iar când mânăta de nostalgia locurilor iubite mă voi întoarce, el va rămânea tot gol....

...Poezia iubirii după care inebunim, nu se poate țese decât numai odată!....

Preamărire.

Inchipuire tainică, divină,
Stăpân preasfânt al bolților cerești,
Ce lumilor de veacuri dai lumină
Și mersul vremilor ocârmuești,

Ție-Ți aduc tăriile prinosuri
Când își aprind candelile târzii
Și Ție-Ți cântă apele irmosuri
Și vânturile 'n coruri psalmodii.

Tu ești credința, pacea, mântuirea
Și harul sfânt de binecuvântări,
Nemărginirile-Ți vestesc mărirea
Și-o spun întinsuri și adâncimi de mări.

O 'ngână freamătul de primăvară
Și-o răspândesc miresele de flori,
Ce-Ți pleacă frunțile 'n amurg de sară
Și Te slăvesc în revărsat de zori.

În șoptele firii Ți-e cuvântul
De tainice 'nțeleșuri fermecat.
La glasul Tău să sguđue pământul
Și tremură văzduhu 'nfrișat...

Iubirea Ta e 'n raze dulci de soare,
În cântecul eternei armonii,
În zimbetul nevinovat de floare
Și 'n schinteieri de stele aurii.

Noi suntem necuprinsului drumeții
Ce-i poartă valul vremii trecător,
De mila Ta ne-atârnă firul vieții
Căci Tu ești Cel de suflet dătător...

În haosul de sbuciumări deșarte
În care toate pier și să prefac —
Tu Singur ești Acel fără de moarte
Ce nesfârșit domnești din veac în veac!...

Aurelia Pop.

SPUMĂ DE MARE. *)

— Fragment. —

SIRENA:

Ești cum ai fost: obraznic, lingușitor, nebun!

SEPIA:

Sunt om cu sentimente senine, și sunt bun. Eu îi iubeam pe oameni întocmai ca și tine. Odată-am fost în stare, ca să le fac și bine. Și, dus cândva de valuri, de vânturi, și de soarte, Am mântuit un rege din ape, dela moarte; Dar de știam c'atâta e de viclean un rege, Îți jur, pe ce-am mai tare: pe brațe și pe lege, Că n'aș fi stat pe gânduri o singură clipită, Să-i răsplătesc cu moarte vicleana lui ispită...

SIRENA:

Ce s'a 'ntâmplat?

SEPIA:

Domniță!....

SIRENA:

Mai bine vroiu să taci!

Dacă vei fi cuminte, se poate c'o să-mi placi...

SEPIA:

....Și mântuind pe rege, purtându-l chiar la piept, Mi-a mulțumit, firește, și-mi zise să-i aștept Sosirea sa la țermul albastrei mări, să-mi dea Răsplata faptei bune, ce mi se cuvenia. Făcui precum îmi spuse, și-adouazi l'-amiază...

*) Sepia, voind să câștige dragostea Sirenei îi povestește aventurile sale romantice. Scena se petrece într'un adânc îndepărtat de mare, în fața unui palat fermecat.

SIRENA (intrerupând):

Ah! Sepio, povestea ți-e lungă, n'are haz...
De ce-ai ucis pe rege? Răspunde! Am nimerit?
Ce ură simt acum!... Ce groază, c'am ghicit.

SEPIA:

De ce nu ai răbdare, să povestesc pe rând?
Căci n'o s'ascund de tine măcar un singur gând.
Veni vicleanul rege c'o lotcă, să-mi arate
In grota fermecată comorile-i bogate.
Sclipeau înșiruite de veacuri, vii, subt mine,
In palid corn de fildes, opale și rubine;
La focul de smaralde puteai să și te arzi;
In scoici, stau rânduiri dese, și calcedoni, și sarzi.
Ardeau mai vii ca ochii de tinere copile
Grămezile de perle, frumoasele berile;
In cane de-alabastru, luciau mărgăritare
De care nu găsisem in nici un sân de mare,
Mai sus, pe-o etajeră, într'un breloc de-argint,
Iși irizau lumina turchise ce te mint;
Iar dintr'un unghiu, intocmai ca niște ochi de lei
Sclipeau, discret, în umbră, un pumn de scarabei...
Cum stam pierdut în vise n'am vrut să iau nimic,
Ci-mi pironisem ochii pe degetul cel mic
Al regelui, în care văzusem in inel;
M'apropiai de dânsul, ead în genunchi, iar el
Mă imbiă cu vorba să iau ori câte-mi plac:
„Cu toată bogăția”, zic, „nu știu ce să fac.
„Mai bine dă-mi inelul, ee-l porți pe mâna dreaptă.
„Puterea ta o! rege, e mare, e 'nteleaptă!...
„Eu ți-am făcut un bine, te-am mântuit, acum.
„Măndemna să plec acasă, și, vreau să-mi văd de drum
„Deaceea dă-mi inelul, o rege, asta-ți cer,
„Nu-mi trebuie comoara, și nici un juvaer
„Nu va putea vreodată cu vraja-i să mă 'ncante”...
Atunci își scoase spada, și, când vroi s'o 'mplante,
L'am sugrumat în brațe, c'o ură de nebun...
Scosei apoi inelul în pripă, și mi-l pun
Pe deget... Când vicleanul murea fără suflare,
Sar repede din barcă, și mă arunc în mare. —
Sireno! când pe deget inelul mi l-am pus,
Inelul ce prin luptă cu mine l-am adus,
Ca print'un farmec, toate, cum îmi treceau prin minte
Se 'ntruchipau aveau în fața mea, 'nainte...
Sunt cel mai eu avere, din toți ai mării prinți...

CARACATITA (intrând, aparte):

Și cel mai fără minte din toți cei mai cumiți!

SEPIA:

Aș vrea pe el, Sireno, să fi chiar tu stăpână.
O lume de podoabă, să ții cu el în mână,
De pietrii nestimate, de-acuma înainte
Cât vei trăi, o viață de-aducere-aminte...
In brațul meu coboară, vom ști doar numai noi:
Dă-mi mâna, și dă-mi gura, și ochii amândoi!

CARACATITA (aparte):

Ceri mult amice scumpe!

SIRENA:

Este bizar ce vrei.

Tu bogății ca nimeni în mare altul ai:
Pentru comoara mândră, te-admir, te ferieșe,
Dar cum poți tu pretinde, să-ți cânt, să te iubese,
Când ești urât, și groaznic, și făr' asemănare,
Și-o statuă simțiroa din inimă mi-o are?
Poate mă crezi nebună... Așa sunt eu, ciudată:
Dorinți necunoscute mă 'ndeamnă câte-odată
Să mă așez la geamul palatului, uimită
Să mă tot uit în largul cuprinsului... Răpită
De visul unei clipe să mă avânt în larg, —
Și-aștept să văd o navă, o pânză, un catarg...
Durerea ta de-adreptul mă mișcă, și mi-e milă,
Dar peste două zile....

SEPIA (intrerupând):

Cât te iubesc, copilă!

SIRENA:

Mai am o zi, sau două, de suferințe mute,
De-atuncea înainte, tărâmurii nestiute
Voiu cerceta sprintară, voiu merge 'n orice loc
Să-mi văd cu ochii visul subt zările de foc...
Ca mâine timpul probei și-al viselor va trece,
Ca mâine, și Sirena, în larguri o să plece:
Bunica o să-mi spuie când s'o 'mplini sorocul
Să-mi cerc în lumea vastă și eu odat' norocul.
Nu-mi trebuie nici aur, nici perle, și nici bani
Când știu că peste-o noapte am douăzeci de ani!

SEPIA:

Sunt visuri de fecioară...

Afară de inel

Mai stăpânesc, Sireno, un mândru clopoțel,
Și-un măr rotund de aur, copt în grădini numide
Pe-un pom plantat de-un rege, ce doarme'n piramide:

Povestea lor e lungă, o viață m-a costat,
Și-un an de zile slugă, de dragul lor am stat
La regele din marea vecină...

SIRENA:

Haide, spune....

SEPIA:

In țeara 'n care vesel nici soarele n'apune,
Nici neguri nu întunec ivitul dimineții,
Era un tânăr rege, viteaz, in floarea vieții.
Dăduse veste 'n lume că cine-o fi in stare
Copila lui crai Foca frumoasa fată mare
S'o fure, s'o aducă, să-i fie lui soție.
Cu el voios va 'mparte intinsa-i stăpânie:
O jumătate 'ntreagă de term și mare lată
Va căpăta voinicul in cinste, ea răsplată...

SIRENA:

Povestea ști că-mi place?

SEPIA:

E lungă, foarte lungă...
Un dor de vitejie de tânăr mă alungă
Să pribegesc in lume, și fapte mari să fac,
Să meargă vestea 'n țara 'mpăratului sărac,
Și'n ciuda lui Ochi-Vineți și'n ciuda unei Midii
Să biruiesc o turmă de cască-guri, de Stridii...
Mi-am luat mas bun de-acasă, și-o vreme m'am tot dus
Grăbindu-mă cu spada încinsă spre apus,
Și după cale lungă de mers, la o răscruce,
Văd un Triton cum ceartă o Stridie să 'mbuce.
Zăindu-mă Tritonul, se 'ntoarse blând spre mine
Și-mi zise: „Fă-mi voinice, de vrei, și tu un bine,
„Căci și eu dealtădată de sprijin îți voiu fi
„Pe nesfârșita cale a mărilor pustii”...
Așa zdrobii cu spada pe Stridie, și-apoi
Mă pogorai cu soțul de luptă în zăvoi.
Când fu să vie noaptea, ni s'a 'mpărțit cărarea
Și-având să tai deadreptul chiar peste mijloc marea,
Mă sfătui Tritonul, și 'n semn, mi-a dăruit,
De prietenia noastră, un clopoțel vrăjit.
Și-mi zise: „In năpastă când te-i afla, să-l suni,
„La glasul lui poți monștrii din mare să-i aduni
„Să vină dăngă tine, să-ți fie de-ajutor”...
I. BROȘU.

CARACATITA (intrerupând, aparte):

E greu să crezi atâtea, când nu mai crezi ușor...

SEPIA:

Plecați de-aceo seara, luându-mi ziua bună,
Și-am mers o noapte 'ntreagă în farmec alb de lună;
Când mă uitam în zare, vedeam cum se 'ntretaie
Argintul greu din apă cu brazde de văpaie.
Iar când loveam cu pieptul curenții largi de mare
Faceam o ramă-adâncă în spuma lăcătoare.
Și-apoi când boarea zilei, mi-atinse dulce fața
Și dispărură 'n larguri și umbrele și ceața.
Am nimerit palatul acela, pe pământ,
La țermuri, și din vorbă făcurăm legământ
Că-i voiu aduce fata de rare-i fuse drag:
Dar când piciorul zănei îi va călca pe prag,
Făcurăm invoială să-mi dee ori ce-o-i vrea
Din necuprinsa țeară, pe care-o stăpânea...
Atunci m'am pus pe lucru... Cerui opinii și glugă
Și m'am tocmii la casa lui craiul Foca, slugă.
Aici, după ce anul trecu, și împlinisem
Făgăduiala aceea pe care ne tocmisem,
A fost silit fecioara stăpânului s'o dee,
S'o duc, să-i fie 'n țară crăiasă, și femeu...
După o grea 'ncercare, m'am reintors la rege,
Și-l rog de legătura ce-aveam să mă deslege.
S'a bucurat stăpânul, și m'a chemat să-mi iau
Răspлата faptei mele, pe care o cunoșteau:
„O rege lăminat”, zic, „din acest tezaur
„Eu, una-ți cer stăpâne, dă-mi mărul tău de aur!
„O mulțumire, iată vroiesc să am din toate,
„Deci mărul cel de aur, tu dă-mi-l de se poate”...
Abia gătai cuvântul, și spada sclipitoare
Și-o ridică în aer, cencând să mă omoare...
Ce-a fost sfârșitul luptei, ghicești și tu, așa-i?
Privește mărul! iată-l! Te-apropie să-l iai.
Ce mai aștepti Sireno? E mărul plin d'eres,
Bogat în înțelesuri, și fără de 'nțeles.
Ca rodia de vară, iar sămburii sunt plini
De roada părguită a veselei grădini.
Incât din strălucirea-i de tainic paradis
Semiramida însaș l-o fi dorit în vis...
I. BROȘU.

ZIDARUL.

— Parabolă. —

De un șir nesfârșit de ani cerul era veșnic
acelaș, nesfârșit, apăsător, spălăcit, ca de leșie;
de un șir nesfârșit de ani viața curgea veșnic
aceeași, tristă, monotonă și apăsătoare; de un
șir nesfârșit de ani nici o întâmplare, nici un
strigăt de durere sau de bucurie nu străbătuse
vreodată orașul, oprind — măcar pentru o sin-
gură clipă — timpul din curgerea lui uniformă.

Populația lui era veșnic grăbită; străngerile
de mâni erau reci ca lamele de pumnal; privi-
rile erau goale ca niște ferestre cu geamurile
sparte.

Copiii îmbătrâneau înainte de vreme; fe-
meile cum înfloreau își pierdeau frumusețea;
bărbații aveau trunchiul pururi încovoiat ca sub
greutatea unei poveri.

Grija zilei de mâne, ca o dihanie cu sute de
mii de guri, sorbia în fiecare clipă seva și entu-
ziasmul tinereței.

Copacii creșteau strâmbi și piperniciți; po-
mii nu mai dădeau roade; florile își perduseră
parfumul; pasările încetaseră să mai cânte; iar
aerul era îmbăcsit veșnic de praf, de funingene
și de miros de păcură.

De dimineață și până seară — fără un sin-
gur minut de odihnă — zgomotul roților învâr-
titoare străbătea văzduhul cu aceeaș putere
dela un capăt la altul al orașului.

Stradele erau înguste și drepte, asemeni
canalurilor cari străbat fundul marilor orașe.

Biserica era atât de mică și atât de săracă
încât părea c'o zidiseră copiii și că mâni nele-
guite furaseră dintr'ansa tot ce găsiseră mai
de preț.

Nici o casă nu-și ridica acoperișul mai mân-
dru decât celelalte; din depărtare, dacă ai fi
fost pe coasta unui munte și ai fi privit, orașul
ți-ar fi apărut ca un câmp negru și fără nici un
arbor.

De mult, nu se știe de când — trăia în oraș
un zidar tânăr, frumos și puternic, cu fruntea
privind spre ceruri, cu privirea clară, senină și
strălucitoare, cum sunt privirile oglinzilor. Ai
fi crezut — atât era de nepăsător de ziua de
mâne — că este un înger rătăcit printre oa-
meni. Dintre toți numai el singur n'avea casă,
el care clădise de atâtea ori pentru alții.

Și viața curgea neconținut și timpul își ducea
valurile în eternitate și generațiile unele după
altele înfloreau și încetul cu încetul se vestejiau,
iar zidarul părea că rămâne veșnic acelaș, ase-
meni unui erou legendar. Și lumea, bună și tri-
stă numai atunci când suntem nepăsători cum
sunt copiii, îl înfășura cu dragostea ei caldă și
impovărătoare. Dar zidarul trăia aceeași viață
ca și cum ar fi fost singurul locuitor al orașului.

Și de câte ori era chemat să înalțe o casă
tot de atâtea ori se intrista, pentru că nimeni
nu-i înțelegea gândurile și tot de atâtea ori lu-
mea rămânea înmărmurită de planurile lui fan-
tastice. Dar nici zidarul n'avea ce face pentru că
lumea era săracă și nefericită și nici lumea,
pentru că în tot orașul nu era un alt zidar care
să înalțe casele atât de trainice și atât de fru-
moase.

Și casele se ridicau mereu, așa că dela un
timp până și cel mai sărac om își avea casa
lui. Și vestea aceasta se răspândi și în celelalte
orașe și încetul cu încetul cuprinsese întreaga
țară, iar lumea — în cele din urmă — începu
să creadă că zidarul trebuie să fie nebun.

Dar într'o zi, la marginea orașului, zidarul
a început să clădească, dar pe niște temelii atât
de puternice cum niciodată nu mai clădise pe
temelii atât de puternice. Și lumea, care spune
multe și uită tot atâtea de multe câte le-a spus,
trecea acum nepăsătoare pe lângă dânsul.

Și clădirea se înălța într'o zi ca și cum s'ar
fi înălțat într'o lună, se înălța într'o lună ca și
cum s'ar fi înălțat într'un an, căci zidarul lucra
cu atâtea dragoste ca și cum ar fi fost ultima
casă la care lucra,

Lucra ziua și noaptea așa că dela un timp clădirea începea să apară puternică și strălucitoare asemenea unui palat, și într'adevăr clădirea era un palat.

Dar într'o zi — minunea minunilor — în orașul în care nici o întâmplare, nici un strigăt de durere sau de bucurie nu oprise, măcar pentru o singură clipă, timpul din curgerea lui uniformă, — multimea rea, murdară și clevetitoare așa cum numai multimea știe să fie rea, murdară și clevetitoare, a început să se agite și în urmă a pornit să dărâme clădirea.

Dar cu cât multimea înainta, cu atâta palatul apărea mai puternic și mai strălucitor, atât de puternic și de strălucitor încât multimea, odată ajunsă în fața lui, ca sub puterea unei porunci Dumnezești, a căzut în genunchi. Dar zidarul lucra, lucra înainte.

Peste puțin însă admirarea topindu-se — căci ce poate fi mai schimbător decât laudele sau insultele mulțimii — multimea în urlete de bucurie și asemenea râurilor cari se revarsă în primăvară, a pătruns în palat. Dar palatul privea în depărtare tot atât de puternic ca și mai înainte, iar zidarul lucra, lucra cu o dragoste din ce în ce mai mare, cu o dragoste ce părea că sporește cu fiecare clipă.

Și multimea, văzând că nu izbutește să dărâme măcar o singură colonadă — cuprinsă de nebunie — începu să arunce cu murdăria în el, dar palatul privea în depărtare tot așa de strălucitor ca și mai înainte, iar zidarul lucra, lucra cu o dragoste și mai mare, cu acea dragoste, cu care numai artistul lucrează la opera sa.

Lucra, lucra cu întreaga lui ființă spre a sfârși odată palatul ce părea că n'o să se mai sfârșească niciodată, dar pe când se lupta să prindă — pe cea mai înaltă cupolă — ultima floare cu care se sfârșia pentru totdeauna palatul, schelele se prăbușiră, înmormântând pe zidar sub dărâmături.

Și timpul care-și poartă valurile veșnic triumfătoare, în fiecare clipă și pretutindeni, și care e mai puternic decât uraganele și decât oceanul, a îngropat întregul oraș, dar n'a putut să îngroape — sub valurile triumfătoare — întregul palat căci au rămas colonadele, puternice și strălucitoare, ca o mărturie viitorimei.

Alexandru T. Stamatiad.

Inimă.

Blată inimă bolnavă
Făgădu la drum de țară,
Cine-și mai aduce-aminte
Câți drumeți te cercetară?...

Tu n'aveai zăvor la poartă
Nici scumpete la măsură
Și cinsteai pe tot săracul
C'un păhar de beutură...

Cum veneau în miez de noapte
Călători pribegi în lume,
Toți stăpâni la sine-acasă
Răi de plată, buni de glume...

Tu la toți le-ai dat hodină
Și le-ai dat popas în cale,
Pân' s'a risipit pe drumuri
Plinul pivnițelor Tale”.

Azi ești goală și săracă
Și crâșmaru-ți dă să moară —
Cine ți-ar mai trece pragul
Făgădu la drum de țară?”

OCTAVIAN GOGA.

De Paști...

Pe pragul unei case țărănești șede o fată și pe pânza albă de in înșiră mărgelile înflorite, cari și le cumpăraseră în ziua de Sântoader la târgul din Suceava. În vreme ce buzele ei fredonau o doină proprie poporului românesc din munții Câmpulungului moldovenesc, mâinile-i istețe vrăjeau albul pânzei cu „pui” dragălași. De când zăpada începuse a se topi, prefăcându-se în părăiașe repezi cari se scurgeau sgomotoase în apa bătrânei Moldove, ea se puse veselă pe lucru. Cât ținu postul Paresimilor, ziua întreagă nu ieșea din război. Dar pentru aceea acum zimbea plină de fericiere, căci isprăvisse cămeșuica, ce avea să lucească ca zăpada de sub bandița mișoasă, și pe care salba roșie de coral va salta în tactul lin al horei bătrânești.

Pe când oacheșă copilă sta astfel la cusătura „cu pui costișati”, gândul ei dornic își ia sborul spre orașul depărtat, unde flăcăul vecinei era de șapte luni dus. Se gândește la sârmanul Petrea, care în acele clipe va fi stând la carte în odăița-i singuratică și nu se poate bucura de frumșetea primăverii.

Feciorul Ielii Chiva se dusese în oraș, unde avea să facă cursul de pregătire pentru slujba de cantor în satul Iacobenii, unde mai înainte fusese fideiertat tatăl său.

Trecură câteva clipe și Ileana scăpă cusătura din mâni. Cufundată în visări — la cari o în-deamnă și farmecul de primăvară, — se ridică încet de pe prag, îndreptându-și pașii spre porțiță. Cutremurându-se își înalță deodată ochii umbriți de genele lungi, să vadă împrejurimea, și stând astfel nu-și poate lua privirea dela tabloul încântător. Înaintea ochilor ei se întindea frumusețea pitorească romantică a satului de munte.

De multe ori le privise ea toate acestea... colo lunca înverzită — unde pasc turmele cu mielușei zburdalnici, dincoace păraul spumegând, care aleargă voios și ritmic prin mijlocul satului la vale, iar în zarea depărtată falnicele piscuri ale muntelui Rarău. Toate le cunoștea atât de bine deja din copilărie, dar ea și azi sta încă răzimată de porțiță, admirându-le cu adânc nesaț.

Gândurile ei se întorc deodată iar la Petrea... „cât mai avea el să învețe... aproape tot atât ca și fiul învățătorului, care încă era la școală în oraș — cugeta ea cu un respect care într'una i-se măria.

„Ileano fa!” — se auzi deodată un glas de femeie. Fata tresări rușinată din visul ei nevinovat, căci nu prea era lucru cuviincios, ca mama lui Petrea să o afle stând așa fără nici un lucru.

„Visezi tu dragă ziua mare?” — „Bine-ai venit lele Chivă!” răspunde Ileana îmbujorându-se la față. „Bine te-am găsit fata mea!” zice bătrâna. Mă bucur că te aflui numai singură... adusăi scri-soarea lui Petrea să cetesti ce scrie dragul mamii”. Într'aceea, bătrâna cu mâna-i tremurândă scoate din sân năframa în care e învălită scrisoarea și o întinde fetei.

După câteva clipe amândouă șed în odăița scundă unde spre marea lor supărare Ileana ceti că deastădată Petrea nu poate veni la Paști acasă fiind ceva cam bolnav iar drumul prea lung. Bătrâna nu putea înțelege cele auzite; cum, adevărat singurul copil, Petrea ei, bolnav? Ea nu pricepe pentru ce îi trimite Dumnezeu aceasta grea încercare. Petrea nu va împărți de astădată „pasca” cu ea, zadarnic încondeiașe ouele cu atâta măiestrie, și Duminică dimineața numai singură va trebui să meargă la Înviere, iar primul salut de Paști nu-l va auzi din gura fiului ei?! Cu inima frântă de durere se gândea, cu ce putuse ea oare supăra pe Dumnezeu așa de mult, dar nu află nimic. Nu trăise ea doar în decursul celor șase săptămâni numai cu mămăligă, olei și poame și oare n'a dat de pomana morților? Iar pentru repositul ei bărbat plătise chiar o liturghie!

Dar și ochii Ilenei se tulburară când își aduse aminte de cuvintele cari i-le șoptise Petrea astă toamnă la despărțire: „Când vei intra în biserică Joi seara la denia cea mare, mă vei vedea lângă bătrânul dascăl Căndrea, — iar a doua zi de Paști, când scripcariul Bidirel își încoardă strunele și se va porni hora cea domoală în sat sub stejar la rădăcină, să mă aștepti atunci Ileano”. Acele cuvinte și le însemnase ea bine, de aceea își și așezase în lada ei cele mai frumoase panglici și mărgelile împreună cu ouele roșii, iar deasupra tuturor era împăturată năframa „cu pui” care i-a răpit-a dela brâu Petrea, spre a-și șterge

cu ea fruntea îmbrobodită de sudori după sârba obositoare.

Într'o căsuță scundă și curată de pe „Valea seacă” ardeau în seara acelei zile înaintea icoanei Maicii Preacurate trei luminări. Bătrâna Chiva căuta ajutor la Dânsa și nădăjduia ca prin rugăciunile Preacuratei fiul ei se va însănătoși și astfel va putea veni acasă. Câteva case mai încolo însă, în căsuța ei curățică sta îngenuchiată Ileana cu fața spre răsărit și, adâncită în rugă fierbinte, atingea adeseori pământul cu fruntea.

Petrea Ursan zăcea în friguri. Lângă patul lui veghea de câteva zile prietenul Dumitru. Astăzi însă, la lumina slabă a unui opaiț îl copleșise somnul. Ochii bolnavului erau ațintiți spre un punct din colțul odăii săracicioase... vede două femei apropiindu-se de el. Una, o bătrână, care se sprijinea pe un băț, avea în mâna dreaptă o luminare albă, la flacăra căreia recunoaște conturile feței mamei sale. Buzele ei se mișcă ca în rugăciune. Alături păsește o fată cu lungi costișe castanii. Ea are în mână o legătură, asemenea a celor pe cari românii bucovinieni obicinuesc a le duce la biserică în dimineața din Duminică Paștilor. „Hristos a înviat!” șoptește el în aiurare, însă nimenea nu-i răspunde.

În satul de munte e noaptea Învierii. Cerul e înstelat și clar, iar aerul rece răspândește un miros tare de molid și de pe culmile dealurilor se înalță focuri fantastice spre cer. Dinspre căscioarele lor albe, împrăștiat prin poenile munților tăcuți și pătrunși de un misticism adânc, coboară încet bărbați și femei în haine de sărbătoare cu luminările în mână, iar ochii lor transpiră o bucurie solemnă. Chiar și cei mai săraci duce la biserică pascha și ouăle roșii spre a fi sfințite cu aghiazma.

Biserica luminată e plină de multimea credincioșilor, iar cei cari întârziaseră, fură nevoiți a asculta slujba Învierii, de afară.

Lumina din biserică dădea capetelor pletoase din șirele bărbaților o înfățișare duiosă de mucenici, cari își rostesc cu buzele uscate și tremurătoare rugăciunea lină și din ochii căroră se putea ceti așteptarea și bucuria serbării.

În șirul femeilor sta bătrâna Chivă și lângă ea Ileana. Fără de a se căuta una pe alta, cele două femei se întâlniră. Sentimentul care le copleșea inimile era acelaș. Amândouă erau nemângăiate, pentru că la acest „praznic luminat”, Petrea nu putea fi de față.

Către dimineața se auziră trei detunături după olaltă. În șirul credincioșilor se produce o mișcare, după care urmează o liniște adâncă. Cu vocea clară și sonoră preotul rostește întreitul „Hristos a nviat”, la care multimea veselă îi răspunde în ton apăsător: „Adevărat c'a nviat”. La aceasta veste îmbucurătoare fiorul dulce al mântuirii străbate prin inimile credincioșilor. Iși strâng cu căldură unul altuia mâinile aspre, buzele lor se ating în sărutarea de Paști și salutul obicinuit se aude de pretutindenea.

În timpul acesta prin mulțime își face loc un tinăr. Dar în bucuria care stăpânește inimile tuturor, nimenea nu-l bagă în seamă. Iată-l lângă bătrâna Chiva. La salutul lui, mamă-sa rămâne încrămențită fără de a-i putea răspunde ceva. Abia mai târziu din ochii ei stânși se rostogolesc lacrimile bucuriei, iar mâinile-i ating umerii celui nou sosit, ca și când ar voi să se convingă dacă acesta e fiul ei Petrea. Fata i-se luminează deodată ca la o plăcută aducere aminte și închinându-se spre altar, șoptește: Stiam, o Doamne, că Tu la aceasta serbătoare obștească nu vei lăsa nici pe roaba Ta fără mângăiere!”

În bățiile puternice ale inimei sale tinere, Ileana, iesind după slujbă din biserică, își îndreaptă pașii spre clopotniță, unde lăsase legătura cu pascha și cu ouele roșii. Afară se luminează de ziua. În curtea spațioasă a bisericii, mulțimea așează în două șire darurile de Paști și așteaptă sosirea preotului pentru cetirea molitvei peste bucatele aduse.

Pe când Ileana e ocupată încă în clopotniță, nu are timp să privească spre usă și n'auze pașii cari s'apropie de ea. Deodată, două brate o cuprind, iar un glas dulce și cunoscut o întimpină cu cuvintele sărbătorei. Fata îmbujorată se reculege însă repede. Ea nu se ferește de buzele cari îi ating fruntea în sărutarea creștinească la ziua luminată a Învierii. Mirosul de tămâie se înalță încet, amestecându-se cu vibrațiunile melodice ale trobarului când Ileana așează darurile ei la sfârșitul primului șir, unde preotul își începe sfințirea...

Elfrida E. Felea.

St. O. Iosif*)

AH, SOMNUL...

Ah somnul dulce, dulce care vine
Durerile din inimi să le-aline,
Un rai frumos cu porțile deschise
Scăldat în cele mai vrăjite vise —
Și care te îndeamnă a cânta:
Nemărginita fericire-a ta!

SĂRMANE FLORI...

Sărmane flori
De câteori
Voi, ce 'nfloriți
Și-apoi pieriți
Ca tot ce-i fin
Și scump și drag,
Vreau să vă strâng
Să vă atrag
La sân, să plâng
Să vă desmierd
Și să vă pierd
Și 'ntrun senin
Amurg de Mai
Să mor de dor
Ca voi, ușor
Să nu mă mai
Ah! redeștept!...

*) Două poezii, pe cât știm, *inedite* — cari ni le pune la dispoziție un prieten al nostru, scrise cu creionul pe carton de prăjituri la Terasa Otetelișanu din București, cu câteva zile înainte de moartea sa, ceceae dealcum reiese din spiritul melancolic al poeziilor.

Pierre Veber.

Convertirea lui Boulon.

PERSONAJELE:

Boulon **Adela**
Massaud, sergent de oraș **Madame Julia**

(Un interior de uvrieri, la Levallois*). În mijloc o masă. La ridicarea cortinei Adela strânge masa pe care zac resturile dejunului. Boulon citește „Fraternitatea”. Șade întins pe un fotoliu, cu picioarele pe un scaun și își fumează pipa.)

SCENA I.

Adela, Boulon, apoi Julia.

Boulon: Asta îmi place și mie. Așa să se scrie!

Adela: Dar despre ce vorbești?

Boulon: Despre articolul camaradului Monpied, din „Fraternitatea”! Uite! Citește! „Politia și muncitorii!”

Adela: N'am timp!... Trebuie să îmoi ru-fele!

Boulon (citind): Ascultă asta! „Infamii sbiri dela Prefectură...”

Adela: Dar ce sunt sbirii ăia?

Boulon: Probabil că vardiștii!... (Cetind) „cari servesc de seizi...”

Adela: Dar „seizii” ce sunt?

Boulon: Tot vardiști! (Cetind) „...de seizi unei societăți de burghezi sătui, îl persecută pe bietul muncitor... Niște îngâmfați și niște publicani, iată ce sunt republicanii noștri!”

Adela: Dar „publicanii” ce sunt?

Boulon: Tot vardiști!...

Adela: Boulon! Tu numai vardiști vezi pe-ste tot! Rău faci! Sunt printre vardiști oameni foarte de treabă...

Boulon: Sunt toți niște sbiri, niște seizi și niște publicani! Camaradul Monpied are dreptate!

Adela: Cu toate astea d. Massaud, agentul care locuiește în etajul nostru, e foarte gentil.

Boulon: Spui asta fiind-că-ți face curte!

Adela: El? E galant cu damele, ca toți sergenții de oraș! Dar este corect.

Boulon: Vezi? Ești îndrăgostită de el!

Adela: Eu?

Boulon: Da, îl numești: sergent de oraș!

Adela: Taci, că ești prea prost! În loc să vorbești prostii ai face mai bine să te duci la lucru!

Boulon: Oh! Mai am vreme.

Adela: E trecut de amiază! Și încă nu ți-ai scos taximetrul.

Boulon: Sunt ostenit.

Adela: Dar azi noapte n'ai lucrat!

Boulon: Nu! Eu nu lucrez noaptea.

Adela: Nici azi dimineață.

Boulon: Eu nu lucrez dimineața. Mă respect prea mult.

Adela: Atunci? Nu ți se pare că ar fi vreme să ieși?

Boulon: Mulțumesc! ca să mă aleg cu vre-o contravențiune. Dacă ai ști cât de mișei sunt agenții după prânz! Contravenție pentru exces de iuteală, contravenție pentru că sunăm din trompă, contravenție pentru că pe rue des Capucines o luăm la dreapta, contravenție pentru că n'am ocolit un refugiu, contravenție pentru că nu ne-am oprit când își ridică bastonul. În sfârșit! Contravenție pentru fum!

Adela: Ce vrei! Dacă nu respecti regulamentul!

Boulon: Dar cum vrei să știu dacă automobilul meu face fum... dacă îi se stinge felinarul dela spate! Astea sunt numai pretexte ca să-l persecute pe proletar!

Adela: Ei bine! proletarul ar face mai bine să se urce pe capră, și să-și câștige existența, în loc să flecărească!

Boulon: Lasă-mă în pace. Imi isprăvesc pipa!

Adela: Ce teribilă e lenea! (Bate cine-va în ușă) Intră!

Julia: Madam' Boulon, domnule, bună ziua!

Adela: A! dta ești, madam' Julie! Ia loc!

Julia: Nu vă deranjez?

Adela: De fel.

Boulon: Oferă un pahar cu vin lui madam' Julia.

Julia: O! mulțumesc! Nu atât pentru băut, cât pentru plăcerea de a ciocni cu dtră! Nu! Nu! Numai două degete. Mulțumesc! În sănătatea dvoastră!

Adela: În sănătatea bărbatului dtale. A ieșit?

Julia: Da... e la Palatul de Justiție pentru o contravențiune.

Boulon: Auzi? Ce mizerie! Și mă prind că n'a făcut nimic.

Julia: Aproape nimic! A călcat o damă bătrână! Dar foarte istet; nu i-a făcut decât câteva contuziuni fără gravitate!

Boulon: Și ea s'a plâns! Oamenii nu's nici-odată mulțumiți! Se aruncă sub roțile noastre... nu le facem nici un rău... și ei mai reclamă! Uite, zău! Iaptele astea mă desgustă de lucru. (Bătăi în ușă) Vezi cine e!

Adela: Ei! E domnul Massaud! Intră, domnule Massaud! (Intră Massaud în uniformă de sergent de oraș.)

SCENA II.

Aceiași, Massaud.

Massaud: Salut compania!

Boulon: A! tu ești, sbirule?

Massaud: Bună ziua, Boulon! Ei, îl faci azi pe rentierul? Ești bolnav?

Boulon: Da, seidule! Mi-e pielea prea scurtă pentru trup... și mi se strecoară lenea la oase.

Massaud: Mă, dar ce spiritual ești!

Adela: Un pahar cu vin, domnule Massaud?

Massaud: Ca să nu vă refuz... Mulțumesc! (Bea.) Ia spune! „Ai câștigat o contravenție pe ziua de ieri?”

Boulon: Eu? Glumești!

Massaud: Ba nu... Ți-a oferit-o colegul meu Bargoin! Aveai un felinar stins!

Boulon: Ce măgar! Încă un publican!

Massaud: Ei! zece franci! nu e lucru mare!

Boulon: Maică Precisto, Hristoase! Să dau zece franci pentru un felinar stins! Am să scriu camaradului Monpied, dela „Fraternitatea”.

Massaud: Crezi că o să-ți plătească el amenda?

Boulon: Probabil că nu! Dar o să vă frece o leacă în jurnalul lui. Zece franci! Ce mârșavie! O să trebuiască să-i înlocuiesc!

Massaud: Nu-i nimic... O să alergi câte-va ceasuri mai mult. Ei... merg să-mi reiau serviciul! Vii jos?

Boulon: Cred și eu! Ah! ce viață mârșavă! Și când mă gândesc că toate necazurile astea le trag de pe urma voastră!

Massaud: Noi suntem păzitorii ordinei.

Boulon: A! e nostimă ordinea voastră. Frumoasă meserie aveți!

Massaud: Ia spune, Boulon!

Boulon: E rușine să te știi în mâna unor perde-vară, cari n'au altă treabă decât să se plimbe pe bulevard și să-i tachineze pe bietii proletari!

Massaud: Domnule Boulon! (Își scoate bastonul de vardist).

Boulon: Domnul Boulon e sătul de voi, și v'o spune pe față. Sunteți niște oameni infecți!...

Massaud: Insulți un agent în uniformă!

Boulon: Sunt în casa mea! N'avei decât să nu vii la mine!

Adela: Boulon, mai taci din gură!

Massaud: Nu-i nimic, cocoană. Injuriile acestui individ nu sunt în stare să atingă corporațiunea din care fac parte! Mă retrag, plângându-vă de a fi soția unui astfel de om!

Boulon: Haide! Șterge-o! De grabă!

Massaud: Dar și pe dta... când te-oi prinde cu vre-o greșală... n'ai să scapi de mine!

Boulon: Afară! Afară!

Massaud: Doamnelor! mă închin! (Ese).

SCENA III.

Aceiași, afară de Massaud.

Adela: Dar ce, ai înebunit?

Boulon: Tu, să taci din gură!

Adela: Erai cât pe-aci să ai boclucuri cu un agent!

Boulon: Ei, cu atât mai bine! Doar n'o să mă las călcat în picioare de un astfel de tip!

Adela: L'ai supărat!

Julia: Cu siguranță... N'ați văzut ce rău se uita?

Adela: Auzi ce spune madam' Julia?

Boulon: Ei, și?

Adela: O să-ți caute nod în papură. E de serviciu în cartier! Și o să pue când-va mâna pe tine!

Boulon: Puțin îmi pasă. Imi bat joc de poliție, de sbiri, de seizi și de toată adunătura! O să mă plâng la sindicat!

Adela: Sindicatul tău! O să-și spele mâinile ca Pilat.

Boulon: Să taci, că ești prea proastă! Nu înțelegi nimic din politică! Merg să mă urc pe capră.

Adela: Bine o să faci! Și vezi de nu trândăvi pe stradă.

Boulon: Am să trândăvesc dacă așa-mi va fi gustul! Te previn că nu sunt în toane bune!

Julia: Liniștește-te, domnule Boulon!

Boulon: Dta, madam' Julia, vezi-ți de bucătăria dtale!

Julia: (jignită): Bine, bine, domnule Boulon! Iată că tac!

Boulon (care și-a pus mantaua de șofer și cascheta): La revedere!

Adela: Nu mă sâruti?

Boulon: Diseară, dacă voi fi bine dispus.

SCENA IV.

Adela, madam' Julia.

Adela: Când îl văd așa, sunt neliniștită. E rău!

Julia: Nu-ți mai face necazuri. O să-i treacă!

Adela: În meseria lui nu trebuie să fie nervos! O întorsătură prea bruscă a cărții și e de ajuns să strivească un trecător.

*) Localitate în imediatele împrejurimi ale Parisului. — N. T.

Julia: O! trecătorii! Unul mai puțin!

Adela: Vorbești și dta! Dar cu poliția ce face?

Julia: Apoi e și dânsul de vină! Nu văzuși cât de brutal a fost cu d. Massaud?

Adela: Greșeala este a mea! Domnul Massaud imi face o leacă de curte.

Julia: Ei, și? E foarte măgulitor să fii distinsă de un sergent de oraș.

Adela: Lui Boulon nu-i place asta! De aia s'a burzuluițit așa pe domnul Massaud!

Julia: Treaba lui. Dar a fost prea nepoliticos! Oamenii ca d. Boulon nu prea sunt plăcuți.

Adela: Ei, dar ia ascultă, asta mă privește pe mine! Eu îl iubesc așa cum e!

Julia: (jignită): Cum poțtești! Eu sunt pentru manierele frumoase!

Adela: Nu trebuie să te superi! Încă un deget de vin?

Julia: Ca să nu te refuz! Multumesc!

Adela: În sănătatea dtale! Și în aceia a dlui Pacot! Iată un băiat de treabă.

Julia: Hm... Iși are și el păcatele lui ca toată lumea...

Adela: Ei, ce vrei, e și el șofer! Așa le cere meseria. Oamenii aceștia au prestigiu! Ei țin în mâinile lor viața acelora pe cari îi conduc... Asta îi înalță deasupra celorlalți. Sunt admirați! Asta, bine înțeles, le dă vanitate.

Julia: Cât de adevărat vorbești!... Ah! dta cunoști bine viața, madam' Boulon.

Adela: O cunosc binisor!

Julia: O cunoști bine de tot! Dta ai idei! Și acum, merg să-mi spăl vasele...

Adela: Și eu am rufele de îmuiat... Dacă ai ceva de pus la foc, nu trebuie să te jenez!

Julia: Nu te refuz! La revedere! (Bate cine-va în ușă.)

Adela: Intră! (Apare Massaud)

SCENA V.

Massaud (intrând): Madam' Boulon! Unde e Boulon?

Adela: Dar ce ai, domnule Massaud? Pari foarte emoționat.

Massaud: Nu e nimic! Am dat fuga. Spune iute, unde e Boulon?

Adela: Doamne! S'a întâmplat ceva?

Massaud: Da... un... mic... accident!

Adela: Lui Boulon?

Massaud: Nu! Nu lui. În sfârșit unde e?

Adela: S'a dat jos mai adineauri. Mi-a zis că se duce la lucru.

Massaud: Saprستي! Trebuie să-i vorbesc... Il chiamă la comisariat...

Adela: La comisariat? Doamne Isuse!

Massaud: Nu trebuie să te relințești!

Adela: Dar spune-mi...

Massaud: Nu pot! Mă așteaptă comisarul! De cum sosește Boulon, te rog să mi-l trimiți... La revedere! (Ese fugind.)

SCENA VI.

Julia, Adela.

Adela: Boulon, chemat la comisariat! Ce însemnează asta?

Julia: O fi vre-o greșeală.

Adela: Crezi?

Julia: O fi făcut ceva!

Adela: Ah! Aveam eu o presimțire rea!

Julia: Nu te dezola înainte să ști... (Se îndreptează către ușă.)

Adela: Mă lași singură?

Julia: Da... Sunt cam grăbită... Și apoi lui bărbatu-meu nu i-ar plăcea să mă vadă amestecată în afaceri de comisariat! (La revedere.) (Ese.)

Adela: Bună ziua.

SCENA VII.

Adela, apoi Boulon.

Adela (singură): Ce egoistă! Doamne! ce s'o fi întâmplat oare? Și de ce l'ar fi căutând pe Boulon? Probabil c'o fi făcut vre-o prostie! I-o fi injurat pe agenți... Asta trebuie să fie! Cu mania lui de a urî poliția! Ah! ce bocluc, Doamne!

Boulon (băgând capul pe ușă): Pssitt! Ești singură?

Adela: Tu ești? În sfârșit! Intră iute!

Boulon: Nu e nici o primejdie?

Adela: Acu a ieșit Massaud de aici! Ești chemat la comisariat!

Boulon (căzând pe un scaun): Am pățit-o! Mi-au luat numărul!

Adela: Dar ce s'a întâmplat? Spune iute!

Boulon (turnându-și un pahar cu vin): Așteaptă (Bea) Așa! Acu mi-e mai bine.

Adela: Ei bine, vorbește!

Boulon: Am călcat un trecător!

Adela: Tu?

Boulon: Da, eu! Dar ce? asta se poate întâmpla ori-cui!

Adela: Dar cum ai făcut?

Boulon: De vină e numai banditul ăla de Massaud.

Adela: Ce-mi tot spui acolo?

Boulon: Nu glumesc. Când m'am dat jos, eram încă infuriat! Când am sosit la garaj, tremuram din tot corpul. Patronul mi-a zis: „Boulon, ai face mai bine să nu te sui pe capră în halul ista!”

Adela: Trebuia să-l ascuți!

Boulon: Dacă m'aș fi întors acasă m'ai fi luat la trei păzești!

Adela: Cred și eu!

Boulon: Ah! vezi tu ce mi faci cu mania ta de a mă trimete la lucru chiar când nu am poftă!

Adela: Acum arunci vina pe mine!

Boulon: Da! Tu m'ai silit! Nu eram dispus!

Adela: Tu nu ești niciodată dispus! În sfârșit, urmează!

Boulon: Uite! Când sunt infuriat, merg cu o iuteală de cincizeci de kilometri pe oră! La barieră mă opresc, ca să mi se verifice esența... Apoi o iau spre Paris... Ajungând pe piața Péreire, ca să sfidez societatea, am luat-o la stânga refugiului...

Adela: Imbecilule!

Boulon: Mă răzbumam așa pe prefect, pe poliție și pe infectele lor regulamente! Dar când îmi ridic ochii, pe cine-l văd? Pe Massaud, care alerga după mine, agitându-și bastonul! Îți inchipuești că numai decât am luat-o de-a curmezișul! Tocmai în clipa aceia, un tip care alerga și el s'a aruncat în fața capotului... Bum! O lovitură de tampon!

Adela: L'ai omorât?

Boulon: Nu! L'am făcut numai să valseze! Dar ce lovitură de tampon! Individul s'a învărtit, s'a învărtit, după care a mers să cadă pe trotuar! Am văzut că nu i s'a întâmplat cine știe ce, și am șters-o cu toată viteza! La spatele meu auzeam strigăte, urlete... „Opriți-l!” Îți inchipuești că nu am așteptat pe acești domni și doamne... Am mers prin strada Ampère, bulevardul Malesherbes și m'am întors la Levallois prin poarta Champerret!

Adela: Nenorocitele! Ce o să devii?

Boulon: Nu știu nici eu!

Adela: Massaud te-a recunoscut! O să vie să te aresteze! Poliția e prevenită.

Boulon: Ah! poliția! Iar poliția! Nu mai putem trăi în liniște acum!

Adela: Să calci trecătorii însemnează a trăi în liniște?

Boulon: Mai întâi de toate nu l'am călcat, i-am dat numai o lovitură de tampon! Iată totul!

Adela: El nu-ți ceruse nici atât.

Boulon: Atunci, ce căuta în mijlocul drumului? Dar ce, eu mă urc cu automobilul pe trotuar?

Adela: Așa că, o să te închidă acum!

Boulon: Asta, niciodată! N'or să ajungă să pue mâna pe mine!

Adela: Ai vre-un plan?

Boulon: Așteaptă! O să vie planul! Merg să iau puțin aer!

Adela: Ai de gând să fugi?

Boulon: Ba bine că nu! Nu cum-va o să-i aștept aci? (Iși scoate mantaua și cascheta) Dă-mi hainele țivile.

Adela: Și unde vrei să pleci? (Ii întinde hainele.)

Boulon: Unde-va, în provincie... și când or veni vardiștii o să le spui: „Conașul e la moșie!”

Adela: Boulon! N'o să ai inima să mă părăsești!

Boulon: Dacă nu pot face altfel!

Adela (plângând): Boulon! ești rău! Asta n'o să-ți aducă noroc!

Boulon: Dar, încăpăținată ce ești, ai vrea mai bine să mă aresteze?

Adela: Nu știu... Dar în locul tău mi-ar plăcea orice mai bine decât să părăsesc o soție, care este o bună soție.

Boulon: Ah! dacă începi să plângi! Ascultă... Voi lipsi numai câte-va luni, sau chiar câte-va săptămâni!

Adela (ridicându-se și plângând mereu): Dacă vrei așa! Ai bani?

Boulon: Nu! Am douăzeci și cinci de centime.

Adela: Pusesem o sută de franci la o parte pentru chirie... Și apoi mai am douăzeci de franci pentru gospodărie. Ia-i.

Boulon (mișcat): Dar tu, Adelo?

Adela (ștergându-se la ochi): O să mă aranjez eu... Hai, ia iute banii și grăbește-te!...

Boulon: Oprește jumătate din ei!

Adela: Nu. O să-ți trebuiască mai mult decât mie... Sărută-mă și șterge-o...

Boulon (aruncându-și pălăria): Ei bine, nu! nu pup!...

Adela: De ce? Tocmai acum când încep să mă obișnuiesc și eu cu gândul...

Boulon: Draga mea, ești o femeie de zachăr! Și ai dreptate! Nu pot să te las așa! Și dacă mi-or pune vardiștii mâna pe umeri, cu atât mai rău pentru mine! Nu te pot părăsi! (O sărută)

Adela: Ah! scumpul meu! (Se aud bătăi în ușă.)

Boulon: Drace! Ei sunt! Deja!

Adela: Merg să văd (La ușă) Dta ești, madam' Julia? Intră!

SCENA VIII.

Același, Julia, apoi Massaud.

Julia: Madam' Boulon! Se pare că s'a întâmplat ceva în piața Péreire!

Adela: Da? Ce s'a întâmplat?

Julia: Un taximetru a tamponat pe un trecător.

Adela: Toată lumea o știe!

Julia: Doamne! Nu cum-va e?...

Boulon: Da, madam' Julia! eu am făcut treaba asta!

Julia: Nenorocitele! De ce mai stai aici?

Boulon: La ce bun? S'o șterg ori nu, tot a facerea aia e! În curând, madam' Julia, o să mă fac pensionarul guvernului!

Julia: Dar e o nebulie! (Bătăi în ușă)

Glasul lui Massaud: Deschideți!

Adela: Cine e acolo?

Massaud: Eu, Massaud.

Boulon: De data asta sunt sbirii! Nu-i făcea să aștepte.

Massaud (intrând): A! Boulon! Te-am căutat pretutindeni.

Boulon: Imi cam spuneam eu asta.

Massaud: Dă-mi mâna!

Boulon (Adelei): Vrea să-mi pue cătușele.

Massaud: Ce ai făcut tu e admirabil! (Ii strânge mâna.)

Adela, Boulon, Julia: Hai?

Massaud: Sunt însărcinat a-ti transmite felicitările comisarului de poliție!

Boulon (aiurit): Ce-mi tot spui acolo?

Massaud: Doamnă, soțul dtale e un erou! Știți ce a făcut?

Adela: Nu.

Massaud: Iată: eram în urmărirea lui Laviole, faimosul spărgător care fusese surprins jefuind un apartament din Avenue Niel... Alergam după el și era să ne scape, când deodată, Boulon, care tocmai venea în fuga automobilului pe piața Péreire îl zări pe spărgător Ne ascultând decât de curajul său, el merse drept spre dânsul!

Adela: Oh! Așa a făcut?

Boulon: Așa am făcut!

Massaud: Da, doamnă. Și cu o dibăcie extraordinară, îl aruncă pe trotuar, unde nu am avut decât să punem mâna pe el.

Boulon: Ia spune! Nu l'am izbit prea tare?

Massaud: Nu. N'a fost decât amețit! Dar fără de tine ne scăpa!

Boulon: Așa e. Ei, dar ev...-l perdeam în vedere.

Massaud: De aceea m'a și însărcinat domnul comisar să-ți spun că ai câștigat premiul.

Boulon: Ce premiu?

Massaud: Premiul de o mie de franci făgăduit aceluia care-l va aresta pe Lavirole!

Boulon: Nu se poate!

Massaud: Și știți dta, doamnă, ce modest e bărbatul ăsta? A șters-o fără să aștepte felicitările noastre.

Boulon: Așa e firea mea!

Julia: O mie de franci ca să calci un trecător! Numai Pacot n'ar fi avut așa noroc!

Boulon: Ei, norocul trebuie să-l alegi! Massaud! Un pahar de vin spre a ne împăca! (Toarnă vinul.)

Massaud: Dacă vrei!

Boulon: În sănătatea poliției, în sănătatea bravilor agenți așa de calomniati, care își sacrifică sănătatea și viața întru apărarea siguranței publice! În sănătatea domnului comisar! În sănătatea domnului prefect al poliției! În sănătatea tuturor aceluia cari își riscă viața spre a apăra...

Adela: Tu, dacă o să bei în atâtea sănătăți, diseară vei fi beat...

Boulon: Trăiască poliția!

Trad. de Adrian Corbul.

Mureșul.

*In suflet cu simțiri alese,
Te naști din cântec și poveste —*

*Și-a zânelor mândre crăieșe,
Te nvață doinele măestrelor....*

*Al stâncelor copil sburdalnic,
Ne știutor de viclenie*

*Tu porți în glasul tău săgalnic
A firei dulce poezie.*

In hohote alergi pe cale —

*Și guraliv cum ești din fire,
Trecești cu cântecele tale,
Atâta vrajă și iubire....*

Dar cât ce te cobori la vale

*Și vezi durerea dela sate
Și lacreme, și chin, și jale
Și-atâta crudă nedreptate —*

Te sbați — și jemi tăindu-ți cale

*Și-apoi sdrobotit — începi a plânge
Căci vezi cum cresc undele tale
Din lacrimi dela frați de-un sânge...*

Ești tulburat, dar mergi nainte...

Și crești mereu... Acum ești mare...

Un visător duos cuminte —

Ce'ngănă — o jalnică cântare...

Suspini cu florile de-odată

Căci tainic tulnicul răsună —

*Și-o doină jalnic fluerată
Din munții luminați de lună....*

O, cuiub iubit al fericirei,

Voi munți cu pletele cărunte!...

— Și Dumnezeu stănt al firei,

S'apleacă ca se vă sărute....

Iar eu de voi cu-atâta jale

Mă despărțesc... „Rămâi cu bine”

„Giurgiule!... In a mea cale”

„Mă voi gândi cu drag la tine!...”

Și lugi,.... lugi,.... lugi,.... dar stai deodată

Uimit.... In zare ce e oare?

E, „Cheia Turzi” luminată

De mândrul răsărit de soare....

Te'nchini 'nainte-i cu sială

Și-l dai onor' ca la regine

Iar ea 'nălțând fruntea cu tală

Îți face semne: „Mergi cu bine!”

„Și ia la sinul său de frate”

„Pe Arieș și pe Târnavă —”

„Aveți toți patru aceeași soartă”

„Și-acelea-și suferințe grave!...”

„Și-ajunși în clocotul de mare”,

„Ce urla 'n groazntca-i mânie” —

„Vestiți cum plâng e'nduiosare”,

„Atâta suflete 'n roble!...”

„Și cereți soarelui să ducă”,

„La ceriuri picurii tot val”,

„Și-n nori amarnici să-i prefacă”,

„Că-s — lacremile din Ardeal!...”

Tremuri.... Dar șaptele divine

Ce te-au pătruns'atât de tare

Au deșteptat avânt în tine

Și-o caldă, — sfântă înflorare...

De acum salți vesel pe hotară

Căci simți puterea de viață

Și ști de unde-o să răsară

Triumfătoare dimineată.

Arad 1914.

Maria Cioban.

LILI.

Micului Napoleon.

Mimi se mai opri odată pe-a treia treaptă, se-ntoarse veselă spre Lili, care sta cu mâna pe clanta ușii gata să o 'nchidă și-i aruncă încă un „Adio dragă”.

— Adio dragă.

— Așadară la opt ore ne-ntâlnim la gardero-bă; aș vrea să intrăm deodată în sală: eu de brațul lui Titi, tu cu Tibi. Da?

— Ii voi da zor mamei, ca să nu întârziem nici-o clipă. Numai de-ar veni tata la vreme a-casă.

— Atunci la revedere, dragă.

— La revedere.

Mimi își completează salutul cu un șiret clipit din ochi și cu obicinuita înclinare cochetă a capului. Lili încuie ușa și alergă drept la mamă-sa. Doamna Tațiana Vernescu o privi cu dragoste și-o întrebă:

— De ce-a venit Mimi la tine?

— Să-mi spună că de astădată nu se mai trimite buchete. Domnul director i-a amenințat pe studenți, că dacă va vedea un singur buchet la vre-o fată, va fi fără nici o considerație și va sista balul. Și bieții de ei au trimis acum vorbă tuturor fetelor, să nu aștepte ca într-alți ani. Dar eu, drept să-ți spun, nu cred.

— Firește că nu; ce-o să crezi! Dacă ar fi așa, pentru ce ar fi venit Ionică să-ți spună, că a văzut pe Tibi în florărie? Astea-s numai intrigi și săcăieli de-ale prietenelor tale.

— Nu se poate, mamă. Mimi a fost totdeauna sinceră față de mine. Cea mai bună dovadă e, că numai mie mi-a spus de planurile lor.

— Ale cui?

— Ale ei și-ale lui Titi. Ei da, da! Titi va studia drepturile, se va face avocat și atunci se vor lua. Nu! Mimi nu mă poate minți.

— Nici eu nu zic, că Mimi te minte, dar cineva a făcut intrigi și vă minte pe-amândouă. Adică cu ce drept să li se interzică băeților să vă trimeată buchete, când doar ăsta e obiceiul vechiu, de pe când eram și eu la dans?

— Tocmai. Și-apoi Tibi mi-a spus ieri la promenadă chiar și ce fel de flori îmi va trimite.

— Atunci a fost un prost.

— Ei nu așa; nu direct. Mi-a spus numai, că și la nunta sa îi va trimite miresei tot un buchet de trandafiri albi cu câteva fire de violele, să pară că le-ar fi stropit printre trandafiri. Intocmai așa va fi și buchetul de astă seară. Parecă-l văd....

— A! va se zică Lilica mea cea cuminte d-astea-mi vorbește cu băeții!

Doamna Vernescu puse cât putu mai multă amărăciune în glasul ei umbrat de vibrarea celei mai curate iubiri de mamă, care nu știe de osândă și înfruntare, dar încercarea îi fu zadarnică. Lilica alerga la ea gungurind ca un porumbel, i se uită drept în ochi și când descoperi în lucirea lor sfântul zâmbet, care se sbătea să se oprească în suflet și se reflecta totuși pe retină, ea îi acoperi ochii cu sărutări voind parecă să-i sugă din orbite și îngănă rușinată: „Taci, taci, mamă dragă”.

— Ei, acum lasă comediile la oparte și vezi de-ți adună toate lucrurile aici în dormitor. Uite sânt șase ore și jumătate. Nu mai e vreme de pierdut.

Când se întoarse doamna Vernescu dela bucătărie, unde dăduse fetei ordinele pentru a doua zi, i se păru că intrase într'o odaie de hotel în momentul când călătorul se apucă de împachetat. Pe paturi, pe masă, pe scaune zăceau hainele, ciurapii, corsetele, pantofii. De tătănile ușilor atârnavu mantalele, iar mescioara de frizat cu cele trei oglinzi deschise în laturi se prefăcuse într'o vitrină, atâtea perii, piepteni, sticlute și cutiuțe erau pe ea. Dar totul în ordine, de-ai fi crezut că fiecare lucru era numerotat și că Lilica s'a asi-

gurat contra oricărei întâmplări neprevăzute. Dacă s'ar stinge de pildă fără de veste lumina electrică, ele să-și poată continua toaleta și pe 'ntuneric.

Iară parfumul, ce-l răspândeau hainele și batiștele părea a fi un invizibil fum de floare, ce se ridica ca tămâia spre icoana ucigătoare zeite Venus, cea fără de moarte. Un val cald de nepusă fericire năvăli în inima mamei, căci avea acum dovada deplinei maturități a sufletului de femeie, care-nflorise, mai degrabă decât își închipuia, în inima fiicei.

— De ce s-o fi întârziind Săuleasa? Nu ți-a spus când vine?

— Ba da; a spus că vine la șapte fără un sfert. Mi-a arătat într'un jurnal de modă și coafura ce mi-o va face.

Auzi-o! S-a oprit o trăsură înaintea casei noastre. Ori o fi buchetul?

— Cum buchetul? Doar nu-l vor aduce în trăsură?

— Așa mi-a spus Mimi, că ei i l-a adus acum un an un sextan, care-n ziua aceea s-a ras pentru întâia dată în viața lui și poate pentru întâia dată s-a și plimbat cu trăsura.

— Nu-nțeleg.

— Așa-i acum obiceiul.

Sextanii sânt „fucșii”, un fel de hamali copți ai octavanilor. Ei aduc în seara de bal trăsura din piață și se duc cu ea la locuința octavanului-patron. Acesta îmbrăcat de bal se pune cu fucșul în trăsura și trece pe lângă locuința domnișoarei, cu care e angajat la caștrul al doilea, îi arată pe unde să intre, unde să sune, apoi în drum spre florărie îi face încă o lecție de purtare pentru toate cazurile: întâi când l-ar întâmpina mama ori tatăl fetei, al doilea, când ar lua buchetul în primire însaș fata și al treilea, când s'ar întâmpla să-i deschidă ușa servitoarea. În cazul din urmă să bage bine de seamă să nu salute cu chipiul ori, Doamne ferește, să zică chiar „sărut mâna”.

În florărie patronul ia buchetul și-l pune în mâna fucșului, căruia din momentul acela începe să-i svâcnească inima în fața importantului act, ce se va săvârși. În drum spre locuința domnișoarei el își închipuește și tot repetează în fantazia sa același șir de mari evenimente: cum va suna, odată și energic, cum va aștepta apoi câteva momente, cum va apărea gătită în haină albă ea, adorata stăpânului său, și cum el abia va putea să 'ngâne cuvintele „Domnul X. Y. vă trimite buchetul acesta”. Apoi incurcat și ametit abia va auzi răspunsul, va greși ușa apucând să iasă pe cea dela pod, și de rușine va uita să zică „sărut mâna”; cum i se întâmplase acum doi ani lui Todor Bran, care acum e octavan și trimite el buchet.

Deaceea încă de când s'a suit cu buchetul în trăsura își tot drege glasul, întinde binișor gulerul tunicei, care i-se pare că-i strânge gâtul de stă să se-necce, și deși e iarnă își scoate des batișta și-și șterge fruntea de-o brumă de sudoare, ce încontinuu se 'noiește. După ce a intrat pe poartă, el își pune mânușile albe de glacé și ținând buchetul cu amândouă mâinile se roagă fierbinte la Dumnezeu să nu-l pedepsească atât de fără milă trimetându-i pe servitoare să-i deschidă ușa.

Lilica se uită la ceas și văzu că ar fi prea de vreme pentru buchet. Rămase deci liniștită înaintea oglinzii. Servitoarea intră și-i întinse un bilețel.

— Cine l-a adus?

— Anica dela domnișoara Mimi.

— Spune-i s-aștepte.

Mimi îi scria:

Scumpă Lili,

Când am eșit dela tine am întâlnit pe vântul tău, pe Ionică. Era foarte vesel și spunea, că abia așteaptă să ne vază la bal. Am fost de astădată mai dragălașe cu el, ca să-mi spună ce doream să aflu, deși nu-l pot suferi. Ți-e văr, dar n'are ce face. Și-apoi ce-ar zice Titi? Ah, abia aștept scumpa mea, să-l văd pe Titi în smokingul cel nou. Ți-am spus doar că și-a comandat unul nou. Dar și al lui Tibi e ca nou; l-a luat numai la două petreceri în anul trecut. Te rog nu te supăra. La revedere la 8 ceasuri. A ta Mimi.

P. S. Era să uit tocmai lucrul de clipetă: Ionică mi-a spus — de-aceea dragălașe mea față de el! — că a văzut buchetele noastre la florăria din piață și că erau superbe și răsunabile. De-ai ști ce fericită sunt. Mii de sărutări dela a ta prietină Mimi”.

Lili se ridică și ieși în coridor.

— Tu ești, Anico? Ce face domnișoara?

— Se-mbracă. Zicea să vă grăbiți și dumneavoastră.

— Spune-i că așteptăm pe frizerița și că-i mulțumesc pentru ce-mi scrie.

— Sărut mâna.

Erau șapte ceasuri și jumătate. Lilica îmbrăcată de bal trecuse în odaia de către stradă și după ce se privi de mai multe ori și-n oglinda de-acolo și rămase mulțumită, se așază fericită la pian și-ncercă un vals dintr-o operetă nouă. Frizerița plecase. Doamna Vernescu văzând-o grăbită îi spuse, că ea se poate pieptăna și singură; și decât să-și piardă vremea aici, mai bine să alerge să gătească pe fete, căci al lor este balul acesta, nu al oamenilor în vârstă.

— Mamă! Câte ceasuri sânt?

— Opt fără douăzeci.

Lili se ridică dela pian și merse la fereastră; de departe se auzia un durăit de trăsură. Trăsura coti însă într-o stradă laterală și după câteva momente nu se mai auzi nici un zgomot.

Prăvăliile se-nchiseseră la 7 ceasuri, lumea mersese la cină și astfel tot mai puțini trecători se vedeau pe trotore. Lilica se gândia: „Opt fără douăzeci! Încă 20 de minute. Se poate. Dela florărie până la noi sânt numai cinci minute. În zece minute cinăm. Alte cinci minute dela noi până la Redută; ajungem tocmai bine”.

Clopoțelul dela scară sună scurt și cu putere. Și mama, și fata tresăriră. Lilica veni imediat în dormitor, se așază lângă mamă-sa și făcu pe nepăsătoare. Dar ochii ei plini de bucurie nerăbdătoare se ațintiră asupra ușii, care se putea deschide în fiecare moment lăsând pe Maria să intre cu buchetul în mână, trandafiri albi cu violele. Neliniștea fetei crescuse, când desluși în coridor o voce bărbătească, care întrebă: „Încă n-au plecat? Har Domnului, că am venit la vreme”.

— Cine-o fi? întrebă Lilica prefăcându-și glasul și căutând să-și stăpânească bucuria.

— Mario, cine-i? strigă Doamna Vernescu.

În clipa următoare clanta ușii se mișcă, ca și când cineva ar fi dibuit pe-ntunec s-o găsească. Lilica făcu instinctiv un pas spre ușă, iar mama ei își întoarse asemeni capul într-acolo. Ușa se deschise atunci încet-încet, dar în prag nu apărui nimeni.

— Cine-i? strigară deodată cele două femei pline de frică.

— Nu vă speriați, ce Dumnezeu!

— Ionică! Tu erai?

— Eu. Cine era să fie? Bună seara. Dar cum văd, nu vă prea grăbiți. Nici nenea Andreiu încă n'a venit? Adică, de, mai este vreme: opt fără zece.

— Opt fără zece? întrebă Lilica speriată. Mamă, ești gata?

— Eu, da; numai cerceii, inelele și colanul de mărgăritare îmi lipsesc. Aide, puiule, și mi-l încheie tu.

Dar în timpul acesta un nou zurăit de trăsură se auzi din stradă.

— Ionică, încheie-l tu!

— Dar tu de ce alergi acum la fereastră?

— Să văd, poate a venit tata cu trăsura.

Lili își lipi fruntea de fereastră și văzu numai în ultimul moment, că un bărbat intră pe poartă. De sigur e fucul Toto, fiindcă i se păru ei, că își ținea trupul plecat înainte, ca oamenii cari caută să feriască de lovitură un lucru ce-l poartă în mână.

— O fi nenea Andreiu, zise Ionică într'un ton de fină aluzie satirică, pe care însă nu-l observă nici mama, nici feta.

Când sună clopoțelul, Lilica alergă să deschidă, ca să-i facă și ea o bucurie lui Toto, care-i adusese de-atâtea ori flori și bomboane. Se-ntoarse însă încurând, pentruca să anunțe cu glasul speriat, că a venit trăsura să-l ia pe Ionică.

— Ai comandat-o să vină la noi? îl întrebă doamna Vernescu cu oarecare îndoială în glas.

— Da, am crezut să cinăm împreună și să mergem împreună la bal. Dar fiindcă nenea Andreiu întârzie, mă duc și singur. Ori, dacă o lași, Lilica poate veni de-acum cu mine. Parecă spunea Mimi, că voiți să vă întâlniți la 8 ceasuri la garderobă. Iată, sânt tocmai opt. Mantaua, buchetul și aidem!

În loc de răspuns Lili dispăru în cealaltă odaie.

— Mergi mai bine singur, — zise doamna Vernescu. Noi trebuie să așteptăm pe Andreiu. Dar ne-ai putea face un serviciu. Oprește la băcănia lui Petrea și telefonează-i la casină, să grăbiască și să vină odată acasă, căci fata-i neliniștită.

— La revedere, tanti; la revedere „mireasă dulce”.

Din odaia cealaltă nu se auzi nici un răspuns. Însă deodată cu scârțăitul ușii, pe care-o 'nchisesese doamna Vernescu în urma lui Ionică, ea desluși și scârțăitul mai ușor al unei ferestrii de către stradă. Lilica o deschisesese, ca să poată vedea mai departe înspre florărie, nu cumva vine dintr-acolo vre-o trăsură. Și când nu văzu nimic, inima i se făcu cât un purice și-ncepu să-i bată, de-i simția bătăile până-n gât.

— Dar el însuș mi-a spus, că-mi trimite buchetul la 8 fără un sfert!

După câteva momente mama intră în odaie. Când o văzu Lilica, i se păru că aerul e și mai asfixios. Îi ocoli privirea, căci dacă i-ar fi întâlnit-o ar fi isbucnit în plâns, și se așază iarăși la pian.

— De ce-o fi întârziind tată-tău? zise dela fereastră mama, care nu se uita însă nici ea înspre strada Aurarilor, din cotro ar fi trebuit să vină bărbatul ci tot înspre piață, unde era florăria. Strada era pustie. Neînțelegând dădea și ea din cap și se uita chiorăș la fată, care se vedea că suferă.

Lilica se opri brusc în mijlocul unui tact și alergă în cealaltă odaie.

— Ce e, Lili dragă?

— Să văd, dacă e gata cina.

Doamna Vernescu știa bine, că nu se duce pentru asta, dar tăcu și se gândea ce să facă. O irita mai ales întârzierea bărbatului, cu care s'ar fi putut sfătui. Ea pândi cât mai pândi la fereastră și dacă văzu că Lili nu se mai întoarce, merse la părete și apăsă butonul soneriei. Nu trecură nici două secunde și se auzi ușa dela scară deschizându-se cu zgomot, ca și când cineva ar fi împins-o cu umerii s'o scoată din țâțâni.

— Biata fată! zise în gândul său mama, în inima căreia încă intrase acum un pui de frică.

— Tu ai sunat, mamă?

— Da. De ce stai atâta în bucătărie? În haina de bal! Cine-a mai văzut așa ceva?

Fata dădu din umeri și voi să treacă pe lângă mamă-sa, ca să se așeze iarăși la pian.

— De ce-o fi întârziind tata?

Zicând vorbele acestea Lilica se opri și se uită cu frică la mamă-sa, care o privea cu milă și-nduioșare. N'ar fi fost în stare să mai facă un pas înainte; parecă pantofii i se lipiseră de parchet și o putere nevăzută îi stoarse-ntr'o clipă toată vîlaga din trup. Nodul ce i se puse în gât, i se ridică în cap și se cobora acum irezistibil în ochi, înaintea cărora un paianjen vrăji într'o clipă pânza lui cea deasă. Mama făcu un pas spre ea; Lilica se cutremură. Iar când mamă-sa îi atinse mâinile, își incolăci fără de veste brațele de gâtul ei, ca o desperată, și isbucni în plâns.

— Dar pentru bunul Dumnezeu, Lilica mamei! Să plângi tu, pentruca tata întârzie cu câteva minute. Balul și-așa nu-ncepe până la 9 ceasuri, până nu vine directorul cu profesorii. Acum sânt numai opt și jumătate. Mai avem vreme.

Biata fată însă nu înțelegea, căci nu auzia nimic din ce-i spunea mamă-sa; ea plângea cu sughituri. Numai din când în când se deslușiau din suspinele ei cuvintele: „Mimi se va fi dus... cu buchetul în mână... De mine își bate joc... Și nu i-am făcut nimic.... Dacă n'am vrut să joc și Romana cu el, să-și bată joc de mine? ...Am să mă duc așa, fără buchet, și n-am să joc cadrilul. Iacă așa! Voi sta cu tine și voi privi și el facă ce-o vrea și ce-o ști, că toate fetele sunt angajate și cele mai mari nu joacă cu el”.

Mama o mângăia cum putea și-i ștergea lacrimile cu batista. Dar mai ales se-ngrijia să nu-i cadă lacrimi pe haină și să i-o păteze.

— Cine știe, draga mamei, poate tot o fi adevărat ordinul directorului.

— Nu-i adevărat; nu-i adevărat.

— L-o fi pierdut Toto.

— Aș! Toto e cel mai inteligent dintre toți fucșii.

— N'o fi știut unde locuim; n-o fi găsit casa.

— Da de câte ori a mai fost!

— A mai fost? Și eu nu știu nimic: Când a fost?

— După masă, când voi dormiați.

O zvâcnitură a soneriei întrerupse dialogul dintre mamă și fică. Amândouă tresăriră și se uitară una la alta. În ochii lor licări ca-n pâlăielile stingerii a unei lumini încă odată speranța. Lilica își șterse repede ochii și alergă împreună cu mamă-sa, să-i deschidă lui Toto.

Când văzu în locul lui Toto pe tată-său dete un țipet de desperare și fugi în odaia ei strigând: „Eu nu mă mai duc; nu mă duc, nu mă duc”.

*

Rămăși în coridor, doamna Vernescu îi explică repede bărbatului său cum stau lucrurile și-apoi îi zise:

— „Trebuie să-i facem noi buchet. Du-te repede la băcănie, unde vei cumpăra puțină șuncă ca pentru cină și telefonează la florărie să trimită cât mai repede un buchet frumos din trandafiri albi și violele ca din partea domnului Tiberiu Pop. Până când ia și tu redingota, până mai cinăm, buchetul poate fi aici și apoi vom vedea noi ce va mai fi”.

Iar Maria, care și ea sta să plângă de supărarea Lilicai, primi instrucțiile următoare:

— „Când vor aduce buchetul, să-l iai să-l aduci în odaie și să spui așa: Domnul Toto a zis să-l ierțați, că a întârziat prea mult, dar a trebuit să aștepte pe florăreasa, care se duse la gară să aducă coșurile cu flori proaspete sosite cu trenul de opt seara”.

Totul merse strună, mai bine chiar decât o repetiție generală la teatru.

Când sosiră înaintea Redutei, unde se ținea balul, erau ceasurile nouă și jumătate. La garderobă așteptau — de-o oră și jumătate — Tibi și Titi, amândoi palizi ca ceara și tremurând de emoție.

Când sosiră înaintea Redutei, unde se ținea mușcă buzele de ciudă și se gândi numai: Asta-i credință și jurămintă de fată. Halal să-i fie! Îi oferi însă frumusele brațul și intrară în sală urmați de domnul și doamna Vernescu.

După ce se așezară pe scaunele din fruntea sălii, Lilica își plimbă ochii asupra fetelor și care nu-i fu mirarea, când văzu, că într-adevăr nici una nu avea buchet. Ea se plecă spre urechea mamei-sii:

— Mamă, observi?

— Da, observ. Dar vezi că ție ți-a trebuit să plângi cu sughituri.

Lilica se adresă apoi către Tibi:

— Domnule Tibi, te rog spune-i lui Mimi, că suntem aici.

— Mimi n-a venit.

— De ce?

— Nu știu.

— Dar Titi unde-i?

O așteaptă la garderobă.

— Du-te și chiamă-l pentru un moment aici.

Acum se apropie și Ionică:

— Bună seara, „mireasă dulce”, dar splendid buchet mai ai. Inchipuiți-vă, o angajasem pe Mimi la Romana și acum aud, că nu vine la bal. Vrei să o dansezi tu cu mine, Lilico?

— De ce nu; dacă nu-ți găsești alta. Dar de ce n-o fi venit Mimi? A fost doar pe la mine și ne-nțelesesem să ne-ntălmim.

— Poate că așteaptă să-i vină buchetul.

Titi trecu venind dinspre ușă printre câteva perechi cari se preumblau și ajungând înaintea familiei Vernescu făcu un compliment adânc:

— Iată-mă, domnișoară Lili. M'ați chemat nu-i așa?

— Da, domnule Titi. Nu știi dumneata de ce n'a venit Mimi?

— Ca pământul, domnișoară. Poate să știe domnul Ionică; l-am văzut astă seară petrecându-o acasă....

Ionică nu luă-n seamă înțepătura lui Titi și-l întrerupse:

— Ian uitați-vă 'ncolo. Ce se va fi întâmplat cu grupul acela de studenți din jurul directorului? Se uită cu toții spre noi. Și prefectul studenților se duce la nenea Andreiu și-l întrebă ceva arătând încoace? Ce-o fi?

Doamna Vernescu îi rugă: „Duceți-vă și vedeți ce e”?

Deodată cu Titi se-ntoarseră din grup și Vernescu și Tibi; acesta era acum vesel ca și altădată.

— Ei, ce-a fost? întrebă Lilica pe Titi.
— Domnul director a crezut, că un student
ți-a trimis buchetul și era să-nchidă balul.
Lilica tresări și se uită la Tibi cu o privire
întrebătoare:

— Nu dumneata?
— Nu.
— Va se zică, fu adevărat?
— Da.
— Dar atunci?...

Ea se ridică repede, alergă la tată-său, îi luă
brațul și i-l strânse cu toată puterea stringând
însă în aceeași vreme și ochii, ca să oprească pi-
căturile cari alunecau acum în dragă voie pe o-
brajii ei trandafirii: „Cât de bun ești, tată dragă!”

ALEXANDRU BOGDAN.

FURTUNA.

— Baladă. —

E noapte.... O stea se ivește 'n bătaie,
Mai scapără tristă și pierde,
Căci norii pe boltă se 'ncheagă, se taie...
In sat e liniște, în aer văpaie
Și tremură frunza 'n tăcere.

Ațipe și focul pe vatră în casă,
Dar ea, vrăjitoarea veghează;
F văduvă singură: grija n'o lasă
S'adoarmă, căci fata ei bolnăvicioasă
Ii zace și-i trebuie pază.

Afară deodată se face lumină...
„Mămucă te scoală, sari iute
Că arde căsuța de către grădină!”
„Nu dragă! — Străluce... fă-ți cruce, te 'nchină
Și zi: Dumnezeu să ne-ajute.”

Se sguduie grinda de urlat: afară
Furtuna mereu se 'ntentește...
„Auzi în morminte strigoii cum sbiară!”
„Ba nu, fi cuminte, că sfântu se cară
Și numai pe răi îi trăznește.”

Și șueră vântul a vrajbă și ură...
„Vin, maică, strigoii spre casă!”
„Nu măndro! — E vântul prin coș și prin șură,
Strigoii fetițe ca tine nu fură
Când arde opaițu pe masă.”

Se sparge fereastra de grindină...
„Iată!”
Se stinge lumina...

„Mă trage!”
„E ghiață!” — o molcome mama pe față
Și-o strânge și cade cu ea leșinată,
Iar vântul cu furie rage.

Se creapă de ziuă... Apare un soare
Ca para pe bolta senină....

In sat e mișcare, în aier răcoare,
Aleargă puhoiul prin iarbă și floare
Și frunze strivite în tină.

Pe colnic se duce cu părul pe față
O biată muiere nebună,
Iși strânge în brațe copila de ghiață...
Iar mama de-atuncea pe toți ne învață
Să facem mătăanii 'n furtună.

Cassian R. Munteanu.

Frumosul veșnic.

*Ce-i frumosul, ce-i esența lui, este tot așa
de greu de definit cași inspirația, fără care nu
s'ar putea plâsmui artele, nici poezia, nimic ce
bucură, recreiază sufletul.*

*Dupăcum inspirația dă putere și însuflețire
artistului de a-și muia penelul în fețele curcu-
beului, de a împrumuta lumină din strălucirea
fulgerului, sunete din harpele cerești, versuri
din graiul curat al țaranului, așa „frumosul”,
este veșnica vatră de lumină, de unde pleacă
minunile, ce ne dau tăria de a rămâne biruitori
în vârtejul vieții.*

*Muzica, pictura, sculptura, poemele scrise
pe straturile pământului, pe lespezile munților,
în primăvara țesută din alintări, aiurarea co-
drului, în simfonia păsărilor din lunci, cași
raza de soare întrupată în flori, frunze și iar-
bă, în mărgăritarul boabei de rouă, în smaral-
dul stropilor de apă, izvoresc din frumosul veș-
nic, care ne face să înțelegem că viața are un
preț și merită să fie trăită.*

*Dar de unde vine, dincotro purcede, din ce
afâncuri pornește frumosul, nu se poate ști,
cum nu se știe, ce dă floarei mireazma, prive-
ghitoarei cântecul, dragostei graiul, artistului
puterea de plâsmuire:*

Incolțește „frumosul” în văzduh?

*Vine pe aripi de adieri sau de mirodenii,
prin fulguri de lumină ori de ninsoare de
stele?*

Să-l definești?

*Dar poți defini strălucirea razei de soare,
oftatul stelelor când în nopțile senine de toam-
nă cad din înălțimi, ori șoptitul boarei cu som-
noroasele lacuri, glasul apelor, ori sfada mării
cu vântul?*

*Nu, frumosul, întocmai ca lumina și căldura,
nu se poate lămuri, nici analiza. Nu se cunoaște
nici matca, nici izvorul de unde răsare. Se poa-
te numai simți și vedea. El se află în ochi... și
în inimă.*

*Ferice de cel ce-l are, fiindcă prin strămta
prizmă a ochilor, el vede o lume întreagă, pri-
cepe mai bine rostul ființei, privește toate din-
tr'un punct de vedere mai înalt, simte svâcni-
rea caldă din cuprinsul firii și găsește frumosul
veșnic, în orice suflare ca într'o floare sau făp-
tură încântătoare.*

*Intr'un firicel de iarbă, sau vulturul din văz-
duri, el descopere armonia vietății, din fe-
țele aprinse ale florilor, din versul păsărilor,
înțelege pravila firii: dor de lumină, de in-
voltare, de rodire...*

*Pe om, nu-l socotește ca pe un concurent
primejdios la banchetul vieții, ci ca pe un to-
varăș de luptă, un partaș la glorie și desamă-
giri, la bucurii și suferințe.*

*Un ins, pătruns de dragostea frumosului,
este deci un suflet superior, un altruist, aplecat
spre milă, nu ca un om de rând, nesimțitor față
de frumusețile firii și ale artelor. Este cu un cu-
vânt un suflet de seamă, zămislit din raze albe
de lumină și de cer albastru.*

*Frumosul, are deci și un rol social, fiind si-
nonim cu simpatia: temelia moralității.*

*Admirând frumosul, în noi se deșteaptă
duioșia, mila și îndată ce sufletul e trezit din
nepăsare, prinde aripi, începem a simți, a cu-
geta, căci precum o imagine, prin asociații de
idei deșteaptă alte imagini, astfel un simțimânt,
deșteaptă alte simțiminte.*

*Sufletul se lărgeste, se'nbogățește, omul se
simte mai bun, mai milos privind o icoană, o
floare, ascultând o simfonie, un cântec.*

*Emoțiile estetice, — care luminează prizma
vederii și nobilează strunele simțirii, — produse
de tot ce-i frumos, — sunt emoții simpatice,
căci apropiindu-ne de sufletul semenilor noștri,
ne pune în raport de simpatie cu lumea. Fru-
mosul, chemând la viață marinimoasele simțiri,
simpatia, duioșia, interes pentru semenii, pen-
tru tot ce trăește, este deci un puternic factor
educativ.*

*Emoțiile estetice, produse de arte apropiind
om de om, popor de popor, vor face să bată și
acel ceas sfânt, când se va izbândi frățietatea,
pacea universală: desarmarea, popoarele stri-
gând deodată „Jos armele!”*

Dar ce-i frumosul?

*E un izvor de armonii, de gândiri, de sim-
țiri. Știm că ne farmecă, ne înalță, îi simțim a-
lintarea mângăioasă, ne dăm seamă că-i tot ce
avem mai bun, mai plăcut, mai dulce în peleri-
năjul nostru plin de zbucium în aceasta vale a
plângerii.*

Dar cine ar putea lămuri ce minune-i?

Neli Cornea.

A. P. BĂNUȚ

Răspuns curat.

Carte poștală din America.

Dumni-Salle

Serafim Șopirlă
econom plugari

Bran—Terci-vâr
Ungarea Eoropa.

Te mai rog odată vere, fiindcă ți-am scris până
acuma două cărți închise, una plătită cu rețipis, pe
câta vreme tu nai zis mac. Să-ți fie rușine! Parcă ai
obraz de scoarță. Da să ști, că nu mai merge așa.
Scurt, ori îmi plătești suma de 800 de fiorini cu care-mi
ești dator, ori te dau pe mâna avocatului să mi-te
flocăte. Auzi incoace, nu-mi umblă cu fitica, că vreau
să mă știu de-o parte. Aștept răspuns oblu și curat,
tot la atiresa a vechie.

Mă recomand cu puțină onoare care ești vrednic,
al tău văr:

Onofrej Birția
porteri 10 street

II.

Scrisoare din Bran.

Mistăr

James Fowler

for the porter Onofrei Birția

10 street Cleveland Ohio
Nordamerika.

Mă Tirța-Pirța!

Io nu umblu cu fitica, nici nu cărcălesc treburile
ca tine, na răspuns oblu și curat.

Abia apuc să te întorci din America, să-ți pocia
da banii, luatu-te-ar fi fost potopu cu ej cu tot, să nu
te mai cunosc — auzit-ai?

Da cum poți tu zice, mă, că mi-ai dat atâția bani,
ha? Doar nevastă-ta știe, c'a fost de față în casa da-
scăului, când mi-a dat banii și întâiașdată și-a dona-
oară. Până într'atita te-ai prostit tu de cap, de nu mai
ști ce ai și ce n'ai. Vino mă acasă, de te uită cu ochii
tăi și controlează cărțile dela bancă dimpreună cu
dascălu și cu mulerea ta, să vezi cum îți stă depu-
rea în libele. Că dela bancă îți spune, Tomo, cât bani
am luat întâi și câți pe urmă.

Hăi Doamne! Să-ți faci tu fală cu împrumutu între
Rumânii din Clevilant, fleacule, care i-ai mâncat ro-
rucu nevaste-ti de-ai ofticit'o cu prostiile și bețiile
tale, slăboiule.

Mă mir că nu ți-a plesnit cordovanu de pe obraz
când ți-ai căscat știrba. Cu ce scop și onoare ți-ai bă-
tut tu pupăza a lăudăroasă, că mi-ai zidit casă și
șură? Cu cât mi-ai zidit-o, calcule? Cu 250 de dolari?
Ba-i mai scrii lu Brânzea de vaca șvalțără, că-mi ai
tu copii mei cu lapte. Ce vacă, dărnicele? Pe seamă
ești mulere de crezi, ori umblu tot căștit de cap bă-
băucule, de nu-ți mai aduci aminte de chesă cu vacă.

Brava om! Să vede, mă, și din lăducrăia care-ai
trimes'o, că ești buhăvit de bere și ți-e căstura be-
holbată de să sperie cine te vede, zămăca șoșni-
lor. Mi-a cetit Ștircea scrisoarea care i-ai trimis-o.
Frumoase purtări, n'am ce zice.

Ha! Zi vrei să te însori de-al doilea, în America. Să-ți iei vr'o corcitură de americană, clufule. Ai avea tu jumă, nepricopsitule, să-ți lași muierea de-acasă și să ai doi copii ca doi bujori? Proastă minte porți în capu ai despletit, pleptena-ți-l'ar dracu neuns. Te-l fi încurcat iar cu ungueroalca din Cluc și acu fi-s'a întunecat simțirea pentru năcazurile de-acasă. O însurate-ai cu moartea, firavule. Hai mai bine încoace de vezi, că-ți cade șura, bogătole, care te lauzi când te imbeși, că ai două mil în bancă. Par'că ai avea comorile lui Brucandea din Avrig.

Da spune-le ș'amintirelea mă, că de trel ani nevastă-ți umblă tot plângând, că moșla îți zace nelucrată, că în tot anu te jucutește izecutăru pentru dajdie — spune-le și astea, mă!

Noroc că te cunosc și Românii din Clevilant. Poate mai bine, ca ai din sat. Mi-a spus Ghiță Brânzea că bei până nu mai ști ai cui ești, de te la polismenu de supsuori și te duce la cortil. Te știe toată America ce plătești, mă fală goală, vedea-te-ași mire cu săcuanca din Ciesereda, care ți-a sucit capu, de ți-ai uitat acuma de copil tăi și de nevasta, care te-ai cununat cu ea creștinește în biserică, ne-omule!

Nu-i vorbă, pe cât imi ești mie de drag, te-ai putea însura, să iei și pe mama pădurii. Da mi-e milă, mă de biata fămea și de orfanii tăi!

Acu' pardon, să mă întorc la chestia cu daravala banilor. Ascultă încoace și destupă-ți blegoșatele, s'auzi cum stă treaba, zăpăciturile.

Întâi, am luat din libel 200 de fiorini, ști, când cu bou ai stingher. Asta-i una.

Dupa aia a fost chestia cu vaca, 150 de fiorini, așa-i? Bine.

Când am plecat la București, în servicii, 100 de fiorini. — drept e?

Pe urmă a devenit cazul cu vaca de-a vândut'o nevastă-ta la tirgu Codlii, cu 150 de zloți, cu cât am cumpărat'o. Firește, suma asta de bani să scade din datoria mea, fiindcă nevastă-ta a băgat'o iar în libel.

Mai rămâne prețu țigilii și vânturile șurii, 350 de fiorini. Atâta-i suma întreagă, până n'ntun sfanț. Ințelegi?

Măgariu erai din naștere, asta-i știută. Pezevenchiu te-ai făcut numa' de vr'o cățvani încoace. Da ori și cât de-afurisit, n'o să mă poți urca la o sumă mai mare de 650 de zloți și camăta pe-un an. Atit! De unde m'apuci tu ijdane, de mă scoți acuma dator cu 800 de fiorini?

Mă intricozezi, că mă dai în judecată? Hi să meargă! că advocații de când așteaptă să puie mâna pe creștarli tăi și pe moșia mea. Hal numa' hai! Părăște-mă că de-ași ști bine că-mi puie tot ce am și nu las din dreptu meu nici cât un fir de mac.

Da ți-o spuie, s'o ști, neghină urită: în Clevilant să rămâi și de-acolo să te legiuești. Să nu treci apa încoace, că te-aștept la boctărie cu imblăcii în spate și cum te-i da jos din vagonu trinului întâi te pocănesc la mir de-ți lau cunoștința apoi te imblătesc odată ca pe snopu, de-ași ști bine că mă duc în Gheria.

Barăm imi fac o pomană cu nevastă-ta. Că și-așa ai prepuso că mă țiu cu ea. Măăă! Cine să mă judece pe mine? Tu mă, zingălosule? ... care-ai umblat bătut de boreasa morariului de te-o ris satu, nevolășule.

Să ai noroc vere și să te-aducă Mislăr în pace, că chiar eri am pus curele nouă imblăciiilor, să poată răbda la treabă.

Alasulgai de binevoitoriu:

Serafim Șoptră
econom de câmp, terci-vâr.

Scrisoare nefrancată.

Unui prieten.

M'apuc de scris, având misiune,
Pe care nu pot s'o contest...

Mă bag între artiști, văd bine,
Deși-s din fira cam — modest.

Insă spre-a nu stârni resenzuri
Cu lipsa-mi de temperament,
C'o sficiune colosală
Mă vâr aici... la „supliment”.

Cultul strămoșilor.

O amintire de Paști.

De Dr. Al. Tălășescu.

In puhoaiile cari s'au revărsat din Asia peste Europa n'a fost popor peregrin care să nu se fi ciocnit cu noi și prin urmare să nu fi fost dat la o parte de noi, sau să nu fi trecut peste noi.

Fie într'un caz, fie într'altul, noi am ramas pe loc, uneori oțeliți, alteori osteniți, ori înfrânți, dar întotdeauna ca paserea maiastră am reînviat din noi înșine chiar și acolo unde somnul letargic, moartea aparentă își întinse-se liniolial mohorit peste noi. Moartea, moartea adevărată n'a putut înse să ne atingă, căci ea n'are nici o putere asupra descendenților Zeilor nemuritori!

Multe popoare s'au pierdut, s'au stins în sinul altor neamuri, pe când noi „vecinic în picioare printre valuri arzătoare ne-am luptat, luptat-am foarte făr' a fi atinși de moarte”, cum zice în cântecul său de vieată eternă nemuritorul bard dela Mircesci.

Azi e ziua învierii. Ziua în care Martirul omenirei a înviat prin forța supranaturală a suferinței și a virtuților sale concretizate în iubirea de adevăr, în iubirea de pace între oameni. Acel Martir genial, care a scuturat toate tronurile despoților din temelii, care d'asupra tuturor zeităților, ce s'au impus popoarelor, a știut să cucerească pietatea omenirei pentru credința într'un singur Dumnezeu atotputernic, atotștiutor și preabun. El, Cuvîntul, interpretul Dumnezeirei supreme, El era într'adevăr singur o divinitate, singurul descendent al acelei Pateri Universale, pe care o făcuse cunoscută lumii. Era Dumnezeu Fiul!

În ziua învierii din moarte a Fiului Omului, cum se mai numea, este și serbarea învierii din păcatele desfriului în care căzuse poporul domnitor al lumii de atunci, poporul roman, desfriului introdus în Roma de popoarele cucerite în Orient, din țeara avuțiilor și a desfătărilor, din așa numitul Raiu pămîntesc.

Nu mult mai înainte Romanii erau foarte virtuți, dotați cu virtuți de cari creștinismul de azi n'a putut încă asigura omenirei. Acele virtuți își aveau origina în puterea divină de care se mândrea poporul Roman înainte de cucerirea Greciei, înainte ca să se fi confundat vechiul cult latin cu cel grec, care devenise o parodie a adevăratului cult pelagic-latin: a cultului strămoșesc.

Găsesc a fi azi un moment înălțător de neam, când trebuie să facem o paralelă de comparațiune între cultul strămoșesc și între cel creștinesc, nu pentru a micșora pietatea noastră creștinească, din contră, pentru a accentua că cultul vechiu nu era numai o imaginațiune grecească, ci că în el existase un substrat cu adevărat omenesc, dar a unor oameni foarte însemnați, cari pe urmă au fost zeificați. Ceia ce nu trebuie să peară vredată din conștiința noastră, este faptul important, că acei oameni renumiți, adorați de posteritate, înălțați de imaginațiunea poporului poet la rangul atotputernicilor zei, au fost cu adevărat strămoșii noștri. Pentru acest cuvînt am intitulat aceasta scriere de omagiu: Cultul strămoșilor.

Poeții greci au naționalizat divinitățile vechi protolatine și le-au strămutat în munții Olympului, în Grecia. Ei și cu zeitățile au procedat, ca în toate celea, după morala lui U-

lisse cu Calul dela Troia, cu șiretenie și cu falșitate. În realitate înse întreaga dinastie divină latino-greacă se trage din Munții Carpați, unde din timpuri immemorabile au viețuit neconținut seminții latine. Din ele mai multe triburi s'au revărsat peste Rhetia, Italia, Gallia și peste Iberia, iar o ramură, probabil cea mai veche, a ramas pe loc.

Acestia suntem noi Românii, reinoculați cu sânge latin mai nou prin colonizarea lui Traian cu elemente civilizate romane. Nu trebuie să ne desorienteze diferitele numiri atribuite neamului românesc în diferite timpuri, nume luate dela unii domnitori. Nu trebuie să ne turbure că odinioară după regele Agatirsus ne-am numit agatirși, sau geți, daci, munteni, vlachi, moldoveni, bogdani, ardeleni, moți, mocani etc. Tot de o viță și de o limbă am fost și vom fi cât va fi lumea.

Suntem de doue ori latini, fiindcă și dacii erau latini (latini vechi). Ce era Dacia? Era Patria-mamă a tuturor latinilor. Dacia a fost divinizată cu sinonimele Terra, Dacia mater, Gaea și Rhea. Așadar să nu ne mirăm pentru ce Imperatul Traian a pus atâta energie în joc spre cucerirea pămîntului sfînt al latinității, a pămîntului sfînt de care antecesorii lui absorbiți de cultura grecească uitaseră cu totul, după cum chiar noi, seduși de cultură greco-slavă, am neglijeat a ne aduce aminte.

Așadar noi românii prin spiritul arhaic al limbei noastre, prin firea noastră, prin tradițiile noastre, prin tot ce este vieată în noi și prin tot ce resuflă din noi nemurire, prin toate monumentele neperitoare ale munților și ale apelor noastre avem cuvîntul divin de a ne declara de cei mai vechi locuitori ai acestor ținuturi, fiindcă Dacia a fost și este pămîntul de origine al tuturor popoarelor latine.

Dacă zeul Marte numit și Hermes, Armis și Sarmis (deunde Cetatea Sarmisegetuza) al Dacilor și Rhea au fost părinții lui Romul și Rem, întemeietorii cetății eterne, dacă regele Vulcan (Vâlcan) tatăl lui Ardalus (Ardeal) a fost cel dintâi faurar care a exploatat minele de metal ale Daciei, cele mai vechi în Europa, — dacă Uranus (Munteanul) își are și azi prototipul urieș în stânca muntelui „Omul”, — dacă Urancea (Urancea) a fost locul de nascere a lui Uran, iar Urieșii (Titani) fuseră dela mama lor Titana (Rhea) fiii lui Uran, — putem noi sta la îndoială de continuitatea noastră pe loc cu un caracter etnic protolatin?

Dacă studiăm o vechie monetă dacică de argint găsită în Banat, vedem pedeoparte un cap de rege încununat ca pontificii mari ai lui Apollo, zeul Soare, ziua, cu lauri, iar pe altă față, pe lângă insignele zeului, mai stă scris cu scriere Bonstrophaden: Aplus. Acest Aplu e sinonim cu Albu și Alpii. Cetatea latinizată a dacilor Apulum și azi se numesce Alba (Iulia). Iar ce mult era venerat zeul Aplu la strămoșii noștri o probează cuvîntul ziua, zi, care ne indica pe acel zeu (Aplu) dătător de lumină. Tot lui să-i atribuim diminutivul zior (zori). În acest caz putem noi pune la îndoială afirmațiunile autorilor greci și latini că Apullo e născut în Delta Dunării, anume în insula Letea (Latona, latina, mama lui Apollo)? Se poate oare a ne îndoi că insula Alba (I. Lence), azi numită a Șerpilor, a fost sediul marelui templu a lui Apollo, „biserică albă cu nouă altare, unde ședea Dzeu cel mare”, de unde se vedea ținutul Selinei (Sulina)?

Ne putem noi îndoi oare că sora lui Aplu, palida Selina, a fost Luna, Iana, Dana, fiica Latonei, când într'o poezie populară română

(Colecția Teodorescu 543) găsim: „Cu trei-patru Brăilence, cu cinci-șese Galatence și cu zece Selinence”?

Dacă Latona (Latina) a fost mama lui Albu zeul zilei, și a Lunei, a zeiței nopții, aceea din urmă nu era zeitatea antagonista a lui Aplu, care în legendele romănesci voia chiar să se însoare cu ea. Ea a fost înlocuită cu un alt zeu al nopții cu Neptun (Naptun) care era și zeul Mării Negre. În realitate el a fost un rege pelasg-protolatina peste ținuturile Atlantis de lângă Okeanos Potamos (Dunare), dar al cărui nume are înțeles așa de curat în limba noastră: Noptun!

Ce se mai zicem despre Jupiter Ruminus, fiul lui Uran? El se mai numea la latini și Homoloios, adică Fiul omului, curat cu aceeași numire cu care peste câte-va mii de ani Sf. Scriptură ni-l prezintă pe Isus Christos. Este aceasta numai un capriciu al limbei, ori și un înțeles ascuns?

Domnitorii noștri români din dinastia națională din timpuri uitate se intitulau JOn adeca Joe), descendenți din dinastia divină protolatina. Zeul Moș (Zal Mox) al dacilor ne a dat cuvintele moș, strămoș, pe acel de moșnean, descendenți din acel rege zeu și chiar pe acele de Moș și de Mocan.

Oare Hercule nu-și are patria în Dacia?

În acest fel o serie interminabilă de înțelesuri ne dau dreptul la o credință sfântă și vechie pe care creștinismul n'a putut-o acoperi decât cu'n vâl străveziu al uitării, dar prin care viața românească străvechie se renoiesce mereu, îndreptățindu-ne la o nobilă succesiune daco-latină.

De aceia după ce ne-am îndestulat sufletul cu credința nouă, a cărei fundator a binemeritat dela omenire cultul venerațiunii divine, să ne aruncăm cugetarea și dincolo de întunericul mare ce ne-a încunjurat atâtea secole triste și goale. Dincolo de acel orizont obscur zărim o altă viață luminoasă, a cărei măreție s'a revărsat odinioară și durează și azi peste toate țerile apusene cu un suflet neperitor, aceea viață care a dat naștere gin-tei latine.

E aceasta un mister adânc pentru cei cari nu voesc a pătrunde acel strat obscur; este o negațiune pentru cei cari au interes a ne considera de peregrini pe aceste ținuturi. Adevărul este că în sufletul fiecărui român există un cult superior, care se adresează strămoșilor îndepărtați în timp, dar foarte apropiați în loc de noi, ai căror țerină mereu s'amestecă cu a noastră, — ai căror suflet neincetat ne conduce în credința noastră spre viața de veci, TOT AICI și NICĂIRI ÎN ALTA PARTE!

Cugetări.

Sufletele mici, sunt ca și lacurile mici, — se tulbură ușor și se limpezesc anevoie.

E tristă victoria ideei, când ai jertfit pentru ea inima.

Sufletul omenesc se înseninează din oglinda ochilor senini.

Că ai ajuns pe căi greșite observi adesea după oamenii cari îți ies în cale.

Nu poți avea dușman mai aprig decât perfidul pe care l'ai ghicit.

Când nu iubești pe nimeni, ți se pare că toată lumea te urește.

Constanța Hodoș.

Floarea reginei.

Intellectualii noștri nu sunt dela fire turiști înflăcărați. Rar că se abate și câte un român ori chiar o societate românească mai mare prin munții noștri fără păreche de frumoși. Nici nu prea știe lumea noastră ce flori admirabile cresc pe plaiurile alpine și pe culmile Carpaților cari spintecă norii și văzduhurile albastre. O singură floare din aceste regiuni fermecate se bucură de-o popularitate mare: floarea reginei. Muntenii, ciobanii încă o cunosc prea bine, numind-o în feburite chipuri după ținuturi. Bănățenii și locuitorii din Munții apuseni îi zic *siminic*, prin Moldova se numește *floarea reginei*, *flocoșele*, *tudeliță*, în părțile Brașovului, a Făgărașului și în Muntenia poartă numele de *floarea doamnei*, *floarea domniței*, *floarea reginei* și *albumeală*. E aproape încetățenită apoi în literatura noastră și numirea nemțească de *edelvais*. Catastrofa acestor lung de numiri încă ne arată interesul ce l'a deșteptat floarea reginei la poporul nostru. Câtă dragoste au însă pentru această floare locuitorii din Alpi! Câte legende și credințe se leagă de steluțele ei albe, cari sunt podoaba cea mai aleasă a locuitorilor neajunse de mână omenească! Poetii i-au dedicat numeroase poezii, fermecați de forma ei nobilă, aleasă. „Viscole ghețoase te-au legănat în patu-ți de mușchiu, ciocărlia Alpiilor te-a adormit; nori au alergat la tine, ca să te adape din roua lor de diamant; sclipirea argintie a zăpezilor veșnice ti-a albit obrăjorii. Ori poate ești o stea căzută din ceriuri? Ori zinele te-au făurit din razele lumii, ca să-și împodobească coșita cu tine? Ori poate te-a făcut un zeu al poesiei, și te-a sădit ca o enigmă în Alpi?”

Regina-poetă, Carmen Sylva a depus pe mormântul împărătesei noastre Elisabeta o cunună de siminic, iar pe iunda violetă i-a dedicat o poezie: „Eine Handvoll Edelweiss”, ca această floare tăcută, născută în lumea norilor, să-i șoptească adormitei crăieșe despre aceia, care o urmează spre înălțimi pe cărările veșniciei.

Nemții consideră siminicul mai mult ca un simbol al eternității, al virtuților, al castității. Uneori reprezintă visuri neimplinite, dragostea tragică, lacrimile iubitei.

Literatura noastră e mai săracă în privința aceasta. Ne aducem însă cu toții aminte de „Legenda siminicului” cuprinsă în toate legendarele mai de seamă. Și cine dintre noi n'a cântat în clipe de veselie:

„Foate verde siminic
Caută-ți mândră alt voinic”...

Trebuie însă să mărturisim, că siminicul a ajuns în versurile acestea mai mult de dragul rimei, și nici decât în urma frunzelor, cari nu sunt chiar de loc. verzi.

Să vedem însă mai deaproape această minunată floare. Rădăcina ei e rămuroasă, brună, intră cu ușurință și prin crepăturile stâncilor unde de geaba am încerca să pătrundem cu un cuțit. Tulpina e simplă, lănoasă, înaltă de 10—30 centimetri. Frunzele dela baza cotorului sunt mai lungărețe, lanceolate, alb-păroase ascuțite, celea de pe tulpină sunt mai mult lineare, înguste. În vâri găsim așa-numita „floare”. Zic așa-numita, căci de fapt sunt unite în steluțele siminicului mai multe căpșoare de flori, constătătoare și ele din multe floricele mici în forma unui tub. Avem așa-dar înaintea noastră o *inflorescență* compusă din mai multe capitule, cum întâm de obicei în familia Compozitelor. Frunzele mari alb-lănoase cari dau siminicului înfătoșarea unei steluțe nu sunt nicidecât petale, ci sunt așa-zisele „bractee”, frunze cari protejează florile, dându-le în cazul de față o mărimă neobișnuită. Intocmirea aceasta e de mare importanță în viața siminicului, care bate de departe în ochii insectelor. Până unde s'ar vedea fără bractee minusculele floricele sau neînsemnatele capitule? Cum le-ar găsi insectele cari caută miere și duc praful de floare dela un siminic la altul, fără de care n'ar putea lega și rodi floarea? Frunzele acestea ca o steluță sunt tot atât de necesare la siminic ca și firmele deasupra prăvăliilor sau ca penele și zorzoanele pe pălăriile cocoanelor...

Siminicul nu are pretutindenea aceeași înfățișare și mărimă. Pe culmile înalte rămâne mai mic, cu frunze scurte, alb-lănoase, și cu „flori” mari, compacte, aibe-gălbui. Acesta este siminicul adevărat, nobil și prețios, pentru care înfruntă turiștii orice primejdie, numai ca să-l poată pune în pălărie, ca cea mai aleasă podoabă, cea mai frumoasă amintire din excursii. Prin locurile mai joase, prin plaiurile alpine ori în regiunea montană siminicul ia o altă înfățișare. Crește mai înalt, se îmbracă într'o haină mai subțire de perișori albi, iar inflorescența devine mai laxă, așa încât abia mai aduce cu o steluță. Forma aceasta a siminicului o găsim în Munții-apuseni la Intregalde, unde crește în cantități mari la o altitudine de abia 560 m. dela suprafața mării. Nu departe de aci, la Cheia Râmetului, care e una dintre celea mai frumoase și mai interesante chei erozionale din Europa, siminicul e tot așa verziu, înalt, puțin compact. Forma aceasta a fost găsită și la Piatra-struțului lângă Vidra și prin unele văi în munții Făgărașului.

Siminicul alpin nu este o floare rară în Carpații noștri. Munții Rodnei, spre pildă Vârful Corongișului, poartă cu mândrie această podoabă aleasă. Mai la sud Rareul, Tarnița și Ceahlăul adăpostesc siminicul.

Nu poți uita ușor farmecul covorului de flori alpine pe culmile blânde ale Ceahlăului, în care te salută la fiecare paș o gingașă floare a reginei. Pe Hăgimașul-mare, pe Ciucaș, pe Piatra-Craiului și pe Bucegi te întimpină și îți zimbete tot așa de dragălaș ca și în munții Făgărașului. Pe Paltina văroasă din Munții-Retezat poți cosi după spusele ciobanilor această nobilă floare, care crește aci în societatea celor mai rari plante ardelenene.

Nu lipsește însă siminicul nici în Munții-Banatului.

Ca să avem în sfârșit o idee despre întinderea geografică a ei, voi aminti și locurile străine unde se găsește floarea reginei: Pirineii, Munții-Jura, Alpii, Abruzzii, Balcanul. Lipsește apoi cu desăvârșire în Caucaz și Ural, ca să se ivească, într'o bogăție de forme mai mare ca la noi, în Turchestan, în Himalaia, Tibet, China și Japonia.

Ce înalt și ce frumos e siminicul în aceste regiuni! Parecă se simte în elementul său adevărat de viață prin platourile înalte, călduroase, prin stepele uscate din Asia-centrală. Da, căci aceasta este patria originară a siminicului, de unde a imigrat în Europa în epoce geologice străvechi, având pe vremuri o întindere cu mult mai mare ca astăzi. A venit însă diluviul (geologic) care și-a întins cojocul său de gheață și peste munții noștri. Sărmanul siminic abia a scăpat cu viața în locurile mai adăpostite, de unde încearcă să-și recucerească locurile care-i priesc mai bine: munții înalți, unde căldura și lumina soarelui străbate mai ușor prin aerul rar și cu mult mai uscat ca în regiunile inferioare.

Cunoscând locul nașterii și condițiile de trai ale siminicului, vom ști să înțelegem rostul îmbrăcăminte groase de păr lănos, care-i împrumută înfățișarea atât de distinsă. Perișorii deși plini de aer sunt un scut admirabil împotriva uscăciunii, încontra arșiții soarelui. Fără această haină ușor s'ar usca floarea reginei în urma evaporării prea mari. Dintre pădurea de perișori nu poate scoate adierea vântului aerul imbibat cu vapori, așa că plana e invălită într'un start de aer scutitor, nemisecat. Este ca și pădurea, a cărei pământ nu se uscă așa de ușor ca locurile deschise, tocmai fiindcă arborii și tufe împiedecă mișcarea prea vie a aerului.

Coborând siminicul în grădinile noastre vom vedea că pierde din frumuseța portului, devine mai verziu, acoperit de mai puțini perișori. Pentru ce? Pentru că s'a schimbat clima, vremeala aerului, conținutul de apă și nutriment al pământului, insolunția soarelui.

În grădini, în oale de flori mai vârtos se poate cultiva destul de bine siminicul. Numai pământ gras să nu-i punem, și să-l acoperim bine peste iarnă, căci altfel ne-ar dovedi în mod dureros pentru noi că este un fiu al ținuturilor călduroase.

Frumușea este de multeori ruina nu numai a oamenilor, ci și a florilor. Sunt ținuturi prin Alpi, unde abia mai găsești frumosul Edelweiss. A trebuit să intervină autoritățile statului ca să cuplească stăpîrea simonicului prin turiști la comi ori prin locuitorii dornici de câștig ieftin. În Elveția și în provinciile Austriei simonicul este pus sub scutul legilor apărătoare.

La noi nu s'a ivit încă necesitatea să scăpăm de moarte regina florilor noastre de munte! Se răsfată după plac în mii și mii de fire în tot cuprinsul Carpaților. Și abia se găsește cine să o admire, să o pună la pălărie, să o strângă în buchet pentru cei dragi...

Poftiți deci în munți! Pentru osteneți vă răsplătește zîmbetul celei mai frumoase flori.

Dr. Al. Borza.

Impăratul cel bolnav.

(Pentru copii.)

Un împărat mic, mic, domnea peste o împărăție mare, mare, colo departe, în țările unde este mereu primăvară. Dar cu toate că era bogat putred și cu toate că era puternic din cale afară, Impăratul cel mic nu zâmbia niciodată. Nu făcea altceva decât să suspine și să tacă, să tacă și să suspine.

De geaba ministrii lui porunceau să-i aducă dela cele mai depărtate hotare ale mării lui împărății cele mai bune fructe; de geaba boierii dela Curte îi dăruiau hainele cele mai frumoase, giuvaericelele cele mai scumpe, jucăriile cele mai minunate. De geaba se juca în Teatrul împărătesc cele mai hazlii comedii, căci Impăratul cel mic, nu râdea de loc. Era galben la față, cu ochii mari albaștri, înecați mereu în lacrimi. Iar când supușii lui îi urau ani mulți și fericiți, Impăratul cel mic își descrețea foarte puțin fruntea, și încerca să zâmbească, însă zâmbea dureros.

Iată numai că într-o bună zi, sosește la Curtea Impăratului celui mic, venind de peste nouă mări și nouă țări, un învățat, care viața lui întregă nu făcuse decât să citească numai pe cărți groase. Și învățatul acesta era bătrân, bătrân, și cu o barbă lungă și albă, tocmai cum sunt bătrânii din basme.

Învățatul a vorbit cu ministrii, și le-a spus:

— Eu mă bizui să vindec pe Impăratul cel mic, dar trebuie să vorbesc cu dânsul numai între patru ochi.

Ministrii au dat fuga la Impărat și i-au spus că a sosit un învățat de peste nouă mări și nouă țări, ca să-l vindece. Impăratul cel mic i-a ascultat, apoi a zâmbit cu tristețe și le-a răspuns:

— Dați-i aur cât va vrea și mulțumiți-i pentru mine. N'o să poată să mă vindece.

Dar ministrii s'au rugat în genunchi atât de mult de Impăratul cel mic, încât acesta și-a schimbat gândul și le-a răspuns:

— Fie! Pofțiți-l să vie.

Învățatul cel bătrân a urcat scările de cleștar ale palatului și a venit în fața Impăratului celui mic. De-abia l'a văzut și învățatul a suris și a ridicat mâinile spre cer.

Mirat, Impăratul cel mic l'a întrebat:

— Pentru ce faci așa?

Învățatul cel bătrân a răspuns:

— Mulțumesc cerului pentru că văd că corpul tău nu este bolnav, ci numai sufletul.

Impărate mic, boala ta nu este rea și o să te vindeci, dacă vei vrea.

— Nici nu încap vorba că vreau.

— Atunci, ascultă. Ca să te pot vindeca, te rog să-mi spui în care zi din viața ta, ai fost folositor cuiva.

Impăratul cel mic se cam zăpăci și căzu pe gânduri. După puțin timp, bătrânul îl întrebă iar:

— În care zi?

Dar Impăratul nu răspunse. Stătea pe gânduri și nu-și aducea aminte nici o zi, din viața lui, în care să fi fost folositor cuiva. Dar știți, nici una. Numai întrebarea aceasta deschisese ochii Impăratului, și simțea cum i se roșesc obraji gândindu-se că nu a fost folositor nimănui niciodată.

Bătrânul îl întrebă iar:

— În care zi?

Impăratul cel mic își luă inima în dinți și răspunse:

— N'am fost folositor nimărui, și niciodată n'am făcut o faptă bună.

Bătrânul suspină din greu.

— Îți place? — îl întrebă Impăratul.

— Ba nu-mi place de loc, pentru că așa n'o să te pot vindeca niciodată. Și atunci...

— Atunci — îi tăie vorba Impăratul — cu un glas puternic cum nu mai vorbise până atunci — o să încep să ajut pe toți cari vor avea nevoie de mine, începând chiar de azi. Tu acum pleacă; să vii iar peste o lună și atunci o să poți să mă vindeci.

— Prea bine.

Și bătrânul se închină și ieși.

Ministrii așteptau cu nerăbdare la ușă, și cât ce văzură pe bătrân, îl întrebă:

— Ce zici? O să se vindece Impăratul nostru?

Învățatul zâmbi șiret și le răspunse:

— Cred că s'a și vindecat.

*

Din ziua aceea, Impăratul cel mic n'a mai fost de cunoscut. Plini de uimire, curtenii l'au văzut sculându-se des de dimineață și luându-l spre părțile orașului, unde ședea săracii. Pe de altă parte, la palat soseau mereu șiruri, șiruri de bolnavi, pe cari doctorii împărătești îi căutau gratis, iar bucătarii Curței le dădea de mâncare. Ministrii, oameni în vârstă, nu mai puteau de oboseală: de câte zece ori pe zi erau chemați de Impăratul cel mic și trebuiau ori să dea deslușiri asupra nedreptăților de cari se plângea poporul, ori să facă să se trâmbițeze o poruncă, ori să dea vre-un sfat pentru vre-o lege ce se făcea pentru cei săraci, ori să-i raporteze Impăratului pe toți cari cereau ajutoare.

Ce s'a întâmplat însă? Impăratul cel mic, tot auzind vorbindu-se de atâtea lucruri de cari nici nu pomenise el, a băgat de samă că nu știa nimic, ba une-ori, era prost de tot; — și atunci se hotări ca să studieze două-trei ceasuri pe zi, în biblioteca palatului, care era înțesată de cărți.

Seara, Impăratul cel mic se ducea să se culce mai mult mort de oboseală, dar cu inima voioasă și plină de o bucurie pe care nu o simțise niciodată. Câte treburi nu făcuse, toată ziua! La câți nu făcuse bine!

Acum zilele îi treceau de grabă și nu numai sta ceasuri întregi pe un jelt într'un unghier, trist și posomorât. Din zi în zi, Impăratul cel mic se făcea mai vesel, cu toate că mizeriile pe cari dese ori le vedea la oamenii săraci, îi umplea dese-ori ochii de lacrimi. Își simțea sufletul plin de nădejde că va putea

să aline multe mizerii, și atunci sufletul i se umplea de o dulce bucurie.

Și astfel a trecut o lună, din ziua în care venise la palat Învățatul cel bătrân.

*

Bătrânul veni la Curte. Se scoborise din munții săi și umblase multă cale pe jos ca să vie să vadă pe Impăratul cel mic.

Impăratul intră pe neașteptate în sala în care aștepta Învățatul, și zise vesel:

— Bine ai venit.

— Bine te-am găsit, Impărate. Cum te mai simți?

Impăratul cel mic începu să râză.

— Imi pare foarte rău, dragul meu Învățat, că ai făcut de geaba drumul până aici. Ai venit ca să mă vindeci, și uite, eu m'am și vindecat. Nu vezi cum m'am schimbat? Din ziua în care ai fost aici, am căutat să fac tot fapte bune, și de atunci, m'am vindecat ca prin minune... Îți mulțumesc din suflet.

Și Impăratul cel mic, a îmbrățișat și a sărutat pe Învățatul cel bătrân.

— De-acuma, tu n'o să mai pleci din Palatul meu, vei sta cu mine; vrei?

— Vreau, Impărate.

Impăratul bătu din palme de bucurie:

— Ah, ce bine îmi pare! Acum vino cu mine, să-ți arăt biblioteca.

Impăratul porni înainte și când ajunse la ușă, se dădu la o parte, ca să-l lase să treacă el întâi, dar minune: bătrânul nu mai iera, pierise.

Impăratul își zise:

— Poate că nu a putut să se țină de mine și s'o fi rățacit prin săli. O să-l strig... dar... nu știu cum îl chiamă...

Și atunci, se auzi din depărtare glasul bătrânului:

— Impărate, mă numesc *Conștiința!*

Din italianește de I. T. Alian.

Un album de scoarțe moldovenești din Basarabia.

Dela apariția minunatului album din ornamentica română al domnului Dimitrie Comșa, cu cele 40 de tabele colorate cuprinzând 284 modeluri de țesături și broderii românești, prima publicație la noi de acest fel, și după publicarea albumurilor similare ale doamnei Eliza Brătianu, al domnișoarelor Miller Verghi, Cosma și celelalte, cari le-au mai urmat în Transilvania și în România, ne-a surprins de curând și Basarabia cu publicarea unei colecțiuni în culori de modeluri de scoarțe vechi moldovenești, admirabil executate. Vreau să vorbesc de Albumul de scoarțe basarabene editat de Zemstvoul gubernial basarabean, și publicat anul trecut sub îngrijirea domnului Paul de Gore membru în direcțiunea aceluși zemstvou și vicemareșal al nobilimei din Basarabia.

Albumul conține 25 modeluri de scoarțe moldovenești, adunate din diferite regiuni ale Basarabiei și păstrate actualmente în muzeul etnografic din Chișineu. Toate modelurile sunt de o rară originalitate și frumusețe, așa încât au stors meritata admirație a tuturor celor, cari le-au văzut. Ele se'nălnesc mai rar în celelalte provincii locuite de Români, și sunt fără îndoială, — în ce privește originalitatea motiveilor și armonia culorilor — superioare celor mai multe scoarțe ieșite din mâna dibace a țăranceilor române d'aiurea. Nu vreau să intru într-o descriere mai amănunțită, din punct de vedere

artistic și istoric, a scoarțelor reproduse în album, deoarece această descriere a fost făcută cu deosebită competență, de însuși autorul albumului într-o prefață mai lungă, pe care o dăm mai jos, atrăgând asupra-i atenția tuturor celor cari se interesează de chestiile culturale ale neamului nostru, și în special a reuniunilor și atelierelor noastre de industrie casnică.

(Cuperta albumului este artistic executată, și înfățișază și glorioasa marcă a vechei Moldove — care e și a Basarabiei; — iar titlul este scris în cele două limbi: rusește și moldovenește după cum urmează: *Albumul ornamental de covoare moldovenești*).

Iată prefața pe care o dăm în traducere după originalul rusesc:

„Cele douăzeci și cinci de modeluri reproduse în acest album reprezintă scoarțele ce se păstrează în muzeul Zemstvoului Gubernial al Basarabiei din Chișinău. Printre cele din urmă adunate de direcția Zemstvoului basarabean între anii 1910—1912 se găsesc modeluri foarte vechi de artă moldovenească. Din nenorocire arta aceasta, este acuma în declin în urma multor împrejurări, între altele din cauza corupției gustului în popor, care obișnuiește în timpul din urmă tot mai mult produsele de fabrică pentru trebuințele lui și ale casei. Iar pe de altă parte o altă cauză mai este și decăderea oieritului în Basarabia, având ca urmare scumpetea lânii și altele.

„În locul scoarțelor groase de odinioară splendide ca executare și motive, acuma se fac numai țesături rari în fire, cu motive urâte, lipsite de gustul și fantezia de altă dată. Lâna curată de calitate superioară, preparată odinioară cu atâta grije de gospodine (domo saedit, lanam facit) se amestecă acum cu tort de bumbac. În locul culorilor gingașe și trainice, cari se preparau acasă din ierburi de câmp, din frunze și scoarță de copaci, acuma se întrebuntesc culorile de anilină cumpărate la oraș. Este de notat că țesutul scoarțelor în Basarabia, care există din timpuri imemorabile, n'a avut niciodată caracterul unei industrii de speculă, (prin însăși calitatea acestei arte confecționarea prin fabrici a scoarțelor moldovenești este imposibilă). Scoarțele la noi n'au fost niciodată lucrute pentru vânzare, ele se dădeau ca zestre fetelor, împodobeau și mobilau interiorul caselor țărănești trecând din generație în generație, (întrerinderile cu caracter comercial, cari au luat naștere din când în când în conacurile Basarabiei n'au reușit.) Numai în anii de lipsuri grele, când țaranul n'avea cu ce plăti birurile și alte danganale, atunci numai scoarțele erau scoase din casă spre vânzare, — dar asta era o nenorocire la care nimeni din cele cari țeseau scoarțele nu se gândea. Scoarțele noastre moldovenești seamănă foarte mult cu cele italienești în privința motivelor, (nu rareori întâlniți la scoarțele noastre motive curat romane).

„În tot cazul ele se disting de covoarele orientale; pe când la cele din urmă bordura și marginea mai întotdeauna aduc cu câmpul, pe atunci la scoarțele moldovenești marginea foarte des n'are nici o asemănare cu câmpul.

„Motivele scoarțelor noastre sunt asemenea caracteristice prin lipsa complectă de relief, — ornamentația lor este mai adeseori geometrică. Se observă trecerea dela motivele cele mai simple și dela liniile intrerupte care se repetă în diferite nuanțe și culori, la ornamente complicate și variate. Cea mai mare parte a variațiilor constă în despărțirea câmpului în pătrate și romburi, și în diferite repetări a motivelor ornamentice. Afară de figuri geometrice se întâlnesc foarte des chipuri de flori, de animale și mai rar de oameni. Toate acestea sunt foarte stilizate și primitive ca desen așa încât abia ghicești și încă cu greu, dacă modelul ce a servit ca motiv a fost o floare sau un animal oarecare.

„Calitatea cea mai aleasă a vechilor scoarțe moldovenești este armonia extraordinară a culorilor. Culorile de odinioară, cum am mai zis sus, erau vegetale și se preparau fără nici un amestec de substanțe chimice. Culorile de anili-

nă de astăzi așa de ieftine și la îndemâna tuturor, nu pot rivaliza cu cele vechi, nici în ce privește nuanțele, nici în ce privește trainicia. Din nenorocire ele au înlăturat cu desăvârșire pe cele vechi și armonia nuanțelor la scoarțele noastre e pierdută de noi poate pentru totdeauna. — Adevărat că în timpul din urmă în muzeul nostru s'a făcut încercări pentru reculegerea rețetelor de culori vechi. Custodele muzeului nostru dna Osterman a pus multă muncă ca să găsească rețetele vechi, dar a reușit să afle foarte puține. Cercetările în direcția aceasta continuă. Ar fi foarte trist să ne gândim că modul de preparare al acestor culori a fost uitat, dispărând pentru totdeauna, cu acei, cari știau așa de bine să se folosească de ele. Dar speranța reconstituirii culorilor vechi, nu este încă pierdută.

„O mare parte a scoarțelor reproduse în acest album, reprezintă prin ele inele exemplare rare de creațiune artistică a poporului nostru, în ce privește desenul, tehnica și nuanțele. Scoarțele Nr. 3, 7 și 8 sunt după informațiile avute mai mult de o sută de ani, și până acum n'au pierdut nimic din frăgezimea tonurilor.

„Urzeala la toate scoarțele vechi era din tort de lână albă subțire, la cele de azi vopsite, în culori de anilină strigătoare, care ies așa de repede, din lână neagră groasă și chiar de bumbac. Din cauza urzelei groase, țesătura are o înfățișare grosolană și lipsită de suplețea, și din cauza asta suferă finețea și frumusețea desenului. Acesta din urmă este uniform și lipsit de fantezie.

„Direcția Zemstvoului Gubernial al Basarabiei dorind să îmbunătățească modeluri vechi uitate, a decis să editeze acest album. Poate că frumoasele modeluri reproduse în el vor deștepta iarăși interes pentru arta rară și vor servi de impuls la ridicarea, dezvoltarea și îmbunătățirea ei. Iar dacă în Basarabia se va începe producerea scoarțelor pentru vânzare, ca sprijin pentru gospodăriile țărănești, atunci intenția urmărită de Zemstvou cu această publicațiune va fi pe deplin realizată.

„Desenurile de pe scoarțe au fost executate de pictorul G. Roemmer, iar albumul a fost tipărit de firma Brockaus din Lipsca.

Chișineu, 31 Dec. 1912.

Paul de Gore.

Ca încheiere mai adăogăm că domnul Paul de Gore este unul din șefii mai tineri ai partidului moldovenesc din Basarabia, partid care cere de mult, (deși cu destulă sfială și prudentă, căci nu trebuie uitat că se află în Rusia), reintroducerea limbii moldovenești în școlile și bisericile fraților noștri dintre Nistru și Prut. Se știe că o parte din aceste revindicări, adevărul reintroducerea limbii moldovenești în bisericile din Basarabia a fost de curând împlinită de stăpânirea rusească. Din lunie trecut limba noastră a început să răsune din nou în locașurile sfinte de peste Prut. De asemenea a început a se înființa pe ici pe colea și câte-o școală cu limba moldovenească. Domnul de Gore nu și-a uitat de origina-i românească, se ocupă de chestii istorice privitoare la vechea Moldovă, are una din cele mai bogate biblioteci românești din Basarabia, și între altele o prețioasă colecțiune de vechi documente și hrisoave dela diferiți Domnitori ai Moldovei din secolii trecuți, care poate într-o zi își va găsi un loc de cinste în colecțiile Academiei Române, judecând după împrejurarea că Dsa a mai făcut și până acum Academiei câte un dar de natura aceasta.

Dr. G. I. M.

Idei revoluționare ale unui om pacinic*)

Dela Platon și până la Bellamy și-au permis atâția filosofi și scriitori, să deseneze conturile viitorului stat social. În anumit sens, urzitorii și apostolii religiilor au întemeiat chiar state și împărății.

Nu mă preocupă statele religioase. Nici cele visate de poeți. Nici cele ahtiate de socialiști, ori de o anume categorie de socialiști. Plec dela fapte reale, dela stări actuale, dela fenomene date. Am în vedere numai științele exacte și cele naturale, educația întemeiată pe ele. Mai am în vedere principiile statorite de mecanica socială, pentru mișcările sociale: forța economică, forța intelectuală și forța morală.

Progresul simultan și armonios în aceste trei direcții constituie un progres în civilizație. Progresul în două și regresul în una parte să însemneze degenerare. Evreii progresează în bunăstare economică. Progresează și în cea intelectuală. Putem afirma că nu degenerază sub raport moral?

Aprecierea valorilor.

Unele spirite nerăbdătoare proclamă falimentul științei. Altele: anarhia științei.

Cine vorbește așa, ori nu știe ce este știința, ori nu distinge lămurit lucrurile. Mai degrabă ar trebui să proclame falimentul literaturii frumoase, ori anarhia ei. Să proclame falimentul și anarhia artei. Etc.

Un Galilei cântăria cel puțin o duzină de profesori contemporani de filosofie, totuși numai cu mare trudă i-a succes să ajungă la o catedră de profesură matematică, plătită mizerabil. Cunoștințele și abilitățile profesorilor de filosofie, cunoștințe și abilități mai puțin vrednice decât zero, erau retribuite splendid în comparație cu activitatea aceluia, care avea să devină întemeietorul fizicii moderne.

Când Robert Mayer voia să-și publice scrierea despre mișcarea organică, iar Ohm scrierea-i în care-și comunica legea cunoscută azi de toți liceenii, nu și-a aflat editor nici Mayer, nici Ohm. Scrierile lor aveau deocamdată atât de puțină valoare, încât ei au fost nevoiți să le publice pe cheltuiala proprie.

Câtă schimbare de atunci!

Astăzi trebuie să zicem, că scrierile aceste au fost mai prețioase decât zece mii de scrieri beletristice contemporane, tipărite și retribuite gras de editori și mult răspândite de librari.

Valoarea momentană a unui lucru, ori a unei prestații, poate diferi enorm de valoarea ce li s'ar atribui într'un stat ideal, condus și organizat cu precauțiunile cele mai înțelepte.

Dar cu ce s'ar putea măsura valoarea într'un stat ideal? Care ar fi măsura infalibilă de valori?

Întrebarea e ușoară, dar rezolvirea ei înseamnă că pare anevoioasă, cât timp nu avem nici o scară de valoare socială, nici un etalon infalibil de valori. Ba sociologia, cât e de pretențioasă, nu a făcut nici măcar încercare în acest sens. Să considerăm religiozitatea? Moralitatea? Dar aceste sunt foarte variabile în timp și spațiu. Morala antică nu mai cadrează cu morala noastră, precum nu cadrează religiozitatea din evul mediu cu cea de astăzi. Ne trebuie alt criteriu pentru statorirea etalonului și cred că nimic nu va fi mai potrivit decât *activitatea productivă și folositoare civilizației*. Precum Bonaparte nu cunoștea decât un singur merit și retribuia pe-o formă pe bunul ostaș, pe bunul astronom, pe bunul poet și bunul actor: astfel cu noul etalon de apreciere a valorilor vom statorii o nouă ierarhie socială. În vederea activității productive și folositoare ne vom organiza rațional punând pe fiecare la loc potrivit cu forța și aptitudinile sale firești, ca să desvolte *maximul* de efect util progresului și civilizației. Deosebirea între aprecierea veche și aprecierea nouă, între ierarhia veche și ierarhia nouă se poate caracteriza frumos prin cuvintele etern adevărate ale apostolului Iacob (II, 18, 26): „Tu ai credința, eu am faptele. Arată-mi credința ta fără de fapte, eu îți voi arăta credința mea din faptele mele. Precum trupul fără de spirit mort este, astfel credința fără de fapte moartă este”.

*) Fragmente din scrierea „Statul ideal”.

Casarme—școale.

Cu noul etalon de apreciere putem examina orice profesiune, orice instituție socială modernă.

Militarismul ar putea să nu fie povară pentru țeri și popoare. Îndeosebi pentru *Români* ar putea fi de cel mai mare folos: *prefăcându-ne toate casarmele în institute de educație și toți ostașii în învățăcei*. Deprinderea la arme să ia locul gimnasticii din școlile de acum.

Programul de lucru și de studiu.

Anul I de serviciu militar. — Cetit. Scris. — Socoteli — Igienă. — Deprinderi cu arma, în special tragere la țintă.

Duminică și în sărbători: Biserica. — Exerciții de pompieri. — Liber.

An II. — Specializare în ocupații productive, după firea și aptitudinea fiecărui ostaș.

Ocupații agricole: grădinărit, legumărit, pomărit, albinărit și altele, după regiuni și terenul disponibil.

Meserii: măcelari, argăsitori, papucari, croitori, cojocari, tapetari, tâmplari, rotari, lăcătuși, mecanici etc.

În 2—3 ore la zi, pentru toți, exerciții de tir și gimnastică.

Duminică și în sărbători, ca în anul I.

Anul III. — Continuarea și aprofundarea ocupațiilor precedente.

Efectele acestui sistem s'ar resimți numai decât sub raport economic, intelectual și moral.

Aplicând rațional forțele și prin diviziune cumpanită a muncii, armata ar putea produce mai multe bunuri decât ar consuma. Prisosul s'ar arunca pe piață producând o depresiune în prețurile oribile de azi. Scumpetea generală, calamitatea zilelor noastre, ar întâmpina dușmanul cel mai crâncen: supraproducția.

Timpul e ban. Cum putem întrebuița mai cu folos atâtea brațe viguroase? decât aplicându-le cu tact și măsură tayloriană la ocupații productive, cari prin varietatea lor ar influența fericit, luminând, nobilitând, ridicând și întărind forța intelectuală și morală a ostașilor.

Să nu uităm că se pot afla lucrări mari, de necesitate generală, cari pentru variație se pot introduce în sfera activității ostașilor, să zicem din anul al treilea de serviciu militar. Aș regula cursul inferior al văilor și râurilor. Aș face navigabile râurile principale. Aș închide cursul superior al văilor: primejdioasele cuiburi de inundație, regulând și utilizând debitul apei. Aș trage canale de irigație pretutindeni unde cere trebuința. Aș reduce la minim posibilitatea de secetă și inundații, producând adevărată binefacere pentru țară și neam. Apă ne dă Dumnezeu destulă, în general.

Lucrările aceste tot trebuie să se facă: acum ori mai târziu. Vor costa sute de milioane. De ce să nu se execute cu armata, care costă sute de milioane, scăpând cetățenii de povara altor sute de milioane?

Dovadă, că efectele educației militare spre activitate productivă pot fi numai bune, ne-o dau și astăzi câteva ocupații îmbrățișate în armată. Astfel

- a) muzica;
- b) geodesia și cartografia;
- c) trupele de geniu (pioneri).

Archimedes esclama: „Dați-mi un punct de razim și voi mișca pământul!” Cu mai multă îndreptățire pot exclama eu: „Dați-mi disciplină militară și cu regimentele românești voi îndeplini misiunea civilisatoră a legiunilor romane de odinioară!”

Gavr. Todica.

Cedrul.

(După Ernst Bertran.)

Eu cresc încet... timpul meu e o răbdare îndelungă. Orice mi s'a întâmplat, am crescut înainte, și nici o brumă nu mi-a fost prea aspră și nici un ger nu mi-a fost prea tare. Am crescut în întuneric, din care m'am înălțat, am crescut în lumina în care m'am legănat, am crescut lângă viermele, care a încolțit din mine, am crescut încăpăținat, în furtuna care mi-a vuit la creștet. Am silit toată forța să-mi întindă trupul în sus, suportând fulgere și foc și ploaie, știind doar, că trebuie să cresc.

Privind de sus peste lume meditez la timpul când voi fi tăiat, când am să împodobesc templul și paradisul Domnului care m'a lăsat să cresc. (a-n.)

Năpoilă la judecată.

(Un rac din Ardeal.)

Racii s'a sculat astăzi mai de vreme decât altădată; și-a făcut toaleta mai cu grijă, și-a răscuit mustățile ungueste ascuțindu-le ca un vâri de ac, și s'a preumblat neliniștit de aici până colo printre rădăcinile tufelor șiruite pe țărmurii iazului. Se vedea că are ceva neobiceiuit: vre-o întâlnire... vre-o aventură... vizită... vre-un mandat să reprezinte un despărțământ de al „Asociațiunii”, sau alte de acest fel. De nervos ce era strângea în foarfeci câte o rădăcină ce-i stă în cale și abia lăsa, pișca o altă rădăcină.

— „Bine măi Năpoilă, când incetezi cu obbișniciile tale?” — zice o tufă — „au doar crezi că bagi în fiori rădăcinile mele cu mustățile tale? Să știi că rădăcinile mele sunt de acelea... de seama ta!”

— „Eu Năpoiala?... Să-mi fiți martori! Să-mi fiți martori!” — se adresează el celor din jurul lui — „Stai că te învăț eu! Pe lumea asta mai este și dreptate! Să termin numai cu procesul de astăzi, să declare odată judecătoria că nu merg îndărăt, atunci apoi voi isprăvi și cu voi. De mult trebuia eu să vă dau pe mâna justiției pentru calomnie. Calumniatori ordinari ce sunteți!”

A pornit pe iaz în sus, spre heleșteul boeresc. Drumul lung... iar ora pertractării era fixată pe 8 ore. În cazul că nu ar fi putut răspunde la apelul nominal, ar fi putut pierde procesul ce l-a intentat unei rațe din curtea boierească. Si-a întezit pasul și se gândea la isbânda zilei de astăzi în procesul ce-l va avea cu rădăcinile calomniatoare.

— „Totul depinde — își zicea el — dela imparțialitatea lebedei, care e judecător al curții boeresce. Rața cam seamănă cu lebeda, vor fi bune prietene și cunoscute, dacă nu sunt chiar înrudite. Mai sunt în aceeași curte și la acelaș stăpân. O presiune de sus poate schimba sentința în defavorul meu și pe bună dreptate să rămâi și judecat și calomniat!”

S'a oprit pe o clipă în drum; a stat la îndoială: nu ar fi oare mai bine să stea acasă? Când și judecătorul și acuzatul erau dușmanii lui de moarte, a mai avut și imprudență să ceară apărarea gânsacului; anume i s'a spus că dintre avocați sunt mai buni acei, cari nu mai tac din gură. Ce să cauți la o judecată. Ia care acuzatul, judecătorul și apărătorul deopotrivă sunt turci pentru bietul rac? Un glas lăuntric îi zicea: „Racule sezi acasă!”

S'a învățit odată în loc și a mai stat o clipită.

— „Tot atât de lumea asta” — și-a zis el în fine — „nu voesc să mai rabd ocara nimănui. Când și eu merg înainte ca toate vietățile de ce să mă ocărăscă pe mine și să mă poreclească de Năpoilă? Hai la judecată; ce va da târgul și norocul!”

Pășia pe cele 8 picioare, dar isbea valurile și cu foarfecile mânilor, ceace nu face racul niciodată când merge liniștit. De astădată grăbia.

Iazul a început să fie tot mai repede, și trecerea prin el tot mai anevoioasă. Se întorcea din când în când și isbea cu inotătoarea dela coadă apa iazului. În felul acesta ar fi progresat mai bine. Dar cum să mergi tu înapoi, când duci la judecată pe cel ce-ți spune în față că ești Năpoilă!

Drumul ducea prin curtea morii arse. Ajuns lângă moară s'a prins cu foarfecele de o ramură de arine, s'a suit pe țerm și în pas domol a urcat în postăvile de deasupra morii.

Ajuns odată deasupra, până la locul domnesc nu mai erau decât câțiva pași. Nuferii împistritău suprafața lină, care se întindea ca o oglindă până în apropierea castelului. Peste liniștea lacului stăpâneau găturile încovoiate ale lebedelor, cari poposeau la țarm.

— „Intr'acolo! Judecătorii mă așteaptă”, — a zis el — „dar nu e nici urmă de apărător și acuzatul încă fuge de judecată. Dar le arăt eu! Și aceasta e o dovadă că dreptatea e pe partea mea”.

Cum mergea ei în cale întâlnește un gândac mare de apă.

— „Nu fugi dragă Diticule! Astăzi nu sunt flămând; așteaptă-mă! Tu ai putea să-mi fi martor; te remunerez după cuviință și nici când în viața mea nu te mai atac. Vino cu mine!”

Dar vorbia la urechi surde. Diticul cu vâslele celor șase piciorușe s'a pierdut în ceața apei verzui. Era pățit prea multe, decât să asculte momelile racului. Pe unde trecea el se fereau plantele și animalele și din gură în gură trecea cuvântul: „Fugiți că vine Năpoilă!”

O biată rămă nu s'a putut ascunde în nomolul lacului. Din toate puterile ei se muncea să se facă nevăzută. Dar toate în zadar. Năpoilă pune brânca pe ea în momentul când era să dispară ultimele inele în pământ. Râma știa ce o așteaptă și se opintea să nu fie scoasă din gaura ei.

— „Ai fi un bun aperitiv dragă rămă, dar astăzi nu am poftă de mâncare. Vino cu mine și stai de mărturie la judecată. Nici când nu-ți va părea rău că mi-ai făcut și tu un bine”.

— „Auleo!” zice rămă — „lasă-mă! nu pot merge. Eu sunt oarbă din naștere; cum aș putea eu să-ți fiu mărturie? Eu nu te văd”.

— „Și tu ești în contra mea?” A strâns odată din foarfeci, și o parte din rămă a rămas între foarfecile racului. Cu toată graba a păpat rămă și avea o adevărată părere de rău că nu a putut-o prinde cu cap cu tot.

— „Las' mai vii tu în ghiara mea! Atunci nu mai scapi atât de ușor”.

Era în apropierea judecătorilor. Simțea vâslitul lin al labelor de lebedă și tot curajul de până acum l'a părăsit. A îndreptat mustățile înainte și a stat pe loc. Simțea că-l furnică prin întreg corpul. Dar în fața gândurilor de o moarte apropiată, cine va sta nepăsător? Ori cum judecătoria lor, a celor cari nu cuvântă, are sentințe mai aspre decât a noastră. Se poate ca în cazul că pierde procesul să fie mâncat de acuzat, apărător și chiar și de judecător. A înlemnit pe loc.

De cealaltă margine a lacului se auzia găgăitul apărătorului și măcăitul acuzatului. Veneau împreună așa cum ar veni la judecătorii noastre în aceeași trăsură acuzatul „domn” și avocatul „incuzatorului țaran”. Sta prost de fățarnicia celor cari duc cu ei dreptatea în traistă și nu mai aștepta nici un bine dela ziua de astăzi.

Dă să se ascundă și să se întoarcă înapoi, dar nu mai are timp ceasul castelului sună opt ore și gânsacul apărător și rața acuzată sunt la fața locului. Cu multă demnitate păsește judecătorul în haina albă fără de nici o pată, cum trebuie să fie viața oricărui aducător de sentințe.

— „Bună ziua nene!” — zice gânsacul racului — „Bine ai venit! Să ai grijă să nu faci un pas greșit înapoi, căci atunci ai pierdut procesul, altcum n'ai nici o teamă, eu știu cum trebuie să te apăr.”

— „Dar dacă se va repede la mine rața? Eu încă trebuie să mă apăr și în cazul acesta sunt silit să mă retrag și să-i întorc foarfecile”.

— În astfel de caz ai pierdut procesul. Să nu ai frică, rața nu te poate ataca eu sunt apărător și mai tare decât ea. Incerce! Ne va cunoaște pe amândoi!”.

Gânsacul după ce se închină și găgăi înaintea judecătorului, anunță că atât el cât și clientul lui sunt prezenți.

— Domnule grefier, zice lebeda unui pescăraș din apropiere — partidele sunt de față, să scrii procesul verbal! — Naționalul acuzatului îl avem din rândul trecut, căci certăreata aceasta e în fiecare săptămână pe aici.

Grefierul scriind se adresează gânsacului:

— „Numele clientului Dvoastră?...”

— „*Astacus fluviatilis* numit și rac” — răspunde gânsacul.

„Și Năpoilă” adauge rața.

— „Vă fac atenți, zice lebeda — că nu puteți flecări aici. Răspundeți precis la întrebările puse, dar să nu aud nici un alt cuvânt”.

Ca să-și mărească autoritatea judecătorească a ridicat o aripă în sus. Rața, bine înțeles, a tăcut.

— „Locuința?”.. se adresează grefierul.

— „În râu între rădăcini”.

— „În ce loc? Atât nu e suficient. Unde-ți este cuibul?”

— „Nu am cuib” răspunde racul.

— „Cum nu ai cuib? Unde-ți pui ouăle?”

BĂTĂTURILE,

SCORTOȘENIA PIELEI, URCIORII DE PE MÂNI ȘI DIN FAȚĂ ÎNCETEAZĂ ÎN DECURS DE 1 ZI DACĂ FOLOSIȚI :
„CANNABIN”
 1 STICLĂ 1 COR., FRANCATĂ
 1 COROANĂ 40 FIL., 3 STICLE
 FRANCO 3 COR. DE VÂNZARE

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la preșător: Dr. E. FLESCH, farmacia la „Coroană” la Győr.

Sursa de cumpărare a

ultoilor lemnease cu rădăcini

Berlandieri, —

Riparia Teleki

și alte soiuri de ultoi netezi și mlădițe cu rădăcină, — la

(Ke 1719)

Teleki Zsigmond, școală de via la VILÁNY (com. Baranya).

Cereți marele nostru prețurent ilustrat.

È în interesul fiecăruia

că înainte de a-și cumpăra țesătură de sârmă, țesătură pentru garduri site și matrațe de sârmă de oțel, să ceară prospect dela singurul preparator de lucrări de sârmă

Fischer Testvérek

fabrică de țesătură de sârmă și țesătură pentru garduri

Arad, József-főherceg nr. 8.

(vis-a-vis de biserica evang.), Vă veți convinge că aici veți putea cumpăra cele mai bune și mai ieftine țesături de sârmă. Fabrica: str. Kossuth nr. 45.

(Fi 1866—25)

Lucrări

de acoperire cu țigle și ardesie

cu garanță pe un an, cu prețuri convenabile și în mod specialist execută

Rácz György

maestru de acoperit cu țigle și ardesie

Arad, str. Mikes Kelemen nr. 17.

La dorință merg la fața locului atât în provincă cât și în localitate.

(Ra 1978)

Pentru sezonul de Paști și Rusalii!

Recomand depozitul meu bogat asortat în PĂLĂRII de păslă, de pale, panama, florentine ș. a. CHIPIURI de mătasă, ștofa, șevlot și luster, ALBITURI, gulere, manșete și batiste, cravate, bretele și jertele, UMBRELE și plolero, PORTMONEIE și tabachere, GHETE în chevraux, chevrett și box, MĂNUȘI de pele, glace, sued și ață, colorii solide, în lazon modern și exclusiv fabricate de rangul prim ș. a. Borsallno, Ita, Hükel, Cooperativa, Pichler, Bossi și Böhm, — Ioss & Löwenstein — Lichtmann și Manheim etc. desfacere în engros și detalii dela calitatea cea mai bună până la cea mai lină pe lângă prețuri moderate și strict fixate. Rog sprijinul onorabilului public român în deprinderea mea, semnez

Cu deosebită stimă: (Ba 1918—15)

Joan Balint „János”

modă de modă pentru domni și băieți

Timișoara-Fabrie. — (Platual orașului).

SPRIJINIȚI MESERIAȘII ROMANI!

Justin Ardelean

legător de cărți

Arad, Weitzer-János-u. 13.

Atelier mai bine aranjat în Arad pentru compactarea Evangheliilor și a altor cărți bisericești, cărți de legi, matricule, albumuri, măpi, protocoale și totfelul de lucrări aparținătoare de bransa aceasta. (A 1692)

Fabrică le motoare cu gaz în Drezda soc. pe acții mai nainte Moritz Hille.

Cea mai veche și mai mare fabrică de motoare cu gaz în germania-centrală.

Agentură principală: **KALMAR ERNŐ**, mașinist diplomat BUDAPEST, VI, Podmaniczky-u. 4. Telefon 22-76.

Motoare în orice mărime. — Motoare cu benzină, gaz, petrolu, oleiu brut, gaz terestru, Diessel și absorbitoare. Prospecte și trimiterea inginerului la fața locului gratis. (Ke 1592)

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni de mașini este a lui

Kovács István

Temesvár-Józsefváros, str. Fröbel nr. 58. (Casa proprie).

fabricant de trăsuri și autocaroserie, furnizorul postelor reg. ung. și mecanismelor militare. — Mare depozit permanent de totfelul de trăsuri și calose noi și foloalte. — Atelier de reparatură. — Atelier de făurarie, rotarie și de lustruit. (Ko 1923)

Ceasornice, Bijuterii, Gramofoane, Plăci.

Reg să mi-se trimească oferte!

Chiar și pentru plătiri în rate.

Ceasornice „Strapa”, dela 5 cor. în sus, inele-litere 80 fileri. Lunar nou recepții de plăci. Mare magazin de articole pentru sport și lampe electrice pentru buzunari! Pentru ceasornicele și gramofoanele noi se dă garanție de 10 ani, iar pentru reparație o garanție de 5 ani. Atelier de reparare pentru ceasornice, bijuterii, gramofone. Schimb de aur și argint zdrobit. Tóth József, Cronometru și orologier artistic, Seghedin (Szeged) Dugonics-tér Nr. 11. Numeroase scrisori de recunoștință. Prețurent ilustrat gratis. Permanent nou-tăți de plăci românești.

Te 1253

FELICIAN PAPP

DENTIST DIPLOMAT

Șimleul-Silvaniei (Szilágyosomlyó), Arany János-utca 1.

Execută coroane de aur și platină, șiruri complete de dinți în cauciuc și celuloid, apoi dinți artificiali fără de pod și cari nu se scot din gură, foarte potriviți pentru a putea mânca pe ei și cari înlocuiesc deplin dinții naturali. Vindecă dinți și rădăcini bolnave, execută plombare de rădăcini cu aur, platină, argint, porțelan și cu cel mai nou dinți. Stelle cari pot fi schimbați, și cari se potrivesc și ia poduri cari nu se scot din gură. Po 1802—15

RĂMĂȘIȚE DE STOFE

Le 1942

cari s'au aglomerat în magazinul meu, le vând sub preț, cu o reducere colosală. Aceste rămășițe de stofe sunt suficiente pentru halne întregi p. bărbați, pantaloni, paletone, costume pentru femei, jupeane etc.

Cereți mostre de rămășițe din stofe pentru BĂRBAȚI și FEMEI.

și le veți primi gratis și franco dela:

KARL KASPER

fabrică de stofe INSBROK, 402.

Szegő Ferencz és Társa

gépkereskedelmi vállalata

BUDAPEST, V. Szabadság-tér 17. (Tözsdepalota).

Agentia principală în Ungaria a fabricii de motoare sistem „Teco” a firmei Tobler et Co. din Berlin. Motor cu benzină, excelent cu patru păcle fără ventil. Cele mai noi stabilimente de motoare pentru absorbirea gazurilor și motoare-Diesel. Garanța cea mai mare. Condițiuni favorabile de plată. Cereți catalog. Se 1822

Reparator-ul lui KRIEGNER

are efect sigur contra reumei, — podagrei, — ischiasului, — junghlurilor, — sfășieturilor durerilor de spate, etc.

De decenii acesta s'a dovedit un medicament încercat de un efect neîntrecut și, că el a ajutat câtorva mii de oameni, asta o dovedește numărul extraordinar de mare al scrisorilor de recunoștință și mulțumită.

În spitalul Rókus făcându-se încercări în 132 de cazuri, în 126 cazuri s'a obținut o vindecare deplină.

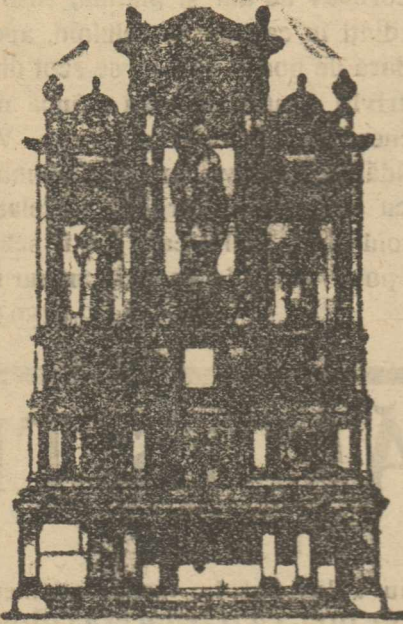
1 sticlă mică de Reparatör a lui Kriegner 1 cor., 1 sticlă mare 2 cor.; de vânzare în farmacii, dar fiindcă sunt și falsificări, e mai bine a se comanda ou poșta per ramburs 5 sticle 5 cor., sau 3 sticle mari 6 cor. franco exclusiv dela preparator:

Farmacia KRIEGNER
 BUDAPESTA, Kálvin-tér. — Le 1772

STRIZS ISTVÁN

Industria artistică și constructor de altare, stălpilor artistice pentru aranjamente bisericesti

Isaszeg, Budapest mellet.

Fund.
1894.

Fund.
1894.

Execută în orice stil, altare moderne, iconostasi, peșteri-Louardes, a. mormânt, fântâni pentru botez și amvonse, statue sfinte, icoane pentru drumuri, din lemn și teracotă, potire, sacristii, candelabre, felinare și totfelul de lucrări de metal. Haine bisericesti, prapori, broderii artistice-bisericesti de aur și mătăsă; renovări de biserici, picturi, repararea și aurirea altarelor, pictarea altarelor și a totfelul de icoane. Proiecte și deseneuri prospecte gratis. Mergerca la fața locului pe chibutiala proprie. (S 1303)

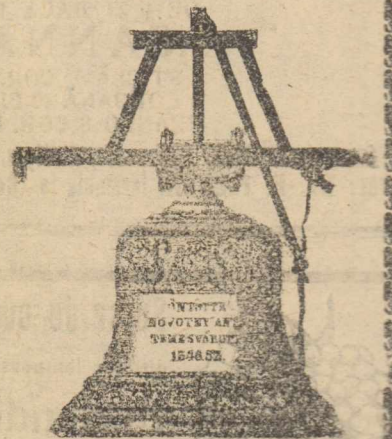
No 152

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GAURITE**, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, care sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 387 klg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de aliniatitoare, spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curențe ilustrate trimis gratuit

DR. JULIUS VON SIMON

operator, medic-șef al casei județane de bolnavi ambulator pentru bolnavi privați

Timișoara-Elisabetin (Temesvár-Erzsébetváros) Huyadi-ut 6., et. I.

Ordinări chirurgice pentru boale de urechi, de nas, de gât și boale femeiești.

Tratament ambulator pentru boale chirurgicale, vizitațiuni cu raze Röntgen, tratament spec. cu Röntgen, galvanizațiune-electrolyse,

Si 1593

— — masaj vibratio-electric. — —

La dorință stau la dispoziție camere confortabile pentru bolnavi.

În urma aranjamentului perfect e posibilă orice operațiune.

Alifto „Mágnás” p. față:

singurul mijloc cosmetic nevătămător, contra agrăbunțelor, despieștii pielii, petelor din față, crepării pielii, roșeații și contra tuturor boalelor de piele. După întrebuintarea unei singure tegle dispar sbărciturile feței. Prețul 1 tegle 1 cor. 50 fl. Pudră „Mágnás” (în 3 culori) 1 cutie 1 cor. 50 fl. Săpun „Mágnás” 1 cor. 20 fl.

Cosmetic „Mágnás” pentru mâni:

foarte folositor pentru cașterea mâinilor roșii, degerate, crepate, aspre și sbăroite. E de prisos a se mai întrebuinta glicerina și vaselină, deoarece efectul cosmeticului „Mágnás” e sigur și acest cosmetic poate fi întrebuintat și ziua. — Prețul 90 fl.

„Anti-pertussin”:

mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, catarului, tusei măgărești la copii. — Prețul 1 cor. 80 fl.

Spirit „Prima”:

mijloc excelent contra reumei și podagrei, durerii de cap și de dinți. După 1—2 întrebuintări are efect sigur. — Prețul 1 sticle mari 1.50 fl.

Spirit „Cappilloform”:

singurul mijloc excelent contra căderii Părului. — Prețul 1 cor. 50 fl.

„Deutoform” apă pentru gură:

cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru împedarea stricărei dinților. — Prețul 1 cor. 50 fl.

Balsam de Ardeal pentru stomac:

mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, înțepării scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1.50 fl.

Vopsitor pentru păr:

în culoarea neagră, întunecată și brună deschisă, mijloc excelent și durabil, nu murdărește albiturile de pat. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:

rodă părului cărunt culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fl.

Contra ciumei de porci:

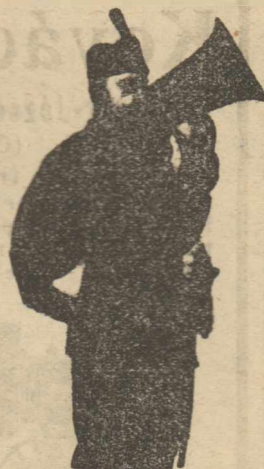
precum și în contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent medicament, recomandat de către medici, este praful de Ardeal pentru porci. — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fl. O singură întrebuintare a prafului de Ardeal pentru galițe încetează perirea galiților. — Prețul 1 cor.

Hipnonervin:

singurul mijloc sigur și probat contra nervozității și a insomniei. Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai sus amintite se află de vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. Vă păziți de imitații!

FUND. IN A. 1836. DISTINS LA NUMEROASE EXPOZIȚII.

(No 1882)

Horn Lajos, APATIN (Bácska).

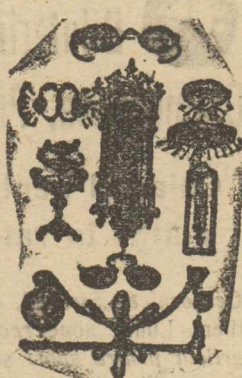
Liferantul armatei regale române. Cea mai veche fabrică de instrumente muzicale în Ungaria.

Oferă renumitele și excelente specialități de instrumente muzicale, după sistemul vienez, și anume: instrumente de aramă, — de lemn, — de suflat, apoi excelente instrumente de levit și — eu aron, precum și părți de ale acestor instrumente. Garantăm pentru lucrare bună și conștințioasă, și mai ales pentru sunet curat.

Violini de școală dela 6 cor. în sus, în orice preț. Asortiment foarte bogat în gramofone. — Condiții favorabile de plătire. — Reparaturi se execută ieftin și cu specialitate. — Prețuri gratis. —

Correspondență în limbile maghiară, germană și sârbă.

FUND. IN A. 1836. DISTINS LA NUMEROASE EXPOZIȚII.

Pentru ceasurile cumpărate și reparate la mine ofer garanție. (Se 1588)

FRANZ SEEMANN

ceasornicar, prăvălie de oroloare

Sibiu-Nagyszeben, str. Turnului (Saggasse) 30.

Oferă on. public din localitate și provincie prăvălia sa de

ceasuri și bijuterii,

unde pentru cele mai ieftine prețuri se pot procura ceasuri de buzunar, de perete și sculătoare precum și totfelul de bijuterii și inele de logodnă.

Reparaturile se execută cu specialitate.

Kalmár József

mecanic ARAD, str. Salacz nr. 2.

Instalează: motoare electrice, mașini dinamice, candelabre, telefoane, hydrometru electric.

Mare atelier de reparare.

Reparez cu specialitate sonerii electrice și instalez lumină electrică. ::

Telefon pentru oraș și comitat nr. 242.

(Ka 2010)

Magyar szalma anyag gyár

societate pe acții în Arad

cumpără paie bune cu

rate de grâu, cu preț

potrivit. Tot acolo se

capătă gunoiu și

șelac de cărbuni.

)Ma 2022)

Cele mai frumoase cartoline poștale cu fotografie se execută în atelierul fotografic alui ::

Urai János

fotograful A. S. imp. și reg. arhiducelui Iosif, ::

ARAD, Forrai-u. 1.

Atelierul este încălzit ziua întreagă.

Fond. în anul 1840.

Fond. în anul 1840.

ARADI ELSŐ
TAKARÉKPÉNZTÁR
 ARAD, str. Atzél Péter 1. (Casa proprie).

SFERA DE AFACERI:

Recomptează foarte convenabil polițe din patrie și străinătate presumași hârtii de valoare sortate.

Acordă anticipații pe hârtii de valoare și mărfuri.

IMPRUMUTURI HIPOTECARE

acordă pe case și pe pământuri, precum și comunelor în bani gata sau pentru durată mai lungă pe hârtii de amanet.

Primește comisiuni pentru cumpărarea sau vânzarea hârtiilor de valoare, atât la bursele din Budapesta și Viena, cât și la orice burse din străinătate.

Primește comisiuni pentru încasarea valorilor polițelor din patrie și străinătate și a hârtiilor de valoare sortate.

Primește spre depunere și păstrare hârtii de valoare, documente și alte valori.

DEPUNERI DE BANI

primește pe libele de bancă și pe cont-curent; asupra acestor din urmă se poate dispune prin cecuri.

După starea casei depunerile se respătesc și fără de abdicare.

Direcțiunea institutului
ARADI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR.

DE
vnăzare

vre-o 20.000 buc. de

TRANDAFIRI

cu trunchiu înalt, excelenți
și cu prețuri foarte ieftine la

FISCHER & Co

pepinieră de pomi și ulțol

AIUD.

Bo 1412

NAGYENYED.

Preluare de ospătărie.

Aduc la cunoștința atât a on. public cât și a bunilor mei prieteni, că începând cu ziua de azi am luat în primire dela d. Ambruster Lajos berăria și restaurantul

„HAGGENMACHER“

vis-à-vis de primărie pe care o voi conduce eu mai departe

Mă voi nizu întru toate să câștig mulțumirea on. mei oaspeți.

DOZSIDÁR GYÖRGY.

Cu prilejul predării ospătăriei mele nu pot întrelăsa să aduc cea mai mare mulțumită on. mei oaspeți pentru sprijinul care au binevoit să mi-l deie. Rog ca nici urmașul meu să nu fie lipsit de acest sprijin,

AMBRUSZTER LAJOS.

(Bo 2024)

SPRIJINIȚI MESERIAȘII ROMANI!

Justin Ardelean

legător de cărți

Arad, Weitzer-János-u. 13.

Atelier mai bine aranjat în Arad pentru compactarea Evangheliilor și a altor cărți bisericești, cărți de legi, matricule, albumuri, măpi, protocoale și totfelul de lucrări aparținătoare de branșa aceasta. (A 1692)

1 teglă cremă americană veritabilă	cor. 1.50
1 cutie pudră americană veritabilă	cor. 1.50
1 cutie săpun american veritabil	cor. 1.—
1 sticlă spirt petrolin Jenkey pentru păr	cor. 2.50
1 sticlă apă Pyrethol Jenkey pentru gură	cor. 1.50
1 sticlă picuri americani veritabili pentru dinți	cor. 1.—
1 sticlă uleu de știucă fără gust	cor. 2.—
1 sticlă spirt pentru rouă	cor. 2.—

Comenzile din provincie se execută prompt.

HARSÁNYI KÁROLY,
farmacie la „Ingerul păzitor” („Órangyal”),

Budapesta, VII., str. Zugló nr. 16.
(E 1896—10)

Prăvălie de cafea și ceai

la

„Regele cafelei“

Kávékirály-hoz

ARAD, strada Forray.

Cea mai modernă prăjitorie electrică de cafea.

Ținând seamă de exigențele on. public ne-am asortat așa fel, ca orice soi de cafea bruto, în cantitate oricât de mică, la dorință o prăjim în decurs de 10 minute.

Specialități de cafea:

Soiurile de cafea amintite mai jos sunt cele mai bune dintre toate celelalte soiuri de cafea.

Orice miros și putere, ce fac cafeaua plăcută, le au aceste soiuri. Recomandăm aceste cele mai bune cafele iubitorilor de cafea.

Cafea padang, din india ostică. Are boaba lată, turtită, culoare nobilă, se prăjește admirabil. Are miros foarte bun și fin. $\frac{1}{4}$ klgr. cor. 1'10.

Cafea Corog, din India. Calitate tare, excelentă, foarte căutată mai ales în Anglia și la noi. În patria noastră se vinde sub numirea de „CUBA” $\frac{1}{4}$ klgr. 1 cor.

Arab Mocca, din Arabia. Are boaba măruntă. La mixtură de cafea neagră e indispensabilă. Prăjirea trebuie să se facă cu multă grijă $\frac{1}{4}$ klgr. cor. 1'05.

Java-aur, Cafea moale, miros și aromă excelentă. E cea mai fină între cafelele galbene. $\frac{1}{4}$ klgr. cor. 1'05.

Molió-Ardió, din India-postericară. E de calitate excelentă. Se prăjește excelent și are toate calitățile unei cafele excelente. $\frac{1}{4}$ klgr. 1 cor.

Cafea-Ceylon, Are boaba grea, ca oțelul foarte tare. Se prăjește excelent. $\frac{1}{4}$ klgr. 95 fl.

Asortiment și de alte foarte numeroase soiuri ieftine de cafea.

Vo 2014

Radó Gyula

prăvălie de confecțiuni
pentru dame în ARAD.

Noutăți în

COSTUME

din cottelen, pepita și alte stoffe la modă cu cel mai bun croi, acum dela 35 cor. în sus.

JACHETE

după moda cea mai nouă.

Jachete scurte,

Capoate de sport,

Jachete de mătăsă,

Capoate albe,

Pardesiuri pentru copii,

Haine pentru fete,

Talii,

Halate,

Fuste,

Mantale de lister și gumă

în asortiment extraordinar.

Bluze și haine de doliu.

Prețuri fixe! Telefon: 238.

(Ra 1995)

Dacă nu v-ați procurat încă trebuințele de primăvară, vă rog să nu întrelăsați a-mi cerceta bogatul magazin, unde a sosit un foarte bogat asortiment de cele mai frumoase și mai moderne

POSTAVURI DE HAINE PENTRU FEMEI ȘI PÂNURI PENTRU TALII,

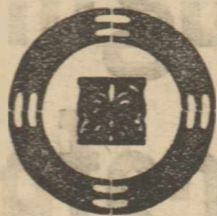
delinuri franceze, mătăsuri pentru taff, zefire engleze, cretoane de Cosmanoa, batisturi franceze, pânze engleze pentru haina.

MARE ASORTIMENT DE DECOURI PENTRU HAINE, CRAVATE ȘI CORSETE FOARTE MODERNE.

Sosită lucrurile de primăvară, roagă binevolentul sprifin cu deosebită stimă:

GHEORGHE IANCOVICI

prăvălie de articoli de modă pentru femei și bărbați

ARAD, str. Forray, nrul 2/a.

Asortiment foarte bogat de pliere negre și în culori moderne, dela cele mai ieftine până la cele mai fine; mare asortiment de

ate, pânze de bumbac și șifoane,

albituri pentru masă, garnituri pentru cafea, stergare, albituri pentru femei și bărbați, cle-rapi, mănuși, broderii, băsmăluțe, etc.

RĂMAȘITE DE PÂNZE ȘI BRODERII CU JU-MĂTATE PREȚ.

Singurul vânzător de cele mai bune pliere pentru domni și femei, pe lângă o garanție de 1000 zile.

(la 1927—10)

PENTRU CA SĂ CUMPĂRAȚI „PIANURI”

„TRISKA”

nu trebuie să mergeți la BUDAPESTA, la se pot cumpăra cu prețuri favorabile. În localitate introducerea pe timp de un an o face gratis. În provincă: expediază pianuri cu porto și pachetare gratis.

TRISKA J. CLUJ (KOLOZSVAR), str. Bartha-Miklós nrul 14.

Ghetele „Hungaria”

fac mare senzație fiindcă au formă modernă și sunt executate în excepționabil și fin. Cel mai bogat asortiment de totfelul de ghete pentru bărbați, copii și femei.

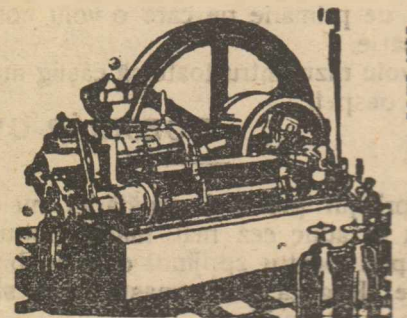
Sucursala fabricii de ghete

HUNGARIA soc. pe acții (mai înainte Moskovits)

Arad, Szabadság-tér 18.

TELEFON NR. 2—18
Cereți prețurentul nostru ilustrat (Hu 1979)

CELE MAI BUNE MOTOARE!

Garante pe mai mulți ani!

Kc. 1201

Condițiuni favorabile de plată!

Motoare Diesel originale Korting

Motoare absorbitoare de gaz și de benzină. Garnituri de imblătit cu benzină și ulei brut, cu vehicule Noutate senzațională! Noutate senzațională!

MOTOARE CU OLEIU BRUT fără stropire cu apă, — cap de aprins și fără compresor

Gellért Ignác és Társa
birou tehnic.

BUDAPEST, V., strada Koháry nr. 4.
În interesul d-voastră cereți prospect!

DIMITRIE MESSAROS

prăvălie de coloni-
ale și delicatose ::

ARAD, Colțul străzilor Erzsébet királyné-körut și Eötvös. Telefon 910.

Recomandă pe sărbătorile paștelor articolele sale de prima calitate, licheruri excelente din patrie și străinătate, coniacuri fine, rumuri și șampanii excelente. La cumpărare de licher și coniac :: 10% rabat. Așteptând comanda mult onoratului public semnez ::

Cu profundă stimă

DIMITRIE MESSAROS

comerciant de colo-
niale și delicatose.

In binevoitoarea atențiune a damelor!!!

Să cercetați prăvălia de blănării a lui

B E R E G S Z Á S Z Y L.

deoarece veți fi foarte bine servite cu blănării.

Cereți procurantul de jos!

Liferantul recunoscut al asociațiilor regricolare a oficianților comunali. Oficianților dela comitat, oraș și comună 3°. rabat. Firma, în baza înțelegerii cu asociația ajută cu 2° după suma comerzilor oferinatul notarilor numit „Regina Elisabeta”.

Gulere pentru domni și dame, în orice mărime, din orice blană, dela 4 cor. în sus, mijlocie 16 cor. cea mai fină 40 cor. — Asortiment foarte bogat de blăni gata. — Cantități mari și mici pentru croitoria cu prețuri de fabrică. — Cantități mari și mici cu prețuri de fabrică de chipie p. împregații dela căile ferate, poștă, întreprinderi de autobuse, și pentru civili. — Cele mai bune mănuși de blană p. vânători, înpegații dela căile ferate, șoferi etc. cu prețuri foarte ieftine.

În magazinul meu asigurat pe suma de 100.000 cor. primesc p. 1 cor. bucata.

haine p. păstrare pe vară

Pălării p. femei, săpci, boauri, manșoane etc. 2 și 1 buc. — Rocuri scurte p. dame și p. bărbați, saci p. picioare, materii pentru rocuri, 2 m. □ — Rocuri complete de blană p. femei și domni etc.

Păstrarea povoră a covoarelor dar numai dacă hainele mise dau mie spre păstrare.

Roagă binevoitorului sprijin.

Cu toată stima:

Beregszászy L. blănar.

A B A D, strada Deák-Ferencz nrul 31-32.

A U S O S I T

cele mai nouă pălării pentru dame, Model Tagal, de păr de cal și de paie. Execut ori ce fel de modificări sau colorizări după cele mai nouă modele de pălării pentru dame, și curățirea chimică a pălăriilor de Panama. Mare asortiment de pălării noi și tari pentru bărbați, pălării pentru copii, mai ieftine decât ori unde. Prima fabrică în Arad cu putere electrică de pălării de postav și paie. en gros și în detail.

Bittenbinder Konrád

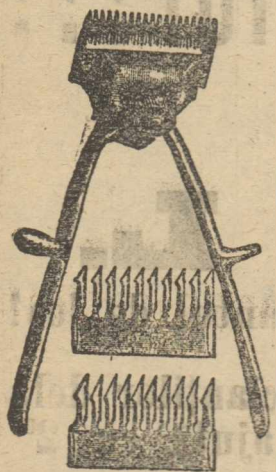
∴ Arad, strada Deák Ferencz 42 ∴

sucursală în Vinga.

NU MAI E LIPSĂ

ca să tunzi părul ciasuri întregi cu ajutorul foarfecilor și al piaptănelui. *Fiecare econom* poate comanda pe o carte postală pe seama familiei

Mașina de tăiat părul Solingen

pregătită din cel mai bun oțel. Foarfecile mașinilor noastre nichelate sunt ascuțite și ciselate cu mare îngrijire și astfel să și expediează, alăturându-se la o mașină și un piaptăn de tăiat de 5 și 10 cm un feder în rezervă. Expedierea se face și cu ramburs, ori trimițându-se banii înainte — Prețul unei bucăți 5 coroane, două bucăți se trimit franco. o o o o o o o o o o Ha 1844

DANIEL HAUPT

magazin de expediție, Fogaras.

STEFAN RECEL

măestru faur

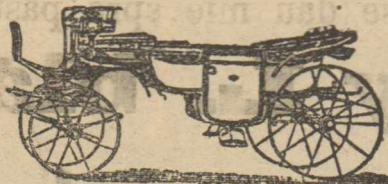
Lugos, Str. Buziașului Nr. 30. (Casa proprie)

Ofer on. public bogatul meu magazin de totfelul de birje, drocare și totfelul de trăsuri țărănești.

CATALOG ilustrat se trimite gratis și franco.

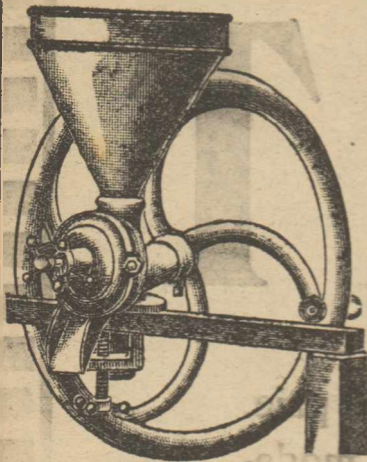
(Re 1984)

Prețuri ieftine.

Lucrările de faur, reparările trăsurilor și alte lucrări în această branșă se execută în mod artistic.

Orice reparație la râșnița „Texas” o execut gratis

Correspondență în limbile germană și franceză

„TEXAS” râșniță americană de mână

Râșnița „Texas” este cea mai bună și mai ieftină râșniță, a veacului prezent; macină totfelul de semințe: porumb, ovăș, orz, fasole, mac etc. Singurul instrument de mână care e foarte potrivit în gospodărie.

PREȚUL: 25 COROANE.

Ki 1930 FIRMA

KIRÁLY SÁNDOR

BUDAPEST VI., Felső-erdősor-u. 4.

Pictură pe sticlă și atelier mozaic

pentru biserici și alte feluri de clădiri. Adjustare cu sticlă decorativă în stil ANTIC și MODERN în cadru de ARAMĂ și PLUMB, cu prețuri convenabile execută

RUHR és SPITZ

Budapest, VIII., Nap-utca 8 sz.

Proiecte și prospecte gratis. (Ru 1929—60).

KISS ANDRÁS

croitor pentru bărbați.

Arad, bulev. Arhiducele Iosif 2.

Execută din materi din patrie și din străinătate cele mai elegante haine cu prețuri convenabile.

Serviciul prompt. Asortiment bogat.

(Ma 2022)

PRIMA CUSĂTORIE ARĂDANĂ CU PUTERE ELECTRICĂ.

STERN CECILIA

magazin de haine pentru femei în ARAD, strada Forray nrul 2.

Rocuri de lister în orice culoare cor. 19—
Rochie engleză modernă „ 7—
Halaturi dela 6 cor. în sus.
Se 1928

Talii moderne dela cor. 2-80 în sus.
Jupon fin de mătasă cor. 9—
Jupon fin de cloth și lister dela 3 cor. în sus.

Halat de crepon și deltin dela 14 cor. în sus.

Mare asortiment de noutăți de primăvară, și anume: rochii, talii, halaturi, costume și rocuri de lister și haine pentru copii, precum și albituri pentru femei. Șorțuri de lister, cloth și de spălat.

Costume după măsură se execută în decurs de 6 ore, iar haine de doliu în decurs de 4 ore.

CEA MAI IEFTINĂ SURSĂ DE CUMPĂRAT.

Noutăți de pălării p. femei.

Au sosit modele originale parisiene, colosal asortiment de cele mai noi decorații pentru haine.

::: Grijiti la firmă! :::

Bazar de pălării

::: (Kalap Bazár) :::

exclusiv în Arad, str. Deák Ferencz nrul 8.

TEATRUL „URANIA” ARAD.

Duminică și Luni. — Program senzațional:

Bestia brună

Dramă în 3 acte.

Marti și Mercuri. — Cu debutanții din

„Șoarecele albastru”

cea mai excelentă comedie:

„Vino numai...”

Infințată la 1858. MARE DEPOZIT DE Infințată la 1858

MOBILE.

Aranjamente pentru salon, sufrageri și camere de dormit, în ori ce stil modern, dela cele mai simple până la cele mai complicate.

Mare asortiment în mobile solide. Comandele din provincie se execută prompt. La cerere trimit catalog ilustrat.

Serviciu prompt
Prețuri moderne.

ROSMANITH ALBERT és FIA
ARAD, Andrásy-tér 9. vis-à-vis de Deutsch Testvérek
(Ro 2026)

Faceți economie în bani

dacă vă comandați haine la
croitoria pentru bărbați a lui

Gianotti Nándor

ARAD, str. Deák-Ferencz nr. 8.

Asortiment bogat de cele mai moderne și frumoase materii engleze și din patrie. — Principiul meu e: execuție elegantă. Prețuri convenabile.

Băile de aburi și de vană alui OPRE
ARAD, piața Tököly nrul 1.

Băi de aburi

comforte stau la dispoziția on. public pentru bărbați dim. dela 5 până d. a. la ora 1. p. femei Luni și Vineri d. a. dela 2—6.

Băi de vană

băi de cabină dimineața dela ora 5 până seara la ora 10. Abonament de 10 buc. bilete
„ pentru băi de aburi 8 cor. ::

(E 2039)

Kovács Soma és Társa

ARAD.

Magazin de mașini agricole pentru vierit, motoare, articlii tehnici, instrumente, fântâni, pompe:

Stropitor de vii

autorizat Hydrolina și Vermor francez.

Foi p. praf de sulfur.

Hârlețe p. vii

Stropitoare

americane și franceze p. vii și pentru napl.

Stropitul HYDROLINA. este cel mai durabil, mai ieftin, mai condesat etc. P. T.

Strop. Hydrolina s'a dovedit exceler, și nunumai întrece stropitorul Vermorel, ci întră toate stropitoarele s'a dovedit cel mai bun. Cuvin, 1911. 30 Sept.

Sunt foarte mulțumit cu stropitorul Hydrolina, și în viitor voiu mai comanda alte două bucăți. Târnova, 1 Iunie 1914.

Rugăm să ne trimiteți ca și în anul trecut 5 buc. Hydrolina. Apateu, 14 Iunie 1913.

Stropitorul Hydrolina s'a dovedit foarte bun. Rugăm încă 2 buc. Ötvenes. 21 Februarie 1914.

Stropitorul Hydrolina e excelent, vincelerul meu nu mai vrea să stropească cu Vermorell, ci numai cu Hydrolina. Pauliș 18 Mart. 1914.

Decând lucrez cu Hydrolina, în comuna mea nu se mai întrebuițează altă stropitoare. Covăsinț, 4 Aug. 1913.

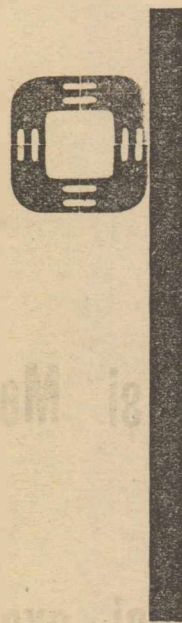
Dr. Lukácsy Lajos.

George Bolta (a lui Mustăț).

SZUPPI

LAJOS

mănușer-bandagist

Arad, bulevardul
Andrásy nrul. 20.

Cinematograful „APOLLO”

ARAD, str. Zrinyi, Palatul lui Bohus.

Program senzațional:

în 18, 19 și 20 Aprilie n.

Amor târziu.

Dramă aventuroasă în 2 acte, a cărei acțiune e de tot nouă și surprinzătoare. Subiectul e amorul, dar e în legătură cu afacerile unei bande de falsificatori de bani, iar istorisirea agitatoare, jocul excelent și scenele cu efect măresc interesul.

Ciclul regelui dedectivilor renumitul Nat. Pinkerton

Goana după rubine

film criminal în 3 acte, după pățaniile lui NAT. PINKERTON, regele detectivilor.

In rolul principal PIERRE BRESSOL.

In 21 și 22 Aprilie n.

MAMA, dramă socială.

In rolul principal ASTA NIELSEN, și

Tipul se căsătorește, farsă.

In 23 24 și 25 Aprilie n. Cea minune a sezonului:

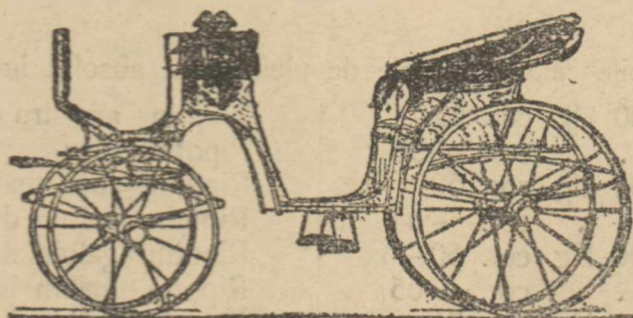
Copiii căpitanului Grant

Romanul fantastic al lui Jules Verne, în 7 acte.

Reprezentările încep peste săptămână la orele 5, 7 și 9, Duminica și în sărbători la ora 3 d. a.

KOVÁCS ÉS THOMAY

prima fabrică de trăsuri cu putere electrică
Arad, str. Kossuth nr. 2 (Casa proprie)

Oferă trăsuri gata executate elegante. Trăsurile usat le schimbăm cu trăsuri noi. Reparări de automobile și trăsuri executăm prompt și cu specialitate. Mare asortiment gata în permanență.
 :-: Prețurent gratis și franco. :-:

Telefon pentru oraș și comitat 649.

FIRE PENTRU LEGATUL VIEI

Saci.

Invelitoare impermeabile.

Velințe.

Funării economice, fabricație proprie.

Funii pentru năi și plute
 Funii pentru uscatul albiturilor, și cânepă albă
 Totfelul de ață
 Ață colorată pentru împletitul măturilor

Ațe pentru grădind
 Ațe pentru rolete
 Gurtne de cânepă și jută
 Gurtne pentru scripete
 Vedre de pânză de ventrele
 Rețele pentru pescari

Rețele pentru piață
 Instrumente pentru gimnastică
 Rețele pentru tenis
 Saci pentru bani

Art. de tapițerie.

Păr de cal împletit
 Gradle pentru matrațe
 Pânze brute
 Gradle pentru rolete

„Fles” automat
 Iarbă de mare
 Pânze de piele
 Țesături pentru velințe

Pânze pentru jută
 Saci de paie și diferite pânze pentru saci de pate.

De vânzare la: magazinul de mărfuri industriale de ARDEAL și BACICA al firmei

Reich B. Károly Fia és Társa

ARAD, Andrásy-tér nr. 6. (Casa Verbos).

Re 2027

Executăm din materialul cel mai bun totfelul de lucrări în branșa funăriei. — Executăm șatre pentru grădindă din pânze vârgate și din pânze impermeabile.

Păcură „CARBOLIN”

5% economizare.

5% economizare.

Ofer bogatul meu asortiment de hârtie rășinată pentru acoperit; păcură, carbolin ca lamină izolatoare, apoi în locul vopselei scumpe pentru vopsirea gardurilor, acoperișurilor de șindilă și pentru vopsirea altor construcții de lemn ofer

RIPOTIN

vopsea în șapte culori, tot așa de durabile ca și vopselile de ulei, sunt absolut impermeabile:

Ripotin verde ca frunza	100 klg. cor. 52—	Ripotin albastru deschis măsurat	cor. —75
Ripotin verde ca frunza măsurat	cor. —56	Ripotin roșu	100 klg. cor. 48—
Ripotin verde ca mazărea	100 klg. cor. 60—	Ripotin roșu măsurat	cor. —52
Ripotin verde ca mazărea măsurat	cor. —64	Ripotin galbin deschis.	100 klg. cor. 48—
Ripotin cenușiu	100 klg. cor. 60—	Ripotin galbin deschis măsurat	cor. —52
Ripotin cenușiu măsurat	cor. —65	Ripotin galbin închis	100 klg. cor. 48—
Ripotin albastru deschis	100 klg. cor. 70—	Ripotin galbin închis măsurat	cor. —82

La cumpărare de câte un vas se acordă încă un rabat special de 5 %. — **Îți iubesti sănătatea?** Dacă da, atunci libereazăți padimentul de praf de vrei să nu fii bolnav. Ulei de **BRAD OMEGA** pentru liberarea padimentului de praf calit. I. 1 klg. 56 fil. calit. II. 1 klg. 40 fil.

NÉMETH J.

prăvălie de vopseli, lac, uleiuri p. mașini și singura prăvălie de produse de păcură.
Arad, str. Lázár Vilmos, -- Telefon p. comit. și oraș 819.

DAMELE

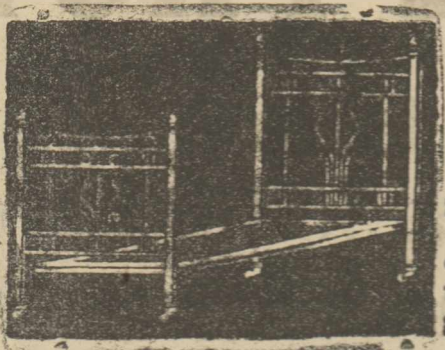
se vor îmbrăca foarte elegant și foarte ieftin, dacă își vor procura materiile p. haine, mătășurile și cele mai frumoase noutăți moderne dela

asortimentul **GLÉSINGER JÓZSEF és FIA**
ARAD, STR. FORRAY.

Mobila de aramă, de nichel și de fier, în orice mărime, pentru dormitoare, sanatorii și otcuiri, prospecte speciale, pe lângă condițiuni favorabile de plătire se pot procura la

Czell és Frank, Brașov (Brassó)

(Co 260)

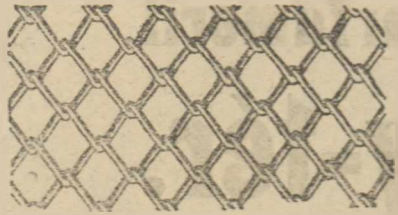
fabrică de mobilă de aramă și fier și de bănci de școală brev.

Str. Kolostor.
Catalog de prețuri ilustrat gratis.

Folos puțin, circulație mare.

Fabrica Eleő szabadkai sodronyszövő fonó- és vasszerkezeti gyár in Szabadka

execută și expediază grabnic țesături de sârmă în 6 și în 4 colțuri, **matrațe** în cadre de lemn și fer, **săte**, **ciururi** și țesături de Rabitz, săte și ciururi gata.

(Bu 1875)

Ciururi pentru risip și pentru apărarea contra schintellor. Foiu pentru biserici, ferestri de fer și scutitoare de ferestri și totfelul de lucrări în această branșă.

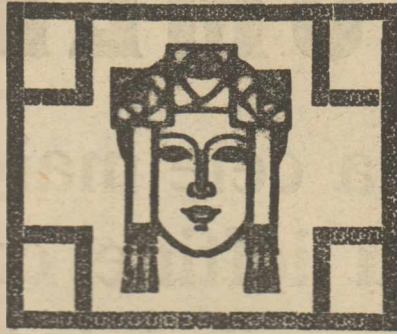
Prețurile și lucrările mele sunt afară de concurență.

Cereți-mi oferte.

Inșelarea exclusă.

FISCHER BÉLA,

fotograf, **FĂGĂRAȘ** — (FOGARAS), piața cetății.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriti de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți poștale cu fotografii, fotografii pe porțelan pe pietri monumentale, după orice fotografiil. FI 1045

Comandele din provincie se execută prompt și conștiințos.

Po 1960

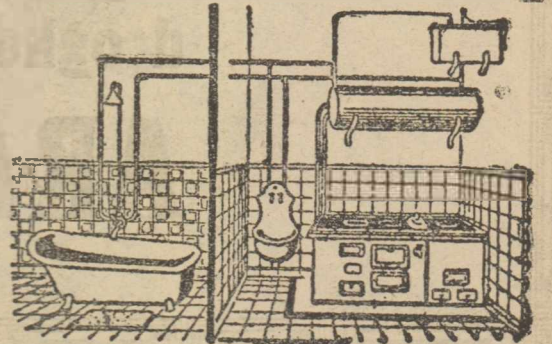
VASILIE POPOVICIU

atelier de lăcătușerie de artă edificei și instalațiuni de apaducte

SIBIIU (Nagyszeben)

str. Anna nrul 11 și str. Gușteriții nr. 75. (Casa proprie).

Primește orice lucrări de branșă aceasta precum: strângerea cu fier a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepți, îngrădituri de morminte, cămine și cupitoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare totfelul de reparaturi atingătoare de branșă aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

ELECTRO

”
întreprindere de electricitate.

Náder A. és Társa
cuțitar, mare magazin de articlii de tehnică.

ARAD Str. Zrinyi 2.
(PALATUL BOHUS)

(Na 1928-5)

Léber Gyula

prima fabrică ardeleană de matrațe, de sârmă, de stofă, de sârmă pentru garduri și matrațe cu coardă.

Cluj (Kolozsvar)

Egyetem-utca 7 și Petőfi-utca nr. 13.

(Le 1788)

Oferă țesături de sârmă, garduri și porți de gală pentru grădini, păduri, vii, morminte etc., sârmă pentru garduri la curtea de galițe, matrațe de sârmă cu prețuri convenabile, deja dela 30 fil. în sus. Prețurent ilustrat cu provocare la ziarul acesta se trimite gratis și franco.

Premiat Expoziția internaț. de modă, Paris 1911: Grand Prix și med. de aur
Expoziția univ. din Roma 1911: Grand premiu și medalia de aur.

La

„Croitoria universală”

I. PETRAȘCU

SIBIIU, Str. Cismădiei 30

Telefon nr. 172.

: Croitorie civilă și militară :

Mare depozit de stofe engleze și indigene, precum și totfelul de articole militare. (1845-30).

PARFUMERII DE PAȘTI

dela cele mai fine până la cele
mai ieftine calități; dela 30 fil.
:: până la 40 coroane. ::

VOJTEK ȘI WEISZ

drogherie și prăvălie de parfumerii
ARAD, Andrásy-tér.

Vo 2045

Asortiment colosal

de noutăți de primăvară, pardesiuri pentru
bărbați, băieți și copii, haine și pantaloni de
modă, cu prețurile ieftine fixe indicate.

Szántó Mór és Társa

magazin de haine **ARAD**, palatul
teatrului și colțul străzii Atzél Péter, în par-
ter și la etaj. ● ● ● ● Serviciu prompt.

Firma noastră mai are filiale la:

Prețuri fixe!

Miskolcz, Arad, Sătmar, Sighetul-mar-
mației, Sátoraljauhely, Salgótarján,
Ózd, Rozsnyó etc.

Sa 1078

Telefon nr. 421.

Noul nostru mare prețurent ilustrat îl trimitem oricui gratis și franco.

NOUĂ
prăvălie de
instrumente
muzicale!

PULTER VENCEL

fabricant de instrumente muzicale

Marosvásárhely, Deák Ferenc-u. 7.
(Lângă Palatul Cultural).

Depozit bogat și foarte bine sortat de VIOLINI noi și vechi și pentru școală, CITERĂ și clarinete, INSTRUMENTE DE SUFLAT, harmonice și părți de instrumente etc. etc. GRAMOFOANE și PLĂCI în asortiment bogat. CORZI (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță. — Reparaturile se execută prompt și conștiințios.

(Pu 1847)

TELEFON 387.

TELEFON 387.

BRAUN N. ANTAL

ARAD, Boros Béni-tér 7. (Casa proprie)

Recomandă depozitul său bogat asortat cu

văpseli și material pentru zidit

În atenția domnilor cari voesc să zidească. Atrage atenția mai departe asupra *varului* de prima calitate, *cement*, *figlă*, *fevi de beton*, *praf de piatră*, *impleturi de trestie*, *table de cement pentru pavaj*. — Productele fabricii sale de ghips din Baia de Criș le ține acuma în depozit desfăcându-le cu prețuri foarte ieftine. — Cere sprijinul On. public.

(Ba 1914-10)

Cu stimă: BRAUN N. ANTAL.

IN ATENȚIUNEA CĂLȚUNARILOR!

Cele mai frumoase și mai bune fețe pentru ghetă și pentru cizme și achizite pentru ghetă mai bine și mai ieftin se pot procura dela:

Ve 1765

Dacă dorești să ai ghetă bune și comode dar și elegante, pe lângă prețuri foarte moderate, atunci să te adresezi cu încredere firmei:

WEIDNER JAKAB, fabrică de fețe pentru ghetă — călțunar pentru domni și p. femei

Lugoj, str. Széchenyi. :: Telefon: 87. :: Prețurent gratis.

PRAV DE PELE HÖFER

Acest prav impregnat cu acid boric a cărui efect excelent e în general cunoscut, se pregătește în trei țărimi.

No I. prav de stropit pentru copii . . . à cor. —80

No II. Pudră, albă crem. sau roză . . . à cor. 1—

No III. Prav de stropi pentru bărbați à cor. 1—

»Babysoap« Höfer (săpun pentru copii).

Numai acele sunt veritabile, cari poartă pe fâșia de pe cutie și pe capacul cutiei iscălitura »HÖFER«.

Săpun Höfer . . . à cor. —70.

de tot neutral și inofensiv, se poate căpăta în toate farmaciile din țară și străinătate și dela:

Zentral-Versendungsdepot **HÖFER'S APOTHEKE** WIEN III, Ungargasse 14.
(E 1968-50)

MADAMES

NEUSTADT és HERZOG

salon de specialități de corsete franceze și engleze.

ARAD, strada Salacz nrul 1.

Prăvălie principală: Bupapestă, Belváros, Bécsi-u. 9. Telefon 154.

CORSETUL IDEAL.

Le model „Non plus ultra”. SENZAȚIA SEZONULUI DIN ĂST AN ÎN PARIS.

Am onoare a aduce la cunoștința on. mușterii din Arad și provincie că am reușit să câștigăm din Paris cel mai nou corset Model, care este senzația sezonului din anul acesta. Acest corset este până acum cel mai perfect și întrece orice modeluri de până acum. În urma arcuirii f ne face spetele svelt, șoldurilor și pulpelor le dă o formă oablă, prin ce întreg corpul primește o formă sveltă. Nu strânge abdomenul spre stomac, ca celelalte corsete (deci nu-l face mai gros), ci lasă fiecare parte a corpului la locul său natural, așa că întrebuințarea acestui corset împrumută corpului forma cea mai ideală.

Mai încolo, executăm totfelul de corsete fără oase de pește, corsete pentru sport, pentru șolduri și pentru abdomen.

Corsete gata în orice preț. În provincie trimitem cu plăcere explicații, pentru luarea măsurii. Firma noastră execută numai corsete de primul rang. Lucrul nostru este recunoscut de bun în toată țara.

Rugând și pe mai departe binevoitorul sprijin al on. public românesc semnez cu distincă stimă

(Ne 1986-5)

Neustadt és Herzog.

Schweffer Testvérek

florărie modernă de flori naturale ARAD, PALATUL MINORIȚILOR Telefon 337.

Distins cu decorații de rangul prim și cu diplomă de onoare pentru legarea artistică a florilor.
La comande din provincă rog adresa corectă.

O F E R I M :

B R A Z I

frumoși, diferite soiuri, cultivați excelent, cu prețuri ieftine.

B U X E

pentru margini, de 2 ani, 1000 bucăți numai 40 coroane.

G A R O A F E R E M O N T A T E

în culorile roșie și albă, 100 bucăți 20 coroane.

Dacă vreți să plantați pe lângă criptă sau cimitir, vă rugăm să faceți încercare cu brazii cultivați de noi, pentru a căror dezvoltare mai departe, garantăm.

T R A N D A F I R I I N OȘ T R I C U T R U N C H I U Î N A L T

de 2—3 ani, cu coroane frumoase. Plante slabe și netrebnice nu avem.

Grădiniaria noastră e la dosul abatorului vechiu lângă canal.

Roagă binevoitorul sprijin:

Schweffer Testvérek

Telefon la grădiniaria nr. 601.

De vânzare un motor de petrol în stare bună.

Se 1922—5

Institut de asigurare ardelenă

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 1-5

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii reduse
de cele mai favorabile condiții.

(Te 222-25)

Asigurări asupra vieții

(pentru înviațatori și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale
cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plăți simple sau
dublă a capitalului, asigurări de pensii și de participare la câștig, asigurări
de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apeducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912.

Capitale asigurate pe viață achitate

Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1912 (foc

Fonduri de întemeiere și de rezervă

E	5,456,645.67
"	5,458,689.43
"	133,667,241.—
"	11,740,710.—
"	1,603,400.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice infor-
mații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad,

Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul Institutului cu condiții favorabile.

Fiecare trebuie să știe că fotograficul

VICTOR MYSZ DIN SIBIU

și-a vândut atelierul din strada de mai înainte iar acum și-a deschis un

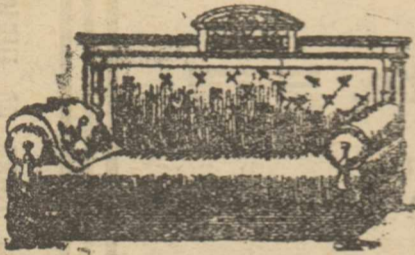
atelier fotografic de artă

corespunzător cerințelor moderne în SIBIU, str. Elisabetă nrul 34., unde execută totfelul de fotografieri artistice cu prețuri convenabile. — Fotografilor amatori li-se acordă favoruri. (Mi 1587)

Pe timp închis fotografiile se execută la lumină electrică.

KOHN HENRIK tapețier și decorator

Tișoara-Iosefin (Temesvár-Józsefváros) str. Bonnac 12.

Ko 1565

Execută și reparază totfelul d' lucrări de tapețerie și decoratorie; ține în depozit mobile excelente precum stoffe covoare, ruzi de aramă, oglinzi și licoane; mare asortiment de canapele și garnituri engleze executate în atelierul propriu.

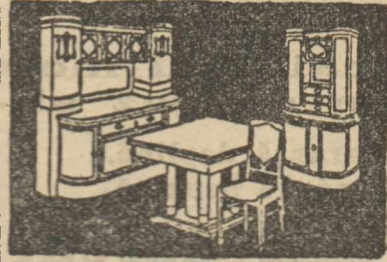
Execuție excelentă. — Serviciu prompt. — Prețuri ieftine.

Hinger József

tâmplar pentru edificii și mobile

Alba-Iulia, (Gyulafehérvár) str. Séchenyi nr. 10.

(Casa proprie).

Pregătește orice lucrări din acest ram atât noi cât și reparaturi; lucrări pentru clădiri, aranjamente complete pentru școale, biserică, locuințe, birouri etc., din material bun și uscat după model sau din combinație proprie. — Prețuri convenabile, serviciu coulant se garant. (Hi 1280)

„Vulkán” fântâni cu lanț

recunoscute ca cele mai excelente dintre toate fabricațiile de acest fel de până acum.

De vânzare exclusiv la fabricantul

IOSIF MARKUCZ

atelier industrial de lăcătușerie

Oradea-mare (Nagyvárad), strada Academiei n-rul 1.

:: Catalog de prețuri franco. ::

De aproape 50 de ani renumita firmă

Heldenberg

din SIBIU str. Heltauer 9

este cele dintâi și unicul magazin de pianuri și harmoniuri al Transilvaniei, al cărei proprietari sunt specialiști în construirea pianurilor și au și diplomă de conservator. Oferă on public :

pianine, pianuri și harmoniuri,

instrumente alese cu pricepere dela cele mai bune firme cu cele mai ieftine prețuri de fabrică pe lângă deplină garanță.

Cine voește să cumpere

INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într-adevăr fine, comode, elegante și durabile acela să cumpere cu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar

(SZATMAR) Deák-tér.

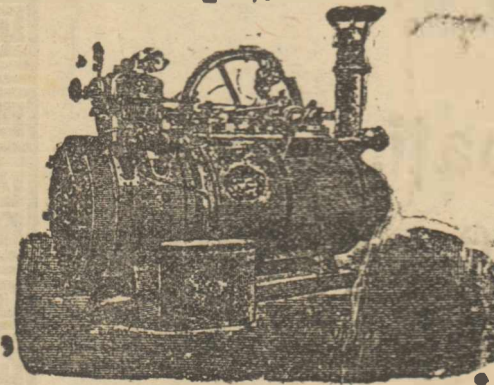
— (In casa lui Keresztes András). —

Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și ciobote pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuției dragălașe sunt neintrecute. — La dorință se pregătesc totfelul de ghete și ciobote după măsură.

Pollák Gyula, faur de cazane

Seghedin (Szeged), Feltámadás-utca 1. :: Telefon: 394.

Atrage atenția on. proprietari de mașini de treccat și de cazane și aduce la cunoștință că și-a mărit și provizut cu excelente puteri de muncă

stabilimentul de făurărie de cazane,

se găsește în plăcuta poziție de a executa cu specialitate și grabnic orice lucrare în această branșă, execută case pentru bani și reparare pereți de fier precum și execută pereți de cazane, locomobile, și rafarmări de locomobile.

Pentru executarea lucrărilor mai mari merg pe chefulăla mea la fața locului. Execuție excelentă. Prețuri moderate.

Po 1460

Se primesc del invățăcel.

CZIGER LÁSZLÓ

maiestru dipl. pentru instalațiuni de electricitate și gaz lăcătușer și mașinist-electrician

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Teleki nr. 1

Execută totfelul de lucrări electrice, optice și de lăcătușerie, și anume: ferării pentru clădiri, garduri pentru monumente, vetre de fert, uși de fer, rolete de fer pentru prăvălii, mașini de cusut, mașini de scris, biciclete, reparare de gramofone și instalațiuni electrice, străformări de mașini cu aburi și motoare în locomobile.

Magazin permanent de mașini de cusut și accesorii, precum și garnituri de îmblătit. Serviciu prompt, lucru excelent, prețuri ieftine.

Telefon interurban 604.

Telefon interurban 604.

Agentura

principală exclusivă a renumitei fabrici de motoare R. H. LISZTER & Co. Ges. M. B. H. London (Anglia).

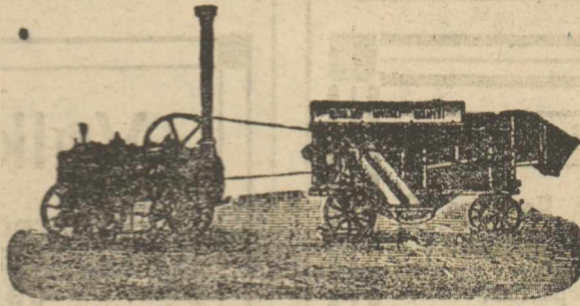
Cele mai noi motoare de benzină, absorbitoare de gaz și motoare cu ulei brut.

Garanță deplină.
Consumație puțină de benzină.

Manuare simplă.
Durabilitate extraordinară.

==== **Fără perturbări în lucrare.** =====

GARANȚA
deplină p. imblătit
și pentru puterea
de lucrare.

CONDIȚII
favorabile de plă-
tire (pe mai mulți
ani).

Schimb de motoare și batoze uzate. =====

FRAȚII BURZA

cea mai mare firmă românească,
magazin de motoare, mașini de imblătit
și totfelul de mașini agricole.

A R A D, Piața Boros Béni Nr. 1. (Casa poprie).

Celor interesați le servește
cu explicații și prospecte.

In scopul de a lega afacerea merge în per-
soană pe cheltuiala proprie la fața locului.

Cereți gratis marele preț-curent ilustrat.

Mare magazin de vehicule și mașini de imblătit cu aburul.

FRANK LEÓ

Fa 2042

magazin de haine pentru bărbați, băieți și copii

Arad, bulev. Andrássy nr. 9.

Croitorie engleză pentru bărbați. — Cea
mai ieftină sursă de cumpărare. — Asor-
timent colosal pentru fiecare sezon.